

جایزه اندیشه‌ورزی و سیاست‌سازی

شناسایی و تقدیر از برترین پژوهش‌ها و اقدامات
اندیشکده‌ها و موسسات سیاست پژوهی کشور

مالکیت کلیه حقوق مرتبط با محتوای مندرج در این سند اعم از پروژه‌ها، فایل‌های پیوست به صورت لینک، نظرات، نتایج داورها، نامه‌ها، و ... محفوظ و متعلق به مجموعه‌های ذکر شده در متن سند است. این محتوا صرفاً برای استفاده در فرآیند جایزه اندیشه‌ورزی و سیاست‌سازی تولید شده و هر گونه استفاده دیگر از آن یا انتشار عمومی آن، نیازمند کسب اجازه از مجموعه‌های مالک محتوا می‌باشد.

توجه:

این فایل بر اساس روند برگزاری فرآیند جایزه، به صورت روزانه به روزرسانی می‌گردد.

تاریخ آخرین به روز رسانی: ۲۴ دی ۱۳۹۸، ساعت ۲۳

لطفا جهت دریافت اطلاعات بیشتر و ارسال نظرات و پیشنهادات از طریق راه‌های زیر تماس حاصل نمایید:

✓ تماس و پیامک: ۰۹۱۹۴۰۵۰۷۱۱ (علی سروشیان)

✓ پیام‌رسان های «بله» و «تلگرام»: ۰۹۱۹۴۰۵۵۲۱۰

✓ ایمیل: Sorooshian1@gmail.com

فهرست مطالب

فصل اول: طرح کلی جایزه.....	۷
مقدمه.....	۸
ضرورت و اهداف.....	۸
نحوه نامزدی برای جایزه.....	۸
نحوه انتخاب هیئت داوران.....	۹
نحوه داوری.....	۹
شاخص‌ها و معیارهای امتیازدهی.....	۹
میزان جایزه.....	۱۰
تیم اجرایی.....	۱۰
فصل دوم: فراخوان و تشکیل هیئت علمی جایزه.....	۱۱
مقدمه.....	۱۲
رویداد هم‌اندیشی.....	۱۲
ارسال نامه از طرف رئیس کنفرانس برای اندیشکده‌ها.....	۱۴
تشکیل هیئت علمی جایزه.....	۲
ترکیب هیئت علمی جایزه.....	۵
تشکیل گروه هیئت علمی جایزه در پیام‌رسان «بله».....	۶
صفحه برنامه جایزه در سایت کنفرانس.....	۶
برنامه زمانی روند اجرایی جایزه.....	۶
فصل سوم: معرفی پروژه‌های پیشنهادی توسط اندیشکده‌ها جهت ورود در فرآیند جایزه.....	۸
مقدمه.....	۹
فهرست عناوین پروژه‌های پیشنهادی اندیشکده‌ها برای بررسی در جایزه.....	۹
فصل چهارم: خلاصه‌ای از پروژه‌های معرفی‌شده به عنوان نامزد جایزه.....	۱۳

مقدمه.....	۱۴
ارائه توضیحات کوتاه (Brief) درباره هر پروژه.....	۱۴
بخش اول: پروژه‌های برنده جایزه اندیشه‌ورزی و سیاست‌سازی.....	۱۶
۱. طراحی الگو و پیگیری اصلاح قانون صدور چک.....	۱۷
۲. بررسی ابعاد و آثار مالیات بر عایدی سرمایه در بخش مسکن.....	۲۰
۳. راهبری پروژه‌های شفافیت در شورای اسلامی و شهرداری تهران.....	۲۲
۴. تدوین طرح جامع مهارت‌آموزی کارکنان وظیفه (سربازان) نیروهای مسلح.....	۲۷
۵. بررسی و نگاشت مسائل کلان قوه قضائیه.....	۳۲
بخش دوم: پروژه‌های نامزد جایزه اندیشه‌ورزی و سیاست‌سازی (غیر از پروژه‌های برنده جایزه).....	۳۵
۶. طراحی مکانیزم‌های مبتنی بر رویکرد شفافیت در مجلس شورای اسلامی.....	۳۶
۷. طراحی نظام رصد آسیب‌های اجتماعی و استقرار سامانه های موردنیاز آن.....	۴۱
۸. طراحی الگوی «حسابداری یورویی» برای انعقاد پیمان دوجانبه پولی.....	۴۴
۹. آسیب شناسی بازار خدمات حقوقی با محوریت انحصارزدایی از نظام وکالت.....	۴۷
۱۰. طراحی ساز و کارهای ضمانت فعالیت‌های فناورانه.....	۵۰
۱۱. تدوین راهبردهای مقابله با تحریم نفتی ایران.....	۵۲
۱۲. مطالعه روش‌های استفاده از توان مردمی برای مبارزه و پیشگیری از فساد (سوت زنی).....	۵۵
۱۳. طراحی الگو و پیگیری اصلاح قانون ثبت و حمایت از حقوق مالکیت.....	۵۹
۱۴. نگاشت رهبران مذهبی زنده اهل سنت (کتاب اطلس رهبران).....	۶۲
۱۵. پیشنهاد الگوی اصلاح تعرفه برق مشترکین پرمصرف خانگی.....	۶۵
۱۶. سامانه جمع‌نویسی و مشارکت در قانون‌نویسی.....	۷۲
۱۷. بررسی و تحلیل پیامدهای بحران آب عراق بر ایران.....	۷۵
۱۸. طراحی سامانه یکپارچه مدیریت تبادل فناوری.....	۷۸
۱۹. آسیب‌شناسی مرکز فرماندهی و کنترل ناجا با رویکرد حکمرانی داده محور.....	۸۲
۲۰. طراحی الگوی تامین مالی بیمه ناباروری بر مبنای مدل P4P.....	۸۷

۲۱. راهبردهای مقابله با تهدیدات دولت سعودی در حوزه اقتصاد سیاسی..... ۸۹
۲۲. اصلاح نظام مالیاتی بخش مسکن..... ۹۰
۲۳. طراحی چارچوب تحلیلی توسعه کم آب‌بر در راستای بازسازی مسیر توسعه کشور..... ۹۲
۲۴. سیاستگذاری گردشگری در کشورهای اسلامی..... ۹۴
۲۵. ریشه‌یابی تنش‌های بین ایران و عربستان و ابتکارهای ایران برای تنش‌زدایی از روابط دو کشور .. ۹۸
۲۶. ارزیابی معیارهای الگوی کشت از منظر بهره‌وری آب..... ۱۰۳
- بخش سوم: پروژه‌های معرفی شده در جایزه اندیشه‌ورزی و سیاست‌سازی..... ۱۰۵
۲۷. پیشنهاد اقدامات راهبردی برای تحقق اقتصاد مقاومتی در بخش انرژی ۱۰۶
۲۸. تدوین سناریوهای محتمل بازی آمریکا با برجام و بررسی الزامات آن‌ها..... ۱۰۸
۲۹. طراحی و پیاده‌سازی موزه آنلاین خلیج فارس..... ۱۱۰
۳۰. نقد و بررسی سند الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت..... ۱۱۳
۳۱. راهبردهای مقابله با طرح معامله قرن با تمرکز بر نقش فلسطینیان مهاجر..... ۱۱۴
۳۲. بررسی حقوق آب در فلات ایران در بستر تحولات اقتصادی و اجتماعی..... ۱۱۵
۳۳. ارزیابی مقدماتی حکمرانی آب کشور..... ۱۱۷
۳۴. بررسی بازتخصیص آب کشاورزی و پیامدهای آن ۱۱۹
۳۵. تدوین چارچوب اولیه آیین‌نامه جذب و ارتقاء اعضای هیئت علمی دانشگاه‌های کشور..... ۱۲۲
۳۶. بررسی مخاطرات تصویب لایحه الحاق ایران به کنوانسیون پالرمو..... ۱۲۴
۳۷. جهان اسلام و اقتصاد دانش بنیان..... ۱۲۶
۳۸. تحلیل و ارزیابی نماگرهای مقاومت اقتصادی ایران (اقتصاد مقاومتی)..... ۱۳۰
۳۹. شبکه جامع علمی جهادگران اقتصاد مقاومتی (قصد)..... ۱۳۱
۴۰. برگزاری رویداد گفت‌وگوهای راهبردی «آب، فرهنگ و جامعه» ۱۳۵
۴۱. آینده‌پژوهی عربستان سعودی..... ۱۳۷
۴۲. بررسی آینده معمای استقلال کردی (بازیگران، موضوع‌ها و استراتژی‌ها)..... ۱۴۱
۴۳. بررسی عملکرد ستاد فرماندهی اقتصاد مقاومتی از منظر مدیریتی و ساختاری..... ۱۴۳

۴۴.	ارزیابی عملکرد ۱۰ دستگاه دولتی در چارچوب اقدامات اولویت‌دار اقتصاد مقاومتی	۱۴۴
۴۵.	بررسی توافق زیست‌محیطی پاریس	۱۴۵
۴۶.	بررسی ازدواج در سنین پایین در ایران	۱۴۷
۴۷.	بررسی الزامات و ساز و کارهای همگرایی علویان و اسلام‌گرایان سنی ترکیه	۱۴۹
۴۸.	تدوین رویکرد راهبردی ایران در اصلاحات نظام سیاسی و امنیتی سوریه	۱۵۱
۴۹.	بررسی آینده اکوسیستم استراتژی ایران	۱۵۲
۵۰.	بررسی سیاست خارجی ایران و ترکیه	۱۵۴
فصل پنجم: آرای اعضای هیئت علمی جهت تعیین نامزدهای جایزه اندیشه‌ورزی و سیاست‌سازی		
۱۵۶	مقدمه	۱۵۷
۱۵۸	آرای اعضای هیئت علمی نسبت به پروژه‌های پیشنهاد شده	۱۵۸
فصل ششم: هیئت داوران و نتیجه داوری		
۱۶۲	مقدمه	۱۶۳
۱۶۳	داوران پیشنهادی	۱۶۳
۱۶۴	ترکیب هیئت داوران	۱۶۴
۱۶۴	نحوه داوری	۱۶۴
۱۶۵	نتیجه داوری	۱۶۵
فصل هفتم: جمع‌بندی		
۱۶۸	میزان مشارکت اعضای هیئت علمی	۱۶۹
۱۷۱	وضعیت اندیشکده‌ها در فرآیند جایزه	۱۷۱
۱۷۲	پیوست یک: نامه‌های معرفی اعضای هیئت علمی جایزه از طرف اندیشکده‌ها	۱۷۲
۱۹۲	پیوست دو: یادداشت‌های رسیده	۱۹۲

فصل اول: طرح کلی جایزه

مقدمه

جایزه اندیشه‌ورزی و سیاست‌سازی با جمع‌آوری اطلاعات فعالیت‌های اندیشکده‌های کشور، و با تشکیل یک هیئت علمی متشکل از مدیران و پژوهشگران اندیشکده‌ها و یک هیئت داوران مرکب از افراد باسابقه و اثرگذار در حوزه اندیشکده‌ای، پژوهش‌ها و فعالیت‌های برتر اندیشکده‌ها در حوزه‌های موضوعی گوناگون را شناسایی نموده و آن‌ها را بر اساس شاخص‌های با اهمیت در زمینه کار اندیشکده‌ای ارزیابی می‌نماید و آثار برتر را مورد تقدیر مادی و معنوی قرار می‌دهد.

ضرورت و اهداف

پژوهش و اقدامات اندیشکده‌ها برای ارتقای کیفیت سیاست‌گذاری و تصمیم‌گیری کلان در هر کشور بسیار اهمیت دارد و بازدهی این فعالیت‌ها در سطح ملی در صورتی که با روشی صحیح انجام شود و با جدیت مورد پیگیری قرار گیرد بسیار بالا است. اما نگاهی به وضعیت اندیشکده‌های کشور و کیفیت پژوهش‌ها و اقدامات آن‌ها نشان می‌دهد که دامنه فعالیت‌ها و اثرگذاری اندیشکده‌ها در کشور به صورت جدی قابل توسعه کیفی و کمی است. به نظر می‌رسد یکی از علت‌های کم اثر بودن برخی اندیشکده‌ها، نبود الگوهای مناسب برای پژوهش و فعالیت اندیشکده‌ای و ناشناخته بودن مدل‌های اثرگذاری است. این جایزه تلاش می‌کند، برخی الگوهای موفق که توانسته‌اند به تاثیرات مثبت در فضای سیاست‌گذاری و تصمیم‌گیری کشور دست یابند را شناسایی کند و علاوه بر تقدیر مالی، آن‌ها را به عنوان الگو به جامعه اندیشکده‌ای و اندیشه‌ورزی کشور معرفی نماید.

نحوه نامزدی برای جایزه

پژوهش‌ها و اقدامات اندیشکده‌ها که به نحوی شاخص بوده‌اند، مثلاً اینکه توانسته‌اند در فضای سیاست‌گذاری و تصمیم‌گیری کشور در حد خود به نتیجه‌ای دست یابند و اثرگذار باشند می‌توانند برای دریافت این جایزه نامزد شوند. یک هیئت علمی (مرکب از پژوهشگران حداقل ۱۰ اندیشکده فعال کشور)، نامزدهای جایزه را از بین پژوهش‌های اندیشکده‌ها انتخاب می‌نمایند. مواردی که حداقل توسط ۲۰ درصد اعضای هیئت علمی تایید شوند، به عنوان نامزد معرفی می‌شوند. نکته قابل ذکر اینکه هر اندیشکده نمی‌تواند پژوهش‌ها و فعالیت‌های مجموعه خود را به عنوان نامزد تایید کند. اما تعداد نامزدهای جایزه از هر اندیشکده محدودیتی ندارد.

نحوه انتخاب هیئت داوران

هیئت داوران جایزه مرکب از ۵ نفر از افرادی است که ویژگی‌های ذیل را دارا باشند:

- سابقه پژوهش و فعالیت در یک اندیشکده را داشته باشند.
- فعالیت از جنس سیاستگذاری در یک دستگاه حاکمیتی یا دولتی را تجربه کرده باشند یا در حال حاضر مشغول به آن باشند.

اعضای هیئت داوران بر اساس اجماع و یا رای گیری از بین گزینه‌های پیشنهادی توسط اعضای هیئت علمی انتخاب می‌شود.

نحوه داوری

پس از انتخاب هیئت داوران، نامزدهای مشخص شده به ایشان عرضه می‌گردد و هر یک از داوران، هر مورد نامزد شده را بر اساس شاخص‌های ذیل از ۱ تا ۵ امتیازدهی می‌نمایند. نامزدهایی که بیشترین میانگین امتیازات را دارا باشند، به عنوان دریافت کننده جایزه شناخته خواهند شد.

شاخص‌ها و معیارهای امتیازدهی

معیارهای امتیاز دهی پیشنهادی به داوران در زیر آمده است. البته لازم به ذکر است که داوران امتیازدهی را به تفکیک هر شاخص انجام نمی‌دهند، بلکه آن‌ها با در نظر گرفتن این شاخص‌ها و بر مبنای نظر تخصصی خود، یک امتیاز از بین اعداد ۱ تا ۵ برای هر یک از نامزدهای جایزه اعلام می‌نمایند.

- رعایت استانداردهای نگارشی و تدوین اثر پژوهشی و کیفیت محصولات چنדרسانه ای بر مبنای آن
- میزان اولویت، ضرورت و اهمیت مسئله و نحوه تبیین مسئله
- نحوه جمع آوری داده و اطلاعات و تحلیل آن‌ها
- پیشنهادها و راهکارهای ارائه شده از جهت بدیع بودن و امکان پذیر بودن
- پیگیری اجرایی سازی راهکارها از قبیل اجتماعی‌سازی موضوع در بین عموم جامعه و ایجاد اجماع نخبگانی در بین سیاستگذاران
- کیفیت محصولات نهایی پژوهش و فعالیت اندیشکده‌ای (قانون، سیاست، ساختار حاکمیتی، سایت، اپلیکیشن و ...) و میزان اثرگذاری آن

لازم به ذکر است که هیئت داوران می‌توانند بر اساس اجماع نظرات بین خود می‌توانند معیارهای انتخاب آثار برتر را جرح و تعدیل نمایند.

میزان جایزه

در حال حاضر مبلغ ۳۰ میلیون تومان برای کل جوایز تامین اعتبار شده است و تلاش‌ها برای افزایش میزان جایزه ادامه دارد.

تیم اجرایی

ایده این جایزه توسط تیم فعال بر روی سایت ایران تینک تنکس^۱ به کنفرانس حکمرانی و سیاستگذاری عمومی داده شد و مورد موافقت شورای سیاستگذاری کنفرانس حکمرانی قرار گرفت که با همکاری همه اندیشکده‌های کشور در پلتفرم کنفرانس اجرا گردد.

^۱ <https://iranthinktanks.com>

فصل دوم: فراخوان و تشکیل هیئت علمی جایزه

مقدمه

فراخوان برنامه جایزه اندیشه‌ورزی و سیاست‌سازی به صورت غیر رسمی از ابتدای دی ماه ۱۳۹۸ داده شد و پس از برگزاری یک رویداد هم‌اندیشی، اطلاعیه آن بر روی سایت کنفرانس حکمرانی و سیاستگذاری عمومی قرار گرفت. در این فراخوان از اندیشکده‌ها خواسته شد که نماینده خود را برای حضور در هیئت علمی جایزه معرفی نمایند و نامزدهای پیشنهادی خود را برای ورود در فرآیند جایزه معرفی نمایند.

رویداد هم‌اندیشی

روند اجرایی فراخوان و تشکیل هیئت علمی این جایزه با برگزاری رویدادی با موضوع هم‌اندیشی درباره شکل و محتوای جایزه با حضور نمایندگان اندیشکده‌های کشور در محل پژوهشکده سیاستگذاری دانشگاه شریف آغاز گردید. این رویداد در تاریخ ۴ دی ۹۸ برگزار شد و برای این جلسه از تعداد حدود ۱۵ اندیشکده جهت حضور دعوت گردید که از بین آن‌ها افراد زیر حضور یافتند:

۱. آقای حسین میرزاپور: نماینده پژوهشکده سیاستگذاری دانشگاه شریف و نماینده کنفرانس حکمرانی و سیاستگذاری عمومی
۲. آقای علی سروشیان: نماینده مجموعه تترا
۳. آقای حمید ایزدبخش: نماینده مرکز رشد دانشگاه امام صادق (ع)
۴. آقای علی زارعی: نماینده مرکز تحقیقات مبانی و مدل‌های اقتصادی بومی
۵. آقای مازیار عطاری: مدیر بنیاد توسعه فردا
۶. آقای مجتبی کیانی: نماینده اندیشکده صنعت و فناوری (آصف)
۷. آقای ایمان مشایخی: نماینده شبکه تحلیلگران اقتصاد مقاومتی
۸. آقای امیرعلی ناقدی: نماینده اندیشکده برهان انقلاب اسلامی
۹. آقای محمدعلی حسنی نیک: نماینده پژوهشکده سیاست‌پژوهی و مطالعات راهبردی حکمت

مباحث مطرح شده در جلسه

برخی نکات مطرح‌شده توسط حاضران جلسه به ترتیب زیر است:

- ✓ خوب است که دوستان اندیشکده‌ها به این جایزه به عنوان ابزاری برای مطرح کردن مجموعه خود نگاه نکنند، بلکه به عنوان الگوسازی برای افرادی که هنوز وارد این فضا نشده‌اند نگاه کنند.
- ✓ این جایزه می‌تواند در سال اول به صورت پایلوت اجرا شود و بر روی آن مانور تبلیغاتی زیادی داده نشود تا اشکالات احتمالی آن مشخص شود و در سال‌های بعد بر روی برندسازی آن کار شود.

- ✓ ایده این جایزه بسیار خوب است، اما تعجیل در آن ممکن است اصل کار را خدشه‌دار نمایند. بهتر است این کار به زمان دیگری موکول شود تا در یک فرآیند با تامل بیشتر انجام شود.
- ✓ این کار نیازمند زمان است، اما خوب است زمان بندی به نحوی انجام شود که به زمان کنفرانس برسد و بر اساس بازخوردها در سال‌های بعد اصلاح شود.
- ✓ در فضای اندیشکده‌ای کشور نیاز به ایجاد هم‌افزایی است نه رقابت. لازم است این جایزه را به نحوی مطرح نمود که ایجاد رقابت ننماید. مثلاً به مجموعه‌های نوپا یا افرادی که بسیار باسابقه هستند جایزه داده شود.
- ✓ در این جایزه لازم است اندیشکده‌های خصوصی و دولتی از هم تفکیک شوند. زیرا الگوهای فعالیت و عملکرد ایشان متفاوت است. بنابراین نیاز داریم اندیشکده‌ها را دسته‌بندی کنیم.
- ✓ باید جایزه به نحوی شناخته شود که اعتبار علمی آن از جذابیت مالی آن بسیار بیشتر باشد. به نحوی که هم برای مدیران دولتی و هم برای اندیشکده‌ها جذاب باشد که آن را دنبال نمایند.
- ✓ شاید خوب باشد موضوع این جایزه در سال‌های بعد خارج از کنفرانس حکمرانی مطرح شود و یک رویداد مستقل و مخصوص به خود داشته باشد. با توجه به برنامه‌های مختلف کنفرانس، این موضوع در لابلای برنامه‌ها گم می‌شود.
- ✓ خوب است تعداد دریافت کنندگان جایزه محدود شود تا اعتبار آن بالاتر برود.
- ✓ مهم‌ترین نقش برای این جایزه، بازاریابی برای اندیشکده‌ها است و اندیشکده‌ها می‌توانند با این جایزه شناخته شوند.
- ✓ این جایزه می‌تواند به عنوان یک پلتفرمی برای اطلاع‌یافتن اندیشکده‌ها از یکدیگر باشد و فضای تعامل و همکاری را گسترش دهد.
- ✓ کنفرانس حکمرانی و سیاستگذاری عمومی فقط محدود به اندیشکده حکمرانی شریف و پژوهشکده سیاستگذاری نیست، بلکه یک پلتفرم است که افراد و مجموعه‌های مختلفی می‌توانند در آن حضور داشته باشند. در رابطه با این جایزه هم، پژوهشکده سیاستگذاری هم مانند سایر مجموعه‌ها است.
- ✓ فرآیند جایزه باید منصفانه و شفاف باشد و لازم است نامه‌ای رسمی از طرف کنفرانس برای همه اندیشکده‌ها ارسال شود تا هم در جریان باشند و هم اینکه بتوانند در فرآیند جایزه مشارکت داشته باشند. شفافیت موضوع می‌تواند کاستی‌های اجرایی را مخصوصاً در سال اول جبران نماید.
- ✓ لازم است هیئت داوران توجه داشته باشند که اگر طرح یک اندیشکده اجرا نشد، به صورت مستقیم نمی‌توان نتیجه‌گیری کرد که طرح مناسب نبوده است. شاید مقصر پیاده نشدن یک طرح، دستگاه مجری مربوطه باشد.

- ✓ باید از روش‌هایی برای صحت‌سنجی ادعای اندیشکده‌ها در میزان اثرگذاری فعالیت‌هایشان استفاده شود و به صرف اینکه اندیشکده بگوید طرح ما توسط فلان مقام مسئول مورد استقبال واقع شده است، کافی نیست.
- ✓ برای این جایزه لازم است در بین اندیشکده‌ها اجماع حاصل شود و همه در این فرآیند مشارکت داشته باشند.
- ✓ خوب است هیئت داوران به تفاوت کارهای اندیشکده‌ها از بعد بنیادی یا کاربردی بودن توجه داشته باشد و طرح‌های بنیادی را صرفاً به این علت که کاربردی نیست رد ننماید.
- ✓ با توجه به اینکه ساحت اندیشه، ساحت نقادی است، قطعاً این جایزه هم با اتفاق نظر همه افراد قابل اجرا نیست و ریسک‌هایی متوجه کار است. اما به نظر می‌رسد جمع‌بندی این است که این کار انجام شود تا اشکالات آن هم به دست آید.

ارسال نامه از طرف رئیس کنفرانس برای اندیشکده‌ها

بر اساس جمع‌بندی نظرات اعضای شرکت کننده در این جلسه، طرح اولیه جایزه تا حدی مورد جرح و تعدیل قرار گرفت و متن نامه‌ای برای اندیشکده‌ها آماده شد تا از طرف رئیس کنفرانس حکمرانی و سیاستگذاری عمومی برای آن‌ها ارسال گردد. این نامه که تصویر آن در زیر آمده است در تاریخ ۷ دی ۹۸ برای مدیران اندیشکده‌ها ارسال گردید.

تاریخ: ۱۳۹۸/۱۰/۰۷
شماره: ۹۸/ک/۳۱۰۴
پیوست: دارد

**کنفرانس
حکمرانی و
سیاست‌گذاری عمومی**

جناب آقای...

مدیریت محترم...

با سلام؛

احتراماً به استحضار می‌رساند دانشگاه صنعتی شریف در نظر دارد سومین کنفرانس حکمرانی و سیاست‌گذاری عمومی را با محوریت «گذار به نسل جدید حکمرانی» و با هدف گردهمایی و تعامل محققان و سیاست‌گذاران حول موضوعات اساسی حکمرانی و سیاست‌گذاری عمومی در تاریخ ۲۵ و ۲۶ دی‌ماه در سالن همایش‌های صدا و سیما برگزار نماید.

با توجه به نقش مهم موسسات و نهادهای سیاست‌پژوهی در روند تصمیم‌سازی کشور، شورای سیاست‌گذاری کنفرانس در نظر دارد تا در برنامه‌ای با عنوان «جایزه اندیشه‌ورزی و سیاست‌سازی»، برترین پژوهش‌ها و اقدامات اندیشکده‌ها و موسسات سیاست‌پژوهی کشور را شناسایی نموده و آن‌ها را مورد تقدیر مادی و معنوی قرار دهد. هدف از اهدای این جایزه، معرفی نمونه‌ها و الگوهای موفق فعالیت‌های اندیشکده‌ای در کشور و ارائه تصویری از توانمندی، پویایی و اثرگذاری اندیشکده‌ها به منظور هم‌افزایی بیشتر این مجموعه‌ها با یکدیگر می‌باشد. برای داوری این جایزه نیز از دو تیم «هیئت علمی» و «هیئت داوران» استفاده خواهد شد.

✓ **هیئت علمی** شامل نمایندگان اندیشکده‌ها بوده و هر اندیشکده می‌تواند در هیئت علمی یک نماینده داشته باشد.

✓ **هیئت داوران** نیز شامل ۵ نفر از افرادی است که هم سابقه پژوهش و فعالیت در یک اندیشکده را داشته و هم فعالیت از جنس سیاست‌گذاری در یک دستگاه حاکمیتی یا دولتی را تجربه کرده باشند.

لازم به ذکر است که «اعضای هیئت داوران»، «کاندیداهای دریافت جایزه» و نیز «شاخص‌های مورد توجه داوران جهت امتیازدهی و رتبه‌بندی کاندیداهای جایزه» با نظر و جمع‌بندی اعضای هیئت علمی مشخص خواهد شد.

برای این منظور از جنابعالی دعوت می‌گردد جهت حضور در هیئت علمی این جایزه، نماینده مجموعه خود را طی یک نامه مکتوب به دبیرخانه کنفرانس معرفی فرمایید. همچنین مقتضی است که برترین و شاخص‌ترین پروژه یا پروژه‌های مجموعه متبوع خود را برای ورود در فرآیند داوری این جایزه از طریق (۱) نماینده خود، (۲) ثبت‌نام در بخش «جایزه اندیشه‌ورزی» در سایت کنفرانس، و یا (۳) در پاسخ به همین نامه معرفی فرمایید.

پیشاپیش از حسن توجه و همکاری حضرتعالی در این اقدام تشکر به عمل می‌آید.

مدیر امور
رئیس کنفرانس

اندیشکده حکمرانی شریف

پژوهشکده سیاست‌گذاری

دبیرخانه کنفرانس: تهران، خیابان آزادی، خیابان شهید حبیب‌اللهی، خیابان شهید قاسمی، کوچه تیموری، پلاک ۲، واحد ۶
تلفکس: ۰۲۱-۶۶۰۳۶۳۲۵ و ۰۲۱-۶۶۰۶۹۴۵۲
پایگاه اینترنتی: www.gppconference.ir

این نامه برای مجموعه‌های ذیل ارسال گردید:

۱. اندیشکده سیاستگذاری امیرکبیر	۱۷. شبکه کانون‌های تفکر ایران (ایتان)
۲. اندیشکده برهان انقلاب اسلامی	۱۸. پژوهشکده سیاست‌پژوهی و مطالعات راهبردی حکمت
۳. موسسه افق آینده‌پژوهی راهبردی	۱۹. اندیشکده حکمرانی شریف
۴. مرکز رشد دانشگاه امام صادق (علیه السلام)	۲۰. موسسه آینده‌پژوهی جهان اسلام
۵. بنیاد توسعه فردا	۲۱. اندیشکده تدبیر آب ایران
۶. مرکز پژوهشی آرا	۲۲. موسسه مطالعات راهبردی علوم و معارف اسلام
۷. اندیشکده صنعت و فناوری (آصف)	۲۳. شرکت تترا
۸. اندیشکده یقین	۲۴. پژوهشکده چشم‌انداز و آینده‌پژوهی
۹. گروه علمی-تحلیلی طیف	۲۵. شبکه تحلیلگران اقتصاد مقاومتی
۱۰. گروه پژوهشی مدیریت راهبردی انرژی آیندگان	۲۶. پژوهشکده سیاستگذاری دانشگاه شریف
۱۱. اندیشکده راهبردی تبیین	۲۷. مرکز ملی مطالعات راهبردی کشاورزی و آب
۱۲. اندیشکده راهبردی مهاجر	۲۸. پژوهشکده امنیت اقتصادی تدبیر
۱۳. پژوهشکده مطالعات فناوری	۲۹. پژوهشکده تحقیقات راهبردی مجمع تشخیص مصلحت نظام
۱۴. مرکز تحقیقاتی مبانی و مدل‌های اقتصادی بومی	۳۰. موسسه معنا
۱۵. اندیشکده شفافیت برای ایران	
۱۶. اندیشکده مرصاد	

پیوست نامه

همچنین توضیحات راهنمای زیر به عنوان پیوست نامه ارسال گردید تا نحوه ارسال پروژه‌ها توسط اندیشکده‌ها جهت ورود در فرآیند نامزدی جایزه را مشخص نماید:

دستورالعمل ارسال پروژه‌ها برای ورود به فرآیند داوری جایزه اندیشه‌ورزی و سیاست‌سازی

جهت شرکت‌دادن پروژه یا پروژه‌های برتر خود در فرآیند نامزدی برای جایزه اندیشه‌ورزی و سیاست‌سازی، لطف مستندات مکتوب و چندرسانه‌ای پروژه(های) مذکور را از طریق نماینده مجموعه در هیئت علمی یا از طریق صفحه جایزه در سایت کنفرانس ارسال فرمایید. به علاوه، لطفا در یک متن ۲ تا ۳ صفحه‌ای، یا در یک صوت ۱۰ تا ۱۵ دقیقه‌ای توضیحات لازم جهت امتیازدهی بهتر به پروژه را ارسال فرمایید. در این توضیح می‌توانید به مواردی که در سوالات ذیل آمده است اشاره نمایید.

۱. نوآوری‌های این پروژه از نظر متدولوژی، جمع‌آوری دیتا، تحلیل اطلاعات، پیشنهادها و راهکارها، اجتماعی‌سازی موضوع، پیگیری در سطح تصمیم‌گیران و ... چه مواردی بوده است؟
۲. کیفیت منابع و اسنادی که در این پروژه از آن‌ها استفاده شده و اعتبار علمی پژوهش‌های پایه‌ای انجام شده به چه ترتیب است؟
۳. دامنه و سطح اثرگذاری مورد انتظار برای این پروژه چه بوده است و این پروژه تا چه حد توانسته است به لحاظ عملیاتی نقطه اثر مطلوب دست یابد؟
۴. محصول و دستاورد نهایی این پروژه که آن را شایسته تقدیر می‌نماید چیست؟
۵. کیفیت و کمیت نیروی انسانی صرف شده و هزینه مالی انجام شده بر روی این پروژه به چه میزان بوده است؟
۶. چه حجمی از مخاطبان، با چه روش‌هایی و به چه میزان در جریان انجام شدن این پروژه یا خروجی‌های حاصل از آن قرار گرفتند و چه بازخوردهایی در حین و پس از انجام این پروژه از آن‌ها دریافت شد؟
۷. هر نکته دیگری که احتمالاً در امتیازدهی داوران نسبت به این پروژه موثر است ذکر نمایید.

تشکیل هیئت علمی جایزه

پس از ارسال نامه، پیگیری‌هایی جهت معرفی نماینده توسط اندیشکده‌ها صورت گرفت و برخی اندیشکده‌ها در سطح مدیر (مسئول اصلی) و برخی دیگر در سطح معاونان و همکاران در این برنامه مشارکت نمودند. به جهت رسمیت کار تاکید گردید که مجموعه‌هایی که در سطح مدیر مجموعه (مخاطب اصلی نامه) همکاری نمی‌نمایند، نماینده خود را در نامه مکتوب معرفی کنند. نامه‌های معرفی در پیوست این فایل قرار دارد.

در ادامه و به جهت تسریع کار، یک گروه با عنوان «هیئت علمی جایزه اندیشه‌ورزی» در پیام‌رسان بله ایجاد شد و کلیه مشارکت‌کنندگان (مدیران و نمایندگان اندیشکده‌ها) در آن عضو شدند. جدول زیر وضعیت همکاری اندیشکده‌ها با برنامه جایزه را نشان می‌دهد:

نام اندیشکده	عضو در هیئت علمی	پاسخ نامه
۱ اندیشکده سیاستگذاری امیرکبیر	حبیب اله ظفریان	بله
۲ اندیشکده برهان انقلاب اسلامی	امیرعلی ناقدی	بله
۳ موسسه افق آینده‌پژوهی راهبردی	سعید سمیعی	بله
۴ مرکز رشد دانشگاه امام صادق (علیه السلام)	-	
۵ بنیاد توسعه فردا	مازیار عطاری	بدون نیاز
۶ مرکز پژوهشی آرا	-	
۷ اندیشکده صنعت و فناوری (آصف)	مجتبی کیانی	بله
۸ اندیشکده یقین	-	
۹ گروه علمی- تحلیلی طیف	-	
۱۰ گروه پژوهشی مدیریت راهبردی انرژی آیندگان	حسین حیرانی	بله
۱۱ اندیشکده راهبردی تبیین	علی شیرمحمدی	بله
۱۲ اندیشکده راهبردی مهاجر	محمدحسین بنا	بله
۱۳ پژوهشکده مطالعات فناوری	علی‌محمد سلطانی	بله
۱۴ مرکز تحقیقاتی مبانی و مدل‌های اقتصادی بومی	علی زارعی	بله
۱۵ اندیشکده شفافیت برای ایران	محمدعلی زارع	بله
۱۶ اندیشکده مرصاد	حمید عظیمی	بدون نیاز
۱۷ شبکه کانون‌های تفکر ایران (ایتان)	زکریا حسینی	بله
۱۸ پژوهشکده سیاست‌پژوهی و مطالعات راهبردی حکمت	محمدعلی حسنی نیک	بله
۱۹ اندیشکده حکمرانی شریف	علی مروی	بدون نیاز
۲۰ موسسه آینده‌پژوهی جهان اسلام	محمدرضا محمدی	بله
۲۱ اندیشکده تدبیر آب ایران	انوش اسفندیاری	بله
۲۲ موسسه مطالعات راهبردی علوم و معارف اسلام	-	

نام اندیشکده	عضو در هیئت علمی	پاسخ نامه
۲۳ شرکت تترا	علی سروشیان	بله
۲۴ پژوهشکده چشم‌انداز و آینده‌پژوهی	احمد برومند	بله
۲۵ شبکه تحلیلگران اقتصاد مقاومتی	ایمان مشایخی	بله
۲۶ پژوهشکده سیاستگذاری دانشگاه شریف	حسین میرزاپور	بله
۲۷ مرکز ملی مطالعات راهبردی کشاورزی و آب	-	
۲۸ پژوهشکده امنیت اقتصادی تدبیر	-	
۲۹ پژوهشکده تحقیقات راهبردی مجمع تشخیص مصلحت	-	
۳۰ موسسه معنا	محسن دنیوی	

علاوه بر مجموعه‌های فوق، اندیشکده‌های دیگری نیز از برنامه جایزه در سایت کنفرانس و از راه‌های دیگر اطلاع پیدا کردند و نماینده خود را معرفی نمودند. این مجموعه‌ها عبارتند از:

نام اندیشکده	عضو در هیئت علمی	ارسال نامه
۳۱ مرکز راهبری ورثه الانبیاء	مصطفی محمدی	
۳۲ اندیشکده محتوا	فرزاد حجتیان	
۳۳ مرکز مطالعات خلیج فارس	روزبه پارساپور	بله
۳۴ اندیشکده جهادی	ناصر ترابی	

بدین ترتیب در مجموع، تعداد ۳۴ اندیشکده کشور در برنامه این جایزه مخاطب قرار گرفتند که از این تعداد، ۲۲ مجموعه به صورت رسمی نماینده معرفی نمودند و ۴ مجموعه به صورت غیررسمی نماینده معرفی کردند.

ترکیب هیئت علمی جایزه

بر اساس نامه‌های دریافت شده که تصویر آن‌ها در پیوست (بخش آخر این سند) آمده است، تعداد ۲۲ نفر از مدیران و اعضای اندیشکده‌ها به عضویت اصلی در هیئت علمی جایزه اندیشه‌ورزی در آمدند. سایر افرادی که به صورت غیررسمی معرفی شده‌اند، اعضای ناظر هیئت علمی محسوب می‌شوند.

اعضای اصلی هیئت علمی جایزه

اعضایی که مدیر اندیشکده مربوطه (فرد خطاب نامه) بوده‌اند و همکاری خود را اعلام نموده‌اند و عضویت آن‌ها نیاز به نامه معرفی ندارد:

۱. آقای حمید عظیمی

۲. آقای مازیار عطاری

۳. آقای علی مروی

اعضایی که مدیر اندیشکده نبوده‌اند و نامه معرفی آن‌ها دریافت شده است:

۴. آقای سعید سمیعی

۵. آقای مجتبی کیانی

۶. آقای محمدعلی زارع

۷. آقای زکریا حسینی

۸. آقای محمدرضا محمدی

۹. آقای انوش نوری اسفندیاری

۱۰. آقای علی سروشیان

۱۱. آقای ایمان مشایخی

۱۲. آقای حبیب اله ظفریان

۱۳. آقای امیرعلی ناقدی

۱۴. آقای علی شیرمحمدی

۱۵. آقای محمدحسین بنا

۱۶. آقای علی زارعی

۱۷. آقای احمد برومند

۱۸. آقای حسین حیرانی

۱۹. آقای محمدعلی حسنی نیک

۲۰. آقای روزبه پارساپور

۲۱. آقای علی‌محمد سلطانی

۲۲. آقای حسین میرزاپور

اعضای ناظر در هیئت علمی جایزه

افراد ذیل به صورت غیررسمی به عنوان نماینده مجموعه‌های مربوطه معرفی شدند، اما نامه معرفی آن‌ها دریافت نشد و به عنوان عضو ناظر در هیئت علمی جایزه حضور یافتند.

۱. آقای محسن دنیوی

۲. آقای فرزاد حجتیان

۳. آقای مصطفی محمدی

۴. آقای ناصر ترابی

تشکیل گروه هیئت علمی جایزه در پیام‌رسان «بله»

پس از معرفی اعضای هیئت علمی توسط اندیشکده‌ها، گروهی در نرم افزار پیام‌رسان «بله» ایجاد شد تا تعاملات بین اعضای هیئت علمی را تسهیل نماید. ۲۴ نفر از اعضای اصلی و ناظر هیئت علمی در این گروه عضو شدند و اطلاع‌رسانی به ۲ نفر دیگر از طریق پیام‌رسان‌های دیگر صورت گرفت.

صفحه برنامه جایزه در سایت کنفرانس

جهت اطلاع همه علاقه‌مندان از روند اجرایی این برنامه، اطلاعات آن در اسلایدر و منوی اصلی سایت کنفرانس نیز قرار گرفت. لینک صفحات مربوط به جایزه در سایت کنفرانس به ترتیب زیر است:

<http://gppconference.ir/fa/?id=179&p=178>

<http://gppconference.ir/fa/?id=180&p=178>

برنامه زمانی روند اجرایی جایزه

با هماهنگی انجام شده با اعضای هیئت علمی جایزه، تاریخ‌های ذیل به عنوان مهلت‌ها و سررسیدهای روند اجرایی جایزه در نظر گرفته شد:

- ✓ پنجشنبه ۱۲ دی: ارسال نامه رسمی اندیشکده‌ها جهت معرفی نماینده
 - ✓ شنبه ۱۴ دی: اعلام عناوین پژوهش‌ها و اقدامات اندیشکده‌ها جهت نامزدی جایزه
 - ✓ دوشنبه ۱۶ دی: ارسال مستندات پژوهش‌ها و اقدامات برای نامزدی جایزه
 - ✓ سه‌شنبه ۱۷ دی: اعلام نظر اعضای هیئت علمی جهت انتخاب هیئت داوران (رای مثبت، منفی یا ممتنع هر عضو به هر داور پیشنهادی)
 - ✓ چهارشنبه ۱۸ دی: اعلام نظر اعضای هیئت علمی و مشخص شدن نامزدهای جایزه
 - ✓ دوشنبه ۲۳ دی: اعلام نظر اعضای هیئت داوران برای انتخاب دریافت کنندگان جایزه
- البته در برخی از مهلت‌های فوق چند روز تمدید گردید تا مجموعه‌ها و پروژه‌های بیشتری بتوانند در فرآیند جایزه مشارکت نمایند.

فصل سوم: معرفی پروژه‌های پیشنهادی توسط اندیشکده‌ها جهت ورود در فرآیند جایزه

مقدمه

در فراخوان جایزه اندیشه‌ورزی و سیاست‌سازی از اندیشکده‌ها خواسته شد که عناوین و خلاصه‌های پروژه‌های پیشنهادی خود را جهت ورود در فرآیند بررسی جایزه از طریق نماینده خود در گروه هیئت علمی یا ایمیل کنفرانس حکمرانی و سیاستگذاری عمومی ارسال نمایند. در زمان اختصاص‌یافته برای ارسال عناوین و خلاصه‌های پروژه‌ها، در مجموع ۵۰ خلاصه پروژه به همراه مستندات مربوطه دریافت شد.

فهرست عناوین پروژه‌های پیشنهادی اندیشکده‌ها برای بررسی در جایزه

عناوین پروژه‌های پیشنهادی توسط اندیشکده‌ها به ترتیب زمانی دریافت خلاصه پروژه در جدول ذیل آمده است. [ترتیب امتیازی این پروژه‌ها در فصل ششم](#) آمده است.

عنوان پروژه	اندیشکده
تدوین راهبردهای مقابله با تحریم نفتی ایران	اندیشکده سیاستگذاری امیرکبیر
تدوین چارچوب اولیه آیین‌نامه جذب و ارتقاء اعضای هیئت علمی دانشگاه‌های کشور مبتنی بر بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی	پژوهشکده چشم‌انداز و آینده‌پژوهی
طراحی نظام رصد آسیب‌های اجتماعی و استقرار سامانه های موردنیاز آن	شرکت تترا
طراحی الگوی «حسابداری یورویی» برای انعقاد پیمان دوجانبه پولی	شبکه تحلیلگران اقتصاد مقاومتی
پیشنهاد الگوی اصلاح تعرفه برق مشترکین پرمصرف خانگی	شبکه تحلیلگران اقتصاد مقاومتی
پیشنهاد اقدامات راهبردی برای تحقق اقتصاد مقاومتی در بخش انرژی	شبکه تحلیلگران اقتصاد مقاومتی
بررسی ابعاد و آثار مالیات بر عایدی سرمایه در بخش مسکن	شبکه تحلیلگران اقتصاد مقاومتی
بررسی عملکرد ستاد فرماندهی اقتصاد مقاومتی از منظر مدیریتی و ساختاری	شبکه تحلیلگران اقتصاد مقاومتی

عنوان پروژه	اندیشکده
ارزیابی عملکرد ۱۰ دستگاه دولتی در چارچوب اقدامات اولویت‌دار اقتصاد مقاومتی	شبکه تحلیلگران اقتصاد مقاومتی
مطالعه روش‌های استفاده از توان مردمی برای مبارزه و پیشگیری از فساد (سوت زنی)	اندیشکده سیاستگذاری امیرکبیر
بررسی و تحلیل پیامدهای بحران آب عراق بر ایران	اندیشکده راهبردی تبیین
بررسی توافق زیست‌محیطی پاریس	اندیشکده راهبردی تبیین
تدوین سناریوهای محتمل بازی آمریکا با برجام و بررسی الزامات آن‌ها	اندیشکده راهبردی تبیین
بررسی مخاطرات تصویب لایحه الحاق ایران به کنوانسیون مبارزه با جرایم سازمان‌یافته فراملی (پالرمو)	اندیشکده راهبردی تبیین
ریشه‌یابی تنش‌های بین دو کشور ایران و عربستان	موسسه آینده پژوهی جهان اسلام
جهان اسلام و اقتصاد دانش بنیان	موسسه آینده پژوهی جهان اسلام
سیاستگذاری گردشگری در کشورهای اسلامی	موسسه آینده پژوهی جهان اسلام
بررسی و نگاشت مسائل کلان قوه قضائیه	اندیشکده محققان (مطالعات حکمرانی نرم ایران)
آسیب‌شناسی مرکز فرماندهی و کنترل ناجا با رویکرد حکمرانی داده محور	اندیشکده محققان (مطالعات حکمرانی نرم ایران)
طراحی الگو و پیگیری اصلاح قانون صدور چک	اندیشکده محققان (مطالعات حکمرانی نرم ایران)
آسیب شناسی بازار خدمات حقوقی با محوریت انحصارزدایی از نظام وکالت	اندیشکده محققان (مطالعات حکمرانی نرم ایران)
طراحی الگو و پیگیری اصلاح قانون ثبت و حمایت از حقوق مالکیت	اندیشکده محققان (مطالعات حکمرانی نرم ایران)
طراحی سامانه یکپارچه مدیریت تبادل فناوری	پژوهشکده مطالعات فناوری
طراحی الگوی تامین مالی بیمه ناباروری بر مبنای مدل P4P	شبکه کانون‌های تفکر ایران (ایتان)
بررسی ازدواج در سنین پایین در ایران	شبکه کانون‌های تفکر ایران (ایتان)
اصلاح نظام مالیاتی بخش مسکن	شبکه کانون‌های تفکر ایران (ایتان)
طراحی و پیاده‌سازی موزه آنلاین خلیج فارس	مرکز مطالعات خلیج فارس

عنوان پروژه	اندیشکده
طراحی مکانیزم‌های مبتنی بر رویکرد شفافیت در مجلس شورای اسلامی	اندیشکده شفافیت برای ایران
راهبری پروژه‌های شفافیت در شورای اسلامی و شهرداری تهران	اندیشکده شفافیت برای ایران
طراحی ساز و کارهای ضمانت فعالیت‌های فناورانه	پژوهشکده مطالعات فناوری
طرح جامع مهارت‌آموزی کارکنان وظیفه (سربازان) نیروهای مسلح	پژوهشکده مطالعات فناوری
تحلیل و ارزیابی نماگرهای مقاومت اقتصادی ایران (اقتصاد مقاومتی)	اندیشکده برهان انقلاب اسلامی
نقد و بررسی سند الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت	اندیشکده برهان انقلاب اسلامی
سامانه جمع‌نویسی و مشارکت در قانون‌نویسی	اندیشکده شفافیت برای ایران
بررسی الزامات و ساز و کارهای همگرایی علویان و اسلام‌گرایان سنی ترکیه	اندیشکده مرصاد
راهبردهای مقابله با تهدیدات دولت سعودی و شورای همکاری خلیج فارس در حوزه اقتصاد سیاسی	اندیشکده مرصاد
تدوین رویکرد راهبردی ایران در اصلاحات نظام سیاسی و امنیتی سوریه	اندیشکده مرصاد
بررسی سیاست خارجی ایران و ترکیه	اندیشکده مرصاد
راهبردهای مقابله با طرح معامله قرن با تمرکز بر نقش فلسطینیان مهاجر	اندیشکده مرصاد
نگاشت رهبران مذهبی زنده اهل سنت	اندیشکده مرصاد
شبکه جامع علمی جهادگران اقتصاد مقاومتی (قصد)	مرکز تحقیقات مبانی و مدل‌های اقتصادی بومی
بررسی حقوق آب در فلات ایران در بستر تحولات اقتصادی و اجتماعی	اندیشکده تدبیر آب ایران
ارزیابی مقدماتی حکمرانی آب کشور	اندیشکده تدبیر آب ایران
بررسی بازتخصیص آب کشاورزی و پیامدهای آن	اندیشکده تدبیر آب ایران

عنوان پروژه	اندیشکده
طراحی چارچوب تحلیلی توسعه کم آب‌بر در راستای بازسازی مسیر توسعه کشور	اندیشکده تدبیر آب ایران
ارزیابی معیارهای الگوی کشت از منظر بهره‌وری آب	اندیشکده تدبیر آب ایران
برگزاری رویداد گفت‌وگوهای راهبردی «آب، فرهنگ و جامعه»	اندیشکده تدبیر آب ایران
آینده‌پژوهی عربستان سعودی	موسسه افق آینده پژوهی راهبردی
بررسی آینده معمای استقلال کردی (بازیگران، موضوع‌ها و استراتژی‌ها)	موسسه افق آینده پژوهی راهبردی
بررسی آینده اکوسیستم استارت‌آپی ایران	موسسه افق آینده پژوهی راهبردی

با توجه به جدول بالا، در مجموع ۱۶ اندیشکده پروژه‌هایی را جهت بررسی در فرآیند جایزه ارسال نمودند. تعداد پروژه‌های پیشنهادی توسط هر اندیشکده محدودیتی نداشت، اما جدول بالا نشان می‌دهد که اندیشکده‌ها حداقل ۱ و حداکثر ۶ پروژه را معرفی نموده‌اند.

فصل چهارم: خلاصه‌ای از پروژه‌های معرفی‌شده به عنوان نامزد جایزه

مقدمه

در این فصل توضیحات کوتاه و مستندات پروژه‌های معرفی شده توسط اندیشکده‌ها جهت بررسی در فرآیند جایزه ارائه می‌گردد. در اینجا هر پروژه به صورت کوتاه و در ۲ تا ۴ صفحه معرفی می‌گردد. در این معرفی‌های کوتاه، علاوه بر ارائه توضیحات محتوایی پروژه‌ها، روند اجرا، نحوه پیگیری موضوع در سطوح کلان، اثرات، دستاوردها، بازخوردهای به دست آمده و به طور کلی نقاط برجسته اصلی مطرح شده است. در واقع هر خلاصه مختصراً برای داوران بیان می‌کند که چرا پروژه مذکور شایسته تقدیر و دریافت جایزه است؟

به علاوه، مستندات و متون تفصیلی‌تر و کامل‌تر پروژه‌ها شامل فایل‌های مکتوب و چندرسانه‌ای پروژه‌ها، به صورت لینک‌هایی به وبسایت‌های اندیشکده‌ها یا سرویس‌های به اشتراک گذاری فایل درج شده است.

ارائه توضیحات کوتاه (Brief) درباره هر پروژه

با توجه به اینکه احتمالاً امکان مطالعه کامل کلیه مستندات هر پروژه برای اعضای هیئت علمی و هیئت داوران وجود ندارد، بنابراین لازم است که هر پروژه به صورت خلاصه به ایشان توضیح داده شود تا نسبت به شایستگی‌ها و موفقیت‌های اصلی هر پروژه اطلاع یابند. نحوه نگارش متن توضیحی برای آزاد است، اما پیشنهاد می‌شود در آن به موارد ذیل اشاره شود:

۱. نوآوری‌های این پروژه از نظر متدولوژی، جمع‌آوری دیتا، تحلیل اطلاعات، پیشنهادها و راهکارها، اجتماعی‌سازی موضوع، پیگیری در سطح تصمیم‌گیران و ... چه مواردی بوده است؟
۲. کیفیت منابع و اسنادی که در این پروژه از آن‌ها استفاده شده و اعتبار علمی پژوهش‌های پایه‌ای انجام شده به چه ترتیب است؟
۳. دامنه و سطح اثرگذاری مورد انتظار برای این پروژه چه بوده است و این پروژه تا چه حد توانسته است به لحاظ عملیاتی نقطه اثر مطلوب دست یابد؟
۴. محصول و دستاورد نهایی این پروژه که آن را شایسته تقدیر می‌نماید چیست؟
۵. کیفیت و کمیت نیروی انسانی صرف شده و هزینه مالی انجام شده بر روی این پروژه به چه میزان بوده است؟
۶. چه حجمی از مخاطبان، با چه روش‌هایی و به چه میزان در جریان انجام شدن این پروژه یا خروجی‌های حاصل از آن قرار گرفتند و چه بازخوردهایی در حین و پس از انجام این پروژه از آن‌ها دریافت شد؟
۷. هر نکته دیگری که احتمالاً در امتیازدهی داوران نسبت به این پروژه موثر است ذکر نمایید.

در ادامه، توضیحات کوتاه مربوط به هر پروژه می‌آید. لازم به ذکر است که با توجه به جمع‌بندی نظرات اعضای هیئت علمی و هیئت داوران، پروژه‌ها به سه بخش زیر تفکیک شده است:

۱. پروژه‌های برنده جایزه (منتخب هیئت داوران و هیئت علمی)

در این بخش، پروژه‌ها به ترتیب بیشترین امتیازات هیئت داوران و در صورت مساوی بودن، بر اساس بیشترین امتیازات دریافت شده از هیئت علمی قرار گرفته است.

۲. پروژه‌های نامزد جایزه (منتخب هیئت علمی)

در این بخش، پروژه‌ها به ترتیب بیشترین امتیازات هیئت داوران و در صورت مساوی بودن، بر اساس بیشترین امتیازات دریافت شده از هیئت علمی قرار گرفته است.

۳. پروژه‌های معرفی شده در جایزه

در این بخش، پروژه‌ها به ترتیب بیشترین بر اساس بیشترین امتیازات دریافت شده از طرف هیئت علمی قرار گرفته است.

بخش اول: پروژه‌های برنده جایزه اندیشه‌ورزی و سیاست‌سازی

منظور از پروژه‌های برنده جایزه، مواردی هستند که پس از معرفی توسط اندیشکده‌ها، ابتدا توسط حداقل ۲۰ درصد (۴ نفر) از اعضای هیئت علمی به عنوان نامزد جایزه تایید شده‌اند، و در مرحله بعد نیز بالاترین امتیازها را نسبت به سایر پروژه‌ها از هیئت داوران دریافت نموده‌اند. در صورت مساوی بودن آرای هیئت داوران نسبت به دو یا چند پروژه، آرای هیئت علمی ملاک قرار گرفته است.

لازم به ذکر است که تفصیل آرای اعضای هیئت علمی و هیئت داوران نسبت به هر پروژه در فصل‌های بعد آمده است.

۱. طراحی الگو و پیگیری اصلاح قانون صدور چک

اندیشکده محتّا (مطالعات حکمرانی نرم ایران)

<http://bit.ly/chequeLaw>

یکی از نیازهای امروز در مبادلات اقتصادی، خرید اعتباری و مدت‌دار است. در این فرایند فرد با اتکا به درآمدهای آینده اقدام به تأمین نیازهای امروز می‌کند. در کشور ما چک اصلی‌ترین ابزار معامله‌ای است که چنین کارکردی را برای فعالان اقتصادی ایجاد می‌کند. طبق آمارهای رسمی کشور، بیش از ۴۲ درصد حجم تراکنش‌های مالی از طریق چک جابه‌جا می‌شود؛ که نشان‌دهنده اهمیت بالای چک به‌عنوان سهل‌الوصول‌ترین و ارزان‌ترین ابزار معامله مدت‌دار در نظام اقتصادی کشور است. ضرورت کارآمد سازی چک و بهره‌مندی از مزایای منحصربه‌فرد آن در مبادلات اقتصادی، اصلاح و بازنگری متعدد در قانون صدور چک در مقاطع زمانی مختلف را در پی داشته است. با این وجود، اما به عموماً به دو دلیل با شکست مواجه شده و مشکلات عدیده‌ای برای فعالین اقتصادی به وجود آورده بود.

اولاً اینکه تا پیش از اصلاحات اخیر سیاستگذار در مواجهه با مشکلات چک برگشتی فاقد رویکرد سیستمی بوده و دنبال رفع علل صدور چک بلا محل نبوده و عموماً به معلول پرداخته و ثانیاً تنها با تقویت و یا کاهش مجازات کیفری سعی در کاهش مشکلات ناشی از صدور چک بلا محل و چک‌های برگشتی داشته است. بدین صورت که با افزایش مجازات کیفری، زندان‌ها از زندانیان چک برگشتی پر شد و در ادامه چک‌های وعده دار که بخش اصلی کارکرد چک در اقتصاد ایران هستند، را از شمول مجازات کیفری خارج نمود که منجر به کاهش اعتبار چک در جامعه و تشدید صدور چک بلا محل گردید.

این امر با افزایش ریسک معاملات و ناامنی در فضای کسب‌وکار، مانع رونق تولید و اشتغال‌زایی شد. طبق آمار بانک مرکزی در سال ۱۳۹۶ حدود ۱۷ میلیون و ۳۰۰ هزار فقره چک برگشت‌خورده است. شایان ذکر است که آمار فوق در رابطه با چک‌های بین‌بانکی بوده و چک‌های برگشتی درون بانکی را پوشش نمی‌دهد و در واقع آمار واقعی تمام چک‌های برگشتی در سال ۹۶ به مراتب بیشتر از ۱۷ میلیون فقره می‌باشد. بر اساس گزارش مرکز پژوهش‌های مجلس شاخص چک‌های برگشتی در تابستان ۹۳ و ۹۴ از نظر بنگاه‌های اقتصادی ۱۴ امین مانع و دغدغه تأثیرگذار بر محیط کسب‌وکار بوده است؛ اما در بهار سال ۹۵، این شاخصه با ۹ پله صعود به پنجمین مانع جدی کسب‌وکار تبدیل‌شد که نشان از وخامت اوضاع چک برگشتی در سال‌های اخیر دارد.

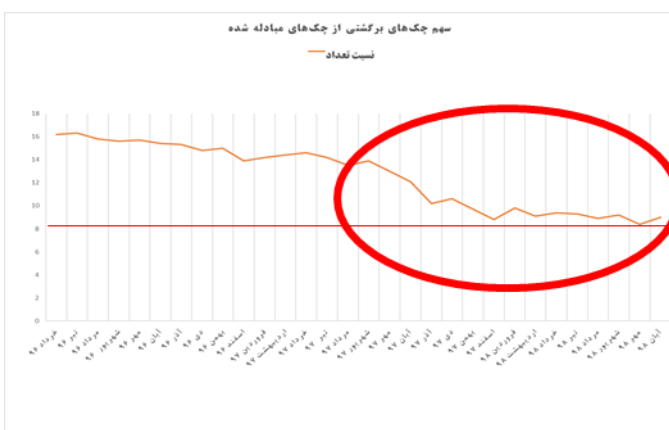
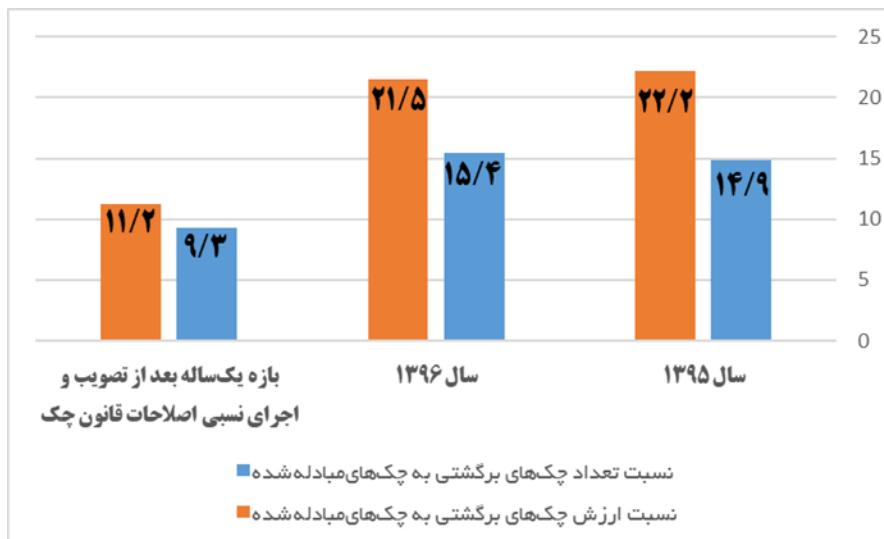
با توجه به ابعاد و اهمیت موضوع، اصلاح قواعد و سازوکارهای صدور چک با هدف کاهش ریسک معاملات اعتباری مبتنی بر چک و پیشگیری از آسیب‌های اجتماعی اقتصادی مربوطه در دستور کار اندیشکده محتاً قرار گرفت. پس از انجام حجم گسترده بررسی‌های کارشناسی و آسیب شناسی دقیق فرآیندها و کارکردهای چک با هدف شناسایی ریشه‌های اصلی صدور چک بلا محل و همچنین بهره‌مندی از تجارب موفق دیگر کشورها در حوزه قوانین چک، بسته پیشنهادی جهت اصلاح قانون صدور چک تدوین گردید. ویژگی مهم نوآوری‌های اصلاحات اخیر بهره‌گیری از قواعد خود کنترل، فناوری اطلاعات و رویکرد پیشگیری محور است که احتمال و انگیزه صدور چک بلا محل را به میزان قابل توجهی کاهش می‌دهد و در نهایت، در صورت اجرای صحیح ضمن کاهش ریسک معاملات اعتباری مبتنی بر چک در پیشگیری از بروز آسیب‌های اجتماعی ناشی از چک‌های برگشتی نقش به سزایی ایفا می‌کند. چرا که بر اساس آمارهای موجود، ۷۵ درصد زندانیان غیرعمد را بدهکاران مالی ناشی از چک‌های برگشتی تشکیل می‌دهند و نکته تکان‌دهنده‌تر این است که بیش از ۹۰ درصد از زندانیان زن (جرائم عمد و غیرعمد) را زندانیان چک تشکیل می‌دهند که عمدتاً نیز متأهل هستند.

عمده مفاد بسته پیشنهادی مذکور پس از تدقیق توسط کارشناسان و خبرگان بانکی و اقتصادی به یکی از نمایندگان مجلس به عنوان مسئول اداره کارگروه تدوین طرح اصلاح قانون صدور چک، ارائه گردید. پس از کسب تایید اجمالی ایشان بسته پیشنهادی در کارگروه مذکور مطرح و عمده موارد آن مورد تصویب قرار گرفت. طرح مذکور در ادامه با مشارکت کارشناسان دستگاه‌ها و نهادهای مختلف اعم از بانک مرکزی، قوه قضائیه، وزارت اقتصاد، وزارت اطلاعات در کمیسیون حقوقی قضایی نهایی و سپس در صحن علنی مجلس شورای اسلامی تصویب شد.

با توجه به زیرساخت‌های توسعه‌یافته در بانک مرکزی، اجرای بخشی از اصلاحات مقرر شده در قانون «اصلاح قانون صدور چک» بلافاصله بعد از ابلاغ قانون مذکور ممکن بود و نیاز به ایجاد زیرساخت فنی خاصی نداشت. از همین روی، پس از ابلاغ قانون در تاریخ ۱۳۹۷/۸/۲۳ بخشی از تکالیف مندرج در قانون توسط قوه قضائیه، بانک مرکزی و بانک‌ها عملیاتی شد. «ساماندهی صدور دسته چک با راه‌اندازی سامانه صیاد و پیوستن تمامی بانک‌ها به آن»، «برقراری نسبی تقارن اطلاعات در زمان صدور چک برای گیرنده از طریق راه‌اندازی سامانه استعلام پیامکی سوابق چک برگشتی» و «ایجاد فرآیند جدید مطالبه وجه چک از طریق صدور اجرائیه دادگاه علیه صادرکننده چک برگشتی بدون رسیدگی ماهوی ظرف کمتر از ۲۰ روز» اهم اقدامات صورت‌گرفته در راستای اجرای قانون جدید چک بوده‌است.

بر اساس آمار منتشر شده توسط بانک مرکزی تعداد چک‌های برگشتی در دوازده ماهه پس از تصویب و ابلاغ قانون جدید به شدت کاهش یافته که البته با توجه به نوسانات بازار و کاهش تمایل فعالان اقتصادی

به انجام معاملات مدت دار، صرف کاهش تعداد چک‌های برگشتی اهمیت چندانی ندارد. اما نکته حائز اهمیت این است که نسبت چک‌های برگشتی (سهم آن از چک‌های مبادله‌ای) نیز، دارای یک روند کاهشی معنادار بوده و در مقایسه با سال ۹۶ حدود ۴۰ درصد کاهش یافته است.

شایان ذکر است به لطف الهی طبق آمار بانک مرکزی نسبت ارزش و تعداد چک‌های برگشتی به چک‌های مبادله‌ای، در مهر ماه سال جاری به پایین‌ترین حد خود در دو سال گذشته رسیده است. بنابراین، می‌توان ادعا کرد که تصویب و اجرایی‌شدن قانون «اصلاح قانون صدور چک» در کاهش نسبت چک‌های برگشتی موثر بوده است.

۲. بررسی ابعاد و آثار مالیات بر عایدی سرمایه در بخش مسکن

شبکه تحلیلگران اقتصاد مقاومتی

<http://moqnet.ir/wp-content/uploads/2019/06/97-CGT-PR.pdf>

کتاب مالیات بر عایدی املاک حاصل دو سال کار کارشناسی قانون تفکری و جلسه با خبرگان و نشست با افراد مختلف و بررسی تجربیات جهانی است. پروژه مالیات بر عایدی املاک برای مقابله با سوداگری در بخش مسکن، از سال ۹۶ در شبکه کلید خورد و جلسات مستمری با خبرگان حوزه گذاشته. همچنین بحث در فضای رسانه ای مطرح گردید و پرونده ای با ۱۰۰ تا ۱۵۰ مطلب تهیه شد که در آن مدلهای خارجی و تجربیات کشورها مورد بررسی قرار گرفته بود. جمیع این بررسی ها و پیگیری ها در نهایت به طرحی تبدیل شد که طی اصلاحات این مدت به بیست و دومین نسخه خود رسیده است و هم اکنون با پیگیری هایی که اعضای شبکه انجام دادند، در کمیسیون اقتصادی در حال بررسی شدن و تصویب است. این کتاب خروجی دو سال کار تحقیقی و قانون تفکری است که در واقع همه مباحث کارشناسی کار و تجربیات دیگر کشورها که برای ایران پیشنهاد شده، در آن آمده و در نهایت مبتنی بر مباحث مطرح شده، قانون پیشنهادی ارائه شده است که همان نسخه ۲۲ کار باشد. در پیگیری این مسئله علاوه بر جریان سازی رسانه ای گسترده، در فضای چندرسانه ای نیز کلیپ های متعددی تهیه شد. معروفترین کلیپ مستند کوتاه "متر بر ثانیه" بود که چندین بار از شبکه های مختلف تلویزیونی پخش و در فضای مجازی نیز منتشر گردید و نزدیک به ۱ میلیون بازدید شد.

نواوری: ارائه طرح قانونی مالیات بر عایدی املاک به صورت جامع برای اولین بار در کشور نوآوری این کار بوده است. تاکنون در خصوص مالیات بر عایدی و لزوم اخذ مالیات از سوداگران مسکن بحث زیاد شده بود اما هیچ گاه این موارد به قانون تبدیل نشده بود.

کیفیت منابع و اعتبار علمی: علاوه بر استفاده از نظر خبرگان متعدد، مطالعات جهانی مبتنی بر تجربیات دیگر کشورها انجام شده و از مقالات علمی و معتبر جهانی نیز استفاده شده است.

سطح اثرگذاری: با توجه به جریان رسانه ای گسترده که روی این کار در رسانه ها و صداسیما و ... انجام شد، بحث به یک مطالبه عمومی تبدیل شده است و همه خبرگان بر آن تاکید دارند. حتی دولت نیز با دیدن تحرکات مجلس، خود در این زمینه دست به کار شده است.

دستاورد: تصویب و اجرای قانون مالیات بر عایدی املاک دستاورد این کار است که هم اکنون در حال پیگیری است.

نیروی انسانی و هزینه مالی: طی مدت دو سال ۳ نیرو بر این کار متمرکز بودند و حدود ۲۰۰ میلیون تومان به صورت مستقیم و ۱۰۰ میلیون تومان به صورت غیرمستقیم برای آن هزینه شده است.

حجم مخاطبان درگیر و بازخوردها: نمایندگان مجلس و مسئولین دولتی به صورت مستمر با این کار درگیر بوده و شبکه با آنها تعامل مستمر داشته و از نظرات آنها در بهبود کار استفاده کرده است.

۳. راهبری پروژه‌های شفافیت در شورای اسلامی و شهرداری تهران

اندیشکده شفافیت برای ایران

<http://shafaf.tehran.ir/>

مقدمه

این متن به صورت اختصاصی به عنوان سند تبیینی یکی از پروژه‌های مهم اندیشکده شفافیت برای ایران جهت ارائه به هیئت علمی و هیئت داوران جایزه اندیشه‌ورزی و سیاست‌سازی (شناسایی و تقدیر از پروژه‌های برتر اندیشکده‌های کشور) نگاشته شده است. استفاده از به قصد دیگری یا انتشار عمومی، نیازمند کسب اجازه از اندیشکده شفافیت برای ایران است.

شناسه پروژه

عنوان	پژوهش، مشاوره و مشارکت در راهبری پروژه‌های شفافیت شورای اسلامی و شهرداری تهران
زمان	از مرداد ۹۶ تا کنون (در جریان)
پایگاه‌های اینترنتی	Shafaf.tehran.ir Data.tehran.ir Api.tehran.ir
نهادهای همکار	شورای اسلامی شهر تهران، شهرداری تهران

شفافیت شورا و شهرداری تهران از کجا شروع شد؟

سرکار خانم دکتر بهاره آروین، نامزدی بود که با شعار شهرداری شیشه‌ای وارد کارزار انتخابات شورای شهر ۹۶ شد و توسط مردم به نمایندگی شورای شهر تهران انتخاب شد. اندیشکده شفافیت برای ایران از همان ابتدای نامزدی، ارتباطی وسیعی با ایشان برقرار کرد تا جریان تبادل دانش و تجربیات، شکل بگیرد. پس از تشکیل دوره‌ی جدید شورای شهر، خانم دکتر آروین به عضویت در هیئت رئیسه‌ی شورا انتخاب شدند.

حسب مشورت‌های انجام شده و پیشنهادات ارائه شده، به نظر می‌رسید تمرکز بر مسئله‌ی شفافیت در شورای شهر و شهرداری تهران، نیازمند ساختاری متمرکز و منسجم است. به همین کمیته‌ی شفافیت شورای شهر تهران به ریاست ایشان و ذیل کمیسیون برنامه و بودجه تشکیل شد.

چهارشنبه ۱۸ دی ۱۳۹۸ | En |

سامانه شفافیت شهرداری تهران

صفحه اصلی

تهران به روایت شفاف:
مسابقه تحلیل داده‌های سامانه شفافیت

شفافیت و شهر هوشمند

سامانه شفافیت شهرداری تهران با هدف شفاف سازی عملکرد شهرداری تهران از تاریخ ۲۱ فروردین ۱۳۹۷ آغاز به کار کرده است

- قراردادهای کلان شهرداری
- لایحه، مصوبه و عملکرد بودجه
- اطلاعات شهرسازی
- اطلاعات مدیران و کارکنان شهرداری
- اطلاعات شرکت‌ها و سازمان‌ها
- پژوهش‌ها و مطالعات شهرداری تهران
- اطلاعات روزبازارها و کیوسک‌ها
- اسامی دریافت کنندگان طرح ترافیک خبرنگاری

صفحه اول سامانه شفافیت شهرداری تهران

کمیته شفافیت و اندیشکده شفافیت برای ایران

اندیشکده شفافیت برای ایران از ابتدای شکل‌گیری کمیته شفافیت عضو فعال آن بوده و نقش جدی در تحقق شفافیت در شورای شهر و شهرداری تهران داشته است.

از جمله‌ی پژوهش‌ها، مشاوره‌ها و مشارکت‌های اندیشکده شفافیت برای ایران در آغاز و پیشرفت شفافیت شهرداری و شورای شهر تهران، می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

- مطالعه‌ی تجربیات شفافیت در نهادهای شورایی کشورهای مختلف
- بررسی الگوهای شفافیت در شهرداری شهرهای مختلف جهان
- مشارکت فعال در جلسات کارشناسی کمیته (تاکنون بیش از ۹۶ جلسه برگزار شده است).
- نگارش متن قانون مدیریت تعارض منافع شهرداری تهران و حضور در دیوان عدالت اداری برای دفاع از آن در پی شکایت مهندسین که منجر به ابقا و تقویت مصوبه شد.
- مطالعه، طراحی و مشاوره در پیاده‌سازی معماری پایه‌ی پایگاه شفافیت شهرداری تهران

(shafaf.tehran.ir)

- نگارش سند سیاست داده‌ی باز شهرداری تهران
- پژوهش و مشاوره در توسعه‌ی پایگاه داده‌ی باز شهرداری تهران: data.tehran.ir
- پژوهش و مشاوره در توسعه‌ی پایگاه API شهرداری تهران: api.tehran.ir
- {حتما چیزهای دیگری هم هست!}

شیوه‌ی جدید حل مسئله

تحقق شفافیت در شورای شهر و شهرداری تهران، تجربه‌ای نوین و شیوه‌ای جدید از حل مسئله بود. گام‌هایی که این مسیر را متمایز می‌کند، عبارتند از:

- گام اول: همراه کردن یکی از اعضای تاثیرگذار شورای شهر تهران با مفهوم شفافیت به صورت کامل و دقیق
- گام دوم: تشکیل کمیته شفافیت شورای شهر تهران: اختصاص بودجه، کارشناس، نهاد متمرکز و امکان انجام پیگیری‌های سطح بالا در بدنه‌ی شهرداری و شورای شهر
- گام سوم: شروع شفافیت از خود و عدم رجوع به زمان‌های گذشته: شفافیت ناظر به آینده است.
- گام چهارم: ایجاد سامانه‌های مرتبط، به طور خاص shafaf.tehran.ir به عنوان درگاه متمرکز شفافیت.
- گام پنجم: رشد گام به گام²
- گام ششم: تثبیت و پایدارسازی: اخذ مصوبات لازم از صحن شورای شهر
- گام هفتم: کاربردی‌سازی داده‌ها: مسابقه تهران به روایت شفاف³

این رویکرد قابلیت پیاده‌سازی برای مسائل و نهادهای متنوع را دارد.

اثرات کلان تحقق شفافیت در شورای شهر و شهرداری تهران

تهران، قلب تپنده‌ی میهن است. تحقق شفافیت در تهران، جنبشی از فعالان شفافیت در شهرهای مختلف کشور ایجاد کرد. تا زمان نگارش این گزارش شهرهای مختلف کشور از جمله مشهد، اصفهان، یزد، بجنورد،

² برای مثال، ابتدا فقط اطلاعات قراردادهای هزینه‌ای بالای یک میلیارد تومانی که در دوره‌ی جدید مدیریت شهری منعقد شده بودند منتشر شد و آرام آرام دایره آن به قراردادهای هزینه‌ای و مشارکتی گسترش یافت. دامنه شمول رقمی قراردادها هم به بازه‌ی متوسط و کلان افزایش یافت.

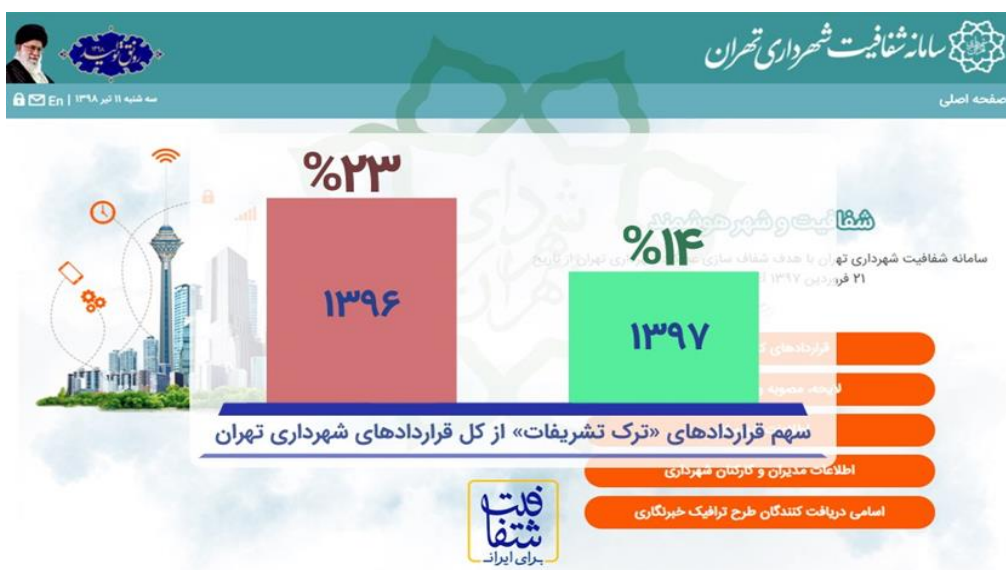
³ <http://cmpt.shafaf.tehran.ir/>

شیراز، قم، کرمان، بوشهر، شهریار و ... در مسیر شفافیت شهرداری و شورای شهر قدم‌های ارزشمندی برداشته‌اند.⁴

با پیگیری‌های انجام شده توسط اندیشکده، شورای عالی استان‌ها به عنوان نهاد بالادستی شهرداری‌ها و شوراهای شهر، شفافیت را به عنوان یکی از معیارهای ارزیابی فعالیت‌ها قرارداد و گزارش آن را نیز به صورت شفاف منتشر کرده است.⁵ همچنین مصوباتی برای الزام تمام شهرداری‌ها و شوراهای شهر به شفافیت در دستور کار شورای عالی استان‌ها قرار دارد.

اثرات نهادی تحقق شفافیت در شورای شهر و شهرداری تهران

علاوه بر اثر کلان ملی و بالادستی، تحقق شفافیت در شهرداری و شورای شهر تهران منجر به کاهش سهم قراردادهای ترک تشریفات نسبت به کل قراردادهای شهرداری شده است.

سهم قراردادهای ترک تشریفات از کل قراردادهای شهرداری تهران

⁴ فهرست کامل و نشانی پورتال شفافیت هر شهر را در <https://discuss.tp4.ir/t/topic/817?u=khani>

ببینید

⁵ <http://shafaf.shoraha.org.ir/fa-IR/shafaf.shoraha.org/5162>

به علاوه، از بین قراردادهای هزینه‌های شهرداری تهران در سال ۹۶، ۳۴ درصد قراردادها (بر اساس مبلغ قرارداد) با ترک تشریفات و ۶۶ درصد به صورت مناقصه عمومی انجام شده است. این در حالی است که در سال ۹۷، ۲۱ درصد قراردادها (بر اساس مبلغ قرارداد) با ترک تشریفات و ۷۹ درصد به صورت مناقصه عمومی انجام شده است.

جمع‌بندی

تحقق شفافیت در شورای اسلامی و شهرداری تهران، تحقق نمونه‌ای از توانستن است؛ توانستن برای اصلاح و ساخت آینده‌ای روشن. در این پروژه، تعاملی نظام‌مند بین یک نهاد عمومی و یک نهاد خصوصی غیردولتی در راستای یک هدف عالی شکل گرفته و از طریق یک شیوه‌ی نوین حل مسائل حکمرانی، منجر به نتیجه شده است. اندیشکده شفافیت برای ایران، به عنوان نهاد متخصص مسئله‌ی شفافیت در تمام مراحل این پروژه‌ی بزرگ و طولانی در نقش‌های پژوهش، مشاوره، راهبری و توسعه حضور فعال داشته است.

۴. تدوین طرح جامع مهارت‌آموزی کارکنان وظیفه (سربازان) نیروهای مسلح

پژوهشکده مطالعات فناوری

مقدمه

در سال ۱۳۹۴ بر اساس پژوهش‌های گذشته پژوهشکده مطالعات فناوری و اقدامات تکمیلی که در حوزه اشتغال دانش‌آموختگان صورت گرفته بود تلاش شد تا زنجیره‌ای از مسائل و راه‌حل‌های مرتبط با اشتغال دانش‌آموختگان شناسایی و برای کمک به برطرف کردن آن‌ها پروژه‌های پژوهشی و کاربردی مناسبی تعریف شود. مجموعه مسائل شناسایی‌شده مرتبط به هم بوده و از ابتدا تلاش شد تا مسائل با اولویتی در دستور کار قرار گیرد که حل آن بتواند به حل دیگر مسائل نیز کمک کند. لذا ضعف مهارتی دانش‌آموختگان ازجمله مواردی بود که به‌عنوان یکی از عوامل اثرگذار بر اشتغال پذیر دانش‌آموختگان شناسایی شد.

همچنین در همین راستا سربازی نیز به ازجمله دیگر موضوعاتی بود که اشتغال‌پذیری جوانان را متأثر می‌ساخت و خدمت وظیفه عمومی با چالش‌های مواجه بود که نارضایتی عمومی را در جامعه و به‌ویژه در میان قشر جوان به وجود آورده بود. لذا از آنجایی‌که پیش‌بینی می‌شد عدم توجه به اشتغال جوانان در آینده تهدیداتی را به همراه خواهد داشت و نیروهای مسلح نیز که متولی تأمین امنیت در کشور هستند در این خصوص هزینه‌های زیادی را متحمل خواهند شد.

لذا پیش‌نویس طرحی با عنوان طرح جامع مهارت‌آموزی کارکنان وظیفه که هدف آن کمک به بهبود اشتغال‌پذیری جوانان و همچنین ارتقاء جذابیت، نشاط و افزایش اثربخشی خدمت وظیفه عمومی بود، در پژوهشکده مطالعات فناوری تهیه در اختیار ستاد کل نیروهای مسلح قرار گرفت. از آنجایی‌که نیروهای مسلح مقاومت خاصی در خصوص اصلاح مقوله سربازی داشتند تلاش شد تا با استناد به تغییرات حرم تحصیلی سربازان و با یک رویکرد نرم به امنیت نگریسته شود و فواید طرح برای نیروهای مسلح و جامعه به‌خوبی تبیین شود.

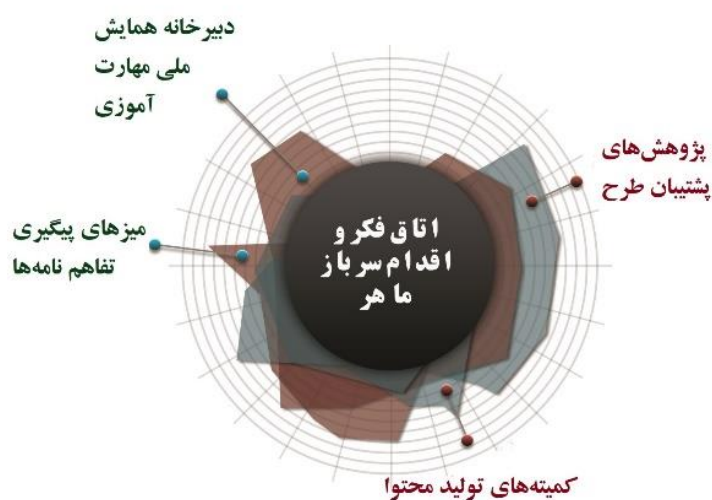
در طرح مذکور نگاهی نو به سربازی عنوان شد که با ماهیت نیروهای مسلح سازگار بود و موجب می‌شد که خدمت وظیفه عمومی در نگاه جامعه با اقبال بیشتری همراه شود و درعین‌حال با ارتقای اثربخشی سربازی احساس بطالت و اتلاف وقت به جوانان دست ندهد. درواقع در طرح جامع مهارت‌آموزی خدمت وظیفه عمومی به سه دوره قبل از خدمت؛ حین خدمت و پس از خدمت تقسیم شد که افراد از سن ۱۵

سالگی مشمول این طرح می‌شوند و در صورتی که قبل از خدمت بتوانند مهارت‌هایی را یاد بگیرند که هم به اشتغال کمک کند و هم بخشی از نیازهای نیروهای مسلح بار پاسخ دهد می‌توانند از ۷ مشوق قبل از خدمتی استفاده کنند. در حین خدمت نیز بیش از ۱۷ مشوق در نظر گرفته شد و تلاش شده است تا از سربازی به عنوان یک دوره مهارت ورزی و کارآموزی استفاده شود و در این بخش به کارگیری مؤثر مورد توجه قرار گرفت.

همچنین دوران پس از خدمت نیز برای کارکنان وظیفه مهارت آموخته ۶ مشوق تسهیلگر اشتغال از قبیل گواهی سابقه کاری حین خدمت، معاف بیمه و مالیاتی، تسهیلات بانکی و ... در نظر گرفته شده است که بتواند منجر به بهبود اشتغال جوان شود. پیشنهاد اولیه این طرح و ریزنی‌های لازم برای اجرای شدن آن در سال ۹۵ در تعامل با ستاد کل نیروهای مسلح دنبال شد و بحمدالله در سال ۱۳۹۶ و با همت ریاست محترم ستاد کل نیروهای مسلح قرارگاهی با عنوان قرارگاه مرکزی مهارت‌آموزی کارکنان وظیفه که وظیفه اجرای طرح جامع مهارت‌آموزی را داشت تشکیل و فعالیت‌های آن از خردادماه شروع عملیاتی شد.

از آنجایی که پیشنهاد این طرح از سوی پژوهشکده مطالعات فناوری صورت گرفته بود موجب شد تا با شروع اجرایی طرح اتاق فکر قرارگاه که در واقع نقش سیاست سازی و تصمیم سازی در خصوص طرح را بر عهده داشت در این پژوهشکده ایجاد شود. اتاق فکر مذکور از خردادماه سال ۹۶ و با نام اتاق فکر و اقدام سرباز ماهر در پژوهشکده تشکیل شد و تاکنون مأموریت پشتیبانی پژوهشی، مطالعاتی و در حوزه‌هایی نقش کاربستی ذیل طرح جامع مهارت‌آموزی کارکنان وظیفه را بر عهده دارد.

شکل زیر ساختار اتاق فکر و اقدام سرباز ماهر در پژوهشکده مطالعات فناوری را نشان می‌دهد.

الف). پژوهش‌های پشتیبان: در حال حاضر اتاق فکر و اقدام سرباز ماهر ۱۴ پروژه پژوهش پشتیبان طرح جامع مهارت‌آموزی دارد که مبتنی بر مسائل و مأموریت‌های طرح ازجمله افزایش جذابیت و نشاط در سربازی، مهارت‌آموزی و توانمندی سربازان، به‌کارگیری مؤثر سربازان، تسهیل اشتغال‌پذیری و رصد اشتغال سربازان تعریف و انجام شده است یا در حال انجام می‌باشد.

ب). کمیته‌های تولید محتوا: در حال حاضر ذیل اتاق فکر و اقدام سرباز ماهر ۵ کمیته تولید محتوا با موضوعات ذیل تشکیل شده‌اند که وظیفه تولید محتوای کاربردی پشتیبان طرح را بر عهده دارند:

- کمیته اسناد راهبردی و نقشه راه که مأموریت تدوین اسناد راهبردی طرح را بر عهده دارد؛
- کمیته حقوقی، قوانین و مقررات که وظیفه تبیین جایگاه حقوقی طرح و همچنین تثبیت طرح در کشور را بر عهده دارد؛
- کمیته مشوق‌ها، امتیازها و تسهیلاتی که وظیفه شناسایی و اجرایی سازی تسهیلات ذیل طرح جامع مهارت‌آموزی را بر عهده دارد؛
- کمیته مهارت‌ها و مشاغل موجود و موردنیاز کشور که وظیفه شناسایی مشاغل و مهارت‌های موردنیاز کشور و همچنین نیروهای مسلح را بر عهده دارد؛
- کمیته مشاغل و مهارت‌های آینده که وظیفه شناسایی مشاغل و مهارت‌های بازار کار آینده و همچنین آینده مشاغل را بر عهده دارد.

ج). میزهای پیگیری و پیاده‌سازی تفاهم‌نامه: مأموریت‌های طرح جامع مهارت‌آموزی درواقع به کمک دستگاه لشکری و کشوری ذی‌نفع طرح در حال محقق شدن هستند و در این طرح از ابتدا تلاش شد که به شبکه‌سازی میان دستگاه‌های لشکری و کشوری اهداف طرح را دنبال و محقق سازیم و پژوهشکده نیز به‌عنوان یک‌نهاد پژوهشی وابسته به دستگاه‌های اجرایی نقش واسط میان دستگاه‌های لشکری و کشوری را بر عهده دارد. در حال حاضر با ۱۹ دستگاه لشکری و کشوری در راستای پیشبرد طرح تفاهم‌نامه منعقد شده است که کاملاً اجرایی شده است.

د). دبیرخانه همایش‌ها و نشست‌ها: در ذیل طرح جامع مهارت‌آموزی تلاش شد تا ضمن فعالیت‌های اجرایی و مطالعاتی اقدامات مرتبط با فرهنگ‌سازی و ترویج فرهنگ مهارتی نیز در دستور کار قرارگاه مرکزی مهارت‌آموزی قرار گیرد و از همین رو نیز اتاق فکر و اقدام سرباز ماهر مسئولیت برنامه‌ریزی و راهبری همایش‌ها و نشست‌های مرتبط با طرح جامع مهارت‌آموزی را عهده دارد است. ازجمله این همایش‌ها و نشست‌ها می‌توان به موارد ذیل اشاره کرد:

- همایش ملی مهارت‌آموزی کارکنان وظیفه نیروهای مسلح، اردیبهشت ۹۷ که در این همایش بیش از ۸۳۰ مقاله متمرکز بر مسائل طرح به دبیرخانه همایش ارسال و مقالات ارسالی در سه سطح تحلیل و ایده‌ها استخراج گردید؛
- نخستین نشست مشترک و استانی دستگاه‌های لشکری و کشوری با حضور ۳۱ استان در دی‌ماه ۹۷ در تهران، این نشست با هدف ارزیابی عملکرد سال ۹۷ و ابلاغ برنامه ۹۸ انجام شد؛
- دومین نشست مشترک و استانی با حضور ۳۱ استان در اردیبهشت‌ماه ۹۸ که با هدف تبیین برنامه‌های سال ۹۸ انجام شد؛
- همایش ملی پنجه‌های کارآمد-سربازان ماهر که در ۲۶ آبان ماه و با هدف اطلاع‌رسانی و تبیین برنامه‌های طرح جامع مهارت‌آموزی در قبل از خدمت برگزار شد و دانش آموزان برگزیده مهارتی، دانشجویان و سربازان مهارت آموخته جامعه اصلی این همایش را تشکیل می‌دادند.

نوآوری‌های ذیل طرح:

در این پروژه از ابتدا سعی شد تا نگاهی کلان و ملی بر ساختار و مأموریت‌های طرح جامع مهارت‌آموزی حاکم باشد و تلاش شد تا بتوان با حداقل زمان و هزینه حداکثر بهره‌وری را محقق ساخت. لذا مسئله پروژه به‌عنوان یک موضوع فرا بخشی طراحی و تبیین شد و تلاش شد تا ضمن اغنا سازی و استفاده از پنجره فرصت‌ها، اهداف طرح با رویکرد شبکه‌سازی و تقسیم‌کار میان سایر ذی‌نفعان محقق شود. از ابتدا و قبل از شروع اجرایی طرح نقشه راه اولیه‌ای تهیه و مبنای کار قرار گرفت. همچنین تلاش شد تا دو بعد تحقیق و تحقق با یکدیگر دنبال شود و پژوهش و کاربست یا به عبارتی اجرای طرح به بعد از مطالعه موکول نشود. پیش از شروع اجرایی طرح ذی‌نفعان طرح شناسایی شدند و با مطالعه مأموریت‌ها و وظایف ذاتی سازمان‌های ذی‌نفع طرح در قبال اهداف و مأموریت‌های طرح جامع مهارت‌آموزی یک فضای برد- برد برای همه ذی‌نفعان تعریف شد و بر اساس همان نیز تفاهم‌نامه مشترکی میان سایر ذی‌نفعان منعقد و عملیاتی شد.

دامنه اثرگذاری طرح و دستاوردها:

این پروژه یک پروژه کلان و ملی است و به عبارتی تمام خانواده‌های ایرانی را متأثر می‌سازد. درواقع در کشور سالانه نزدیک به ۳۵۰ هزار نیروی جوان به‌عنوان سرباز ورودی و خروجی خدمت وظیفه عمومی داریم که با احتساب دوساله خدمت سربازی سالی ۷۰۰ هزار نیروی جوان در اختیار نیروهای مسلح خواهند بود. این طرح در تلاش است تا سربازی را برای جوانان و ویژه جوانان تحصیل‌کرده که تقریباً ۵۰ درصد جامعه سربازان را تشکیل می‌دهند به یک فرصت کارورزی و کارآموزی تبدیل کند و نگاه به مقوله سربازی را در

میان اقشار مختلف جامعه و به‌ویژه در میان نیروهای مسلح ارتقاء دهد. در این طرح تلاش شده است که به سربازی به‌عنوان یک دوره ۲ ساله و گذران نگریسته نشود و افراد مشمول قبل از خدمت نیز بتوانند با آماده‌سازی خود برای خدمت از مزایای حین خدمت آن استفاده نمایند و بعد از خدمت نیز تدابیری در نظر گرفته شده است که بتوان حداکثر بهره‌وری را برای افراد و جامعه به همراه داشته باشد. از ابتدای شروع طرح تاکنون می‌توان بخشی از دستاوردهای محقق شده ذیل را برشمرد:

- شبکه‌سازی و تفاهم‌نامه اجرایی با ۱۹ دستگاه لشکری و کشوری؛
 - آموزش‌های مهارتی بیش از ۳۰۰ هزار سرباز در دوران خدمت سربازی از سال ۹۶ تاکنون؛
 - اخذ مجوز انجام خدمت سربازی در شرکت‌های دانش‌بنیان خصوصی و غیردولتی در دو قالب امریه دانش‌بنیان و پروژه جایگزین دانش‌بنیان؛
 - اخذ مجوز سرباز آزمایشگاه، سرباز محقق و سرباز مربی ویژه مهارت‌آموزی و تخصیص ظرفیت در این حوزه؛
 - اخذ مجوز انجام خدمت در سازمان‌های مردم‌نهاد غیردولتی کارآفرین؛
 - تصویب و ابلاغ مشوق‌های قبل، حین و پس از خدمت از سوی ستاد کل نیروهای مسلح؛
 - سایر دستاوردها خارج از حوصله این نوشتار است که مستندات آن تقدیم خواهد شد.
- یکی از مهم‌ترین نکاتی که به نظر این پروژه را از سایر پروژه‌ها متمایز می‌کند موفقیت آن در همراه کردن دو ضلع پژوهش و اجرا است و همچنین موفقیت این طرح در تقسیم‌کار و مشارکت ملی سایر سازمان‌های ذی‌نفع باعث شده است تا استفاده حداکثری از ظرفیت‌های ملی محقق گردد. همچنین در این پروژه تلاش شد تا به‌واسطه انتخاب درست حوزه تمرکز هم‌زمان کمک کنیم که مسائل مرتبط با یکدیگر در دستور کار قرار گیرد. علاوه بر این در این پروژه تلاش شد تا یک الگوی تعریف مشترک مسائل میان دستگاه و مدل پیگیری آن حاصل شود.

۵. بررسی و نگاشت مسائل کلان قوه قضائیه (کتاب تغییر در حکمرانی قضایی)

اندیشکده محنّ (مطالعات حکمرانی نرم ایران)

<http://bit.ly/HokmraniQazaei>

اصلاح محیط حقوقی و قضایی کشور به عنوان مهمترین مؤلفه محیطی اقتصاد و پیشرفت کشور یکی از محورهای اصلی فعالیت‌های اندیشکده محنّ در ۵ سال گذشته بوده است. با توجه به نقش جدی و محوری نهاد قضاء در اصلاح نظام حقوقی و قضایی کشور، ابتدا مبتنی بر روش و تجربه سیاست پژوهی مسئله‌محور، نقاط گره در مسائل کلیدی قوه قضائیه شناسایی و اولویت بندی شده است.

تاکید اصلی اندیشکده محنّ در احصاء مسائل کلان قوه قضائیه، مطالعه علمی و پژوهش‌های رایج دانشگاهی در کنار مطالعه و بررسی میدانی و رویارویی با مسائل واقعی دستگاه قضا است. برای حصول این نتیجه تا کنون علاوه بر مطالعه گزارش‌ها و پژوهش‌های پیشین کشور و تجربیات کشورهای موفق، بیش از ۵۵۰ مصاحبه پژوهشی و هم‌اندیشی فکری با ذینفعان و مطلعان مختلف این حوزه مانند برخی معاونین، مدیران و کارشناسان بخش‌های مختلف قوه قضائیه، اساتید دانشگاه و کارشناسان بیرون قوه، مراجعین و مخاطبین خدمات متعدد قوه در نقاط مختلف کشور، اصحاب رسانه و سایر افراد صاحب‌نظر برگزار و نتایج این جلسات تحلیل و بررسی شده است که خروجی آن پیکره پروژه «کتاب تغییر در حکمرانی قضایی» را تشکیل داده است. انجام پروژه و تدوین کتاب ماحصل تلاش هشت ماهه تیمی سه نفره از اعضای اندیشکده محنّ است که پس از جمع‌آوری گزارش‌های تحلیلی تهیه شده طی ۵ سال فعالیت اندیشکده در محورهای مختلف، این اثر را پدید آوردند.

پس از تدوین کتاب، برای استفاده از نظرات مدیران، مسئولان و صاحب‌نظران، این کتاب برای بیش از ۴۰۰ نفر در در حوزه های قضایی و تحلیلی ارسال شد. بازخورد کتاب در سطح مدیران و مسئولان قضایی بسیار خوب بود و موجب شکلگیری همکاری‌های بعدی اندیشکده به عنوان یک نقش‌آفرین اصلی در تصمیم‌سازی‌های حوزه قضایی را فراهم آورد.

کتاب «تغییر در حکمرانی قضایی» در ۶ فصل به رشته تحریر درآمده است. بر این اساس سیر محتوایی کتاب با ارائه مبانی و رویکردها، آسیب‌شناسی و ارائه راهکارهای سیاستی تنظیم گشته است؛

فصل اول: رویکرد حل مسئله

در مواجهه با مسائل دستگاه قضایی کشور، اثرگذاری و کارآمدی راهکارهای ارائه‌شده، تحت تاثیر رویکردهای اتخاذشده در ارائه آنها است. عدم اتخاذ رویکرد حل ریشه‌ای مسائل قوه قضائیه توسط مسئولین و سیاست‌گذاران، سبب شده است که اولاً اقدامات صحیح و مهم قوه در راستای بهبود وضعیت نظام قضایی کشور کمرنگ گردد و ثانیاً ضعف‌های موجود دستاویز دشمنان نظام جمهوری اسلامی و برخی جریان‌های داخلی برای دستیابی به مطالبات شخصی و جناحی گردد؛ لذا اتخاذ رویکرد صحیح و ریشه‌ای در ارائه راهبرد برای اصلاح و تعالی قوه قضائیه امری ضروری در اثرگذاری و کارآمدی راهکارها است. بر این اساس، رویکردهای حاکم بر کتاب، در چهار سرفصل با عناوین «تفکر پویا، کل‌نگر و سیستمی»، «دیدگاه مبتنی بر اقتصاد رفتار و استخدام رویکرد فناوری نرم»، «رویکرد سیاست‌پژوهی و تحلیل مساله از منظر سیاست‌گذاری» و «تفوق رویکرد پیشگیری از وقوع جرم در نسبت با رویکرد رسیدگی قضایی» ارائه گشته است.

فصل دوم: وجوه اهمیت

در نظام حکمرانی جمهوری اسلامی، مسئولیت پشتیبانی از حقوق فردی و اجتماعی و تحقق بخشیدن به عدالت بر عهده قوه قضائیه نهاده شده است.^۶ از طرفی قوه قضائیه حلقه بازخورد در معماری کلان حکمرانی جمهوری اسلامی است که می‌تواند موجبات تعالی و ارتقای کل سیستم را فراهم آورد. همچنین به‌دلیل انتصاب مستقیم رئیس قوه توسط مقام معظم رهبری و به‌دلیل معماری محتوایی قوه بر مبنای فقه اسلامی، کارآمدی یا ناکارآمدی آن، بر کل پروژه انقلاب اسلامی و امکان‌سنجی طراحی جامعه مبتنی بر نهاد دین تاثیرگذار است؛ فلذا از اهمیت فوق‌العاده‌ای برخوردار است.

برای اینکه اهمیت مسئله‌یابی در نظام قضایی کشور آشکار گردد در این فصل با پنج تیترا «مسئولیت تحقق عدالت در جامعه»، «کارکرد نظام بازخورد و ایفای نقش تنظیم‌گری برای سایر دستگاه‌ها»، «تاثیرات متقابل نظام حقوقی-قضایی بر تحولات اقتصادی و اجتماعی»، «انتساب مستقیم دستگاه قضایی به ولی فقیه» و «معماری نرم‌افزار قوه قضائیه بر مبنای فقه اسلامی» وجوه اهمیت قوه قضائیه تبیین شده است.

فصل سوم: آسیب‌شناسی وضع موجود

با توجه به وجوه اهمیت و رویکردهای حل مسئله که در دو فصل پیشین بیان شد، آسیب‌شناسی وضع موجود با تمرکز بر ارائه پدیده‌ها یا رویدادهای رایج دستگاه قضایی، که بیشترین نقش را در تخریب و ناکارآمدی دستگاه قضایی دارند، در این فصل ارائه گشته است. در واقع آنچه در این فصل ارائه می‌گردد مشکلات و معضلات عیان نظام حقوقی و قضایی است که مستقیماً با نوع عملکرد قوه قضائیه و زندگی

^۶ اصل ۱۵۶ قانون اساسی

مردم در ارتباط هستند. بطور کلی در آسیب‌شناسی، هم به حجم پرونده‌های ورودی و هم به فرایندهای رسیدگی اشاره شده است تا در فصل بعدی با تحلیل و ریشه‌یابی آن بپردازیم.

فصل چهارم: تحلیل علی و موانع تغییر

برای ریشه‌یابی معضلات گفته شده در فصل قبلی در این فصل در ابتدا، ۵ عامل «قواعد و رویه‌های فسادخیز و ناکارآمد»، «عدم توسعه زیرساخت‌های شفافیت قضایی»، «ضعف عملکرد قضات»، «ساختار غیرچابک و عدم تمرکز قوه قضائیه بر امور قضایی» و «تسلط گفتمان متمرکز و عدم استفاده از ظرفیت مردم» به عنوان عوامل تشدیدکننده معضلات نظام قضایی شناخته شد. و با تعمیق لایه‌ای تحلیل؛ «غلبه دیدگاه مبتنی بر فرد در فقه و فقدان رویکرد فقه حکومتی»، «فقدان رویکرد پویا، سیستمی و سیاستگذارانه بر مسائل قضا»، «معماری مخرب اقتصاد قوه؛ بروز تعارض کمال و بقا» و «عدم وجود نهاد نظارتی کارآمد بر قوه قضائیه» به عنوان ریشه‌ها و علل مسائل قوه قضائیه شناخته شدند.

فصل پنجم: چه باید کرد؟

در این فصل با توجه به سه لایه تحلیل مسائل دستگاه قضا در فصل قبلی، پیشنهادات اصلاحی در دو سطح کلان و موضوعی ارائه گردید. در سطح کلان پیشنهادات کتاب بر حل چهار ریشه گفته شده در فصل قبلی ۴ پیشنهاد در جهت رفع آنها را بیان کرده که به نوعی نیازمند اتخاذ تصمیمات راهبردی در حوزه حکمرانی کشور است و در سطح پیشنهادات موضوعی با ارائه ۸ پیشنهاد عملیاتی و کوتاه مدت، راهکارهایی برای حل مسائل جاری قوه قضائیه ارائه شده است.

فصل ششم: پیوست ها

در نهایت برای ارائه عمیقتر برخی از مسائل و ارائه جزئیات عملیاتی راهکارها، در این فصل چهارعنوان از محورهای اصلی اندیشکده ارائه شده است.

در مجموع این کتاب سعی در ارائه چارچوبی جدید در تحلیل نظام قضایی کشور دارد. چارچوب مطالعه کل‌نگر و پویا در تحلیل مسائل قوه قضائیه نیاز جدی و بلکه حیاتی برای ارتقاء نظام قضایی کشور است.

بخش دوم: پروژه‌های نامزد جایزه اندیشه‌ورزی و سیاست‌سازی (غیر از پروژه‌های برنده جایزه)

منظور از پروژه‌های نامزد جایزه، (غیر از برنده‌ها) مواردی هستند که پس از معرفی توسط اندیشکده‌ها، توسط حداقل ۴ نفر از اعضای هیئت علمی به عنوان نامزد جایزه تایید شده‌اند، اما در مرحله بعد توسط هیئت داوران به عنوان برنده جایزه انتخاب نشده‌اند. پروژه‌های این بخش نیز مشابه بخش قبل، در درجه اول بر اساس امتیازات هیئت داوران مرتب شده‌اند. در صورت مساوی بودن امتیازات داوران، امتیازات دریافت شده از طرف هیئت علمی ملاک مرتب‌سازی قرار گرفته است.

لازم به ذکر است که تفصیل آرای اعضای هیئت علمی و هیئت داوران نسبت به هر پروژه در فصل‌های بعد آمده است.

۶. طراحی مکانیزم‌های مبتنی بر رویکرد شفافیت در مجلس شورای اسلامی (ماژول اول: شفافیت آرای نمایندگان مجلس شورای اسلامی)

اندیشکده شفافیت برای ایران

<https://iranthinktanks.com/benchmarking-transparency-of-parliament>

چیستی طرح

این طرح که در اصل به اصلاح قانون آیین‌نامه داخلی مجلس شورای اسلامی می‌پردازد به دنبال آن است که با شفافیت آرای نمایندگان مجلس شورای اسلامی، اطلاعات آرای موافق، مخالف و ممتنع و غیبت در رأی‌گیری‌های نمایندگان را از طریق پایگاه رسمی مجلس شورای اسلامی در اختیار مردم قرار دهد. طرح شفافیت آرای نمایندگان یک طرح نیست و تاکنون پنج طرح در مجلس شورای اسلامی برای این مهم اتفاق افتاده است اما با موفقیت رو به رو نشده است. اسامی ارائه‌کنندگان طرح‌های مذکور عبارتند از: آقای محمد جواد فتحی، آقای حسینعلی حاجی دلیگانی، آقای سید علی ادیانی، آقای مجتبی ذوالنور و آقای محمد علی وکیلی.

اهمیت موضوع

یکی از مهم‌ترین موضوعاتی که تمامی پارلمان‌های جهان مطابق با شرایط و مقتضیات خاص خود در خصوص انتشار یا عدم انتشار آن سیاست‌هایی وضع کرده‌اند، اطلاعات رأی‌گیری در پارلمان است. رأی هر نماینده در حقیقت نتیجه‌ی تمامی فعالیت‌ها و مطالعات او در خصوص طرح‌ها و لوایح مطرح شده است. لذا شفافیت آراء علاوه بر اطلاع مردم از عملکرد نمایندگان خود در مجلس شورای اسلامی، موجب خواهد شد تا نمایندگان نسبت به رأی خود پاسخگو باشند.

دسترسی به سوابق رأی دهی تمامی نمایندگان پارلمان و همچنین اطلاعات مربوط به رأی‌های ممتنع و غیبت‌ها در رأی‌دهی، از ویژگی‌های مهمی است که هر پارلمان شفاف باید دارا باشد. ارائه‌ی داده‌های نتایج رأی‌گیری در هر پارلمان متفاوت است. برخی از پارلمان‌ها تنها به اعلام اسامی نمایندگان و نوع رأی آن‌ها به طرح یا لایحه‌ی مورد نظر در قالب‌های غیر ماشین خوان اکتفا می‌کنند، برخی دیگر علاوه بر انتشار داده‌های رأی‌گیری و اسامی نمایندگان، این اطلاعات را با فرمت‌های مختلف نموداری و آماری بر روی وبسایت پارلمان عرضه کرده و بدین وسیله زمینه را برای تحلیل‌های جانبی و همراهی بیشتر مردم با امور پارلمان فراهم می‌کنند.

در مجلس شورای اسلامی نیز از دوره نخست تا دوره هفتم، رأی‌گیری با روش قیام و قعود و به‌صورت علنی انجام می‌شده است. بدین صورت که رأی هر نماینده به طرح‌ها و لوایح مشخص بوده اما جایی ثبت نمی‌شده است. از مجلس هشتم و پس از افزودن دستگاه‌های الکترونیکی، رأی‌گیری به وسیله‌ی دستگاه و به‌صورت مخفی صورت می‌گیرد. در واقع با افزودن تجهیزات الکترونیکی علاوه بر افزایش سرعت و دقت در اخذ رأی از نمایندگان مجلس تغییر مهم دیگری نیز اتفاق افتاد که گویا کسی به این تغییر دقت نکرد. در رأی‌گیری با استفاده از تجهیزات به‌صورت ناخواسته تمام آراء مخفی شد و شفافیت اندکی که در رأی‌گیری از نمایندگان وجود داشت از بین رفت.

دلایل لزوم شفافیت آرای نمایندگان

- نظارت مردمی:

مسئله‌ی اصلی دموکراسی نمایندگی است و اگر مردم ندانند که نمایندگان آن‌ها در پارلمان چه می‌کنند، در واقع نماینده‌ی آن‌ها نیستند. امروزه شبکه‌های اجتماعی و فضای مجازی این ظرفیت را به مردم داده است تا بر اقدامات و فعالیت‌های نماینده‌ی خود نظارت کنند. یک نماینده یا بر اساس اصول اخلاقی، مطابق منافع ملی عمل می‌کند یا نگرانی از کاهش اعتماد مردم، او را به انجام چنین کاری وادار می‌سازد. شفافیت آراء کمک می‌کند آن دسته از نمایندگان که تعهد اخلاقی کافی را ندارند، از افت سرمایه‌ی اجتماعی و اعتماد مردمی خود به‌راسند.

- نظارت احزاب و نهادهای سیاسی:

در حال حاضر، اطلاعات کافی از نوع و کیفیت عملکرد نمایندگان در مجلس وجود ندارد. نطق‌های علنی نمایندگان در مجلس و بخشی از حضور و غیاب آن‌ها برای ارزیابی عملکرد نمایندگان کافی نیست. مهم‌ترین اقدامی که نماینده انجام می‌دهد آراء اوست. اگر آراء شفاف شود، نهادهای سیاسی و احزاب می‌توانند گزارش‌های دقیقی از عملکرد نمایندگان ارائه داده و به مقایسه و تحلیل داده‌های مجلس پردازند.

- نظارت رسانه‌ها:

بدون نظارت صحیح و مستمر رسانه‌ها بر مجلس، تعداد بالایی از نمایندگان در رأی‌گیری‌ها حضور پیدا نمی‌کنند. همچنین بر اساس پژوهش‌های مستقل برخی از نمایندگان حتی یک مطالعه‌ی ساده پیش از رأی دادن به طرح یا لایحه ندارند و در فضای محرمانگی انواع کم‌کاری‌ها و کم‌گذاری‌ها رخ می‌دهد.

- کاهش فساد:

فساد مطابق تعریف سازمان‌های بین‌المللی به معنای استفاده از قدرت برای منافع شخصی یا منافع گروه‌های کوچک و خاص است. با شفافیت آراء انواع فساد و ویژه‌خواری دشوارتر خواهد شد. گروه‌های ذی‌نفع اعم از وزراء، فرادستان، نهادهای سیاسی، گروه‌های اقتصادی و ... در شرایط محرمانگی آراء امکان‌هایی برای انجام فساد پیدا می‌کنند. افراد و گروه‌های نامبرده می‌توانند با انواع تهدید، رشوه و تطمیع و ... نمایندگان را به انجام کاری که خود می‌خواهند وادار کنند. مطالعات تجربی نیز نشان می‌دهد که در پارلمان‌هایی که آراء شفاف شده‌اند، انواع فساد کاهش پیدا کرده است.

- پاسخگو ساختن نمایندگان:

شفافیت آراء، نمایندگان را نسبت به عملکرد خود مسئول ساخته و موجب می‌شود که نمایندگان برای رأی به هر طرح یا لایحه به اقناع افکار عمومی و استدلال بپردازند.

- افزایش آگاهی، آموزش و گفتگو درباره‌ی خیر همگانی:

گفتگو و بحث عمومی درباره‌ی این که خیر عمومی چیست؟ و منابع چگونه باید تخصیص پیدا کنند و منافع چگونه باید توزیع شوند باعث می‌شود که آگاهی عمومی نسبت به مسائل حاکمیت و طریقه‌ی رسیدگی به آن‌ها افزایش پیدا کند. برای مثال پیش از طرح یک لایحه در مجلس، آن طرح توسط مردم ارزیابی و مورد تأمل قرار می‌گیرد و پس از رأی‌گیری نیز نمایندگان بایستی در پیشگاه مردم از چرایی و دلیل رأی خود دفاع کنند. نظر مردم هر چه که باشد اعم از انتقاد یا تشویق، نتیجه‌ی نهایی آن است که سطح آگاهی عمومی افزایش پیدا کرده و در نتیجه‌ی اعتماد مردم به حاکمیت افزایش پیدا خواهد کرد.

- ملی‌تر شدن رفتار نمایندگان:

به نظر می‌رسد که اکنون شبکه‌های قومی و محلی نمایندگان از احزاب، تشکله‌ها و فراکسیون‌های سیاسی تأثیرگذارترند. با انتشار علنی آراء همه می‌توانند از نماینده سوال کنند و نماینده در برابر تمامی شهروندان ایران مجبور به پاسخگویی خواهد شد، در نتیجه ملاحظات او فرامنطقه‌ای تر خواهد شد و خیر عمومی را بر خیر شخصی و خیر حوزه‌ی انتخابیه ترجیح خواهد داد.

- تصمیم‌گیری صحیح‌تر مردم برای انتخابات آینده:

با شفافیت آراء معیاری برای ارزیابی عملکرد نماینده به‌دست می‌آید و این معیار می‌تواند راهنمای احزاب و شهروندان باشد تا نمایندگان پرکار، توانمند و عالم را به مجلس شورای اسلامی بفرستند. بدون شفافیت آراء هیچ متر و شاخص معینی برای ارزیابی و داوری عملکرد نمایندگان وجود ندارد. برای مثال بخش زیادی

از سرمایه‌ی اجتماعی بالای افرادی مانند جرمی کوربین و یا برنی سندرز متکی بر حسن سوابق رأی‌دهی آن‌ها برای دهه‌ها در نهادهای نمایندگی است. یعنی جرمی کوربین می‌تواند نشان دهد که من مخالف حضور بریتانیا در عراق بودم، اما فردی مانند هیلاری کلینتون چون سابقه‌ی رأی مثبت به حضور ارتش ایالات متحده در عراق را دارد، اقبال عمومی از وی رو می‌گرداند. در ایران این معیار داوری از مردم گرفته شده است، احزاب هم نمی‌توانند بر این اساس کسی را در لیست قرار دهند یا بردارند.

- ایجاد زمینه برای بهبود عملکرد گروه‌های حمایت‌گری یا Advocacy:

وجود سوابق نمایندگان باعث می‌شود که گروه‌های حمایت‌گری بدانند که هر شخصی چه موضعی دارد تا در صورت همخوانی مواضع از او حمایت کنند و در غیر این صورت از وی توضیح بخواهند. نتیجه‌ی عملکرد بهتر گروه‌های حمایت‌گری این است که خروجی مصوبات مجلس به خیر عمومی نزدیک‌تر خواهد شد.

- تجربه‌ی موفق سایر کشورها در زمینه‌ی شفافیت آراء:

علاوه بر تجربه‌ی موفق بسیاری از کشورهای جهان، در ایران نیز شفافیت آراء در شورای شهر تهران تجربه‌ی موافقی بوده است. افزایش نظارت عمومی، کمک به شهروندان و رسانه‌ها برای بازخواست و سؤال از اعضای شورای شهر از جمله موارد این موفقیت به شمار می‌رود. در یک بررسی توسط سایت Legislative Openness Data Explorer از حدود چهل کشور مورد بررسی، سی کشور دارای قوانین و الزامات شفافیت آراء بوده‌اند، بسیاری از جوامع در حال توسعه نیز مانند تونس و شیلی و آرژانتین نیز شفافیت آراء دارند و سایت‌های پارلمانی آن‌ها اطلاعات را در اختیار مردم قرار می‌دهد.

مقایسه‌ی رفتار رأی‌دهی نمایندگان مجلس شورای اسلامی ایران و مجلس نمایندگان ایالات متحده

مجموعه‌ی شفافیت برای ایران با بررسی صد طرحی که در دستور کار مجلس شورای اسلامی ایران در بازه‌ی خرداد تا مهر ۹۷ قرار گرفته و مقایسه‌ی آن با صد طرح مجلس نمایندگان ایالات متحده در بازه‌ی مشابه (July- September 2018) به نتایج زیر دست یافت. در این تحقیق به‌صورت میانگین ۳۶ درصد از کل نمایندگان مجلس شورای اسلامی هنگامی بررسی طرح‌ها و لوایح اعلام نظر نکرده، رأی ممتنع داده و یا در هنگام رأی‌گیری غایب بوده‌اند. این آمار در مجلس نمایندگان ایالات متحده تنها ۵ درصد از نمایندگان را شامل می‌شود.

چرا این طرح شایسته دریافت جایزه است؟

۱. کارزار سیاسی و رسانه‌ای برای تحقق یکی از بدیهی‌ترین حقوق مردم در مجلس یعنی شفافیت آرای نمایندگان، یکی از بزرگ‌ترین کارزارهای تبلیغاتی سال ۱۳۹۷ بود که توجه بسیاری از نخبگان، خطیبان،

اهالی رسانه و فعالان دانشجویی را به خود جلب کرد. انتشار انبوه محتواهای رسانه‌ای از صدا و سیما تا رسانه‌های غیررسمی و بیانیه‌ها و بازتاب موضوع در سخنرانی‌ها و مصاحبه‌های چهره‌های سرشناس و همچنین بیانات رهبری در درس خارج در دفاع از مقوله شفافیت و اسلامی خواندن آن همه از برکات طرح سراسری موضوع شفافیت آرا بود.

۲. پس از این کارزار بوده که شفافیت به مطالبه اصلی در مجلس شورای اسلامی تبدیل شد و آثار آن در طرح شفافیت هزینه‌های انتخاباتی نامزدهای انتخابات مجلس و مطالبه شفافیت اموال و دارایی نمایندگان مشهود گشت. مطالبه شفافیت مجلس امروز به تنها مطالبه اصلاح ساختاری از مجلس شورای اسلامی بدل شده است و این امر در تماس‌های مکرری که از جانب نهادهای رسمی و تشکلهای غیررسمی برای دریافت محتوا حول مسئله شفافیت انتخابات با اندیشکده صورت می‌گیرد، مشهود است. این مسئله می‌تواند زمینه‌ای برای تحقق بیش از صد شاخص احصاشده در زمینه شفافیت مجلس باشد که نهایتاً به کاهش فساد، افزایش کارآمدی و افزایش اعتماد عمومی به نهاد قوه مقننه گردد.

۳. با توجه به اهمیت مقوله شفافیت آرا و نقش آن در اصلاح ساختاری مجلس شورای اسلامی باید گفت که اصلاح در مجلس شورای اسلامی فراتر از اصلاح در یک مسئله جزئی بوده و منجر به تسهیل بسیاری از اصلاحات ساختاری در کشور خواهد شد که از مسیر مجلس عبور می‌کند.

۷. طراحی نظام رصد آسیب‌های اجتماعی و استقرار سامانه های موردنیاز

آن

شرکت تترا

<https://iranthinktanks.com/wp-content/uploads/2020/01/RasadBook-1.pdf>

تدوین و استقرار نظام رصد آسیب‌های اجتماعی، یکی از مفاد مذکور در ماده ۸۰ برنامه ششم توسعه بود که اجرای آن بر عهده دولت قرار گرفته بود و از طریق شورای اجتماعی کشور به سازمان امور اجتماعی تفویض شد. تترا نیز بعنوان مشاور و مجری به شورای اجتماعی کشور کمک کرد. در قالب تدوین سند قانونی «نظامنامه رصد اجتماعی» که در شورای اجتماعی کشور به تصویب رسید؛ و طراحی و استقرار سامانه های موردنیاز مرکز ملی رصد اجتماعی کشور در راستای اجرای مفاد این نظامنامه.

۱- نوآوری ها

این سند با عارضه یابی رصد اجتماعی و شناسایی ۱۱ عارضه اصلی در عدم نظام مند بودن رصد اجتماعی در کشور شروع شد و راهکارهایی را پیشنهاد کرد که در واقع رفع کننده ی این عارضه ها بودند. عارضه یابی رصد اجتماعی بیش از آنکه حاصل مشورت با «متخصصین زمینه های اجتماعی» باشد، با مشارکت «متخصصین رصد» انجام شد. این یکی از نوآوری ها بود. هر چند که امکان اقناع متخصصین زمینه سخت می شد؛ اما با تلاش فراوان و جلسات متعدد محقق شد. نوآوری دیگر، تغییر «نگاه تصدی گرایانه ی دولت» در تدوین نظامنامه رصد اجتماعی به «نگاه رگولاتوری» بود؛ که جا انداختن آن در موضوع عملیاتی همچون داده و رصد، کار سختی بود. نوآوری دیگر، حمایت از «تسهیل انتشار داده های اجتماعی» در قالب مفاهیم مربوط به داده های باز (open data) و گنجاندن آن در سند نظامنامه اجتماعی بود. همچنین بسیاری از سامانه هایی که در اجرای نظامنامه مورد نیاز بود، همزمان با پیشرفت طرح این سند، طراحی و پیاده سازی شد.

۲- کیفیت منابع و اسناد

در شروع فرآیند مطالعاتی، سعی شد که اولاً ادبیات رصد اجتماعی در دنیا بررسی شود؛ سرویسهای معتبر رصدی دنیا بنچمارک شد؛ جلسات مصاحبه ای با برخی افرادی که در اجرای مراکز رصدی دنیا مشارکت داشتند، برگزار شد؛ و در نهایت گزارشی تحت عنوان کتابچه رصد اجتماعی نیز تدوین شد که در واقع سند پشتیبان نظامنامه بود.

۳- دامنه و سطح اثرگذاری

دامنه این طرح می‌بایستی کل سازمانهای مرتبط با حوزه‌های اجتماعی می‌بود. البته هر کدام به نحوی در این ماجرا مشارکت داده شدند؛ سند نظامنامه در اختیار بیشتر از ۱۰ دستگاه اجتماعی و تمام استانداریها قرار گرفت و نظرات اصلاحی آنها بر روی نظامنامه گرفته شد. با تمام دستگاهها در جهت شناسایی ظرفیت داده‌ای شان جلسات متعددی برگزار شد. تقریباً همه در جریان چهارچوبها و رویکردهای حاکم بر سند نظامنامه و سامانه‌هایی در راستای نظامنامه مستقر شده بود، قرار گرفتند؛ و از آنها استفاده هم کردند. اما اگر واقعی بخواهیم تحلیل کنیم، اتفاقی که افتاده، چیزی در حد ۲۰٪ از آنچه‌ای است که باید انجام بشود. البته مرحله‌ی مهمی که در سند نظامنامه وجود دارد، تنظیم آیین‌نامه‌های ذیل آن است که باید با حضور نماینده تمامی دستگاههای اجتماعی انجام بشود؛ و زمانی این طراحی به نقطه اثر می‌رسد که همه‌ی دستگاهها با داده‌های خود در چهارچوبهای تدوین شده در سند نظامنامه، برخورد کنند.

۴- محصول و دستاورد نهایی این پروژه

اولاً سند نظامنامه رصد اجتماعی که در شورای اجتماعی به تصویب رسید؛ و ثانیاً ۶ سامانه مهم ذیل این سند (۱- داشبورد ۲- سامانه مدلسازی ۳- سامانه مدیریت اسناد ۴- سامانه ردگیری پروژه ۵- سامانه خبرخوان اجتماعی ۶- سامانه پیمایش آنلاین) که بعنوان سرویسهای مرکز رصد ملی اجتماعی طراحی و عملیاتی شد.

۵- کمیت و کیفیت نیروی انسانی صرف شده و هزینه مالی

برای تدوین نظامنامه رصد، چیزی حدود ۱۵۰ میلیون تومان هزینه شده. و برای طراحی و پیاده‌سازی و استقرار سامانه‌ها چیزی حدود ۱/۵ میلیارد تومان. در طی ۱/۵ سال درگیری با این کار، حدود ۱۰۰ نفر بطور تمام وقت و پاره وقت، بخش‌های مختلفی از کار را اجرا کردند.

۶- بازخوردها

مهمترین اطلاع‌رسانی به دستگاههایی بود که در راستای اجرای این طرح می‌بایستی مشارکت کنند. این دستگاهها از طریق رسمی و با نامه‌نگاری سازمان امور اجتماعی در جریان کار قرار می‌گرفتند و نظرات خود را در مورد کم و کیف کارها ارائه می‌کردند و مهمترین کاری که محل تعامل بود، سند نظامنامه رصد بود که غالباً کار را کاری قوی می‌دانستند و نظرات تکمیلی و جزئی برای اصلاح آن پیشنهاد می‌دادند. علاوه بر این نیز کارهایی در قالب موشن گرافی و سایر قالب‌ها نیز تولید شده بود که بیشتر برای جا انداختن برخی مفاهیم و معرفی برخی سامانه‌ها در داخل خود سازمان مورد استفاده قرار می‌گرفت. غیر از این موارد، برای

درگیر کردن عمومی مردم، کار رسانه ای ویژه ای طراحی نشد؛ و البته تا این نقطه از فرآیند استقرار – که کمتر از نصف کار انجام شده است – نیاز چندی به کارهای رسانه ای عمومی مشاهده نشده است.

داشبورد آنلاین یکپارچه مدیریت اجتماعی و سامانه‌های مرکز رصد اجتماعی (دیدبان منتخب، مدیریت مستندات و مدیریت عملکرد) که در این پروژه طراحی و پیاده سازی شده است، از طریق لینک زیر قابل مشاهده است:

<https://nsoc.ir/app/webroot/dima>

۸. طراحی الگوی «حسابداری یورویی» برای انعقاد پیمان دوجانبه پولی

شبکه تحلیلگران اقتصاد مقاومتی

<http://moqnet.ir/wp-content/uploads/2019/06/980222-hemati.pdf>

پیمان پولی یک سازوکار معاملاتی مستقل است که از طریق آن، کشورهای طرف پیمان به جای دلار و یورو از ارزهای ملی در تبادلات مالی و تجاری استفاده می‌کنند. پیمان پولی در جهان و میان کشورهای مختلف توسعه یافته و الگوهای متفاوتی دارد که به تناسب حجم پیمان، میزان ارتباط دو کشور و سایر مباحث، به کار گرفته می‌شود.

یکی از انتقاداتی که نسبت به انعقاد پیمان پولی و اثرگذاری آن در کاهش وابستگی به ارزهای جهان‌روا همواره مطرح بوده، «نوسانات نرخ ارز» برای یکی از طرفین پیمان است. در واقع برخی معتقدند زمانی که ارز یکی از طرفین پیمان با نوسان مواجه شود، امکان انعقاد پیمان پولی وجود ندارد، چرا که طرف دیگر پیمان متضرر می‌شود. این انتقاد که همواره مطرح شده و حتی کارشناسان و برخی مدیران بانک مرکزی نیز بر آن صحنه گذاشتند، در الگوهای پیشرفته پیمان پولی مرتفع شده است.

در همین راستا، شبکه تحلیلگران اقتصاد مقاومتی، الگوی «حسابداری یورویی» در انعقاد پیمان پولی را طراحی و در تعامل با بانک مرکزی، آن را ارائه و پیگیری نمود. در نهایت پس از حدود ۱۵ ماه پیگیری، طبق گفته رئیس بانک مرکزی، از این الگو در پیمان‌های جدید پولی استفاده شده و مسئله نوسان نرخ ارز حول آن مرتفع گردیده است.

فرآیند پیگیری و اثرگذاری بر مسئله به شرح زیر بوده است:

یک) شبکه در نامه به دکتر سیف رئیس سابق بانک مرکزی در تاریخ ۲۰ خرداد ۹۷^۷ و پس از عدم حصول نتیجه، با ارسال همان نامه به دکتر همتی رئیس جدید وقت بانک مرکزی در تاریخ ۱۲ مرداد ۹۷^۸، لزوم استفاده انعقاد پیمان پولی دوجانبه با کشورهای همسو و طرف تجاری را مطرح نمود.

دو) بانک مرکزی در پاسخ به نامه شبکه تحلیلگران اقتصاد مقاومتی در تاریخ ۱۰ شهریور ۹۷^۹ انعقاد پیمان پولی را به دلیل ذیل امکان ناپذیر دانست: "موضوع نوسانات نرخ ارز یکی از عوامل مهم تصمیم‌گیری در

^۷ <http://moqnet.ir/198>

^۸ <http://moqnet.ir/217>

^۹ <http://moqnet.ir/221>

خصوص پیمان های پولی است زیرا جهت تسویه نهایی حساب ها در پایان هر سال مالی، موضوع پذیرش ریسک نوسانات نرخ ارز کشور مقابل مطرح می شود که عاملی تاثیرگذار در موفقیت این فرآیند خواهد بود ... به طور کلی تمایلی به اجرای پیمان پولی با کشورهایی که ارزش پول ملی آنها دارای نوسان زیاد و افت ارزش در طول زمان باشند، وجود ندارد."

سه) این پاسخ بانک مرکزی به وضوح عدم آشنایی کارشناسان و مدیران این نهاد با الگوهای جدید پیمان پولی را نشان می‌داد. به همین دلیل، شبکه تحلیلگران اقتصاد مقاومتی در پاسخ به نامه بانک مرکزی در تاریخ ۱ آبان ۹۷^{۱۰}، این نقد را غیرکارشناسی و غیروارد قلمداد کرد و الگوی «حسابداری یورویی» را به شرح آنچه در نامه آمده بود، به عنوان راهکار حل مسئله «نوسانات نرخ ارز» در انعقاد پیمان پول ارائه کرد.

چهار) پس از این نامه، شبکه تحلیلگران اقتصاد مقاومتی در ارتباط با کارشناسان سابق و فعلی بانک مرکزی و حضور در جلسات مختلف از جمله جلسه با کارشناسان و مسئولین وزارت نفت و شرکت در جلسه کمیته اقتصاد مقاومتی مجلس شورای اسلامی، مدل انعقاد پیمان به روش «حسابداری یورویی» را ارائه نمود. در ادامه این جلسات، مقرر گردید که الگوی کامل انعقاد پیمان پولی نیز تهیه و در قالب یک قرارداد، در اختیار بانک مرکزی قرار گیرد. این الگو نیز طی نامه ای در تاریخ ۲۲ اردیبهشت ۹۸^{۱۱} در اختیار بانک مرکزی قرار گرفت و پس از پیگیری های مختلف، در قراردادهای جدید بانک مرکزی استفاده شد.

پنج) همزمان با اقدامات فوق، در فضای رسانه ای کشور نیز جریان سازی تخصصی صورت گرفت و با استفاده از ظرفیت همه رسانه ها اعم از خبرگزاری ایسنا، خبرگزاری فارس، خبرگزاری مهر و ... بر این مسئله تاکید گردید تا به عنوان یک مطالبه عمومی پیگیری شود. علاوه بر این با استفاده از ظرفیت "مقاومتی نیوز: پایگاه خبری تحلیلی اقتصاد مقاومتی" به عنوان رسانه تخصصی اقتصادی، یک پرونده^{۱۲} با تعداد ۱۷۰ مطلب متنوع از الگوی پیمان پولی و بررسی آن در کشورهای مختلف تهیه شد که به عنوان منبع تخصصی دستگاه ها و رسانه ها مورد استفاده قرار می گرفت. این فضای رسانه ای توانست جریان نخبگانی و تصمیم گیری در این مسئله را هموار نموده و مباحث را به یک مطالبه عمومی تبدیل کند.

در همین راستا و به عنوان دستاورد حاصل شده، همتی رئیس کل بانک مرکزی در تاریخ ۳ مهر گفت: اکنون با ترکیه و روسیه با دلار تعامل تجاری نداریم. اگر برخی مواقع نیز از یورو نام می بریم، در واقع یورو را به عنوان مبنای تبدیل در نظر گرفته‌ایم تا اگر پول ملی دو کشور افت و خیز داشته باشد، طرف مقابل ضرر

¹⁰ <http://moqnet.ir/348>

¹¹ <http://moqnet.ir/422>

¹² <http://moqavemati.net/category/swap/>

نکند. این گفته رئیس کل بانک مرکزی، در واقع تفسیری از الگوی حسابداری یورویی است که در پیمان های جدید پولی مورد استفاده قرار گرفته و مسئله نوسان نرخ ارز را مرتفع نموده است؛ مسئله ای که پیش از این توسط بانک مرکزی به عنوان یک مانع در انعقاد پیمان پولی مطرح شده بود.

در پایان ذکر این نکته ضروری است که پیش از این، الگوی پیمان پولی با استفاده از روش «حسابداری یورویی» سابقه نداشته و در جریان این مسیر بوده که بانک مرکزی، با مسئله همراه شده و آن را پیگیری نموده است. ضروری است استفاده از این الگو در انعقاد پیمان پولی در تعامل با دیگر کشورها نیز در دستور کار قرار گیرد و هر چه سریعتر عملیاتی شود.

نوآوری: در پیگیری این مسئله، نوآوری محتوا و الگویی بود که توسط شبکه طراحی شده بود و نمونه مشابهی نداشت و به همین دلیل اجرایی شد.

کیفیت منابع و اعتبار علمی: برای طراحی الگو از الگوهای مشابه در پیمان پولی که میان دیگر کشورها منعقد شده، استفاده شد.

سطح اثرگذاری: این کار بر مسئولین بانک مرکزی و تصمیم گیری آنها اثرگذار بوده است.

دستاورد: دستاورد نهایی این اقدام انعقاد پیمان پولی با کشورهای طرف تجاری است که در یک مورد یعنی روسیه به گفته بانک مرکزی محقق شده است.

نیروی انسانی و هزینه مالی: یک نفر به مدت یک سال بر این موضوع متمرکز بوده و حدود ۵۰ میلیون تومان به صورت مستقیم و ۱۰۰ میلیون تومان به صورت غیرمستقیم برای آن هزینه شده است.

حجم مخاطبان درگیر و بازخوردها: مسئولین بانک مرکزی و نمایندگان کمیسیون اقتصادی مجلس با این موضوع درگیر بوده اند و بحث در جلسات مختلف به ایشان ارائه شد و در نهایت به تایید آنها رسید.

سایر موارد: عنوان «حسابداری یورویی» اگر در اینترنت جستجو شود تنها جایی که این بحث را ارائه داده شبکه تحلیلگران اقتصاد مقاومتی و رسانه آن بوده است. یعنی این موضوع تنها توسط شبکه ارائه شده است و موضوعی نیست که بقیه نیز در آن نقشی داشته باشند؛ چون در بعضی موضوعات چند نهاد فعال هستند و یک نهاد پیشرو است؛ اما در این موضوع تنها شبکه تحلیلگران اقتصاد مقاومتی فعال بوده است.

۹. آسیب شناسی بازار خدمات حقوقی با محوریت انحصارزدایی از نظام وکالت

اندیشکده محنا (مطالعات حکمرانی نرم ایران)

<http://bit.ly/Vekalat>

بازار خدمات حقوقی و سیستم قضایی هر کشور را می‌توان از جمله اصلی‌ترین ارکان تشکیل دهنده نظام حقوقی و قضایی در آن کشور دانست. نقش حیاتی دستگاه قضایی کشور در تضمین سلامت قضایی و تحقق نظم و عدالت اجتماعی در سال‌های پس از انقلاب، موجب اولویت پیدا کردن حل مسائل قوه قضائیه در ساحت فرایندهای قضایی و درعوض غفلت از مسائل موجود در بازار خدمات حقوقی گشته است. عدم توجه به مسائل موجود در بازار خدمات حقوقی کشور با کوچک نگه داشتن این بازار علاوه بر تحدید سلامت حقوقی جامعه، موجب تشدید فاصله گرفتن نظام حقوقی و قضایی کشور از نظام پیشگیری‌محور و حرکت به سمت نظام مبتنی بر درمان شده است.

در پروژه "آسیب شناسی بازار خدمات حقوقی با محوریت انحصارزدایی از نظام وکالت" سعی برآن شده تا نقش گلوگاهی نحوه صدور پروانه وکالت در توسعه بازار خدمات حقوقی مورد تحقیق و بررسی قرار بگیرد. در این پروژه اثبات می‌شود که چگونه غفلت از مسائل موجود در بازار خدمات حقوقی علی‌الخصوص رویه انحصاری صدور پروانه وکالت با افزایش هزینه‌های دسترسی به عدالت ضمن ایجاد سطح بالایی از نارضایتی‌های اجتماعی منجر به کاهش کارآمدی نظام قضایی و همچنین سوق این نظام از پیشگیری به سمت درمان شده است.

مزیت های پروژه از حیث شیوه انجام کار

رویکرد پویا و ساختارمند در مطالعه و شناسایی مشکلات و مسائل موجود در سطح بازار خدمات حقوقی نگاه پویا به چرخه مسائل و مشکلات جاری در بازار خدمات حقوقی و ارتباط آن با نظام قضایی از جمله ویژگی‌های بارز این پروژه بوده است. رویکرد پویا در این پروژه باعث شده علی‌رغم بالا بودن سطح آشفتگی در مسائل مرتبط با حوزه اجتماعی، شبکه‌ای منظم و عمیقی از روابط علی و معلولی بین مسائل و مشکلات مرتبط با بازار خدمات حقوقی شکل بگیرد.

عدم اکتفا به مطالعات کتابخانه ای برای جمع آوری اطلاعات و بهره گیری از شیوه میدانی

از دیگر ویژگی های مثبت این پروژه می توان به دایره گسترده افراد مورد مصاحبه چه از حیث کیفی و چه از حیث کمی در مرحله تحقیقات میدانی اشاره کرد. در مرحله تحقیقاتی این پروژه حدود ۱۰۰ مصاحبه پژوهشی تفصیلی از طیف های مختلف متقاضیان و ارائه دهندگان خدمات حقوقی به عمل آمد. بالا بودن تنوع و تعداد مصاحبه های صورت گرفته ضمن کاهش اثرپذیری پروژه از چهارچوب های ذهنی باعث شده تا تمام مسائل و مشکلات موجود در این حوزه در لایه های صنفی و عمومی احصا و سپس غربال شود.

انجام مطالعات تطبیقی با رویکرد مسئله محور بر روی ۱۸ کشور دنیا

بررسی دقیق فرایند ورود به حرفه وکالت و همچنین اختیارات متولی نهاد وکالت در ۱۸ کشور از گستره های مختلف اقتصادی، فرهنگی و جغرافیایی از دیگر مزیت های مطالعاتی در این پروژه است. پیدا کردن مناسب ترین تعاریف برای مولفه های موجود در پژوهش مانند "بازار خدمات حقوقی" و همچنین درک بهتر تمایزات موجود بین قوائد حاکم بر بازار خدمات حقوقی این کشورها با ایران را می توان از جمله اصلی ترین دست آورد های مطالعات تطبیقی صورت گرفته در این پروژه دانست.

ورود به حوزه مطالعات تطبیقی بدون شناخت دقیق مسئله ها و اهدافی که فعالیت تطبیقی باید پیرامون آن ها صورت بگیرد از آفت های اصلی انجام فعالیت های تطبیقی علی الخصوص در پژوهش های مرتبط با حوزه علوم انسانی است که ضمن اتلاف انرژی زیاد از گروه پژوهشی، آورده ی زیادی را نیز برای آن ها به دنبال نخواهد داشت. زیرا اطلاعات بدست آمده از این نوع مطالعه عمدتاً کلی و فاقد گزاره های ارزشمند سیاستی است. از این رو ورود مسئله محور به حوزه مطالعات تطبیقی را می توان از جمله ویژگی های مثبت مطالعات تطبیقی صورت گفته در این پروژه دانست.

لحاظ کردن ملاحظات اجرایی مانند مدیریت ذی نفعان در اولویت بندی راهکار های موجود برای حل مسئله

پس از آسیب شناسی بازار خدمات حقوقی و شناسایی انحصار در حرفه وکالت به عنوان اصلی ترین مسئله حاکم بر بازار خدمات حقوقی زمان ارائه راهکار فرا رسیده بود. در این پروژه سعی شد تا ابتدا تمام راهکار های موجود گردآوری شود و نهایتاً اجرایی ترین و موثرترین راهکار ها به عنوان راهکارهای نهایی اولویت بندی و انتخاب شوند. مدیریت ذی نفعان، میزان فراهم بودن زیرساخت های قانونی و مقرراتی، فراهم بودن زیرساخت های اجرایی و... از جمله مولفه های مورد بررسی برای اولویت بندی راهکار های موجود در این مرحله بوده است.

دست آوردهای اجرایی و پژوهشی

دست آوردهای پژوهشی

- ۱) شناسایی روابط علی معلولی و شبکه مسائل حاکم بر بازار خدمات حقوقی
- ۲) مطالعه و بررسی نظام وکالت در کالیفرنیا آمریکا
- ۳) مطالعه و بررسی فرایند ورود به حرفه وکالت و همچنین نحوه مدیریت ذی نفعان در کشور های هند، آلمان، کره جنوبی، انگلیس، استرالیا، برزیل، مالزی، ایتالیا، آمریکا، پاکستان، ترکیه، فرانسه، روسیه، آفریقای جنوبی، سوئیس، عراق و مصر
- ۴) بررسی نحوه دخالت سیستم قضایی کشورهای آمریکا، لوکزامبورگ، آلمان، هلند، اتریش، لیتوانی، سنگاپور و ژاپن در حرفه وکالت
- ۵) طراحی و تدوین مدل مطلوب ورود افراد به بازار خدمات حقوقی
- ۶) طراحی و تدوین مدل مطلوب ارزیابی عملکرد بازیگران فعال در بازار خدمات حقوقی
- ۷) طراحی مفهومی سامانه شفافیت عملکرد حرفه‌ای وکلا
- ۸) مطالعه اهمیت توسعه فعالیت شخصیت های حقوقی در بازار خدمات حقوقی بر توسعه این بازار
- ۹) ریشه یابی علل توسعه پیدا نکردن فعالیت اشخاص حقوقی در بازار خدمات حقوقی

دست آوردها در حوزه جریان سازی و تصمیم سازی

- ۱) گفتمان شدن موضوعات انحصار و فرارمالياتی وکلا در لایه های اجتماعی و نخبگانی
- ۲) احیای مرکز وکلا، کارشناسان رسمی و مشاوران خانواده به عنوان نهاد دوم صدور پروانه وکالت در کشور
- ۳) برگزاری آزمون وکالت توسط مرکز وکلا پس گذشت حدود ۱۰ سال
- ۴) جلب موافقت مرکز وکلا به راه اندازی سامانه شفافیت عملکرد وکلا ذیل این نهاد
- ۵) ابلاغیه رئیس قوه قضاییه به مجاز شدن بنگاه های اقتصادی برای معرفی نماینده حقوقی در دعاوی کیفری
- ۶) اخذ رای موافق از هیئت تجدید نظر شورای رقابت در رابطه با بارگزاری فرایند صدور پروانه وکالت روی پایگاه جامع اطلاع رسانی مجوز های کسب و کار
- ۷) گرفتن تاییدیه برای مصوبه هیئت مقررات زدایی وزارت اقتصاد در دیوان عدالت اداری و ملزم شدن مرکز وکلا و کانون وکلا به بارگزاری فرایند صدور پروانه وکالت روی پایگاه جامع اطلاع رسانی مجوز های کسب و کار

۱۵. طراحی ساز و کارهای ضمانت فعالیت‌های فناورانه

یژوهشکده مطالعات فناوری

<http://www.tsi.ir/~tsiir/content/> بررسی-سازوکارهای-ضمانت-فعالیت-فناورانه-با-تأکید-بر-حوزه-اخذ-

اعتبار-و-صادرات

این پروژه ناشی از یک سوال اساسی در نظام تامین مالی علم و فناوری است که ما در حوزه بازار پول و سرمایه فعالیت‌هایی را انجام داده بودیم، ولی در حوزه بازار تامین اطمینان که یک ابزار مهم آن ابزار ضمانت است در حوزه تامین مالی علم و فناوری کاری انجام نشده بود. لذا با این بیان مساله ای که شکل گرفته بود در تعامل با معاونت علمی و فناوری سراغ شکل دادن این پروژه رفتیم. در این پروژه سعی شد که با یک بررسی علمی که انجام میشود در مرحله اول یک طراحی کاملی از نظام ضمانت اعتباری مبتنی بر ادبیات و تجربیات بین المللی صورت گرفت. بر این اساس پروتکل مصاحبه از ذینفعان این حوزه مشخص شد و تقریباً با تمامی افرادی که در این حوزه فعالیت داشتند مصاحبه شکل گرفت. مبتنی بر تجربه ای که در پروژه های کیفی هست بر اساس نظریه داده بنیاد سعی شد یک متن و مدل مرتبط با آن استخراج شود. در نهایت ما در این پروژه به یک سری راهبردهای کوتاه مدت و با فرض قوانین موجود رسیدیم که سعی کردیم آنها را اجرایی کنیم و در مرحله دوم راهبردهای بلندمدت و کلانی که در قالب یکسری قوانین و مقررات میشود انجام داد پیشنهاد شد.

خروجی های مختلفی از این پروژه حاصل شد. یکی از نکات ویژه ای که در این پروژه شکل گرفته این بود که ما به واسطه این پروژه تعامل خودمان را با دو کشوری که در این موضوع خوب کار کرده بودند یعنی کشور ژاپن و کره شکل دادیم، نهادهای مربوطه را بازدید کردیم و تعاملاتی با این دو نهاد شکل دادیم انتقال تکنولوژی نرم که در این حوزه هرکدام از این دو کشور داشتند طراحی و اجراییشد. این تجربه در معاونت علمی شکل گرفت. در مرحله بعدی قسمتی از پیش نویس نظام مالی اقتصاد دانش بنیان در قالب یک طرح در مجلس شکل گرفت که از خروجی این طرح استفاده شد. یک سری موضوعاتی که مرتبط با این بحث بود در قالب پروژه هایی با نهادهای دیگری شکل گرفت بعنوان مثال استفاده از ابزار ضمانت در توسعه بازار سرمایه بود که تبدیل به یک مصوبه در سازمان بورس و اوراق بهادار شد که صندوق های پژوهش فناوری بعنوان یک رکن ضمانت شناخته شدند و میتوانند برای انتشار پروژه های دانش بنیان بعنوان ضامن قرار گیرند.

عملا با توجه به نهاده سازی هایی که شد اکوسیستم دانش بنیان از این حوزه استفاده های زیادی می کند بطور مشخص شرکتی تاسیس شد که خلا جدی که ما در پروژه به آن رسیده بودیم در قالب یک موضوع

اعتبارسنجی تاسیس شد. یک نهاد بخش خصوصی در حال سرویس دادن هست که به نام شرکت اعتبارسنجی ارزش آفرین اعتماد و در تعامل بین المللی که داشتیم یک فصل از کتاب تجربه ضمانت شرکت های کوچک و متوسط که توسط OECD چاپ شد. این برای اولین بار در حوزه ضمانت اتفاق می افتاد که تجربه ایران در کنار سایر کشورها مستند و منتشر شود.

هزینه ای که در این پروژه انجام شد بود بالغ بر ۱۶۰ میلیون تومان بود که در ادامه با هزینه های جانبی آن در نظر بگیریم چیزی در حدود ۳۰۰ میلیونی که در این پروژه در سال ۹۶ هزینه شد.

بطور مشخص هم دستاوردهای علمی این پروژه قابل توجه هست، یک working paper در بانک آسیایی در این خصوص چاپ شد، فصل کتاب تجربه ضمانت تامین مالی شرکت های کوچک و متوسط کشورها در کتابی که از طریق نشریه آنها و OECD چاپ شد، نکته خیلی مهم بعدی از نظر کاربرست و تصمیم سازی که اتفاق افتاد نهاد معاونت علمی استفاده های خوبی از این موضوع کرد، طرح تامین مالی اقتصاد دانش بنیان مستخرج این بود، مصوبه هیئت مدیره سازمان بورس بطور مشخص از این استخراج شد و نهادسازی که از طریق این پروژه شکل گرفت. این فرایند کاربرست پروژه در قالب اجرایی کردن راهبردهای کوتاه مدت و بلندمدت کماکان در حال پیگیری است. به عنوان مثال اخیرا بین صندوقهای دولتی و صندوق های پژوهش و فناوری مدل ضمانت نامه اتکایی و ضمانت نامه پشتوانه ای طراحی و تفاهم نامه مربوطه بین صندوق ضمانت سرمایه گذاری تعاون و صندوق پژوهش و فناوری پارک دانشگاه تهران اجرایی شد.

۱۱. تدوین راهبردهای مقابله با تحریم نفتی ایران

اندیشکده سیاستگذاری امیرکبیر

<http://amtt.ir/تحریم-نفت-و-راهکار-مقابله-با-آن>

جمهوری اسلامی ایران از آن دسته کشورهایی در جهان است که از وابستگی اقتصاد خود به فروش نفت خام بشدت رنج می‌برد. این وابستگی به عنوان یک پاشنه آشیل، فرصت خوبی را به دشمنان نظام می‌دهد تا در برهه‌های مختلف کشور را از این ناحیه تحت فشار قرار دهند و تاکنون نیز در این زمینه تا حدی موفق بوده‌اند. به نحوی که طبق آمارهای غیر رسمی، فروش نفت خام ایران تحت فشارهای ایالات متحده تا ۳۰۰ هزار بشکه در روز نیز رسیده است. لذا با این توضیح، انجام پروژه‌های تحقیقاتی جهت یافتن راه‌های عبور از تحریم و بی اثرکردن تحریم‌ها ضرورت دارد.

پروژه‌ای تحت عنوان «تحریم نفت؛ عبور در کوتاه مدت، بی اثر کردن در بلندمدت» به همت اندیشکده سیاست گذاری امیرکبیر و در قالب گزارشی محرمانه انتشار یافت. در این گزارش با بررسی واقعیت‌ها و محدودیت‌های عملیاتی ناشی از تحریم نفت، به ارائه راهکار پرداخته شد. راهکارهای این گزارش دو بخش کوتاه مدت و بلندمدت را شامل می‌شوند. راهکارهای بلندمدت از حیث راهبردی و بی اثر کردن تحریم‌ها از اهمیت سزایی برخوردار هستند. لکن راهکارهای کوتاه مدت از این جهت اهمیت دارند که به نوعی مسیر رسیدن به راهبردها را هموار خواهند نمود. به عبارتی کشور با توجه به فشارهای خارجی، برای رسیدن به اهداف استراتژیک خود نیازمند دوران گذاری است که راهکارهای کوتاه مدت در این دوران گذار مورد استفاده قرار می‌گیرند.

در این گزارش لیست جامعی از راهکارهای کوتاه مدت مقابله با تحریم نفت آمده است که در این بین، دو راهکار بدیع حاصل شده است و ادعا شده با استفاده از این دو راهکار می‌توان حداقل ۲۰۰ هزار بشکه به فروش نفت خام افزود. ۲۰۰ هزاربشکه افزایش فروش نفت خام موجب افزایش بیش از ۴ میلیارد دلاری درآمدهای کشور خواهد شد که به خودی خود عدد قابل توجهی است. ضمن اینکه این عدد از افزایش احتمالی درآمدهای دولت ناشی از افزایش قیمت بنزین نیز بیشتر است! شاید به جرأت بتوان ادعا نمود که این کار، جزو اولین کارها در حوزه نفت و تحریم های اعمال شده بر آن بود. ضمن اینکه در آن تلاش شده است با شنیدن نظرات مسئولین دخیل در امر فروش نفت، گزارش جامعی شامل تمامی راهکارهای موجود تدوین شود.

فروش نفت ایران و ورود آن به بازارهای بین‌المللی ناگفته‌هایی دارد که به علت فضای امنیتی حاکم بر نفت کشور، بسیاری از حقایق و تجربیات آن مستند نشده و یا باید از کلام مسئولان سابق آن رمزگشایی نمود. در این گزارش ضمن رمزگشایی و مستند کردن این ناگفته‌ها که به خودی خود امری ارزشمند است، با ابداع و تلفیق نظرات کارشناسان و مسئولان مختلف، ضمن مطالعات کتابخانه‌ای، به دو راهکار بدیعی در مقابله کوتاه مدت با تحریم نفت رسیده‌ایم. سپس تمامی یافته‌ها و تحلیل‌ها، مجدداً توسط همان کارشناسان مورد تایید قرار گرفته و به عبارتی روایی درونی آن انجام شده است. ذکر این نکته ضروری است که رویکرد این پروژه حل مساله بوده و در کار تنها به ارائه یک گزارش صرف بسنده نشده است. لذا ضمن پیگیری‌های مستمر، تلاش گردید ابعاد عملیاتی و جزئیات اجرایی راهکار نیز مشخص شود و در قالب بسته پیشنهادی به نهادهای مسئول ارائه گردد. بنابراین با مجموعه تخصصی پژوهشگاه صنعت نفت، جهت افزایش دقت تخصصی و با مجموعه‌های اجرایی نظیر ستاد اجرایی فرمان امام و هلدینگ‌های نفتی زیرنظر آن همکاری‌هایی صورت گرفت و خروجی‌ها آن در قالب پیشنهادها متجلی گردید.

در نهایت پس از نگارش، این گزارش به صد تن از مسئولین مربوطه ارسال گردید و پیگیری‌های متعددی صورت گرفت. در برخی موارد و پس از مطالعه گزارش، طی جلساتی به صورت حضوری ارائه گزارش صورت گرفت. به عنوان نمونه در امور بین‌الملل شرکت ملی نفت، ارائه ای از گزارش به سمع و نظر مسئولان و کارشناسان این بخش رسید. در نتیجه پیگیری‌های صورت گرفته، جناب آقای دریادار شمخانی برای یکی از راهکارها دستور اقدام صادر کردند؛ در نامه دکتر جلیلی به مهندس زنگنه دو راهکار بدیع این گزارش ذکر شد و در پاسخ، جناب آقای زنگنه به راهگشا بودن این راهکارها اذعان نمودند و در جلسه‌ای در مجمع تشخیص مصلحت نظام با حضور مسئولین سابق و کارشناسان فروش نفت، یکی از راهکارها طرح و در مجموع مورد موافقت حاضرین قرار گرفت و به صورت گزارش مجمع تشخیص از جلسه خارج شد.

در مجموع می‌توان نقاط قوت این گزارش را در موارد زیر خلاصه کرد:

۱. تلفیق نگاه‌های راهبردی، عملیاتی و ناظر به حل مسأله روز
۲. استخراج یافته‌هایی در فضای غبارآلود و امنیتی نفت و بیان ناگفته‌هایی از آن
۳. رمزگشایی از کلام مسئولین سابق و تبدیل یافته‌ها به راهکارهای کارآمد
۴. اولین و جامع‌ترین گزارش در باب راهکارهای مقابله با تحریم نفت خام
۵. ارائه دو راهکار کوتاه مدت بدیع فروش نفت خام
۶. دقیق کردن و عمق بخشیدن به راهکارها با کمک نهادهای تخصصی و عملیاتی
۷. پیگیری راهکارها تا حل مساله و متوقف نشدن صرفاً به ارائه گزارش
۸. تاکید بر روایی گزارش برای جلوگیری از ارائه راهکارهای غیرواقعی و غیرعملی به کشور

۹. خروجی‌های مثبت نظیر دستور آقای شمعانی، نامه دکتر جلیلی، پاسخ مهندس زنگنه و جلسه مجمع تشخیص

۱۲. مطالعه روش‌های استفاده از توان مردمی برای مبارزه و پیشگیری از فساد (سوت زنی)

اندیشکده سیاستگذاری امیرکبیر

http://s6.picofile.com/file/8384224626/سوت_زنی_اندیشکده_امیرکبیر.pdf.html

استفاده از سازمان های نظارتی یا حسابرسان داخلی و خارجی از راه های متداول کشف فساد است که در اکثر کشورها مورد استفاده قرار می گیرند. برخی از محدودیت های روش نظارت متمرکز عبارت است از:

- ۱- عدم تقارن اطلاعات بازرسین و متخلفین
- ۲- نبود امکان حضور در تمام موقعیت ها
- ۳- امکان تبانی بین بازرس و متخلف
- ۴- هزینه اجرایی بالا

این موارد می تواند منجر به عدم موفقیت در کشف و برخورد با متخلفین گردد. از سوی دیگر معمولاً به دلیل عدم همسویی منافع بازرسین با کشف تخلف، انگیزه کافی نیز جهت تلاش واقعی برای مبارزه با فساد در این افراد وجود ندارد. از طرفی در صورت تعیین مشوق هایی برای کشف فساد در سازمان های نظارتی نیز مشکل وابستگی بقای سازمان به وجود فساد ایجاد شده و ناخودآگاه رفتار های سازمان های نظارتی طبق این قاعده تنظیم خواهد شد. بنابراین باید به دنبال روش دیگری جهت کشف و برخورد با مفسد اقتصادی بود. یکی از قوی ترین ابزارهای مبارزه با فساد، استفاده از توان نظارتی مردمی برای کشف و انهدام تخلفات است. نظارت عمومی از پایین به بالا که مردم بازیگر اصلی آن هستند طبق آمارهای جهانی اولین عامل کشف تخلفات است به طوری که حدود نیمی از فسادها در سازمان های دولتی و خصوصی از این طریق یافت می شوند. با این وجود در کشور هیچ گونه بستری در جهت تسهیل فرآیندهای نظارت مردمی ایجاد نشده است و حمایتی نیز از گزارش دهندگان فساد صورت نمی گیرد. در مواردی نیز برخوردهای جدی با گزارشگران مشاهده شده است.

باید توجه داشت که برخورد احساسی و تبلیغاتی با روش "استفاده از ظرفیت مردم در نظارت(سوت زنی)" نه تنها سودی ندارد بلکه موجب خسارت های جبران ناپذیری خواهد شد. بستر های لازم برای استفاده ی صحیح و کارآمد از روش سوت زنی را می توان به چهار بخش تقسیم کرد:

۱- حمایت کامل از گزارشگران تخلف در برابر اخراج از کار، تنزل مرتبه ی شغلی، کاهش حقوق، تهدید های جانی و یا هرگونه تهدید دیگری که ممکن است به دلیل این گزارشگری برای شخص گزارش دهنده اتفاق بیفتد.

۲- تشویق و تقدیر از گزارشگران تخلف به صورت مادی و معنوی: وقتی شخصی گزارش فساد مالی مسئولی را به سازمان های نظارتی اعلام میکند در صورت به نتیجه رسیدن گزارش و دستگیری متخلف درصدی از مبلغی که به سبب اطلاع و هشدار گزارشگر به خزانه وارد می شود به عنوان پاداش به شخص گزارشگر تعلق می گیرد. مساله ی قابل توجه این است که این پاداش نه از خزانه ی دولت بلکه از جریمه ی اخذ شده از متخلف تامین می شود که باعث می گردد نه تنها هیچ پولی از خزانه ی دولت کم نشود بلکه به سبب جریمه ی دریافتی بر میزان آن افزوده هم بشود. مساله ی بعدی که اهمیت پاداش را بیش از پیش نشان می دهد بالا بردن انگیزه ی گزارشگری افراد حاضر در تیم مفسدان و متخلفان علیه فساد و تخلف خود است که باعث می شود اشخاص نفع مادی خود را در گزارش فساد ببینند تا اینکه بخواهند با آن همراهی کنند. از تشویق هایی که به صورت معنوی انجام می شود نیز می توان به قهرمان سازی این افراد در رسانه ها پرداخت تا این عمل در جامعه به ارزش بدل شود و همه ی مردم جامعه و شهروندان در شرایط مشابه، کاری مشابه گزارشگران انجام دهند.

۳- هویت محرمانه و مهیا کردن بستر امن و سهل گزارشگ دهی که شهروندان به آن اطمینان داشته باشند، همچنین دو طرفه باشد و بعد از گرفتن گزارش پس از مدتی مشخص نتیجه ی پیگیری را به شخص گزارش دهنده اعلام کند. اعلام کردن هر مرحله از پیگیری ها به شخص گزارش دهنده باعث بالارفتن اعتماد عمومی به سیستم خواهد شد.

۴- استفاده حداکثری از رسانه ها و شفافیت سیستم: باید تمامی پول هایی که با عنوان پاداش سوت زنی پرداخت می شوند به صورت شفاف و با ذکر گزارش گزارشگر در سامانه ای همگانی منتشر شود، در غیر اینصورت ممکن است این پرداخت ها با مقاصد دیگر و به بهانه ی پاداش پرداخت شوند که خود به زمینه ای برای فساد تبدیل می شود. تمامی پرونده های خارج از مباحث امنیتی باید به گونه ای که مردم هم از وقوع فساد و هم از گزارشگری و برخورد قاطع با مفسد مطلع شوند رسانه ای شود. این امر سبب میشود تا اعتماد عمومی به بالاترین حد خود رسیده و خوشبینی مردم علاوه بر سیستم سوت زنی به سازمان های نظارتی نیز افزایش یابد.

سازو کار اجرایی و حقوقی سوت زنی منطبق بر شرایط سازمان های جمهوری اسلامی ایران در اندیشکده سیاست گذاری امیرکبیر به عنوان مرجع مطرح کننده این طرح در کشور طراحی شده است.

فرایند و روند پروژه:

منابعی که برای پروژه ی سوت زنی مورد استفاده واقع شد عبارتند از:

- منابع دینی (قرآن ، نهج البلاغه و...)

- قوانین و آیین نامه های جمهوری اسلامی ایران، قوانین کشور های خارجی، قوانین بین المللی
- پژوهش های بین المللی (سازمان شفافیت بین الملل، whistleblowers.gov ، whistleblowers.org ، ACFE و...)

به دلیل عدم وجود مطلب مناسب و ساختارمند در پژوهش های داخلی نتوانستیم از پژوهش های داخلی استفاده کنیم و در واقع پژوهش ها و گزارشات تدوین شده توسط اندیشکده سیاستگذاری امیرکبیر و کارشناسان این مجموعه به مرجع داخلی سوت زنی مبدل گردید.

بعد از تکمیل شدن نسبی پژوهش ها، تحلیل ها و ساختارمند کردن آن ها به اساتید حوزه های حقوق، جامعه شناسی، علوم سیاسی و مدیریت مراجعه شد و پس از ارائه مبحث با توجه به نظرات آن ها و تحلیل های کارشناسان اندیشکده مطالب مورد ویرایش قرار گرفت.

پس از آن با مسئولینی که مستقیم یا غیر مستقیم مبحث سوت زنی به حوزه ی کاری ان ها مربوط می شد جلسات متعدد برگزار شده و در این جلسات مطلب به آن ها ارائه شده و در پایان به سوالات و ابهامات در بحث های مفصل پاسخ داده شد. تقریباً تمامی مسئولین از مبحث استقبال کرده و به نوین بودن و کارامدی ان اذعان داشتند.

سرعت پیشروی مدل سوت زنی در ساختار، مطلوب کارشناسان اندیشکده نبوده و برای حل این معضل شروع به برقراری ارتباط گسترده با خبرگزاری ها و رسانه های جمعی کرده و پس از توجیه آن ها دو هدف آگاهی بخشی به مردم و استفاده از فشار افکار عمومی برای ایجاد اراده در مسئولین برای اجرای طرحی که آن را در جلسات خصوصی تایید کرده بودند در دستور کار قرار گرفت که نتیجه ی ان در رسانه ها من جمله صدا و سیما و در سخنرانی های مسئولان به وضوح قابل مشاهده است.

برای ارتباط مفهومی نزدیک تر مردم با سوت زنی به سراغ اشخاصی رفتیم که به علت نبود قوانین و ساختار سوت زنی متضرر شده بودند. بسیاری از آن ها از روی اعتقاد و اخلاق گام در راه مقابله با فساد گذاشته اند ولی به علت نبود قوانین و همچنین عدم عزم برخی مسئولان در مبارزه با فساد جای فاسد با این افراد برخورد های جدی صورت گرفته بود. یکی دیگر از گام های ما پروژه ی قهرمان سازی از سوت زنان به عنوان کسانی که به مقابله ی با فساد از روی اعتقاد و وظیفه پرداخته و لی به جای تشکر با آن ها برخورد شده بود قرار گرفت، که برای جا انداختن مفهوم سوت زنی بسیار موثر واقع شد.

اندیشکده ی سیاست گذاری امیرکبیر در پروژه ی سوت زنی دو هدف را توأمان مد نظر داشت. یکی از این اهداف ایجاد بستر های ساختاری و حقوقی برای سوت زنی و دیگری ایجاد بستر های فرهنگی، آموزشی و شناساندن مفهوم سوت زنی به مردم بود که به با کمک خداوند در هر دو مسیر در وضعیت بسیار بهتری

نسبت به روزی که کار را شروع کردیم قرار داریم. ریز هدف‌های غایی ما تصویب قانون سوت زنی در مجلس و ایجاد سامانه‌های سوت زنی معتبر ذیل هدف اول و همچنین شناساندن مفهوم سوت زنی، تاسیس سازمان مردم‌نهاد، رونق تولیدات فرهنگی مربوط به سوت زنی و همچنین ارزش‌شدن عمل سوت زنی در بین عامه مردم ذیل هدف دوم است.

لازم به ذکر است تا قبل از اجرایی شدن پروژه سوت زنی توسط اندیشکده امیرکبیر به طور کلی گزارشگری از دید مسئولین عملی مذمت شده محسوب شده و این عمل را موجب سیاه‌نمایی می‌دانستند و بعد از ارائه‌ی سوت زنی همراه با روش‌های ساختارمند به آن‌ها سوت زنی به یکی از کلیدواژه‌های اصلی سخنرانی‌هایشان تبدیل شد.

یکی از دستاوردهای دیگر این پروژه مقبولیت بخشیدن به مفهوم اندیشکده در ذهن برخی مسئولین بود. یعنی اندیشکده‌ی سیاست‌گذاری امیرکبیر به عنوان مرکزی که یک ایده‌ی نوین حکمرانی کارآمد و موثر پیشنهاد داده است و با نگاه‌گفتمان‌های سیاسی رایج کشور من جمله عدالت، آزادی و توسعه به آن پرداخته است در اذهان مسئولین عنوان اندیشکده رو به عنوان مراکزی قابل اتکا مطرح نمود (اذعان برخی مسئولین).

حجم مخاطبینی که این پروژه برایشان ارائه شده کشوری است. زیرا علاوه بر تمامی جلسات، همایش‌ها و رسانه‌ها در چند برنامه تلویزیونی پربیننده ارائه انجام شده است. ضمناً محصولاتی که تولید شده است در سه سطح عامه‌ی مردم، خبرگزاری‌ها و رسانه و همچنین متخصصی و سیاستمداران بوده است.

اطلاعات بیشتر درباره پروژه

[استفاده از ظرفیتهای مردمی - برای مبارزه](http://amtt.ir/) <http://amtt.ir/>

فایل جریان‌سازی پروژه‌ی سوت زنی در کشور (صدا و سیما، خبرگزاری‌ها، مطبوعات، فضای مجازی، همایش‌ها و...) <https://b2n.ir/772102>

۱۳. طراحی الگو و پیگیری اصلاح قانون ثبت و حمایت از حقوق مالکیت

اندیشکده محقق (مطالعات حکمرانی نرم ایران)

<http://bit.ly/AsnadAdi>

طبق اظهارات غیررسانه‌ای بعضی مقامات قضائی، درصد بالایی از مالکیت‌های اموال غیرمنقول در کشور، به موجب اسناد رسمی شناسایی نشده است. انتقال این نوع مالکیت نیز به ناچار به صورت عادی و بدون نظارت حکومت انجام می‌گیرد. فقدان نظارت حکومت بر این نقل و انتقالات علاوه بر بروز آسیب‌هایی چون معاملات معارض، زمین‌خواری و افزایش دعاوی قوهی قضائیه (بیش از ده درصد از پرونده‌های دادگستری)، موجب راکدتر شدن فضای کسب و کار به دلیل تزلزل حقوق مالکیت شده است. تا جایی که طبق گزارش شاخص بین‌المللی حقوق مالکیت (IPRI) رتبه ایران در زیرشاخص PPP (میانگین از مالکیت فیزیکی رسمی در دادگاه) در سال ۲۰۱۷ در میان ۱۲۷ کشور جهان، ۹۲ و در بین ۱۵ کشور منطقه ۱۱ برآورد شده است.

وجود این مساله در حالی است که در چند سال اخیر طیف وسیعی از نخبگان بر این امر اجماع دارند که تغییر رویکرد در این مسئله ضروری است اما تلاش‌های مکرر مجلس برای تغییر قانون و «مشروط کردن انتقال مالکیت به ثبت رسمی» با مخالفت شورای نگهبان به دلیل چالش فقهی مواجه شده است. ماده ۶۲ احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور و همچنین اعلام نظر شرعی شورای نگهبان در خصوص مغایرت مواد ۲۲ و ۴۸ قانون ثبت با شرع (هر دو در سال ۱۳۹۵) نمونه‌ای از این چالش‌های فقهی است.

در این پژوهش سعی شده است با شناسایی علل اعتبار معاملات عادی و رواج آن، بسته‌ی راهکاری برای کاهش رواج و بی‌اعتبارسازی آن ارائه شود. حکم اولیه شرعی مبنی بر رضایی بودن عقود تملیکی مهم‌ترین دلیل اعتبار معاملات عادی و رواج آن شناسایی شد و لایحه بی‌اعتبارسازی معاملات عادی به واسطه تشریفات کردن عقود تملیکی حداقل در حوزه اموال غیرمنقول در سطح قانون راهکار آن دانسته شد. با این حال حکم بر بی‌اعتباری معاملات عادی مستلزم ملاحظات است:

- اولاً نیاز است در کنار بی‌اعتبارسازی معاملات عادی، سایر عللی که سبب ابطال سند رسمی می‌شوند نیز برطرف شده و سند رسمی ابطال‌ناپذیر گردد.
- ثانیاً باید از متضررین ناشی از ابطال‌ناپذیر کردن سند رسمی جبران خسارت شود.
- ثالثاً باید مالکیت‌های ثبت نشده تا تاریخ تغییر قانون در دوره گذاری راستی‌آزمایی قضایی شده و تثبیت گردند.

طراحی جزئیات برای هر سه ملاحظه فوق جزء مهمی از راهکار پیشنهادی پژوهش بود. مجموعه راهکارهای پیشنهادی در قالبی لایحه‌ای قضایی در دست تدوین است تا از طریق قوه قضائیه تقدیم دولت و سپس مجلس شود.

نوآوری‌های پروژه

در این پروژه برای اولین بار از آمار تحلیلی و نمونه‌گیری آماری از پرونده‌های وارد شده به قوه قضائیه، برای محاسبه حجم پرونده‌هایی که به علت اعتبار معاملات عادی شکل گرفته است استفاده شد. همچنین در سطح راهکار به دلیل ماهیت پیچیده فقهی مسئله، فرضیه‌های متنوعی در سطح احکام اولیه ساخته و ادله روایی بعضی از آن‌ها در حال تکمیل است. برای ساخت این فرضیه‌های و تکمیل ادله‌های روایی آن بیش از ۲۰ جلسه مختلف با فضیای قم و مؤسسات فقهی برگزار شده است. در سطح تصمیم‌سازی نیز جلسات متعددی با مسئولان عالی مرتبط از جمله ریاست محترم قوه قضائیه و بسیاری از معاونین ایشان و همچنین بسیاری از نمایندگان مجلس و دبیران کمیسیون‌های مختلف دولت و بعضی وزرای دولت برگزار شده است.

کیفیت منابع استفاده شده و اعتبار علمی پژوهش‌های پایه‌ای انجام شده

با توجه به سبقه‌ی پژوهش‌های حقوقی انجام شده در این زمینه، ادبیات بحث نسبتاً غنی بود؛ با این حال بخش‌های قابل توجهی از مسئله از جمله دوره‌گذار اجرای راهکار، فاقد راهکار جزئی و قابل اتکا بود که سبب باقی ماندن مسئله گشته بود. لذا بخش قابل توجهی از این پژوهش مصروف به طراحی دوره گذار شد. از طرف دیگر علی‌رغم بحث و بررسی‌های مفصل فقهی در این حوزه، به دلیل تعریف اشتباه مسئله فقهی جواب‌های تولید شده نمی‌توانست حلال مسئله باشد. در حوزه مطالعات تطبیقی به دلیل سبقه مفصل پرداختن به این مسائل در کشورهای مختلف دنیا، ادبیات غنی و کاملی یافت شد که به تکمیل مدل نهایی حل مسئله کمک شایانی نمود.

دامنه اثرگذاری مورد انتظار برای این پروژه

با توجه به ضریب پیدا کردن مسئله در نگاه مسئولین، در حال حاضر لایحه مذکور در حال تدوین در بخش‌های مختلف قوه قضائیه است. وزارتخانه‌های مختلف از جمله اقتصاد و دادگستری و همچنین دفتر هیئت دولت نیز تدوین این لایحه را جزء اولویت‌های خود دانسته‌اند. مجلس شورای اسلامی نیز شروع به بررسی طرح‌های مکتوب موجود در این زمینه در سطح کارگروه‌های ذیل کمیسیون قضایی کرده است.

دستاوردهای پروژه

با بی‌اعتبار کردن معاملات عادی در این لایحه، امکان رصد برخط تمام معاملات و مالکیت‌های راجع به اموال غیرمنقول را فراهم می‌کند و با ابطال‌ناپذیر کردن مالکیت رسمی یک مسیر صددرد امن برای معاملات مال غیرمنقول فراهم می‌سازد.

منابع انسانی و مالی

تا کنون ۸ نفر سال (یک نفر ۳ سال و پنج نفر هر یک ۱ سال) به صورت متمرکز و تمام وقت بر روی این موضوع کارکرده‌اند.

جریان‌سازی

در لایه مسئولان مسئله و راهکار آن برای بسیاری از ایشان ارائه و مورد قبول‌شان عموم‌شان واقع شده و در بعضی موارد این موضوع در اظهارات رسانه‌ای ایشان نیز انعکاس یافته است و در بعضی موارد مانند قوه قضائیه و دولت به حمایت برای تدوین لایحه قضایی منتج شده است. در لایه نخبگان بسیاری از اساتید دانشگاه، دانشجویان، پژوهشگران، اقتصاددانان، حقوقدانان، مراکز پژوهشی و تصمیم‌سازی و غیره به واسطه گزارش‌ها و ارائه‌های راجع به این مسئله در جریان موضوع قرار گرفته‌اند. در لایه جریان‌سازی برای عموم مردم نیز به واسطه عمومیت مسئله برای مردم و حضور منظم در رسانه‌های مکتوب، ملی و مجازی بخشی از جامعه از مسئله مطلع شده‌اند.

نکات مهم پایانی

یکی از نقاط قوت این پروژه تدوین درختواره علی مسئله است که در آن آسیب‌های ناشی از وجود این مسئله و علل شکل‌گیری آن تعیین گشته است. هم‌چنین سعی شده است ابعاد آماری آسیب‌های ناشی از این مسئله نیز بررسی گردد؛ همانند حجم مطالبات غیرجاری ناشی از ابطال‌پذیری مالکیت رسمی، حجم اراضی خرد شده کشاورزی، حجم پرونده‌های قضایی مرتبط، فرار مالیاتی بالفعل و بالقوه ناشی از آن و غیره. تجربیات تطبیقی این پروژه نیز به صورت گسترده استخراج گشته است و با کمک آن مدل بومی برای اجرای آن تدوین گشته است. علاوه بر آن به دلیل حجم بالای سوابق تقنینی این موضوع بالغ بر ۱۵ قانون مطالعه و بررسی شده است که به تدوین هر چه بهتر لایحه کمک خواهد نمود.

۱۴. نگاشت رهبران مذهبی زنده اهل سنت (کتاب اطلس رهبران)

اندیشکده مرصاد

<https://iranthinktanks.com/mapping-islamic-religious-leaders/>

نگاشت رهبران مذهبی زنده اهل سنت، اطلس یا نقشه‌ای هوایی از صحنه عینی جریان‌های اسلامی و وضعیت نهادهای دینی در جوامع اهل سنت در اختیار قرار می‌دهد که می‌تواند در تعیین راهبردهای کلان کشور در تعامل با جریان‌های اسلامی مورد استفاده قرار گیرد. جریان‌های مذهبی اهل سنت بر اساس دو مولفه «اندیشه‌ای» و «رفتاری»، قابل دسته‌بندی در ۶ جریان «سنتی»، «سلفی»، «نو سلفی»، «صوفی»، «جهادی» و «نو مبلغان» می‌باشند. بر این مبنا، افراد شاخص و رهبران هر جریان را می‌توان به لحاظ «اندیشه‌ای»، «گستره تشکیلاتی و اجتماعی» و «دینامیک جریان» بررسی و تحلیل نمود.

ضرورت و اهداف

نگاهی دقیق نسبت به تحولات جریان‌ها و کشورهای اسلامی نشان می‌دهد که جهان اسلام در حال جهانی و فراملی شدن است. بدین معنا که شرکای بالقوه یکدیگر را می‌یابند و با هم متحد می‌شوند؛ جناح‌های رقیب خود را شناسایی می‌کنند؛ جریان‌هایی هم که نتوانند از محلی بودن به در آیند، در جریان‌های دیگر هضم می‌شوند.

در این میان، جمهوری اسلامی ایران نیز باید همکاری‌های راهبردی با جریان‌های اسلامی نزدیک به خود را به نحوی شکل دهد که بتواند از پس رقبایی که در این فرآیند، قدرتمند و فراملی شده‌اند برآید. بنابراین، در اختیار داشتن تصویری کل‌نگرانه و جامع از جریان‌های اسلامی، به ویژه در جوامع اهل سنت حائز اهمیت است. هدف از این پژوهش، ارائه نقشه‌ای هوایی و تصویری شفاف از تاثیرگذارترین رهبران مذهبی اهل سنت جهان اسلام و جریان تابعه آن‌ها است تا بتواند راهنمایی برای انتخاب سیاست‌های نظام در رابطه با جهان اسلام باشد.

روش پژوهش

در این پژوهش جهت ارائه قرائتی جامع از صحنه عینی جریان‌های اسلامی، از یک چارچوب تحلیلی مبتنی بر دو دسته مولفه «اندیشه‌ای» و «رفتاری» برای شناخت و طبقه‌بندی جریان‌های اهل سنت استفاده شده و نهایتاً ۶ جریان کلی شناسایی و معرفی شده‌است. سپس جریان‌ها و طیف‌های گوناگون به صورت همزمان و ناظر بر یکدیگر مورد بررسی قرار گرفته‌است. به جهت واقعی‌تر بودن جریان‌شناسی، جریانات بر پایه

چهره‌های زنده موثر آن‌ها معرفی شده‌اند. برای بررسی و معرفی چهره‌های موثر (رهبران مذهبی اهل سنت)، حجم وسیعی از داده‌ها از منابع موجود مکتوب و اینترنتی جمع‌آوری و تحلیل شده‌است.

شناخت و طبقه‌بندی جریان‌های اسلامی اهل سنت

برای شناخت جریان‌های اهل سنت دو دسته مولفه قابل استفاده‌است. دسته اول مولفه‌های اندیشه‌ای و دسته دوم مولفه‌های رفتاری هستند.

مولفه‌های اندیشه‌ای

مولفه‌های اندیشه‌ای جریان‌های اسلامی در سه دسته ذیل قرار می‌گیرد:

۱. بنیادگرایی یا مصلحت‌گرایی: بنیادگرایی به معنای میزان گرایش‌هاست زیاد به تعبد و مصلحت‌گرایی به معنای فاصله داشتن از تعبد صرف است.

۲. سلفی‌گرایی یا سنت‌گرایی: سلفیت مناقشه‌ای تاریخی در مورد مراجع تشریع و تفکر اسلامی است. گروه‌های سلفی این مرجعیت را منحصر در سه نسل نخستین اسلامی می‌دانند. در مقابل گروه‌های سنتی ممکن است آن را تا پیش از دوره مدرن امتداد دهند.

۳. شریعت‌گرایی یا طریقت‌گرایی: دوگانه «شریعت – طریقت» در میزان تاکید جریان‌ها بر مناسک ظاهری (شریعت) یا اعمال قلبی (طریقت) نمود پیدا می‌کند. میزان تمایل به هر یک از این دو مورد، عامل تعیین کننده‌ای برای اشتغال به علوم ظاهری همچون فقه و حدیث و یا ورود به سلک صوفیان و مرشدان است. بر اساس این سه مورد، ماتریسی سه بعدی (۲×۲×۲) با هشت خانه ایجاد می‌شود. البته در عالم تحقق، تمام خانه‌های این ماتریس پر نیست. اما این ماتریس می‌تواند مبنایی برای دسته‌بندی جریان‌هاست قرار بگیرد. از این ماتریس، چهار جریان عمده «سنتی»، «سلفی»، «نو سلفی» و «صوفی» قابل استخراج است.

مولفه‌های رفتاری

علاوه بر مولفه‌های اندیشه‌ای که مولفه‌های اصلی هستند، پنج مولفه رفتاری نیز وجود دارند که می‌توانند در شناخت جریان‌های اسلامی تاثیرگذار باشند. مولفه‌های رفتاری، شامل موضع گروه‌ها در مورد «مشارکت سیاسی»، «جهاد»، «تکفیر»، «شیعه و انقلاب» و «غرب و اسرائیل» است. بر اساس این مولفه‌های رفتاری، دو جریان «جهادی» و «نومبلغان» از جریان‌های دیگر تمایز داده می‌شود.

رهبران مذهبی جریان‌ات اصلی اهل سنت

پس از تشخیص ۶ جریان اصلی، چهره‌های محوری یا رهبر مذهبی آن جریان‌ها شناسایی می‌شوند. البته این افراد لزوماً ترازوی معادل یکدیگر ندارند. معیار در ذکر یا عدم ذکر چهره‌ها، تراز فرد در جریان خودش است، نه در کل جهان اهل سنت. بدین ترتیب افراد اصلی هر جریان عبارتند از:

۱. **جریان سنتی:** احمد الطیب (شیخ الازهر مصر)، فتح الله گولن (رهبر جنبش هزمیت ترکیه)، مصطفی بسری (رئیس عام نهضت‌العلمای اندونزی)، عبدالله بن بیه (برجسته‌ترین عالم مالکیه‌ی عربستان)، طاهر القادری (مهم‌ترین چهره مذهبی بریلوی‌های پاکستان).

۲. **جریان نوسلفی:** یوسف القرضاوی (رهبر معنوی اخوان المسلمین مصر)، صفوت حجازی (عالم مطرح طیف قطبی اخوان مصر)، عطاء ابورشته (امیر حزب التحریر).

۳. **جریان سلفی:** صالح الفوزان (عضو هیأت کبار علمای سعودی عربستان)، ابواسحاق الحوینی (چهره اصلی سلفیه البانیه‌ی مصر)، عبدالرحمان عبدالخالق (چهره اصلی سلفیه حریه‌ی کویت)، محمدتقی عثمانی (چهره بارز دیوبندی‌ی پاکستان)، محمد عبدالوهاب صاحب (امیر جماعت تبلیغی در پاکستان).

۴. **جریان جهادی:** ابومحمد المقدسی (رهبر معنوی القاعده‌ی اردن)، ابوبکر البغدادی (امیر دولت اسلامی عراق و شام (داعش)).

۵. **جریان صوفیه:** هشام الکلبانی (شیخ طریقت نقشبندی - حقانی).

۶. **نو مبلغان:** عمرو خالد (پیشکسوت مبلغان مصر)، ذاکر نایک (شهرت‌ترین چهره اسلامی شبه قاره هند).

مولفه‌های اندیشه‌ای، گستره تشکیلاتی و دینامیک جریان‌ی رهبران مذهبی

در این پژوهش، در مورد هر رهبر مذهبی شناسایی‌شده در بالا، ابتدا جریان فکری در نسبت با مولفه‌های اندیشه‌ای یعنی «بنیادگرایی - مصلحت‌گرایی»، «سلفی‌گرایی - سنت‌گرایی» و «شریعت‌گرایی - طریقت‌گرایی» مورد بررسی قرار می‌گیرد. در مرحله دوم، جریان تشکیلاتی و عوامل نفوذ او، از جمله بدنه اجتماعی و جمعیتی متأثر از او و میزان رشد آن، گستره تشکیلاتی، قدرت سیاسی، قدرت رسانه‌ای و قدرت مالی بررسی می‌شود. در مرحله سوم، دینامیک و روند زمانی رسیدن وضعیت گروه به نقطه کنونی مورد مطالعه قرار می‌گیرد. فهم دینامیک رفتار یک جریان، مفیدترین ابزار برای پیش‌بینی کنش‌ها و واکنش‌های آتی آن جریان است و زمینه را برای آینده‌پژوهی جریان‌ات و جبهه‌بندی‌ها در جهان اسلام فراهم می‌کند.

۱۵. پیشنهاد الگوی اصلاح تعرفه برق مشترکین پرمصرف خانگی

شبکه تحلیلگران اقتصاد مقاومتی

<http://moqnet.ir/wp-content/uploads/2019/06/980223-hasanvand.pdf>

قیمت‌گذاری برق خانگی در کشور طی سال‌های اخیر به گونه‌ای بوده است که علیرغم پلکانی‌بودن آن، متوسط قیمت فروش‌رفته با قیمت تمام‌شده برق اختلاف دارد. این اختلاف قیمت همان یارانه پنهان برق است که به موجب آن، مشترکینی که برق بیشتری مصرف کنند، از یارانه برق بیشتری برخوردار می‌شوند؛ تا جایی که طبق آمارها، یارانه برق مشترکین پرمصرف نسبت به مشترکین کم‌مصرف بیش از ۱۰ برابر است.

این شیوه قیمت‌گذاری علاوه بر بی‌عدالتی، باعث تشویق مشترکین به مصارف بی‌رویه شده و در فصل تابستان نیز باعث کمبود برق و بحران خاموشی می‌شود. با توجه به تاکید بر بهینه‌سازی مصرف انرژی در سیاست‌های کلی نظام و همچنین عواقب ناگوار خاموشی برق، اصلاح نظام قیمت‌گذاری بیش از گذشته ضرورت دارد.

در همین راستا، پروژه اصلاح نظام قیمت‌گذاری برق با تمرکز بر مشترکین پرمصرف خانگی از آذرماه سال ۹۶ وارد فاز جدیدی شد. در این پروژه، سه هدف کلی دنبال شد که عبارت بودند از:

الف) گفتمان‌سازی از مفهوم و جایگاه الگوی مصرف در کشور و مبحث یارانه پنهان

ب) هدفمندکردن یارانه برق با واقعی‌سازی قیمت برق برای مصارف مازاد بر الگو

ج) مدیریت مصرف و جلوگیری از خاموشی برق در کشور

برای دستیابی به اهداف فوق، در بازه‌های مختلف زمانی، فعالیت‌های مختلفی در سه محور عبارت از توسعه مفهوم، جریان‌سازی رسانه‌ای و پیگیری و تصمیم‌سازی صورت گرفت. در ادامه به تفکیک بازه‌های زمانی مختلف، اهم فعالیت‌های انجام شده در این سه محور تشریح شده است.

مرحله اول: آذرماه سال ۱۳۹۶ تا انتهای سال

با توجه به اهمیت موضوع، همزمان با ارائه بودجه سال ۹۷ به مجلس، تصمیم گرفته شد تا بندهای پیشنهادی برای الحاق به تبصره ۱۴ بودجه سال ۹۷ تهیه و به نمایندگان مجلس نیز ارائه شود. در عین حال، فعالیت‌های رسانه‌ای از طریق سایت‌ها و مصاحبه با خبرگزاری‌ها نیز دنبال شد تا نمایندگان مجلس نسبت به موضوع، اقناع و نسبت به تصویب آن اقدام نمایند.

پیشنهادات الحاقی به مرکز پژوهش‌های مجلس نیز ارسال و مورد تایید این نهاد قرار گرفت. اما گزارش مربوط به آن پس از تصویب بودجه منتشر شد. با توجه به عدم قوت کار رسانه ای و توجیه مسئولین در این بازه، اقدام خاصی از سوی دولت و مجلس صورت نگرفت و در اواخر اسفندماه همین سال، هیات دولت با افزایش ۷ درصدی تعرفه برق برای همه مشترکین موافقت و آن را به دستگاه‌های ذیربط اعلام نمود. این مصوبه همانند مصوبه سال‌های گذشته بوده است.

مرحله دوم: فروردین ۱۳۹۷ تا آذر ۱۳۹۷

پیش‌بینی‌ها نشان می‌داد که با توجه به کاهش حجم بارندگی و رشد سالیانه مصرف برق، در فصل تابستان با خاموشی برق مواجه خواهیم بود. به همین دلیل برای آغاز جریان سازی و پیگیری بحث در سال جدید، برنامه ریزی انجام شد و اقدامات مختلفی صورت گرفت.

تهیه گزارش مرکز پژوهش‌های مجلس: در اولین اقدام، تجربیات جهانی در زمینه مقابله با بحران خاموشی بررسی شد و نتیجه کار در گزارشی تحت عنوان «ارزیابی ابعاد بحران تامین برق تابستان و راهکارهای مقابله با آن» آماده گردید. این گزارش مورد استقبال و تایید مرکز پژوهش‌های مجلس قرار گرفت و بدون تغییرات منتشر شد.^{۱۳}

با توجه به اهمیت بحران برق، در این گزارش به راهکارهای متنوعی برای جلوگیری از خاموشی برق پرداخته شد که البته مهم‌ترین آن‌ها، اصلاح تعرفه برق به خصوص برای مشترکین پرمصرف بود. تجربیات جهانی نیز همین مطلب را تایید می‌کرد.

انتشار مطلب در فضای رسانه‌ای: پس از انتشار گزارش مذکور به عنوان پایه کار، فعالیت‌های رسانه‌ای آغاز شد و طرح اصلاح تعرفه برق مشترکین پرمصرف در صدر اخبار خبرگزاری‌های مختلف قرار گرفت. بسیاری از یادداشت‌های تهیه شده توسط تیم پیگیری کننده کار، حتی در صفحه اصلی خبرگزاری‌هایی مانند مهر و روزنامه دنیای اقتصاد به چاپ رسید و مورد استقبال قرار گرفت. این جریان که مستمرا ادامه داشت، منجر به جهت دهی رسانه ها و فعالیت های خودجوش آنها نیز شد. خوشبختانه فضای رسانه‌ای کاملا با طرح همراه شد تا جایی که مسئولان وزرات نیرو هم با این طرح موافقت کردند و مصاحبه‌های مختلفی را در این زمینه انجام دادند.

¹³ <https://rc.majlis.ir/fa/report/show/1064293>

نکته قابل توجه در این زمینه آن بود که تا پیش از این، هیچگاه مسئولین وزارت نیرو به صورت علنی بر اصلاح تعرفه برق مشترکین پرمصرف تاکید نکرده بودند، اما پس از جریان سازی رسانه ای گسترده و مطالبه عمومی بحث، این جسارت در آنها ایجاد شد و این بحث در عمده مصاحبه های آنها ذکر گردید.

علاوه بر این، از ظرفیت رسانه تخصصی مقاومتی نیوز نیز استفاده شده و یک پرونده ویژه این بحث با عنوان تعرفه گذاری انرژی ایجاد گردید که مباحث پایه ای متعدد و تجربیات جهانی در آن قرار گرفت. این پرونده با بیش از ۹۰ مطلب^{۱۴}، به نوعی منبع دیگر رسانه ها در جریان سازی رسانه ای بود و به مورد ارجاع قرار می گرفت.

استفاده از فرصت های مرتبط با بحث و مطالبه از مسئولین: در اواخر تیرماه و زمانی که مقدار اوج بار شبکه به حداکثر خود رسید و خاموشی های تابستان در همه شهرها آغاز شد، نامه ای عمومی از سوی یک تشکل دانشجویی (که توسط تیم پیگیری کننده بحث توجیه شده بود) خطاب به معاون اول محترم رئیس جمهور منتشر شد. در این نامه بر اصلاح تعرفه برق مشترکین پرمصرف تاکید شده بود. در کنار این نامه نیز نامه مشابه دیگری از ریاست کمیسیون انرژی و خطاب به معاون اول و با فاصله زمانی دوهفته ای فرستاده شد. علاوه بر این، از ظرفیت سایر نهادهای پژوهشی و تحلیلی جهت نامه نگاری و مطالبه عمومی بحث استفاده شد^{۱۵}.

پیگیری های بعدی نشان داد که این نامه ها به دست معاون اول ریاست جمهوری رسیده و ایشان بر آنها دستورات لازم را برای پیگیری صادر کرده و مرقوم نموده بودند که هیات دولت با این طرح موافق است. به همین دلیل، کمیسیون زیربنایی دولت نیز با این طرح همراه شد و طرحی را نیز برای ارائه به هیات دولت آماده کرد. دستورات معاون اول بر روی این نامه ها، اهمیت و میزان تاثیرگذاری این اقدام را نشان می داد. شاید در نگاه اول، نامه های مطالبه گرانه به ویژه از جانب تشکل های دانشجویی چندان با اهمیت به نظر نرسد، اما تجربه ما نشان داد که این ابزار بسیار اثرگذار است.

استفاده از ظرفیت کمیته اقتصاد مقاومتی مجلس: در ادامه پیگیری ها، جلسه ای در مجلس شورای اسلامی مورخ دوشنبه ۱ مردادماه و به میزبانی کمیته اقتصاد مقاومتی تشکیل و در آن از مهم ترین مسئولان و صاحب نظران دعوت شد. خوشبختانه این جلسه با استقبال خوبی از سمت نهادهای مدعو دولتی و خصوصی همراه شد که عموم آن ها بر مساله اصلاح تعرفه برق پرمصرف ها تاکید کردند.

¹⁴ <https://moqavemati.net/category/energyt/>

¹⁵ <http://moqnet.ir/367>

پس از برگزاری جلسه نیز، یک موج جدید رسانه‌ای ایجاد و این بار اصلاح تعرفه برق پرمصرف‌ها با شدت بیشتری از زبان مسئولان بیان شد و گزارش جلسه، به عنوان توافق میان دولت و مجلس در بحث مذکور مطرح شد.

با توجه به همکاری خوبی که بین شبکه تحلیلگران اقتصاد مقاومتی و کمیته اقتصاد مقاومتی مجلس شورای اسلامی ایجاد شده بود و عملاً مدیریت کمیته در اختیار شبکه قرار داشت، یک گزارش سیاستی تحت عنوان «بررسی ابعاد و آثار حل بحران خاموشی برق از طریق اصلاح تعرفه مشترکین پرمصرف خانگی» با برند کمیته تهیه و در محافل کارشناسی و رسانه‌ای نیز منتشر شد. چاپ و انتشار این گزارش از سمت یک نهاد موجود در مجلس، مسیر آینده اصلاح تعرفه را هموارتر کرد و وزارت نیرو را با این موضوع بیش از پیش همراه نمود^{۱۶}.

ارسال گزارش به مسئولین و نهادها و اجماع نخبگانی: در کنار فعالیت‌های رسانه‌ای، گزارشات مذکور نیز به نهادهای مرتبط فرستاده و از ایشان درخواست شد تا امکان جلسه مشترک با اعضای گروه انرژی شبکه تحلیلگران اقتصاد مقاومتی را فراهم آورند.

خوشبختانه با پیگیری‌های مستمر، این امر مورد استقبال برخی از دستگاه‌های مهم قرار گرفت و محتوای گزارشات منتشر شده به ایشان ارائه شد. از جمله مهم‌ترین آن‌ها می‌توان به جلسات برگزار شده در کمیسیون اقتصادی هیئت دولت، سازمان برنامه و بودجه، شرکت توانیر، شرکت توزیع برق تهران بزرگ و اتاق بازرگانی اشاره کرد. این مسئله منجر به اجماع نخبگانی و نهادی در موضوع تحت پیگیری شد.

توسعه فعالیت های رسانه ای و عدم توقّت آن: حجم بالای فعالیت رسانه‌ای باعث شد تا اصلاح تعرفه برق مشترکین پرمصرف مورد توجه جدی مردم و مسئولان وزارت نیرو قرار بگیرد؛ طی مدت تابستان ۱۳۹۷ بیش از ۲۰۰ عنوان مطلب در این زمینه در رسانه‌های مختلف منتشر شد.

در ادامه برنامه مناظره روز جمعه مورخ ۱۹ مردادماه سال ۹۷ به این موضوع اختصاص یافت و در این برنامه، مردم با رأی قاطع ۸۰ درصدی به اصلاح تعرفه برق مشترکین پرمصرف در برابر گزینه قطعی برق صنایع رأی دادند. علاوه بر این، از ظرفیت برنامه‌های عمومی مثل برنامه زنده باد زندگی که صبح‌ها از شبکه دو پخش می‌شود، استفاده شد.

بر این اساس، مسئولان نیز تا حدقابل توجهی با این طرح همراه شدند و مکرراً از زبان شخص وزیر نیرو گفته شد که قیمت‌گذاری انرژی ناعادلانه بوده و این شیوه قیمت‌گذاری باعث شده تا درصد کمی از

¹⁶ <http://moqnet.ir/565>

مشترکین با مصارف بی‌رویه بحران‌ساز شوند. در نتیجه وزرات نیرو طرح اصلاح تعرفه برق را به طوری جدی از هیات دولت خواستار شد.

پیگیری وعده مسئولین وزارت نیرو و استفاده از ظرفیت چندرسانه ای: مسئولان وزرات نیرو، زمان‌های مختلفی را برای تصویب و ابلاغ طرح اعلام کردند و در ابتدا اعلام کردند که این طرح تا پایان مهرماه تصویب خواهد شد. اما ماه مهر گذشت و طرح تصویب نشد. در آبان‌ماه همین سال، وزیر نیرو اعلام کرد که این طرح تا پایان آذرماه تصویب خواهد شد. با توجه به تعویق تاریخ مصوبه، به نظر می‌رسید که مخالفت‌هایی از سمت هیات دولت با این طرح انجام شده و به همین دلیل مجدداً موج جدید رسانه‌ای شروع شد.

در موج جدید رسانه ای، بر روی ساخت کلیپ و محصولات چندرسانه ای تمرکز شد. نهایتاً نیز کلیپی تحت عنوان «پشت پرده خاموشی» در اوایل آذرماه تهیه و به صورت عمومی منتشر شد.^{۱۷} این کلیپ علاوه بر انتشار در اکثر رسانه‌ها، به بسیاری از دستگاه‌ها و مسئولان مرتبط نیز فرستاده شد. خوشبختانه این کلیپ با استقبال بسیار خوبی روبرو شد و آمار بازدید آن نیز به حدود ۵۰۰ هزار بازدید رسید.

مرحله سوم: دی ماه ۱۳۹۷ تا پایان سال ۱۳۹۷

متخصصین و دغدغه‌مندان منتظر عملی‌شدن وعده وزیر نیرو بودند؛ اما فصل پاییز هم تمام شد و خبری از تحقق وعده‌های مسئولان نبود. به همین دلیل مجدداً در فضای رسانه‌ای بر این نکته تاکید شد که این وعده کی محقق خواهد شد و مردم منتظر عملی‌شدن وعده‌های وزارت نیرو هستند.

با توجه به نزدیک‌شدن فصل بودجه‌بندی برای سال ۹۸، نامه بعدی با محوریت اصلاح تعرفه مشترکان پرمصرف تهیه و خطاب به ریاست محترم مجلس شورای اسلامی منتشر شد. این نامه تا حدی در ایشان اثر گذاشت؛ تا جایی که کمتر از دو هفته بعد، در مصاحبه‌ای بر ضرورت اجرای این طرح تاکید کرد. با این وجود به نظر نمی‌رسید که ایشان پیگیری عملی برای این کار انجام داده باشند و صحبت‌های ایشان در حد مصاحبه باقی ماند.

با توجه به تجربه قبلی مبنی بر مخالفت مجلس بر اصلاح قیمت حامل‌های انرژی، این بار تلاش چندانی برای اقناع ایشان برای اصلاح تعرفه صورت نگرفت. با این وجود، بند پیشنهادی برای الحاق به تبصره ۱۵ بودجه سال ۹۸، تهیه و برای تعداد محدودی از نمایندگان ارسال شد. همچنین تنها با یکی از نمایندگان کمیسیون تلفیق به صورت مستقیم وارد عمل شده و ایشان نیز این بند را در کمیسیون تلفیق مطرح کردند.

¹⁷ <https://moqavemati.net/?p=73555>

که مشابه دیگر طرح‌های موجود در خصوص حامل‌های انرژی، به دلیل فضای حاکم بر مجلس ناشی از وضعیت نامطلوب اقتصادی، با مخالف این کمیسیون مواجه شد.

هرچند که مسئولان وزرات نیرو در مصاحبه‌ها می‌گفتند که تصویب این طرح به تعویق افتاده و قطعاً تصویب خواهد شد؛ اما اخبار ما حاکی از آن بود که این طرح با مخالفت شخص رئیس جمهور روبرو شده و به همین دلیل بعید است به تصویب برسد. این فرضیه از آنجایی تقویت می‌شد که ایشان در اسفندماه سال ۹۲ با طرح مشابهی مخالفت کرده و دستور به ابطال قبوض برق نیز داده بودند.

البته مصاحبه وزیر نیرو با روزنامه ایران که در روز چهارشنبه مورخ ۸ اسفند ۹۷ منتشر شد، بارقه‌هایی از امید به تصویب این طرح را زنده کرد. به همین دلیل آخرین تلاش‌ها برای تصویب طرح صورت گرفت. در نتیجه موج جدید رسانه‌ای شروع شد. در آخرین قدم نیز در روز شنبه مورخ ۱۸ اسفندماه سال ۹۷، نامه‌ای از سمت یک تشکل دانشجویی خطاب به شخص رئیس جمهور منتشر و این مسئله مجدداً مطالبه شد.

طرح مصوب و نکات مهم

مجموعه عملیات فوق منجر شد تا نهایتاً طرح اصلاح تعرفه برق مشترکین پرمصرف برای اولین بار در کشور، در تاریخ ۱۹ اسفندماه سال ۹۷ به تصویب هیات دولت برسد.

هیات دولت مقرر کرد تا تعرفه برق همه مشترکین در سال ۹۸ به میزان ۷ درصد افزایش یابد؛ اما به کل بهای برق مشترکین خارج از الگوی هر اقلیم، به میزان ۱۶ درصد در طول چهارماه فصل گرم (اول خرداد تا آخر شهریور) افزوده شود.

در واقع این تصمیم سبب می‌شود تا در فصل گرم، تعرفه برق مشترکین داخل الگو تنها ۷ درصد اما کل تعرفه‌های برق مشترکین خارج از الگو به میزان ۲۳ درصد نسبت به سال گذشته افزایش یابد. همچنین مصوبه مذکور این اجازه را داد که اگر چنانچه مشترکین داخل الگو اقدام به کاهش مصرف نمایند، آنگاه از تخفیف قیمت برق اولین پله مصرفی برخوردار شوند.

البته این مصوبه دولت، هدف نهایی و نقطه مطلق مطلوب کار نبود؛ چرا که با این طرح، ساختار تعرفه برق در پله‌های مصرفی تغییر نمی‌کند و تنها مشترکین پرمصرف جریمه می‌شوند. اما برای اولین بار در کشور است که این جریمه اعمال می‌گردد و از این جهت، یک قدم بزرگ رو به جلو محسوب می‌شود و زمینه را برای حرکت به سمت نقطه مطلوب در سال‌های آتی فراهم می‌نماید.

به طور کلی می‌توان موارد زیر مهمترین نقاط اثرگذاری بر کار دانست:

- اقدام به ایجاد گزارش‌های پایه‌ای کارشناسی به عنوان مبنای کار

- همراه کردن همزمان مجلس و دولت با استفاده از ظرفیت کمیته اقتصاد مقاومتی مجلس
- جریان سازی گسترده رسانه ای بدون توقف و تبدیل بحث به مطالبه عمومی رسانه ای
- استفاده از فرصت های مختلف در توجیه مسئولین تصمیم گیر
- مطالبه بحث از مسئولین از جانب نهادهای مختلف اعم از تشکل های دانشجویی و نهادهای پژوهشی

- تمرکز یک تیم بر کار و رصد اتفاقات و اقدامات به صورت مستمر و واکنش نسبت به آن

نوآوری: در پیگیری این کار، شیوه توجیه همه جانبه رسانه ها و استفاده از ظرفیت تشکل های دانشجویی در پیگیری بحث از مسئولین را می توان به عنوان نوآوری مطرح کرد. چرا که باعث شد فضا به طور کامل برای اجرای پیشنهاد شبکه آماده شود و از آن تعبیر به گرانی و ... نشود.

کیفیت منابع و اعتبار علمی: در جریان ارائه پیشنهاد و کار تحلیلی، مدل کشورهای پیشرفته در این زمینه مورد مطالعه قرار گرفت و در طراحی مدل به آن استناد شد.

سطح اثرگذاری: فضای رسانه ای ایجاد شده بر مسئولین وزارت نیرو برای اتخاذ این تصمیم اثرگذار بود.

دستاورد: مصوبه وزارت نیرو و اجرای آن و تاثیر آن بر کاهش مصرف، به عنوان دستاورد این کار بوده است.

نیروی انسانی و هزینه مالی: به مدت یک سال دو نیرو به صورت متمرکز و دو نیرو به صورت غیر متمرکز برای این کار وقت گذاشتند. هزینه این کار حدود ۱۰۰ میلیون تومان به صورت مستقیم و ۱۵۰ میلیون تومان به صورت غیرمستقیم برآورد می‌شود.

حجم مخاطبان درگیر و بازخوردها: مسئولین وزارت نیرو و نمایندگان کمیسیون اقتصاد و انرژی مجلس با این موضوع درگیر بوده اند و مباحث در جلسات و از طریق نامه نگاری به ایشان ارائه گردید و در عمده موارد با پیشنهادها همراه بودند.

سایر: این بحث در برهه های مختلف زمانی توسط دیگر نهادها نیز مطرح شد، اما فرماندهی و پیگیری صفر تا صد کار را شبکه تحلیلگران اقتصاد مقاومتی بر عهده داشته است.

۱۶. سامانه جمع‌نویسی و مشارکت در قانون‌نویسی

اندیشکده شفافیت برای ایران

<https://jamnevisi.ir/>

مقدمه

«قانون»، رمز حیات و ممات کشورهاست. کشورهایی قانون‌های خوب دارند و قانون‌های [خوب]شان را هم خوب اجرا می‌کنند، پیشرفت می‌کنند و توسعه می‌یابند؛ پس داشتن قوانین خوب، اولین گام لازم اصلاح و تعالی جامعه است. طبق گزارش مرکز پژوهش‌های مجلس بیش از ۸۰ درصد مواد اقتصادی برنامه توسعه‌ی پنجم حداقل یک مورد اشکال قانون‌نویسی داشتند و قانونی که حتی یک اشکال داشته باشد قابلیت اجرا ندارد.

از دیرباز تاکنون مسیر غالب نگارش قانون، سپرده شدن این نگارش به جمعی محدود بوده است که علیرغم همه توانمندی‌شان، در نهایت «محدود» هستند؛ مسیری که اینترنت می‌تواند آن را متحول کند. جمع‌نویسی بستری را فراهم می‌کند که عموم مردم بویژه ذی‌نفعان و عالمان بتوانند در فرآیند تهیه‌ی پیش‌نویس متون قانونی کشور مشارکت کنند، بستری که به طور جدی زمینه‌ی ارتقاء و اشکال‌زدایی از متون قانونی کشور عزیزمان، ایران را فراهم می‌کند. جمع‌نویسی اولین نیست، اما فکر می‌کنیم بهترین است! پیش از تولد جمع‌نویسی (تقریباً) تمام نمونه‌های مشابه از سراسر دنیا را مرور کردیم و بهترین خوبی‌هایشان را برای جمع‌نویسی گلچین کرده‌ایم. در ادامه ضرورت و اهمیت سامانه را بررسی می‌کنیم.

ضرورت سامانه

«مسئولین باید زمینه‌ها را، مدل‌ها را، فرمول‌های عملی و قابل فهم عموم را، فرمول‌های اعتمادبخش را برای مشارکت مردم فراهم کنند. در هر بخشی میشود این کارها را کرد. هم قوه مجریه، هم قوه قضائیه، هم قوه مقننه به شیوه خاص خود میتوانند این را تأمین کنند؛ از ابتکار مردم، از فکر مردم، از نیرو و انگیزه مردم، از نشاط جوانی جوانان ما - که قشر عظیم و وسیعی هستند - میتوانند استفاده کنند؛ این جزو کارهایی است که باید ان شاء الله با سازوکار شفاف از سوی مسئولین انجام بگیرد». رهبر معظم انقلاب

چرا سامانه جمع‌نویسی نیاز است؟

می‌توان گفت رویکرد موجود در قانون‌نویسی کشور که رویکرد متمرکزی است اشکالات زیر را دارد:

- رویکرد متمرکز = افراد محدود + جلسات محدود

- افراد محدود = هزینه زیاد + فکر (شناخت) محدود + دسترسی محدود
 - عدم مسئولیت‌پذیری افراد حاضر در جلسات
 - نظارت‌پذیری بسیار محدود
 - بهره‌گیری محدود از دانش (تجارب) توزیع شده میان افراد مختلف
 - دشواری در اعمال نظر ذی‌نفعان مختلف یک مسئله
- اما رویکرد جمع‌سپارانه که مکملی بر فرآیند فعلی می‌تواند ویژگی‌های زیر را رقم بزند:
- دستیابی به خروجی‌های متعدد به‌جای یک خروجی واحد
 - پرداخت تنها در عوض نتیجه
 - شناسایی و بکارگیری استعدادهای جدید
 - تشویق (تحریک) هدفمند بازار
 - امکان‌پذیر کردن ناشدنی‌ها
 - تحریک نوآوری جمعی (collaborative innovation)
 - توانمندسازی ایده‌های خوب به‌سمت واقعیت

ویژگی	رویکرد جاری (متمرکز)	قانون‌سپاری
از حیث خروجی	محدود	متعدد
کیفیت خروجی	ضعیفتر	قوی‌تر
احتمال دستیابی به نتیجه	کمتر	بیشتر
درگیری مجری در فرآیند پژوهش	بیشتر	کمتر
دامنه تحریک تقاضا	اندک (فردی)	بسیار گسترده (توزیع شده)
رقابت در انجام کار	اندک	بسیار زیاد
تأثیر بر روابط دانشگاه و حاکمیت	اندک	گسترده
سبک نوآوری	بسته	باز
دسترسی به ایده‌های نوین	کم	بسیار زیاد
هزینه	زیاد	کم
زمان	زیاد	کم
فرایند ارزیابی	نیازمند تدبیر مستقل	می‌تواند همانند اصل پروژه، بصورت توزیع شده صورت پذیرد که یادگیری و فواید خاص خود را دارد.

ویژگی	رویکرد جاری (متمرکز)	قانون‌سپاری
دانش انباشته سامانه	فاقد دانش انباشته	پژوهشگران و استعداد‌های پراکنده در سطح کشور، به همراه تخصص‌ها و تجارب آنها

قابلیت‌های کلی سامانه جمع‌نویسی (قابل مشاهده در Jamnevisi.ir)

قابلیت‌های سمت کاربر عادی

- قابلیت درج نظر (comment) ذیل هر متن قانونی و نیز هر نظر دیگر؛
- قابلیت درج متن پیشنهادی پیرامون هر ماده، و نیز در نظر ذیل آنها؛
- قابلیت ثبت فعالیت‌ها و مشارکت‌های کلیه کاربران و قابلیت فهرست کردن آنها؛
- قابلیت درج «پیشنهاد و گزارش»، با مواردی همچون: پیشنهاد قانون مکمل، پیشنهاد قانون متعارض، پیشنهاد نسخ و منسوخ، پیشنهاد حذف، گزارش مغایرت با قانون اساسی، گزارش مغایرت با شرع، قابلیت ثبت برچسب بر کلیه مواد به منظور ایجاد ارتباط منطقی میان مواد در متون قانونی مختلف؛
- قابلیت ثبت «پسند» و «عدم پسند» توسط کاربران بر هر مؤلفه از سامانه؛
- جستجو در میان متن طرح‌ها و قوانین ثبت شده و نیز برچسب‌ها؛
- قابلیت مطلع شدن کاربران از تحولات [منتخب] از سامانه (قابلیت تنظیم)؛
- قابلیت مهم «به لحظه بودن» (Real Time) بودن در درج تحولات و اطلاع‌رسانی‌ها؛
- قابلیت گفتگو میان کاربران مختلف سامانه؛
- ارائه هایپرلینک مختص کلیه مؤلفه‌های سامانه به منظور امکان اشتراک‌گذاری آنها؛
- نمودارهای آماری مختلف از اطلاعات موجود ذیل متون قانونی
- صفحه پروفایل شخصی کاربران، حاوی اطلاعات شخصی و فهرست مشارکت‌های آنها در سامانه
- قابلیت گزارش‌گیری و پرینت مشارکت‌ها با تنظیمات مختلف و کاربردی

قابلیت‌های سمت کاربر ویژه (قانون‌گذار)

- قابلیت درج متون قانونی توسط کاربران ویژه؛
- قابلیت مدیریت بر کلیه متون قانونی که در وی سامانه ثبت کرده است
- قابلیت دریافت مشارکت اختصاصی بر روی قوانین

قابلیت‌های سمت کاربر دبیر

- امکان محدود یا حذف کردن مشارکت‌های یک کاربر خاص

۱۷. بررسی و تحلیل پیامدهای بحران آب عراق بر ایران

اندیشکده راهبردی تبیین

<http://tabyincenter.ir/up/abboh.pdf>

این پروژه سعی دارد تا با ارائه تصویری دقیق از تاریخ، جغرافیای جمعیتی، ویژگی‌های آب و هوایی، وضعیت منابع آبی، مدیریت آب، شبکه توزیع، میزان مصرف در بخش‌های خانگی، صنعت و کشاورزی، چالش‌های آبی، پروژه‌های منطقه‌ای و فرامرزی تأثیرگذار بر کیفیت و کمیت منابع آبی عراق، در راستای بررسی و مطالعه‌ای متفاوت و کارآمد از تبعات بحران آب عراق بر امنیت ملی کشورمان گام بردارد.

مطالعه پروژه‌های علمی مشابه داخلی، تکیه بر منابع معتبر علمی و آکادمیک عربی-عراقی، دیدگاه کارشناسان و تصمیم‌گیران عراقی درباره بحران آب این کشور از جمله اموری بود که پژوهش‌گران فعال در پروژه حاضر با تدقیق و تعمیق در آن‌ها می‌توانستند به هدف اصلی و نهایی خود یعنی ارائه راهکارهای عملیاتی و منحصر بفرد جهت برون رفت از بحران آبی عراق و مصون‌سازی جمهوری اسلامی ایران در برابر تبعات فرامرزی آن نائل آیند.

از آن‌جا که این پروژه توسط اندیشکده راهبردی تبیین و با بهره‌گیری از کارشناسان متخصص و فارغ‌التحصیل در رشته مطالعات عراق و غرب آسیا و آشنا به زبان و منابع علمی عربی پایه‌ریزی و تکمیل شده است، از قابلیت و کارایی بالایی در افزایش کیفی پروژه‌های آبی کشور در مرزهای مشترک با عراق، بهره‌برداری توأمان سیاسی، فرهنگی و اجتماعی از این پروژه‌های آبی برخوردار بوده و توصیه‌های عملیاتی ارائه شده از سوی آن نیز در صورت پیاده‌سازی، با آثار مثبت فراوان و کاملاً ملموس در خنثی‌سازی توطئه‌های دشمنان، ناکام گذاشتن برنامه‌های آنان در سوء استفاده از شکاف‌های اجتماعی، خدماتی و رفاهی همراه خواهد بود.

نکته حائز اهمیت در این پروژه مردمی‌سازی اجرای آن است که با توجه به وضعیت استثنائی حاکم بر فضای اجتماعی دو کشور ایران و عراق اعم از اشتراکات قومی-فرهنگی و حتی رویکرد منطقه‌ای و بین‌المللی، تسریع در پیشبرد پروژه و کاهش هزینه‌های اجرای آن را تضمین کرده و مضاف بر آن موجی از وفاق و اعتماد عمومی میان مردم دو کشور، مردم با دولت‌ها و دولت‌ها با یکدیگر رقم خواهد زد.

در اهمیت این پروژه و خروجی آن در قالب توصیه‌های عملیاتی همین بس که ماه‌ها پس از پایان یافتن تدوین پروژه و ارائه ۱۲ توصیه مفید و عملیاتی به منظور برون رفت از بحران آبی عراق و مهار تبعات فرامرزی آن بر امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران، سازمان ملل متحد نیز پس از سال‌ها سرمایه‌گذاری و مطالعه

علمی بر روی منابع آبی عراق، ۵ توصیه کاربردی در این زمینه ارائه کرد که همگی آن‌ها به شکلی کامل‌تر در میان ۱۲ توصیه پروژه حاضر گنجانده شده بود.

پروژه ایران و بحران آب در عراق مهم‌ترین پیامدهای بحران آب عراق را به شرح ذیل احصاء نموده است:

۱. پیامد بحران آب بر زندگی مردم عراق (امنیت غذایی، بهداشت، بیکاری، مهاجرت، منازعات اجتماعی).
۲. پیامد بحران آب بر رابطه مردم و دولت عراق (واگرایی و نافرمانی مدنی، بی‌ثباتی سیاسی، برجستگی هویت قومی در برابر هویت ملی، فعال شدن گروه‌های معارض).
۳. پیامد بحران آب بر روابط مردم عراق-ایران (ناامنی مراکز و اماکن ایرانی در عراق، تحریم کالاهای ایرانی، واگرایی فرهنگی، سیل مهاجرت به ایران، فعال شدن گروه‌های معارض در مناطق قومی، تضعیف گروه‌ها و احزاب حامی ایران در عراق).
۴. پیامد بحران آب بر روابط دولت عراق با دولت ایران (کاهش روابط سیاسی و همکاری‌های منطقه‌ای، ایجاد محدودیت‌های فرهنگی، تحدید(محدودشدن) روابط اقتصادی، اثرگذاری بر معادلات قومی ایران).
۵. تسری بحران به ایران (مهاجرت داخلی، تغییر ترکیب جمعیت و کاهش آن در مناطق مرزی، کاهش امنیت مراکز نفتی و اقتصادی، نفوذپذیری بیشتر مناطق قومی مرزی).

این پروژه ۷۰ صفحه‌ای در نهایت مهم‌ترین توصیه‌های و راهکارهای ۱۲گانه کارشناسی و عملیاتی خود را جهت ارائه به نهادهای مختلف امنیتی و اجرایی در راستای تصمیم‌گیری بهتر به منظور برون رفت از بحران، مهار چالش‌ها و مصونیت از تبعات فرامرزی بحران آب عراق به شرح ذیل ارائه کرده است:

۱. مدیریت علمی و جامع حوضه‌های آبریز (این امر به ویژه در رابطه با حوضه‌های آبریزی که خارج از مرزهای سیاسی قرار گرفته و عدم همکاری و هماهنگی کشورها درباره آن‌ها می‌تواند با تبعات تخریب سرزمین، مشکلات سیاسی، اجتماعی و حتی امنیتی همراه باشد، حائز اهمیت فراوان است).
۲. تقسیم کار و مسئولیت‌پذیری (شامل اقدامات فنی، حقوقی و دیپلماتیک در راستای تدوین یک پروتکل منطقه‌ای و مورد توافق در راستای پاسخگو بودن کشورهای مجری طرح‌های آبی).
۳. کشت فراسرزمینی (با توجه به نگرانی‌های امنیتی مترتب بر کشت فراسرزمینی، بهره‌گیری از ظرفیت کشاورزی در عراق از نظر امنیتی، بعد مسافت، هزینه و سهولت جابجایی برای ایران کاملاً مقرون به صرفه بوده و از مواهب گسترده و منحصر بفرد سیاسی، امنیتی، اقتصادی و اجتماعی برخوردار است).

۴. بازسازی شبکه آب و فاضلاب عراق (استفاده از ظرفیت شرکت‌های فنی-مهندسی دولتی و خصوصی ایران که تأثیری غیر قابل انکار بر بیشینه‌سازی قدرت نرم ایران و رفع نگرانی‌های ناشی از تبعات سخت و نرم بحران آب در عراق داشته و دست بالا را در رقابت با دیگر رقبای منطقه‌ای و بین‌المللی نصیب کشورمان می‌کند).
۵. استفاده از ظرفیت یگان مهندسی حشدالشعبی (حمایت و پشتیبانی از یگان مهندسی حشدالشعبی که هم‌اکنون در قالب «برنامه استراتژیک ملی عراق» با وزارت مسکن و وزارت آموزش عراق همکاری داشته و در ساخت مسکن، مدرسه، آبرسانی و احداث سد و آبگیر فعال است، می‌تواند ابزاری و منحصر بفرد در خدمت منافع ایران باشد).
۶. تشکیل کارگروه جهادی-تخصصی در سپاه پاسداران در حوزه حقابه‌ها از رودخانه‌های منطقه‌ای (به موازات کارگروه فعال در وزارت نیرو می‌تواند نقش مؤثری در هماهنگی، اجرا و پیاده‌سازی برنامه‌ها و راهکارهای مختلف کشورمان داشته باشد).
۷. کاهش فضای تنش و تقابل میان ترکیه و عراق (میانجی‌گری و مشاوره در راستای حل و فصل اختلافات و تلطیف فضای موجود برای سرازیر شدن حجم آب بیشتر از سوی ترکیه به عراق).
۸. مشاوره حقوقی و دیپلماتیک (مشاوره حقوقی به عراق در رابطه با معاهدات ۱۹۲۳ میان ترکیه، سوریه و عراق درباره دجله و فرات، پروتکل الحاقی ۱۹۴۶ و پروژه گاپ و سد الیسو جهت فشار بر ترکیه و دریافت حقابه خود).
۹. نهال‌کاری و ایجاد پوشش گیاهی (با بهره‌گیری از توان نیروهای بسیج و سازماندهی گروه‌های جهادی در ایران و همکاری مشترک آن‌ها با نیروهای حشدالشعبی و بسیج مردمی عراق).
۱۰. خارج کردن عراق از وضعیت کشور پایین دستی (ترکیه از آب به عنوان یک سلاح استفاده کرده و به دنبال بهره‌برداری سیاسی از آن است. به همین دلیل با وارد کردن اردن و کویت به معادلات آبی دجله و فرات که خواهان خرید آب از ترکیه هستند، عملاً عراق را از کشوری پایین دستی نسبت به دجله و فرات به کشوری میانی و بالادستی تبدیل خواهیم کرد).
۱۱. ایجاد تأسیسات مشترک آب شیرین‌کن در ساحل خلیج فارس (این گزینه راه‌کاری مؤثر در مدیریت و مهار بحران آب است که ضمن رفع بخش زیادی از نیازهای آب شرب کشور در مناطق مرزی، چالش‌های تاریخی دو کشور در حوزه مرزی را نیز به نفع همکاری‌های اقتصادی-اجتماعی به حاشیه خواهد برد).
۱۲. فعال‌سازی دیپلماسی عمومی آبی در عراق (تلطیف فضای تقابلی شکل‌گرفته در جامعه نخبگانی عراق درباره طرح‌های آبی ایران در مرزها شامل رودخانه سیروان با روشنگری و اطمینان بخشی در این زمینه).

۱۸. طراحی سامانه یکپارچه مدیریت تبادل فناوری

پژوهشکده مطالعات فناوری

<https://iranthinktanks.com/technology-exchange-management-system/>

۱- معرفی پروژه و متدولوژی پژوهش

هدف از اجرای پروژه طراحی و ایجاد سامانه یکپارچه مدیریت تبادل فناوری طراحی و ایجاد سامانه‌ای جهت تسهیل جریان عرضه و تقاضای فناوری بوده است. از نظر چارچوب اجرایی در این پروژه مراحل زیر اجرا شده است:

- مرور ادبیات درخصوص نهادهای واسطه
 - I. بررسی نهادهای مشابه داخلی (فن‌بازار)
 - II. بررسی نهادهای مشابه خارجی (موسسات ناینسیگما^{۱۸}، اینوسنتیو^{۱۹}، اس‌تی‌ای^{۲۰}، ای‌ای‌ان^{۲۱}، بی‌۲مچ^{۲۲})
 - استفاده از روش کیفی مصاحبه جهت دریافت داده‌ها
 - I. مصاحبه عمیق با خبرگان (خبرگان در این پژوهش شامل کارگزاران تبادل فناوری، مدیران پارک فناوری و فن‌بازار، کارشناسان و مدیران ستاد توسعه فناوری نانو هستند)
 - II. مصاحبه با بازدیدکنندگان از موسسه اس‌تی‌ای در چین
 - III. مستندسازی و کدگذاری مصاحبه‌های انجام شده
 - تجزیه و تحلیل داده‌ها به منظور آسیب‌شناسی وضعیت کشور و چالش‌های پیش رو
 - طراحی مدل اولیه در حوزه نانو
 - طراحی و اجرای مدل نهایی در حوزه نانو و تجزیه و تحلیل بخش‌های مختلف مدل ارائه شده
- #### ۲- دامنه و سطح اثرگذاری پروژه

ستاد ویژه توسعه فناوری نانو (به‌عنوان کارفرمای پروژه)، با ایجاد "شبکه تبادل فناوری نانو" در سال ۱۳۹۴، شامل عرضه‌کنندگان، متقاضیان و کارگزاران تبادل فناوری، در ابتدا سعی نمود که ارتباط مؤثری بین

^{۱۸}NINESIGMA

^{۱۹}Innocentive

^{۲۰}Shanghai Technolog Transfer and Exchange (STTE)

^{۲۱}European Enterprise Network (EEN)

^{۲۲}B2Match

عرضه‌کنندگان فناوری، شرکت‌های متقاضی صنعتی و کارگزاران تبادل فناوری ایجاد نماید. دامنه عملکردی این شبکه در مرحله پایلوت صرفاً محدود به فناوری نانو بوده و تلاش شده چالش‌ها و مساله‌های صنعتی از طریق این فناوری پاسخ داده شود.

از ابتدای سال ۱۳۹۸ دامنه فعالیت‌های این شبکه گسترش یافته و مدل پلتفرمی شبکه تبادل فناوری به کلیه فناوری‌های حوزه دانش‌بنیان تعمیم داده شد. این پلتفرم اکنون از همه پاسخ‌های فناورانه برای ایجاد تحول در صنعت کشور و رفع موانع و مساله‌های صنعتی استفاده می‌کند. به طور کلی ماموریت‌های این شبکه شامل موارد زیر است:

- تامین زیرساخت اطلاعاتی یکپارچه از عرضه و تقاضای فناوری
 - حمایت از فرآیندهای تبادل فناوری
 - شناسایی، جذب و توانمندسازی کارگزاران تبادل فناوری
 - کمک به کاهش ریسک پروژه‌های تبادل فناوری
 - تدوین و انتشار رویه‌های کاری استاندارد در حوزه تبادل فناوری
- ۳- محصول و دستاورد نهایی پروژه

تاکنون بیش از ۲۵۰۰ تقاضای فناورانه در سامانه جامع تبادل فناوری این شبکه ثبت شده و ۱۷۶ پروژه موفق تبادل فناوری به اتمام رسیده است. در حال حاضر نیز بیش از ۱۵۰ پروژه تبادل فناوری تحت سیستم مدیریت پروژه این شبکه قرار دارد. ماهیت و تفکیک پروژه‌های انجام شده به شرح زیر می‌باشد:

همچنین کارفرمای پروژه در راستای پیاده‌سازی کاربرست اجرایی پروژه موفق به شناسایی، جذب و توانمندسازی بیش از ۵۰ کارگزار حقیقی و حقوقی فعال در حوزه تبادل فناوری شده است. علاوه بر این، نتایج خروجی پروژه مذکور منجر به ایجاد یک پلتفرم کارآمد برای پاسخ به تقاضاهای صنعتی از منظر فناوری در شرایط تحریمی کشور شده است و علاوه بر ایجاد ارزش افزوده اقتصادی، با تکیه بر توان داخلی فناوران دستاوردهای استراتژیک فناوریهای فراوانی داشته است.

۴- کیفیت و کمیت نیروی انسانی و هزینه‌های مالی انجام شده

در این پژوهش از نظر نیروی انسانی ۷ نفر مطابق جدول ۱ در انجام پژوهش فعالیت داشته‌اند.

ردیف	مشخصات	تعداد
۱	کارشناسی ارشد	۵
۲	دکتری	۲

همچنین مبلغ پروژه مذکور، ۲۶۱،۷۰۰،۰۰۰ ریال برآورد می‌شود.

۵- ترویج پروژه و خروجی‌های حاصل از آن در جامعه مخاطبان و دریافت بازخورد

بخش بزرگی از جامعه مدیریت فناوری و نوآوری کشور، سیاست‌گذاران، صنعتگران و بنگاهداران اقتصادی، فناوران و کارگزاران تبادل فناوری با ابزارهای مختلف نظیر رویدادهای و نمایشگاه‌های تخصصی، شبکه‌های اجتماعی، چاپ کتاب و سایر ابزارهای اطلاع‌رسانی، به نوعی با پروژه و دستاوردهای آن آشنا شده‌اند که ثبت بیش از ۲،۰۰۰ تقاضای صنعتی برای حدود ۱،۰۰۰ بنگاه صنعتی، شاهدی بر این مدعاست. فهرست برخی از اقدامات ترویجی پروژه در قالب کاربرست اجرایی به شرح ذیل است:

- ۱) برگزاری رویدادها و نشست‌های تخصصی، Demo day، Reverse Pitch و B2B
- ۲) شرکت در نمایشگاه‌های تخصصی و رخدادهای صنعتی
- ۳) انتشار کتابچه پروژه‌های موفق در سال‌های ۹۸-۹۶
- ۴) انتشار کتاب بزرگ مریخی، کوچک ونوسی با همکاری انتشارات رسا
- ۵) انتشار کتابچه برش‌هایی از روایت رسوخ موفق فناوری در صنایع؛ چشم صنعت روشن
- ۶) ساخت موشن گرافیک و تهیه فیلم عملکردی
- ۷) اطلاع‌رسانی از طریق شبکه‌های اجتماعی، وبسایت و رسانه ملی

۸) شناسایی صنایع مخاطب برنامه از طریق تعامل با نهادهای همکار نظیر سازمان صنایع کوچک و

شهرک‌های صنعتی ایران و فن‌بازار ملی ایران

۹) آموزش کارگزاران تبادل فناوری در قالب بیش از ۳۰ دوره تخصصی

۱۹. آسیب‌شناسی مرکز فرماندهی و کنترل ناجا با رویکرد حکمرانی داده

محور

اندیشکده محنا (مطالعات حکمرانی نرم ایران)

<http://bit.ly/MarfookN>

امنیت اساسی‌ترین نیاز موجود در هر جامعه است، آنچنان که اگر در تامین امنیت خللی وارد شود به تبع آن نظامات اقتصادی و اجتماعی جامعه نیز دچار تشتت و بی‌نظمی شده و فرایند کشور متوقف خواهد شد. نیروی انتظامی جمهوری اسلامی (ناجا) بعنوان متولی اصلی امنیت در کشور، «باید برای ابعاد مختلف ناامنی برنامه داشته باشد و با آنها مقابله کند»^{۳۳}. این برنامه متناسب با گسترش موضوعی و افزایش پیچیدگی جرائم، نیازمند بکارگیری رویکردها و ابزارهای جدید، تقویت توان تحلیلی و ارتقای نظام تصمیم‌گیری است.

یکی از رویکردهای جدید، حرکت به سمت پیش‌بینی جرائم از طریق جمع‌آوری، دسته‌بندی و تحلیل اطلاعات است که نقشی اساسی در تصمیم‌گیری‌های میدانی و راهبردی دارد. روزانه حجم عظیمی از اطلاعات در موضوعات امنیتی اعم از داده‌های مربوط به تخلفات رانندگی، جرائم مجازی، اطلاعات اقتصادی، جرائم مدنی و غیره در سطح جامعه تولید می‌شود که اگر در بستری امن و مطمئن مورد استفاده قرار گیرد، می‌تواند به پیش‌بینی و به تبع آن به پیش‌گیری از وقوع جرم در سطوح مختلف جامعه منتج گردد. بنابراین برای تقویت و ارتقا سطح عملکرد ناجا، اولویت اول ارتقا توان تحلیل راهبردی از طریق توسعه مبادی ورودی و پردازش اطلاعات است که باید مبدا تصمیمات سطوح مختلف فرماندهی باشد. به جهت ساختاری این ماموریت در مرکز کنترل و فرماندهی (مرفوک) در ناجا انجام می‌پذیرد.

بر همین اساس در پژوهش انجام شده اقدامات زیر صورت گرفت:

۱. مطالعه اسناد و مستندات موجود و مرتبط با مرفوک

- در این خصوص تمامی اسناد و مستندات در دسترس احصاء و مورد مطالعه و بررسی قرار گرفت. در پیوست گزارش تفصیلی، بخش مرتبط با مرفوک ارائه شده است.

^{۳۳} بیانات مقام معظم رهبری ۹۴/۶/۲

۲. مصاحبه پیمایشی از کارشناسان و صاحب‌نظران

- در ادامه و پس از مطالعه اسنادی، ۱۴ جلسه مصاحبه اختصاصی و تفصیلی با فرماندهان محترم مجموعه، کارشناسان مرفوک و همچنین فعالان حوزه فناوری‌های ارتباطی برگزار گردید که با اتکاء به نظرات فرماندهان و کارشناسان زبده ناجا، مدل کارکردی مرفوک طراحی شد.

۳. بازدیدهای میدانی از رده‌ها و قسمت‌های مختلف مرفوک

- یکی از اصول اساسی سیاست پژوهی تحلیل میدانی و برآورد صحنه عملیات به موازات مطالعات نظری به منظور شناسایی و کاهش فاصله میان گزاره‌های نظری و صحنه واقعی و میدانی است. در همین راستا بر اساس طراحی ساختاری مرفوک علاوه بر مطالعه و بازدید ستاد مرکزی مرفوک، واحدهای مرفوک در استان تهران، استان خراسان رضوی، شهرستان مشهد و شهرستان بینالود نیز به عنوان نمونه از رده‌های استانی و جغرافیایی مرفوک بازدید و با کارشناسان هر بخش بحث و تبادل نظر صورت پذیرفت.

۴. مطالعات تطبیقی پلیس و مرفوک در سایر کشورها

- با هدف استفاده از تجربیات موفق جهانی از جمله کشورهای توسعه‌یافته تعداد ۲۵۰ سند مکتوب در مورد مرفوک و مسائل اصلی آن مورد تحلیل و بررسی قرار گرفت.

۵. جلسات هم‌اندیشی در موضوعات مرتبط با مرفوک

- برای تحلیل اطلاعات، اتقان نتایج و تدوین گزارش جلسات هم‌اندیشی با حضور افراد گروه پژوهش و مشاوران و کارشناسان موضوعی در بازه‌های زمانی مختلف برگزار شد.

چکیده محتوایی

در ابتدا با توجه به کارویژه مرفوک و با اتکاء بر مطالعات تطبیقی صورت گرفته، نظر کارشناسان و جلسات هم‌اندیشی، ماموریت مرفوک بروزرسانی و تدقیق شد. طبق این تعریف، مرکز فرماندهی و کنترل، نظام جمع‌آوری اطلاعات صحیح، کامل و بهنگام از مبادی امن و کارآمد از مسیرهای کارآمد و صحیح برای انتقال اطلاعات و تحلیل بهنگام سیستمی و هوشمند اطلاعات جهت تولید گزاره‌های تصمیم‌ساز برای فرماندهان در رده‌های عملیاتی و راهبردی است. این ماموریت دال محوری پروژه در آسیب شناسی، ترسیم شبکه مسائل و ارائه پیشنهادات سیاستی است.

آسیب‌شناسی و مساله‌شناسی مرفوک

برای احصاء آسیب‌ها، در ابتدا وضعیت طراحی‌شده برای مرفوک استخراج و با وضعیت فعلی آن مقایسه شد. یکی دیگر از مبادی مهم برای استخراج آسیب‌های موجود مقایسه توان مرفوک فعلی با یک مرفوک کارآمد و مطلوب و استفاده از تجربه سیستم‌های مشابه آن در سایر کشورها بود که بر اساس این دو روش ارزیابی آسیب‌ها و ناکارآمدی‌های مرفوک در شرایط فعلی بدست آمد که در ادامه در سه دسته آسیب‌های رویکردی، آسیب‌های فنی و فناوریانه، آسیب‌های ساختاری- مدیریتی به شرح ذیل بیان کرد:

آسیب‌های رویکردی:

- رویکرد وابستگی به بیرون و اتکاء زیرساختی و سخت‌افزاری به سایر نهادها
- رویکرد بسته و متمرکز در تحلیل و عدم بهره‌گیری از ظرفیت‌های بیرونی به‌ویژه ظرفیت‌های مردمی
- رویکرد سلبی در رعایت اصول حفاظتی و رفتار منفعلانه در برخورد با چالش‌های جدید
- غیرمرتبط بودن سازوکارهای ارزیابی عملکرد و تخصیص منابع رده‌ها با گزارش مرفوک

آسیب‌های ساختاری - مدیریتی:

- جایگاه متزلزل مرفوک در ساختار ناجا
- ساختار داخلی ناکارآمد و اداره محور مرفوک ستاد
- عدم وجود نظام پایش شبکه‌های اجتماعی
- فقدان سیستم یکپارچه مدیریت سامانه‌های ناجا

آسیب‌های ناظر بر فناوری و زیرساخت های فنی:

- قدیمی بودن زیرساخت‌های نرم‌افزاری و سخت‌افزاری در جمع‌آوری و تحلیل اطلاعات
- هوشمند نبودن فرایند تهیه نقشه‌های جغرافیایی جرم
- عدم استفاده از سامانه‌های هشدار در ماموریت‌های انتظامی
- عدم استفاده از سیستم موقعیت‌یابی برخط تماس‌گیرندگان و ماموران پلیس
- بکارگیری غیرموثر ابزارهای پایش تصویری و خلاء فناوری‌های جدید در مدیریت یکپارچه سامانه‌های تصویری

چکیده پیشنهادات گزارش:

با توجه به آسیب‌های فوق‌الذکر و با توجه به ظرفیت‌های داخلی کشور جهت ارتقاء بهره‌وری مرفوک و همچنین با عنایت به پایش سیستم‌ها و مدل‌های خارجی مشابه مرفوک، پیشنهادات زیر جهت ارتقاء توان

راهبردی و عملیاتی مرفوک ارائه می‌گردد. لازم به ذکر است که پیشنهادات ذیل در سطح سیاست‌گذاری ارائه گردیده و ضمن هر پیشنهاد سیاستی، تعدادی اقدام عملیاتی نیز آورده شده است.

ا. توسعه مبادی ورودی اطلاعات به مرفوک با جهتگیری تقویت رویکرد درونزا و کاهش وابستگی ناجا^{۲۴} به مجموعه‌های بیرونی

۱ در این سطح ۱۳ اقدام اولویت دار با تمرکز بر ارتقا نقش مردم در حوزه جمع‌آوری اطلاعات مورد نیاز ناجا از سطح جامعه ارائه شده است.

ب. اصلاحات ساختاری با هدف تقویت جایگاه مرفوک و نیز تسهیل اجرای ماموریت و وظایف محوله

برای اصلاحات ساختاری این سطح،^۴ پیشنهاد برای اصلاح ساختار مرفوک ارائه شده است که اصل تمرکز آنها بر بازگشت ساختار مرفوک ذیل حوزه ریاست ناجا و ایجاد و یا ادغام برخی ادارات مرفوک است. برای این مهم نیز حتما باید کارگروهی با ماموریت تحول سیستمی ناجا ایجاد گردد.

ج. احصاء دقیق نیاز فرماندهان در سطوح مختلف و تعریف اهداف مشخص در حیطه وظایف و خروجی‌های مورد انتظار از مرفوک در سطح شهرستان، استان و کشور

۲ با توجه به ماموریت اصلی مرفوک یعنی تامین نیاز فرماندهان در ایجاد اشراف اطلاعاتی و تولید گزاره‌های تصمیم‌ساز تحلیلی، لازم است برنامه‌ای بلندمدت و راهبردی جهت احصاء نیازهای اصلی فرماندهان تنظیم شده و تعریف کار مرفوک در رده‌های مختلف متناسب با نیاز فرماندهان طراحی و اجرا گردد.

د. تعدیل رویکرد «حفاظت ناجا» به عنوان پیش نیاز استفاده از بستر فناوری اطلاعات و افزایش مشارکت مردم در تحقق ماموریت مرکز

۳ اقتضای ماموریتی مجموعه مرفوک آن است که باید در قبال دغدغه‌های حفاظتی، در رویه‌ای متفاوت از سایر بخش‌های ناجا عمل نماید؛ شبیه رویه متفاوتی که پلیس فتا در قبال فضای مجازی با سایر پلیس‌های تخصصی دارد. توسعه و گسترش بستر فناوری اطلاعات و افزایش مشارکت بخش خصوصی و مردمی در ماموریت ناجا نیازمند بکارگیری فناوری‌های نوین ارتباطی است که می‌توان دغدغه‌های حفاظتی موجود در این مورد را به حداقل رسانید.

ه. ایجاد و تقویت زیرساخت تحلیلی توانمند با هدف استفاده بهینه و کارآمد از حجم بالای اطلاعات تولید شده

^{۲۴} تغییر جایگاه اطلاعات از «مقدمه لازم برای عملیات» به «عامل استراتژیک تعیین قدرت» در ناجا

۴ زیرساخت‌های نرم‌افزاری و سخت‌افزاری در جمع‌آوری و تحلیل اطلاعات باید ارتقاء یابد. در این راستا ۴ پیشنهاد اولویت‌دار ارائه شده است.

و. تغییر در رویکردهای مرتبط با مدیریت منابع انسانی

تحول در رویکردهای منابع انسانی، مستلزم اتخاذ رویکردهای جدید در استخدام و استفاده از توان تیم‌ها و افراد توانمند در نا‌جا است. در این راستا ۳ اقدام اولویت‌دار برای نا‌جا پیشنهاد شده است که تمرکز آنها بر ایجاد بسترهای همکاری جدید و با کمترین ملاحظات امنیتی برای استفاده از توان نخبگان است.

۲۰. طراحی الگوی تامین مالی بیمه ناباروری بر مبنای مدل P4P

شبکه کانون‌های تفکر ایران (ایتان)

<https://itan.ir/wp-content/uploads/2018/06/ارائه-الگوی-تامین-مالی-بیمه-ناباروری-بر-مبنای-مدل-P4P.pdf>

داده‌های آماری موجود نشان می‌دهد که بیش از یک‌پنجم زوج‌های ایرانی معادل ۳/۵ میلیون زوج، نابارور هستند. با این وجود به دلیل هزینه‌های بالا و پوشش‌های حمایتی بسیار ناچیز و ناکارآمد، امکان استفاده از خدمات درمانی برای بخش قابل توجهی از این افراد در کشور وجود ندارد؛ زیرا در ایران عمل‌های کمک‌باروری جزو بسته خدمات پایه بیمه‌های درمانی نیست و یارانه‌ای که دولت به این خدمات اختصاص می‌دهد به نسبت کل هزینه‌های درمان ناچیز است؛ همچنین این یارانه در دفعات محدود و به زوجین با شرایط خاص اختصاص می‌یابد. از طرفی صف‌های انتظار زوجین نابارور برای دریافت خدمات درمانی در شهرستان‌ها طولانی است. در کردستان و زنجان زوجین نابارور باید بیش از ۱ سال در صف انتظار دریافت خدمات درمانی منتظر بمانند. این پدیده ریشه در کمبود متخصصین درمان نازایی (فلوشیپ‌های نازایی) دارد.

نوآوری‌های پروژه

در این گزارش برای شناسایی دقیق‌ترین مسائل پیش‌روی زوجین نابارور برای درمان ناباروری در هفت سطح «مراکز درمان ناباروری»، «زوجین نابارور مراجعه‌کننده به مراکز درمانی»، «متخصصین درمان نازایی مردان و زنان»، «مدیران مراکز درمان ناباروری»، «اظهارنظر مسئولین حاکمیتی در مورد درمان ناباروری و حمایت‌های مالی دولت»، «اسناد بالادستی مرتبط با ناباروری و پوشش‌های هزینه‌ای» و «تجربه کشورهای پیشرفته در درمان ناباروری» پژوهش و بررسی صورت گرفت.

منابع مورد استفاده

در این سلسله گزارش‌ها، از آمارهای رسمی کشور همچون سازمان ثبت‌احوال کشور و مرکز آمار ایران و نهادهای بین‌المللی همچون سازمان ملل و سازمان بهداشت جهانی استفاده شد. مقالات مورداستفاده از گزارش‌ها نیز از مقالات معتبر پذیرفته در سایت‌های رسمی همچون NCBI، Lancet، ResearchGate و JSTOR بوده است.

سطح اثرگذاری

گزارش فوق به دست دست‌اندرکاران حوزه اجتماعی کشور خصوصاً نمایندگان مجلس رسید و موجب شد بسیاری از پیش‌فرض‌های اشتباه در موضوع مربوطه اصلاح شود. همچنین پس از مطرح شدن موضوع در صدا و سیما دامنه وسیعی از توجهات و انگیزه‌ها به این مطلب جلب شد. بسیاری از خبرنگاران و تحلیلگران رسانه‌ها نیز پس از شنیدن نتایج تحقیق واکنش مثبتی به مطلب داشتند و اظهار انگیزه برای هم‌افزایی در این مورد داشتند.

فهرست اقدامات (شامل پیگیری‌ها/پژوهش‌های جانبی/جلسات/ارتباط و تعاملات با نهادها و...) انجام شده عبارتند از:

- ارتباط با صداوسیما جمهوری اسلامی برای طرح موضوع
- ارتباط با مرکز پژوهش‌های مجلس
- ارتباط با نمایندگان مجلس شورای اسلامی
- ارتباط با رسانه‌ها و روزنامه‌های کثیرالانتشار

دست‌آورد نهایی

اقدامات گروه با همکاری نهادهای همکار منجر به موافقت تعداد زیادی از نمایندگان مجلس با تصویب قانونی در زمینه حمایت‌های مالی از زوجین نابارور شد.

هزینه صرف شده

حدود ۲۰۰۰ نفر ساعت کار و ۲۰ میلیون تومان برای تولید، پیگیری و جریان‌سازی مرتبط با گزارش‌ها انجام شده است.

بازخوردها

یادداشت‌ها و سوژه‌های خبری در روزنامه‌ها و خبرگزاری‌های سطح اول منتشر شد. بازخوردهای مسئولان و مردم در این موضوع عموماً مثبت بود. برخی اقدامات خودجوش دیگری نیز در این زمینه از سوی دغدغه‌مندان شکل گرفت.

۲۱. راهبردهای مقابله با تهدیدات دولت سعودی و شورای همکاری خلیج فارس در حوزه اقتصاد سیاسی

اندیشکده مرصاد

<https://iranthinktanks.com/strategies-to-confront-the-threats-of-the-saudi-government/>

در تراز راهبردی، عربستان و سازوکار کنونی شورای همکاری خلیج فارس دشمن (ونه رقیب) مستقل و هم‌مقیاس با ایالات متحده و رژیم صهیونیستی است و تغییرات بنیادین در وضعیت ما با دو جبهه اخیر منجر به برطرف شدن بنیادین تهدیدات سعودی نمی‌شود. این دشمن روش‌ها و اهداف متمایز خود را در مواجهه جمهوری اسلامی ایران دارد که بخش مهمی از آن در چارچوب اقتصاد سیاسی قابل درک و تدارک است. نقش سعودی در تحریک کوتاه‌مدت سعودی یا نزولی بازار نفت و همچنین استخدام برگه جامعه و تشکیلات‌های اسلام‌گرای مهاجر، دو ابزار محوری عربستان در نزاع اقتصادی-سیاسی آن با ایران است. سعودی‌ها بالفعل از این دو ابزار بهره برده و ضربات امنیتی درجه اولی را به منافع ایران و مصالح انقلاب اسلامی وارد نموده‌اند. نظر به این واقعیت و با توجه به ناپایداری کم‌نظیری که در وضعیت عربستان و شورای همکاری خلیج فارس وجود دارد راهبردهای زیر پیشنهاد می‌گردد:

- انسجام‌بخشی به ساختار شناخت، تصمیم و اقدام در پرونده خلیج فارس و ارتقای سطح این پرونده در مستوای سه پرونده درجه اول امنیت ملی و سیاست خارجی.
- در خصوص حوزه عربستان محوریت‌بخشی به لایه اقتصاد و در مرحله بعد امنیت و سپس لایه‌های سیاسی، فکری و فرهنگی در فعالیت ساختار متولی قابل توصیه است. در لایه دوم توجه به ضرورت‌ها و مهارت‌های تعامل با بازیگران فرودولتی در قلمروی متخاصم ضروری است.
- تلاش جهت ضربه به آرامکو و اختلال و اعتبارزدایی از قدرت عرضه آن
- مصون‌سازی درآمد نفتی ایران در مقابل دستکاری قیمت، با قراردادهای بلندمدت
- سرمایه‌گذاری بر گسل میان جامعه مهاجر به عنوان مهمترین چالش بالقوه امنیتی در عربستان در قیاس با شکاف‌های مذهبی یا قبیله‌ای

۲۲. اصلاح نظام مالیاتی بخش مسکن

شبکه کانون‌های تفکر ایران (ایتان)

http://s6.picofile.com/file/8384336268/اقدام_به_اصلاح_شیوه_ساخت_و_عرضه_مسکن_در_طرح_اقدام_م_ملی_مسکن.pdf.html

نوآوری‌های پروژه

در این موضوع اجماع رسانه ای مناسبی در روزنامه ها، خبرگزاری ها و صدا و سیما صورت گرفت. برای مثال رسانه ها با نگاه های مختلف سیاسی در انتشار مطالب مربوطه همکاری می کردند.

منابع استفاده شده

در این سلسله گزارش‌ها، از آمارهای رسمی کشور همچون سازمان ثبت‌احوال کشور و مرکز آمار ایران و همچنین داده های مسئولین وزارت راه و شهرسازی استفاده شده است..

دامنه اثرگذاری

از حدود ۲۰۰ هزار واحد در شهرهای جدید و ۲۰ هزار واحد در پروژه های سازمان ملی زمین و مسکن، تنها ۱۰ درصد به صورت مشارکتی احداث خواهد شد. فهرست اقدامات (شامل پیگیری‌ها/ پژوهش‌های جانبی/ جلسات/ ارتباط و تعاملات با نهادها و...) مرتبط به شرح زیر است:

- ارتباط با کمیسیون عمران مجلس شورای اسلامی و ارائه در جلسه کمیسیون در حضور وزیر راه و شهرسازی و معاونین وی
- جلسه با معاون مسکن و ساختمان وزیر راه و شهرسازی و ارائه به ایشان
- جلسه و ارائه به رئیس سازمان ملی زمین و مسکن و معاون وزیر راه و شهرسازی
- جلسه با نمایندگان مجلس و ارائه به آن ها
- جلسه با دبیران اقتصادی خبرگزاری ها

دستآورد نهایی پروژه

اقدامات گروه با همکاری نهادهای همکار منجر به تغییر شیوه ساخت در پروژه های شهرهای جدید و ثبت نام خانواده ها و تحویل واحدها به قیمت تمام شده ها شده است.

نیروی انسانی صرف شده

حدود ۱۸۰۰ نفر ساعت کار و ۲۰ میلیون تومان برای تولید، پیگیری و جریان‌سازی مرتبط با گزارش‌ها انجام شده است.

مخاطبان و بازخوردها

با توجه به انتشار موضوعات در برنامه های تلویزیونی و رسانه های کثیرالانتشار مخاطبین بسیاری در معرض بحث قرار گرفتند.

۲۳. طراحی چارچوب تحلیلی توسعه کم‌آب‌بر در راستای بازسازی مسیر توسعه کشور

اندیشکده تدبیر آب

<http://iwpri.ir/home/download?id=1532>

توسعه کم‌آب‌بر یکی از شاخص‌ترین کارهای اندیشکده تدبیر آب کشور است که با نگاهی تحول‌خیز به مسئله توسعه و آب نگاه کرده است. این محصول اندیشکده که در قالب یک سند سیاست‌پژوهی ارائه شده است به دنبال پاسخ به این سوال است که آیا می‌توان با مصرف آب کمتر اقتصاد بزرگتری داشت؟ این سوال اصلی است که در برنامه ششم توسعه در پیش روی جامعه ایران قرار گرفته است چون برخلاف برنامه‌های پیشین نه تنها برداشت اضافه‌تری از منابع آب کشور مقدور نیست، بلکه قرار است ۱۱ میلیارد مترمکعب از منابع آب زیرزمینی کمتر برداشت شود. پیامدهای اقتصادی این کاهش برداشت در برنامه ششم توسعه قرار است از طریق افزایش بهره‌وری به ویژه در بخش کشاورزی جبران شود.

مسئله‌ای که در کانون توجه این پژوهش قرار گرفته است، دامنه و عمق تدابیر پیش‌بینی شده در برنامه ششم توسعه که در چارچوب این مقاله در حد یک برنامه اجرایی کاهش مصرف است، می‌باشد. در صورتی است که آنچه مورد نیاز است، یک برنامه تمام‌عیار توسعه‌ای است. برنامه‌ای که تنها با بخش کشاورزی سروکار ندارد و به صورت فراگیری سه مولفه تحول در سبک زندگی، نظام اقتصادی و سازگاری با شرایط محیطی و جغرافیایی را مورد توجه قرار داده است. تحول در نظام اقتصادی در این تحقیق بر اساس موازین اقتصاد سبز و جدادگی رشد اقتصادی از مصرف آب و بخش دیگر از تحولات را برای بومی کردن این موازین بر اساس چارچوب تحلیل تدوین و معرفی‌شده، تبیین و توضیح داده می‌شود.

نوآوری این تحقیق در نگاهی جامع به مسئله توسعه کم‌آب‌بر و ارائه یک چارچوب بومی جامع بر اساس پتانسیل‌های جغرافیایی و فرهنگی و تاریخی کشور است. چارچوب تحلیل انتخاب شده با محور قرار دادن رویکرد فرهنگ‌محور به مدیریت توسعه، عناصر و مولفه‌های فرهنگی متعدد توجه دارد. چارچوب توسعه یافته توسط خود محقق تحقیق از نکات برجسته این تحقیق است.

شکل ۱- چارچوب تحلیل توسعه کم‌آب‌بر

این تحقیق در کشور در حوزه خود منحصر بفرد بوده و نمونه‌ای ندارد. به همین دلیل به یکی از خلاءهای مهم آب کشور را پرداخته است. درک چندلایه‌ای و چندسطحی از مسئله توسعه و آب و ارائه یک چارچوب متحول‌گرایانه یا دگردیسانه یکی از اتفاقات شاخص در این تحقیق است. به دلیل نگاه فنی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی حاکم بر این تحقیق، در انجام این تحقیق از اسناد مختلف تاریخی، فرهنگی، فنی و اجتماعی مختلف استفاده شده است. نوآوری مسیر اثرگذاری نتایج این تحقیق بر سیاست‌گذاران و مدیران با توجه به تفکر مهندسی حاکم بر سیاست‌گذاران و مدیران کشور بسیار سخت و دشوار بوده است.

۲۴. سیاست‌گذاری گردشگری در کشورهای اسلامی

موسسه آینده‌پژوهی جهان اسلام

گردشگری پدیده‌ای است که از دیر زمان در جوامع انسانی وجود داشته است و به تدریج در طی مراحل تاریخی مختلف به موضوعی فنی، اقتصادی و اجتماعی - اکولوژیکی کنونی خود رسیده است. دنیایی که ما امروز در آن زندگی می‌کنیم بیشتر از گذشته نیاز به همدلی و ارتباطات انسانی دارد؛ چرا که در بسیاری ابعاد، ارتباطات الکترونیکی جایگزین ارتباطات انسانی شده و گردشگری، فرصت مناسبی است که این خلأ ارتباطی را پر کند. با رواج گردشگری، افکار و عقاید به راحتی در دورترین نقاط دنیا انتشار می‌یابد و بر اندیشه‌های مقابل تأثیر گذارده و از آن‌ها تأثیر می‌پذیرند. هم‌چنین مرزهای جغرافیایی کارکرد سابق خود را از دست داده و از این رو شرایط برای شکل‌گیری فرهنگ جهانی مهیا شده است.

گردشگری کم‌هزینه‌ترین ابزاری است که می‌تواند میان مردم یک منطقه و پیروان یک دین با سنخیت فرهنگی فراوان، در عین حفاظت از منافع ملی هر کشور، وحدت به وجود آورد و قادر است فرصت‌هایی برای برقراری مبادلات فرهنگی میان گردشگران و مردم محل فراهم سازد تا بدین ترتیب دو طرف با فرهنگ یکدیگر بیشتر آشنا شوند و به تدریج به فرهنگ هم احترام گذارند. مبادلات فرهنگی حاصل از گردشگری موجب وسیع‌تر شدن افق اندیشه طرفین، کاهش پیش‌داوری‌ها و نزدیک‌تر شدن انسان‌ها به یکدیگر می‌شود. هم‌چنین گردشگری به درک بیشتر فرهنگ‌های متنوع جهان و توسعه فرهنگی کمک می‌کند. بر اساس این دیدگاه، توسعه گردشگری راهی به سوی تبادل و تعامل فرهنگی و ارتباط بین اقوام و ملل گوناگون که امکان توسعه فرهنگی و شکوفایی اقتصادی و اجتماعی را فراهم می‌سازد. گردشگری ضرورتاً در صلح مشارکت نمی‌کند، ولی دارای پتانسیل زیادی برای انجام این امر از راه‌های مختلف است. گردشگری دری است به سوی جهان، ابزاری برای دیپلماسی عمومی و توسعه بین‌الملل و پاسخ قدرتمندی برای چالش‌های جهانی و تروریسم است. گردشگری پیام‌آور دوستی و تفاهم بین مردمان جوامع مختلف است و موجب پیوند آنان با یکدیگر می‌شود. بر اساس نظر ربو گردشگری توانایی ظاهرشدن به مثابه ابزاری برای صلح جهانی را دارد. گردشگری تأثیر فراوانی بر ابعاد اقتصادی، اجتماعی و سیاسی کشور دارد. گردشگری را به لحاظ اهمیت اقتصادی، به عنوان صنعت بدون دود می‌نامند. لویس ترنر گردشگری را امیدبخش‌ترین و پیچیده‌ترین صنعتی می‌داند که جهان سوم با آن روبه‌روست و معتقد است گردشگری بیشترین قابلیت را برای جانشینی دیگر صنایع درآمدزا دارد. این صنعت به ویژه برای کشورهای که اقتصاد تک‌محصولی دارند مثلاً وابسته به فروش نفت هستند بسیار کارساز است. گردشگری بین‌المللی بیشترین عایدی را ایجاد

می‌کند و نقش مهمی در ترغیب سرمایه‌گذاری در زیرساخت‌ها، ایجاد درآمد برای دولت و اشتغال‌زایی مستقیم و غیرمستقیم در سراسر دنیا داشته است. امروزه صنعت گردشگری به اندازه‌ای در توسعه اقتصادی - اجتماعی کشورها اهمیت دارد که اقتصاددانان آن را «صادرات نامرئی» نام نهاده‌اند.

کشورهای اسلامی به دلیل برخورداری از موقعیت‌های متنوع جغرافیایی، آثار تمدنی و باستانی چند هزار ساله، پراکندگی و توزیع جمعیتی در اقصی نقاط جهان و قاره‌ها و تنوع و گستردگی شرایط اقلیمی و همچنین غنای فرهنگی از جایگاه و ظرفیت بالقوه بالایی در حمایت از گردشگری داخلی و بین‌المللی برخوردارند. در این بین تعدادی از کشورهای اسلامی با اعمال برخی محدودیت‌ها، سوء مدیریت‌ها، سیاستگذاری‌های غلط و تحجر فرهنگی عملکرد موفق و درخور توجهی را به لحاظ توسعه صنعت گردشگری و سرمایه‌گذاری در این حوزه نداشته‌اند. در مقابل کشورهایی چون ترکیه، مالزی و حتی کشورهای کوچکی مانند امارات و اردن سهمی مناسب، درخور و رو به رشدی از صنعت گردشگری را به خود اختصاص داده‌اند. بنابراین سؤال اصلی که در این کتاب مطرح است این است که کشورهای اسلامی که در صنعت گردشگری موفق بوده‌اند و در عین حفظ میراث طبیعی و فرهنگی، درآمد گردشگری آن‌ها سهم قابل‌توجهی از تولید ناخالص ملی کشورشان را تشکیل می‌دهد از چه راهکارهایی جهت توسعه صنعت گردشگری بهره می‌گیرند؟

در این کتاب، به‌منظور شناسایی و شناساندن راه رسیدن به اهداف صنعت گردشگری، بررسی راهکارهای توسعه گردشگری در کشورهای ترکیه، اردن، عربستان، مصر، امارات، مراکش، اندونزی و مالزی در دستور کار قرار گرفته و متناظر با این شناخت، راهکارهایی مناسب برای توسعه گردشگری در کشورهای اسلامی ارائه گردیده است. بنابراین پژوهش حاضر، مبتنی بر شناسایی راهکارهای توسعه گردشگری در کشورهای اسلامی به کمک مطالعه تطبیقی و روش اسنادی است. پژوهش پیش‌رو، نسبت به سایر پژوهش‌های موجود در حوزه گردشگری، دارای مزیت‌هایی است که به‌طورخلاصه به آن‌ها اشاره می‌شود:

- بررسی الگوهای موفق گردشگری در کشورهای اسلامی در یک مجموعه
- توصیف جاذبه‌ها و مقاصد گردشگری کشورهای اسلامی براساس طبقه‌بندی انواع گردشگری مانند گردشگری فرهنگی، طبیعی، سلامت، ورزشی، تجاری و بازرگانی، الکترونیکی و انواع گردشگری مذهبی

- بررسی عملکرد گردشگری کشورها براساس آمار و گزارش‌های سازمان‌های جهانی
- تحلیل اثرات اقتصادی، سیاسی، اجتماعی و فرهنگی گردشگری در کشورهای موردنظر
- بررسی احکام و حدود گردشگری اسلامی
- تحلیل نقش و رویکرد دولت‌ها به عنوان نهاد سیاست‌گذار و بررسی ظرفیت‌های ساختاری و الگوهای برنامه‌ریزی

- معرفی مقاصد گردشگری روی نقشه کشور
- بررسی نقاط قوت، ضعف، تهدید و فرصت گردشگری در آن کشور
- ارائه راهکارهایی مناسب برای توسعه گردشگری در کشورهای اسلامی

در این مجموعه، تلاش شده است تا ابعاد توصیفی و تحلیلی گردشگری توأمان با یکدیگر مورد بررسی قرار گیرد تا ضمن معرفی آثار و جاذبه‌های مختلف گردشگری، به بررسی ساختار سیاست‌گذاری و برنامه‌های توسعه گردشگری کشورها پرداخته شود تا بتوان با شناخت الگوهای موفق گردشگری درصدد برنامه‌ریزی برای توسعه گردشگری در سطح بین‌المللی، منطقه‌ای، ملی و محلی کشور عزیزمان برآییم.

در بخش اول کتاب، تعاریف و مفاهیم نظری مرتبط با گردشگری مورد بحث قرار خواهد گرفت. در فصل اول با توجه به تنوع تعاریف گردشگری به بیان تعاریف مختلف این مفهوم می‌پردازیم و انواع مختلف گردشگری از جمله گردشگری فرهنگی، مذهبی، بوم‌شناختی، ورزشی، سلامت، عدالت‌جویانه و الکترونیکی مورد بررسی قرار خواهد گرفت. در فصل دوم با عنوان جایگاه گردشگری در برنامه‌ریزی و سیاست‌گذاری‌های ملی، به بررسی تعاریف و مشخصه‌های سیاست‌گذاری گردشگری و نقش دولت در سیاست‌گذاری گردشگری می‌پردازیم. صنعت گردشگری بدون مداخله دولت‌ها قادر نیست به بقای خود ادامه دهد زیرا تنها دولت‌ها هستند که توان تأمین ثبات سیاسی، امنیت، وضع قوانین و منابع مالی موردنیاز این بخش را دارند و تنها دولت‌ها قادرند خدمات و امکانات لازم و زیرساخت‌های اساسی را فراهم کنند. همچنین با توجه به اینکه گردشگری، متأثر از عوامل پیچیده و درهم‌تنیده اقتصادی، سیاسی، فرهنگی و اجتماعی است در فصل سوم تأثیرات مثبت و منفی بخش‌های مذکور بر روی یکدیگر بیان خواهد شد.

در بخش دوم کتاب، به بیان مفاهیم مرتبط با گردشگری مذهبی و گردشگری اسلامی می‌پردازیم و تاریخچه کوتاهی از گردشگری مذهبی و زیارت در جهان ارائه می‌شود. بهره‌برداری صحیح و سالم از صنعت گردشگری در کشورهای اسلامی باید با الهام از قرآن و ارزش‌های اسلامی همراه باشد و نخستین شرط موفقیت آن این است که زمینه‌های جذب گردشگری مذهبی را بر اساس آیات قرآنی و روایات اسلامی فراهم آوریم و در چارچوب قوانین مذهبی و آداب‌ورسوم اسلامی، این صنعت را فعال و پویا سازیم.

به منظور درک ابعاد و شاخص‌های گردشگری در کشورهای اسلامی در بخش سوم به معرفی الگوهای موفق گردشگری در کشورهای اسلامی خواهیم پرداخت. در این بخش، هشت کشور مالزی، امارات متحده عربی، ترکیه، اندونزی، عربستان سعودی، مراکش و اردن به‌عنوان کشورهای موفق معرفی شده‌اند. در هر فصل، پس از معرفی هر کشور، به طبقه‌بندی آثار و جاذبه‌های گردشگری آن کشور براساس انواع گردشگری فرهنگی، طبیعی، سلامت، ورزشی، تجاری و بازرگانی، الکترونیکی و انواع گردشگری مذهبی پرداخته خواهد شد. در ادامه تأثیرات اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی گردشگری مورد بررسی قرار خواهد گرفت و پس از

تحلیل شاخص‌های رقابت‌پذیری سفر و گردشگری در آن کشور، به رویکرد و نقش دولت در گردشگری اشاره خواهد شد. در بخش پایانی، پس از معرفی مناطق گردشگری بر روی نقشه، تلاش شده است تا نقاط قوت، ضعف، تهدید و فرصت گردشگری در آن کشور مورد تحلیل قرار گیرد. در بخش چهارم عوامل تاثیرگذار بر رشد گردشگری از جمله ملزومات، برنامه‌ها و زیرساخت‌های موردنیاز گردشگری و حوادث سیاسی تاثیرگذار بر گردشگری در کشورهای اسلامی از جمله حوادث ۱۱ سپتامبر و بهار عربی مورد بررسی قرار گرفته است.

در خصوص نوآوری پروژه، باید اشاره کرد که این کتاب به لحاظ خلاقیت در موضوع و نگاه ویژه به موضوع "گردشگری حلال"، که پیشتر در محافل علمی کشور به آن کمتر پرداخته شده است از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است.

در این خصوص که متغیرهای مورد پژوهش در کتاب حاضر به چه میزان می‌تواند عملیاتی باشد، می‌توان گفت در زمان بیش از یک سالی که برای پژوهش حول موضوع گردشگری اسلامی صرف شده است، تلاش شده است که با مطرح و بسط دادن علمی موضوع "گردشگری اسلامی"، که با توجه به اهمیت توجه به ارزش‌های دینی، مدلی مناسب و اجرایی در کشور ماست، مدلی کاملاً عملیاتی ارائه شود. این پروژه می‌تواند با آرایه‌ی مدلی مناسب و قابل اجرا در حوزه ثروت‌ساز توریسم، به ایجاد منبع درآمدی کارآمد و پایدار، در راستای استقلال اقتصاد کشور از منابع نفتی منجر شود.

این کتاب توسط موسسه آینده پژوهی جهان اسلام، با بیش از یک دهه سبقه‌ی پژوهشی در حوزه‌ی مطالعات سیاسی و اقتصادی جهان اسلام منتشر شده و نویسندگان کتاب، آقایان دکتر سید یحیی صفوی، عضو هیئت علمی دانشگاه جامع امام حسین و دکتر سید حمزه صفوی، عضو هیئت علمی گروه مطالعات منطقه‌ای دانشگاه تهران هستند. مراحل ایده‌پردازی، مطالعات اولیه و اجرای پروژه بیش از یک سال به طول انجامیده است.

۲۵. ریشه‌یابی تنش‌های بین دو کشور ایران و عربستان و پیشنهاد ابتکارهای ایران برای تنش‌زدایی از روابط دو کشور

موسسه آینده‌پژوهی جهان اسلام

<http://www.iiwfs.com/iiwfs-reports/1232-تنش-زدایی-روابط-ایران-و-عربستان>

ایران و عربستان سعودی روابط پرفراز و نشیبی را در چهل سال گذشته پشت سر گذاشته‌اند. روابط این دو کشور بر بخش زیادی از تحولات منطقه غرب آسیا و شمال آفریقا سایه انداخته است. به همین دلیل تداوم تنش‌ها و روابط خصومت‌آمیز کنونی می‌تواند پیامدهای منفی متعددی را برای این کشورها و منطقه به دنبال داشته باشد. در راستای تنش‌زدایی از روابط دو کشور وزیر امور خارجه ایران در خرداد ۱۳۹۸ در بغداد دو پیشنهاد «پیمان منع تجاوز» و «تشکیل مجمع گفت‌وگوهای امنیتی» را مطرح کرد که البته نه از طرف عربستان و نه هیچ‌یک از کشورهای حاشیه خلیج فارس با استقبال روبه‌رو نشد.

از طرفی روندهای سیاسی و امنیتی منطقه غرب آسیا در چهار دهه گذشته به انحاء مختلف تحت تاثیر روابط رقابت‌آمیز و حتی توأم با خصومت ایران و عربستان قرار داشته است. اهمیت این موضوع باعث شده که مسئله تنش‌زدایی میان ایران و عربستان همواره جزء مسائل مهم منطقه باشد. برخلاف نظر بسیاری از تحلیل‌گران اختلافات ریشه‌دار میان ایران و عربستان به روابط میان دو کشور برمی‌گردد و صرفاً محصول مداخلات خارجی در امور آنان نیست. علاوه‌براین لابی‌های سعودی-اماراتی در واشنگتن حاکی از این است که در حال حاضر نه‌تنها آمریکا شرکای منطقه‌ای خود را به سوی تخاصم با ایران سوق نمی‌دهد بلکه خود این کشورها هستند که "تهدید" ایران را به مرکز توجه کاخ سفید می‌آوردند. لذا در شرایط کنونی خنثی‌سازی خصومت عربستان نسبت به ایران و فراهم آوردن شرایط همکاری سازنده برای حل‌وفصل مسائل امنیتی منطقه ضروری است.

در این پژوهش در مجموع ۱۶ مصاحبه تخصصی با کارشناسان داخلی و خارجی صورت گرفته است. هدف از این مصاحبه‌ها بررسی ریشه تنش‌های دو کشور، دلایل عدم استقبال سعودی‌ها از ابتکار اخیر ایران و گام‌های ضروری برای اعتمادسازی بوده است. ذکر این نکته ضروری است که علی‌رغم تلاش برای گفت‌وگو با شخصیت‌های علمی و سیاسی سعودی، هیچ پاسخی از افراد ساکن عربستان و خارج آن دریافت نشد. در ادامه این بخش به معرفی افرادی که مورد مصاحبه قرار گرفته‌اند می‌پردازیم.

ردیف	نام	سمت‌ها و سوابق
1	تامر بداوی	تحلیل‌گر روابط ایران و همسایگان عرب آن و پژوهشگر مهمان در مدرسه حکمرانی فراملی در انستیتوی دانشگاه اروپا
2	پل پیلار	استاد دانشگاه جورج تاون آمریکا و تحلیل‌گر سابق مسائل غرب آسیا در سازمان سیا
3	فاتیحا دازی‌هنی	استادیار دانشگاه لیل فرانسه و محقق مسائل سیاسی و امنیتی خلیج فارس در موسسه تحقیقات استراتژیک دانشگاه ارتش
4	حسن دانایی‌فر	دیپلمات و تحلیل‌گر مسائل غرب آسیا و سفیر سابق ایران در عراق
5	حسن درویش‌وند	کارشناس ارشد مسائل غرب آسیا و رئیس اداره امور عربستان در وزارت خارجه
6	احمد دستمالچی‌ان	سفیر سابق ایران در لبنان و اردن و کاردار پیشین در عربستان سعودی
7	جیمز دورسی	محقق ارشد مؤسسه مطالعات خاور میانه آمریکا و استاد مدرسه مطالعات بین‌المللی دانشگاه نانیانگ سنگاپور
8	حمیدرضا دهقانی	دستیار وزیر و مدیر کل خاورمیانه و شمال آفریقا در وزارت امور خارجه
9	محمدرضا رثوف شیبانی	سفیر سابق ایران در سوریه، لبنان و اردن و معاون سابق وزارت امور خارجه در امور عربی
10	سید سلمان صفوی	تحلیل‌گر ارشد مسائل غرب آسیا و رئیس آکادمی مطالعات ایرانی لندن
11	طلال عتریسی	تحلیل‌گر مسائل غرب آسیا و استاد جامعه‌شناسی دانشگاه لبنان
12	مهران کامروا	استاد دانشگاه و رئیس مطالعات بین‌المللی و منطقه‌ای دانشگاه جورج تاون قطر
13	انیس لوالوا	پژوهشگر ارشد بنیاد پژوهش علمی پاریس و نایب رئیس موسسه تحقیق و مطالعات خاورمیانه و مدیترانه
14	هادی محمدی	کارشناس ارشد مسائل غرب آسیا
15	ریچارد مورفی	دیپلمات پیشین و کهنه‌کار آمریکایی، سفیر پیشین آمریکا در عربستان سعودی و معاون وزیر خارجه آمریکا در امور خاورمیانه
16	شیرین هانتر	استاد دانشگاه جورج تاون آمریکا و متخصص مسائل سیاسی ایران، غرب آسیا و اسلام سیاسی

ریشه دشمنی‌ها و تنش‌های ایران و عربستان

نتایج مصاحبه‌های صورت گرفته در این پژوهش نشان‌دهنده این موضوع است که در مجموع دو دیدگاه در ایران در خصوص ریشه‌یابی تخاصم میان تهران و ریاض وجود دارد. در نگاه اول ایران شروع‌کننده تخاصم است یا دست کم سهمی برابر با عربستان در تنش‌زایی دو کشور دارد و در دیدگاه دوم این مسئله عنوان می‌شود که عربستان سعودی به عنوان یکی از کشورهایی که بیشترین لطمه را از پیروزی انقلاب ایران دیده است از ابتدا به دنبال این بوده که از پیشرفت انقلاب ایران جلوگیری کند.

طبق مطالعات پژوهش حاضر و در دیدگاه ایران عوامل زیر به عنوان مهم‌ترین ریشه‌های اختلافات دو کشور شناسایی شده‌اند:

- مداخله قدرت‌های فرامنطقه‌ای در امور داخلی و خارجی کشورهای منطقه؛
- حذف شدن ایران از فرایند گفت‌وگوها درباره مسائل منطقه‌ای؛
- خصومت تاریخی دو کشور بر مبنای مسائل هویتی و فرقه‌گرایی.

ابتکارهای رسمی ایران برای تنش‌زدایی

جدیدترین ابتکار ایران برای دست یافتن به نظم امنیتی پایدار دو پیشنهاد «پیمان منع تجاوز» و «تشکیل مجمع گفت‌وگوهای امنیتی» است؛ که در خرداد ۱۳۹۸ در بغداد توسط وزیر امور خارجه کشور مطرح شد که البته نه از طرف عربستان و نه هیچ‌یک از کشورهای حاشیه خلیج فارس با استقبال روبه‌رو نشد.

علت‌های عدم استقبال عربستان از طرح‌های تنش‌زدایی ایران

علی‌رغم تیرگی روابط ایران و عربستان در چهل سال اخیر، اما دو کشور در سال‌هایی تنش‌زدایی را هم تجربه کرده‌اند. معمولاً از دوران ریاست جمهوری آیت‌الله هاشمی رفسنجانی به عنوان اوج بهبود روابط دو کشور یاد می‌شود. با این حال طرح تنش‌زدایی اخیر ایران از طرف عربستان با استقبال روبه‌رو نشد که شاید بتوان مهم‌ترین علل این عدم استقبال را مواردی چون «بی‌اعتمادی به تهران»، «تغییرات نسلی رهبران در عربستان»، «جلوگیری از تثبیت وضعیت ژئوپلیتیک منطقه» و «شرایط بین‌المللی» دانست.

گام‌های ضروری برای تنش‌زدایی و ترغیب طرف سعودی به مذاکره و گفت‌وگو

به طور کلی می‌توان سه مجموعه اقدام ضروری برای ترغیب طرف سعودی به انجام گفت‌وگو و مذاکره را در نظر گرفت:

- گام‌های اعتمادساز: یکپارچه‌سازی و اجماع‌سازی رویکرد داخلی نسبت به چگونگی تعامل با عربستان سعودی از مهم‌ترین اقدامات اعتمادسازی است که ایران می‌تواند انجام دهد.

- انجام اقدامات تغییردهنده بازی: برخی تحلیل‌گران بر این باورند که در شرایط کنونی باید دست به اقداماتی زد که طرف‌های سعودی، مجبور به آمدن پای میز مذاکرات شوند. البته باید توجه داشت که افزایش بیش از حد تنش‌ها می‌تواند حتی موجب بروز جنگ بین دو کشور شود.
- تنش‌زدایی با آمریکا: تحلیل‌گران مسائل غرب آسیا نسبت به استقلال عربستان سعودی دو دیدگاه متفاوت دارند. برخی عربستان را کنشگری وابسته به آمریکا می‌دانند و برخی نه‌تنها عربستان را مستقل در کنش‌هایش در تقابل با ایران می‌دانند بلکه حتی آن را شکل‌دهنده به رویکرد آمریکا در قبال ایران می‌دانند. با این حال این باور وجود دارد که واشنگتن همچنان بر تصمیم‌گیری‌های عربستان نفوذ دارد. لذا این گروه معتقدند که راه تنش‌زدایی ایران و عربستان از تنش‌زدایی ایران و آمریکا می‌گذرد.

در خصوص نوآوری پروژه، باید اشاره کرد که این کتاب به لحاظ نوع نگارش که مبتنی بر مصاحبه با برجسته‌ترین اندیشمندان حوزه روابط بین‌الملل است، از ساختاری تازه برخوردار است. گفتنی است علی‌رغم تعدد کتاب‌های "مصاحبه‌محور" در جوامع علمی غربی، این سبک نگارش کتاب در کشور ما مورد توجه قرار نگرفته و از این حیث ساختار کتاب از نوآوری خوبی برخوردار است. در خصوص افراد مصاحبه شونده باید گفت که کلیه‌ی افراد انتخاب شده که لیست آن‌ها در قالب جدول بالا ارائه شده است، از افراد دانشگاهی، اندیشمند و متخصص در حوزه‌ی سیاست بین‌الملل و به خصوص روابط ایران و عربستان هستند. واقعیت آنست که دسترسی به این شخصیت‌ها بسیار دشوار است و می‌توان ادعا کرد که پروژه حاضر تنها منبع فارسی دسترسی به ایده‌های این افراد است.

در این خصوص که متغیرهای مورد پژوهش در کتاب حاضر به چه میزان می‌تواند عملیاتی باشد، می‌توان گفت در زمان بیش از سه ماه که برای طرح سوالات مصاحبه شونده‌گان صرف شده است، تلاش شده سوالاتی کاملاً عملیاتی و اجرایی، و تاکید بر دریافت پاسخ‌هایی شفاف و صریح و اجتناب از پاسخ‌های دیپلماتیک در دستور کار قرار گیرد. در واقع با توجه به تعدد آثار علمی موجود در کشور که با نگاهی تئوریک به بحران روابط ایران و عربستان سعودی پرداختند و تداوم و بعضاً تشدید تنش‌های موجود بین دو کشور پس از ۱۳۹۴، پژوهشگران تلاش کرده‌اند که ساختار کلی پژوهش را از چارچوب‌های تیوریک خارج نموده و از رایج راهکارهایی عملیاتی را در دستور اصلی کار قرار دهند.

این پروژه می‌تواند با ایجاد بستری مناسب جهت تحلیل واقع‌بینانه از روابط ایران و عربستان سعودی و تنش‌های فی‌مابین به رایج راهکارهایی جهت کاهش منازعات، در بین تصمیم‌سازان سیاست خارجی کشور بپردازد. گفتن است بخش سوم کتاب به جمع‌بندی و تحلیل نکات مطرح شده توسط کارشناسان و به ضرورت تنش‌زدایی بین دو کشور پرداخته است.

این کتاب توسط موسسه آینده پژوهی جهان اسلام، با بیش از یک دهه سابقه پژوهشی در حوزه مطالعات سیاسی منطقه‌ای دارد منتشر شده و نویسندگان کتاب آقای دکتر سید حمزه صفوی، عضو هیئت علمی دانشگاه تهران و خانم مهدیه معدن‌نژاد، دانشجوی دکتری مطالعات منطقه‌ای در دانشگاه تهران هستند. مراحل ایده‌پردازی، مطالعات اولیه و هماهنگی بیش از ۶ ماه و مرحله اجرای پروژه مطالعاتی بیش از ۳ ماه به طول انجامیده است.

با توجه به اینکه پروژه به تازگی منتشر شده است، در خصوص بازخورد کتاب اطلاعاتی در دست نیست، اما از مراکز علمی برجسته وزارت امور خارجه که کتاب را دریافت کرده‌اند بازخوردهای مثبتی دریافت شده است.

جمع‌بندی

در این پژوهش ۱۶ مصاحبه تخصصی با کارشناسان داخلی و خارجی در باب چالش‌های تنش‌زدایی ایران و عربستان و امنیت منطقه‌ای صورت گرفت. خروجی این مصاحبه‌ها نشان می‌دهد که از دیدگاه ایران ریشه تنش‌های موجود بین دو کشور در مسائلی همچون «مداخله قدرت‌های فرامنطقه‌ای در امور داخلی و خارجی کشورهای منطقه»، «حذف شدن ایران از فرایند گفت‌وگوها درباره مسائل منطقه‌ای» و «خصوصیت تاریخی دو کشور بر مبنای مسائل هویتی و فرقه‌گرایی» نهفته است. علی‌رغم این مشکلات ایران با دو پیشنهاد «پیمان منع تجاوز» و «تشکیل مجمع گفت‌وگوهای امنیتی» سعی در تنش‌زدایی روابط بین دو کشور داشت که با استقبالی از سوی سعودی‌ها روبه‌رو نشد که می‌توان مهم‌ترین علل این مسئله را مواردی چون «بی‌اعتمادی به تهران»، «تغییرات نسلی رهبران در عربستان»، «جلوگیری از تثبیت وضعیت ژئوپلیتیک منطقه» و «شرایط بین‌المللی» دانست. در این شرایط نظرات مختلفی در بین کارشناسان مختلف برای ترغیب طرف سعودی به مذاکره برای تنش‌زدایی روابط دو کشور وجود دارد که از مهم‌ترین آن‌ها می‌توان به «گام‌های اعتمادساز»، «انجام اقدامات تغییردهنده بازی» و «تنش‌زدایی با آمریکا» اشاره کرد.

۲۶. ارزیابی معیارهای الگوی کشت از منظر بهره‌وری آب

اندیشکده تدبیر آب ایران

<http://iwpri.ir/home/download?id=1056>

هندوانه آب بر است یا نه؟ درباره گندم نظر شما چیست؟ زعفران بکاریم یا هندوانه که به منابع آب کمتر آسیب برسانیم و از طرف دیگر بیشترین بهره‌وری هم داشتیم باشیم؟ از سوی کارشناسان مختلف انبوهی از اظهارنظرهای مختلف درباره اصلاح الگوی کشت در رسانه‌ها و مقالات مشاهده می‌شود. اندک تامل درباره توصیه‌هایی که در گفتارها و نوشتارها درباره اینکه چه بکاریم یا نکاریم ارائه می‌شود، نشان از پیچیدگی و ملاحظات متعدد ضروری برای تصمیم‌گیری و توصیه به کشت محصولات مختلف، چندان که باید مورد توجه نیست و اغلب بر پایه تصورات شهودی و احساسی صادر شده‌اند و پشتوانه منطقی و محاسباتی ندارد.

مقاله سیاست‌پژوهی ارزیابی معیارهای الگوی کشت با وقوف بر کاستی‌ها برای پاسخ به پرسش‌هایی از این جنس که چه معیارهایی برای تصمیم‌گیری درباره الگوی کشت، از منظر بهره‌وری آب وجود دارد؟ و کاربرد این معیارها چه نتایجی را به دست می‌دهد؟ چه پیامدهای اقتصادی و اجتماعی در پی استفاده از توصیه‌های ارائه شده درباره الگوی کشت وجود دارد. این تحقیق سیاست‌پژوهی برای اولین بار تمام باورهای معمول و رایج درباره الگوی کشت را به چالش کشیده و بر اساس پنج معیار علمی به بررسی محصولات مهم کشاورزی می‌پردازد.

روش اصلی تحقیق مبتنی بر مطالعات کتابخانه‌ای و گفت‌گو با خبرگان و کشاورزان و صادرکنندگان محصولات کشاورزی است. در این تحقیق دو گروه مخاطب مورد توجه بوده است: نخست، تصمیم‌گیرندگان و کارشناسان دولتی تا بدانند که نباید تصمیم‌ها و توصیه‌های خود را درباره مقوله پیچیده‌ای مانند الگوی کشت، بر مبنای و پایه‌های ظاهربینانه استوار سازند. گروه دوم، کشاورزان و زارعان هستند که این مقاله می‌تواند برای ارتقای آگاهی و کمک به تصمیم‌گیری و نقد توصیه‌های این و آن قابل استفاده باشد.

نوآوری این مقاله در این است که این مقاله یکی از کاربردی‌ترین کارهای سیاست‌پژوهی علمی انجام شده در موضوع الگوی کشت است. نشان می‌دهد که تصمیم‌سازی موثر در جهت دادن فعالیت‌های کشاورزی به سمت و سوی مورد نظر دولتمردان کشور بسیار پیچیده‌تر از تصور موجود است و لزوماً کشاورزان در این مورد به سادگی با مشوق‌های یک جانبه سیاست‌گذاران راضی به تغییر جهت خود نخواهند شد. برای مثال نتایج این بررسی نشان می‌دهد که لزوم هندوانه مصرف آب بیشتری نسبت به محصولات چمن گندم ندارد که بلکه در مقیاس بهره‌وری، بهره‌ورتر هم هست.

نتایج این تحقیق به شیوه‌های مختلف از جمله جلسه مستقیم حضوری با سیاست‌گذاران بخش دولتی و خصوصی مطرح شده و مورد گفت‌وگو قرار گرفته و تاثیرگذار بوده است. به دنبال این تحقیق موجی از پژوهش‌های دانشگاهی در این راستا شکل گرفته است که دانشگاه کرمان مرکزیتی در انجام این پژوهش‌ها داشته است.

بخش سوم: پروژه‌های معرفی شده در جایزه اندیشه‌ورزی و سیاست‌سازی

منظور از پروژه‌های معرفی شده در جایزه، مواردی هستند که توسط اندیشکده‌ها معرفی شده‌اند، اما نصاب لازم (تایید ۴ نفر) از طرف هیئت علمی را جهت نامزدی کسب ننموده‌اند و به بخش داوری وارد نشده‌اند. پروژه‌ها در این بخش، به ترتیب بیشترین آرای اعضای هیئت علمی مرتب شده‌اند. البته در صورت مساوی بودن آرا، ترتیب زمانی دریافت توضیحات کوتاه پروژه‌ها ملاک قرار گرفته است.

لازم به ذکر است که تفصیل آرای اعضای هیئت علمی نسبت به هر پروژه در فصل پنجم آمده است.

۲۷. پیشنهاد اقدامات راهبردی برای تحقق اقتصاد مقاومتی در بخش انرژی (کتاب مسیر انرژی ایران)

شبکه تحلیلگران اقتصاد مقاومتی

<http://moqnet.ir/wp-content/uploads/2019/06/97-مسیر-انرژی.pdf>

کتاب مسیر انرژی ایران مجموعه شاخصی هست که در نوع خود مشابه ندارد؛ در این کتاب مجموعه اقداماتی که باید در حوزه انرژی کشور انجام شود تا اقتصاد مقاومتی محقق گردد، ارائه شده است. در جریان همایش های سالانه ای که شبکه در حوزه اقتصاد مقاومتی برگزار می کند، شبکه رویکردهای خود را در قالب کتابچه ای منتشر می کند. سال گذشته موضوع همایش سالانه اقتصاد مقاومتی انرژی بود؛ در این راستا اعضای گروه انرژی و مجموعه مشاوران شبکه که در حوزه انرژی فعال بودند، یک تیمی را تشکیل دادند و این تیم در حوزه انرژی، بحث های مختلف را جمع کرد و از خبرگان مختلف استفاده نمود و بر اساس منطقی مشخص که مورد تایید شبکه بود، در این زمینه که کشور در حوزه انرژی باید با چه رویکردی عمل نماید، ۳۳ اقدام در حوزه انرژی ارائه کرد. در فصل اول کتابچه رویکرد کلان پیشنهادی برای حوزه انرژی کشور ارائه شده است. مبتنی بر این رویکرد در فصل دوم ۳۳ اقدام عملیاتی ارائه شده که باید انجام شود تا اقتصاد مقاومتی در حوزه انرژی محقق گردد. در نهایت مبتنی بر همان دیدگاه پایه و ۳۳ اقدام، سیاستهای کلی حوزه انرژی کشور هم ارائه شده که یکی از بخش های شاخص کار است و در حال حاضر دارد از طریق مجمع تشخیص مصلحت نظام پیگیری میشود تا در اصلاح سیاست های انرژی اثرگذار باشد.

نوآوری: رویکرد ارائه شده در حوزه انرژی که نگاهی جامع به این قدرت کشور دارد، ارائه اقدامات عملیاتی و سیاست های کلی بر اساس آن، نوآوری به کار برده شده در این کتاب است که آن را از نمونه های مشابه خود متفاوت می کند.

کیفیت منابع و اعتبار علمی: برای تهیه این کتاب، از عمده خبرگان حوزه انرژی استفاده شده و نظرات ایشان اعمال گردیده است. همچنین نسخه تکمیلی کار نیز به همراه مبانی و بحث های پایه ای و مستندات هر اقدام در حال تهیه است.

سطح اثرگذاری: این کتاب برای همه فعالان حوزه انرژی کشور ارسال شده و به بخش قابل توجهی از آنها به صورت حضوری ارائه شده است.

دستآورد: اصلاح سیاست های کلی انرژی و انجام هر یک اقدامات، دستآورد این کتاب محسوب می شود که هنوز به طور کامل محقق نگردیده است.

نیروی انسانی و هزینه مالی: ۵ نفر به طور مستقیم ۶ ماه برای تهیه این کتاب زمان گذاشتند و هزینه مستقیم آن حدود ۲۰۰ میلیون تومان بوده است. اما هزینه غیرمستقیم این کتابچه و دانشی که مبتنی بر آن تهیه شده، قابل محاسبه نیست و شاید میلیاردها تومان ارزش داشته باشد.

حجم مخاطبان درگیر و بازخوردها: همه فعالان حوزه انرژی کشور که قرار است کار به آنها ارائه شود. تاکنون به بخشی از نمایندگان کمیسیون انرژی مجلس، اعضای مجمع تشخیص، معاونین وزارت نفت و الگوی ایرانی اسلامی پیشرفت این کار ارائه شده و به شدت مورد تایید و استقبال قرار گرفته است.

۲۸. تدوین سناریوهای محتمل بازی آمریکا با برجام و بررسی الزامات آنها

اندیشکده راهبردی تبیین

<http://tabyincenter.ir/up/bazi.pdf>

بازی آمریکا و برجام عنوان گزارشی است که اندیشکده راهبردی تبیین برای بررسی سناریوهای پیش روی جمهوری اسلامی ایران پیرامون برنامه جامع اقدام مشترک انجام داده، این اثر در اردیبهشت ۱۳۹۷ قبل از اینکه ترامپ خروج آمریکا از برجام را اعلام نماید، انجام شد. نوآوری که در این گزارش وجود دارد این است که علاوه بر اینکه این گزارش کمک می‌کند به سیاست‌گذاری و حکمرانی در این حوزه، به‌عنوان یکی از حوزه‌های مهم سیاست خارجی کمک می‌کند، روشی است که در تهیه این گزارش به کار گرفته شده است. اندیشکده راهبردی تبیین با دو روش به بررسی این سناریوها پرداخته است. داده‌های این گزارش تماماً حاصل رصد و پایش منابع خارجی است. در این راستا خود اندیشکده راساً اقدام به جمع‌آوری منابع کرده و از این جهت کیفیت قابل‌توجهی در منابع این گزارش لحاظ شده است.

این دو روش به شرح ذیل است:

۱. جلسات طوفان فکری
۲. جلسات گروه متمرکز

به این صورت که کارشناسان اندیشکده تبیین در این دو سطح از جلسات، سناریوهای مختلف برای آینده برجام را بررسی کردند. بعدها این سناریوها در سه دسته ذیل جمع‌بندی شدند:

۱. سناریوهای ممکن
۲. سناریوهای محتمل
۳. سناریوهای مطلوب

این سه قالب دسته‌بندی بود که برای جمهوری اسلامی ایران انجام شد. بر مبنای تحلیل‌های مشخصی که هر یک از کارشناسان داشتند، به این سناریوها امتیازدهی شده است. درنهایت این سناریوها بر اساس میزان وقوع احتمالشان دسته‌بندی شدند. این گزارش بخش دومی هم دارد که مربوط به الزامات جمهوری اسلامی ایران جهت تحقق سناریوی مطلوب خود. این سناریوی مطلوب در سه مقطع زمانی کوتاه‌مدت،

میان‌مدت و بلندمدت مدنظر قرار گرفته شده است و برای هر یک از این‌ها برنامه‌ریزی‌های مشخصی ارائه شده که در جزء دوم گزارش لحاظ شده است.

سطحی که برای اثرگذاری پژوهش پیش‌بینی شده، سطح کلان است. به عنوان یک تصمیم راهبردی برای سیستم سیاسی کشور تلاش شده که یک سری توصیه‌ها بر مبنای چارچوب اساسی کشور در سیاست خارجی و منافع ملی کشور ارائه شود. دستاورد نهایی این پژوهش هم مربوط به یک گزارش و یک‌شبه سیاست‌نامه است که با بررسی واقعیات به ارائه یک تجویزات در این حوزه می‌پردازد. در مورد کمیت و کیفیت نیروی انسانی که برای تهیه این گزارش صرف شده باید اشاره شود که حدوداً شش نفر از کارشناسان اندیشکده راهبردی تبیین در حوزه مطالعات منطقه‌ای، مطالعات سیاست خارجی، حوزه‌های دفاعی امنیتی، توافق هسته‌ای، تحریم‌ها و مسائل جاری و روزمره از جمله رصد راهبردی دخیل بودند.

کیفیت نیروهای داخلی در گزارش هم به گونه‌ای بوده که عموماً افرادی متخصص بوده‌اند و اشتغال روزمره‌شان بررسی مسائل سیاست خارجی است. این گزارش علاوه بر اینکه به مراکز متعدد تصمیم‌ساز و تصمیم گیر و یا اثرگذار در فرایند سیاست‌گذاری ارسال شده است، توسط کارشناسان اندیشکده تبیین در نهادهایی مانند مرکز بررسی‌های استراتژیک ریاست جمهوری با حضور کارشناسان مختلف ارائه شده و به نسبت گزارش‌های مشابهی که تهیه شده، این‌طور ارزیابی می‌شود که گزارش مطلوبی باشد و در آن مقطع زمانی یک پژوهش ناب و ممتاز باشد.

۲۹. طراحی و پیاده‌سازی موزه آنلاین خلیج فارس

مرکز مطالعات خلیج فارس

<http://www.persiangulfstudies.com/museum>

اهمیت موزه‌ها

اگر فرهنگ یک کشور را دستاورد و میراث مردمان آن سرزمین در گذر زمان بدانیم، توسعه فرهنگی را می‌توانیم درک ریشه‌ها، کشف هویت و استمرار فرهنگ آن کشور تعریف کنیم. در حقیقت توسعه فرهنگی، جامعه امروز را با میراث گذشته پیوند می‌دهد. این پیوند و وحدت باعث اتکای به نفس، قدرت و احترام نسل‌های آینده نسبت به فرهنگ، زبان، دین و هنر یک جامعه می‌شود و آنها را از گزند فرهنگ‌سازی بیگانه و وارداتی غربی مصون و حرکت به سوی پیشرفت و توسعه را قدرتمندتر و پربارتر می‌کند.

نکته قابل تأمل اینکه توسعه فرهنگی با سفارش، دستور و شعار اتفاق نمی‌افتد، بلکه همکاری و تلاش مضاعف نهادهای مختلف جامعه را می‌طلبد تا میراث گذشته را با تدبیر و ظرافت در برابر نسل حاضر قرار دهند تا اعتماد به نفس ملی تقویت گردد. از این جهت است که موزه‌ها، آثار تاریخی و کتابخانه‌ها در امر توسعه فرهنگی از اهمیت فراوانی در جوامع بین‌المللی برخوردار هستند. موزه یکی از نهادهای مهم فرهنگی است که بعد از رنسانس در توسعه جوامع نقش مهمی را ایفا نموده است.

با گسترش روزافزون دامنه فعالیت‌های ایران ستیزی و شیعه ستیزی و منابع مالی عظیمی که غرب و وهابیت به این مسئله اختصاص داده‌اند، امروزه بسیاری از مطبوعات و سازمانهای مختلف دولتی و خصوصی در جهان به سیاه‌نمایی علیه ایران می‌پردازند و با تحریف نام صحیح خلیج فارس از عناوین مجعولی مانند: "خلیج عربی" - "خلیج بصره" یا "خلیج" استفاده می‌کنند! در حال حاضر این مسئله به یک چالش ملی برای کشوری مانند ایران تبدیل شده است که در طول تاریخ همواره متولی منطقه خلیج فارس بوده و بیشترین مرز آبی را در این دریا به خود اختصاص داده است. جاعلین تغییر هویت در خلیج فارس، در تلاش هستند تا نه تنها به منافع و هویت فرهنگی و تاریخی ایران خدشه وارد کنند، بلکه در راهبردی کلان به دنبال ضربه زدن به منافع حیاتی سیاسی و ژئوپولیتیکی جمهوری اسلامی ایران در منطقه نیز هستند.

ضرورت صیانت از خلیج فارس

موزه خلیج فارس در درجه اول در راستای فرمایشات امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) در خصوص اهمیت خلیج فارس برای ملت ایران و نام آن و همچنین رابطه مستقیم آن با دفاع از منافع ملی کشور می‌باشد. علیرغم

تاکید ایشان بر اهمیت خلیج فارس و ضرورت توجه ویژه به این منطقه و صیانت از آن، متأسفانه این امر تاکنون مغفول مانده و فعالیت های بین المللی علیه نام خلیج فارس با سرعت زیادی در حال گسترش می باشد و تنها مرکز مطالعات خلیج فارس است که به صورت خصوصی با تشکیل اتاق های فکر به صیانت از این نام بین المللی میپردازد.

با توجه به نیاز مبرم فرهنگی کشور به منظور صیانت از هویت ملی خلیج فارس در مقابل تلاش شیوخ عرب برای ایرانزدایی از منطقه و آشنایی پژوهشگران خارجی و داخلی با فرهنگ، اسناد و نقشه های چندین هزار ساله خلیج فارس و همچنین بمنظور ترویج فرهنگ غنی و میراث تاریخی ایران "موزه آنلاین خلیج فارس" در سال ۲۰۱۰ ایجاد گردید. این موزه که به صورت آنلاین طراحی شده برای نخستین بار است که در کشور راه اندازی میگردد. با توجه به تعریف سازمان یونسکو موزه یا نمایشگاه دائمی نقش اساسی در توسعه فرهنگی کشورها داشته و کانون سواد فرهنگی یک کشور محسوب میشود.

هم اکنون ۵۵ هزار موزه در سراسر جهان وجود دارد که آمریکا با ۳۵ هزار موزه رتبه نخست بیشترین موزه های جهان را به خود اختصاص داده است. همه ساله میلیون ها نفر از شهروندان، دانش آموزان و دانشجویان آمریکایی و یا گردشگران خارجی برای آشنایی با فرهنگ، هنر و تاریخ آمریکا از این موزه ها بازدید میکنند و تحت تاثیر قدرت نرم فرهنگی آمریکا قرار میگیرند. ایران بعنوان نخستین کشور تاسیس شده در جهان با گنجینه ای از فرهنگ و تمدن غنی و ۵۰۰۰ کیلومتر ساحل در جنوب، متأسفانه بدلیل کم توجهی به مقوله خلیج فارس و موزه تاکنون نتوانسته این میراث ارزشمند را به داخل و خارج کشور به خوبی معرفی نماید و از ظرفیت های آن بعنوان ابزار قدرتمند فرهنگی، اقتصادی و عامل توسعه گردشگری استفاده نماید. لذا طراحی و راه اندازی این موزه در راستای قدرتمند شدن دیپلماسی عمومی کشور و تاثیرگذاری از طریق سایبری بر افکار عمومی منطقه و جهان بوده است.

برخی منابع و اسناد مورد استفاده برای موزه:

- آرشیو مرکز مطالعات خلیج فارس
- آرشیو ملی قطر
- دانشگاه خلیج فارس
- سایت بریتیش میوزیوم
- سازمان گیتاشناسی ایران
- موسسه فرهنگی موزه های بنیاد
- مرکز اسناد وزارت امور خارجه
- کتابخانه ملی ایران

- اسناد وزارت خارجه کویت
- اسناد آرشیو ملی عربستان
- موسسه جغرافیایی دنیای سحاب
- World Digital Library www.worlddigitallibrary.org
- British Digital library https://www.bl.uk
- Online Collections https://www.bl.uk
- Library of British Council
- Digital Library of US Congress
- Digital Public Library of America

چرا موزه خلیج فارس نیازمند اتاق فکر بود؟

اتاق فکر ساختاری تحقیقاتی در موزه است که ایده و مشاوره‌هایی را به صورت علمی و تخصصی با بهره‌گیری از دانش روز دنیا در حوزه خلیج فارس ارائه می‌دهد تا ضمن بالابردن کیفیت و استاندارد سطح موزه، خلاقیت و نوآوری‌هایی را پیشنهاد نماید تا موزه از جذابیت‌های داخلی و بین‌المللی برای اقشار مختلف جامعه برخوردار گردد. اصولاً کیفیت سطح موزه بدون اتاق فکر و اندیشکده به یک نمایشگاه دائمی بدون پشتوانه علمی تنزل پیدا خواهد کرد. لذا موزه آنلاین خلیج فارس متشکل از اتاق فکری از نخبگان و پژوهشگران برجسته خلیج فارس شناس است تا در راستای تقویت کیفیت سطح آن مشاوره‌های لازم را ارائه دهند.

۳۰. نقد و بررسی سند الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت (کتاب ایران ۱۴۴۴)

اندیشکده برهان انقلاب اسلامی

<http://didemanbook.ir/product/9786226311793/>

«سند الگوی پایه اسلامی - ایرانی پیشرفت»، اهمّ مبانی و آرمان‌های پیشرفت را تدوین کرده و افق مطلوب کشور را در پنج دهه آینده ترسیم و تدابیر مؤثر برای نیل به آن را طّراحی کرده است. این سند که حاصل تلاش جمعی برخی از نخبگان کشور است، در عین نقاط مثبتی که مهم‌ترین آن‌ها درک الگونویسی برای ۵۰ سال آینده کشور است، نقاط ابهامی وجود دارد که باید بدان پرداخت.

مهم‌ترین نکته‌ای که در باب این سند باید به آن اذعان کرد اینکه برخی از اجزای سند - اعم از کلمات یا برخی فقرات - دارای گرایش‌های لیبرالیستی و سکولاریستی است که می‌توان با ارجاع به گنجینه عظیم اندیشه‌های امام و رهبری از مخاطرات پنهان در این کلمات و عبارات خود را رهانید. این عملیات که شاید بتوان آن را «مستحکم‌سازی سند» نامید، هرگز به معنای ردّ کلی بر سند نیست، بلکه از نشت برخی معانی مرموز در سند - که می‌تواند روح کلی پیشرفت را تحت الشعاع خود قرار دهد - جلوگیری می‌کند.

بر این اساس در این تالیف به بررسی حضور نامحسوس مفاهیم نامأنوس با انقلاب اسلامی پرداخته شده و تلاش شده است تا در موارد مقتضی، پیشنهادهای جایگزین مناسب ارائه شود. لازم به ذکر است که نسخه‌ای از این سند همزمان با انتشار عمومی، به مرکز راهبردی «الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت» نیز ارسال گردید.

۳۱. راهبردهای مقابله با طرح معامله قرن با تمرکز بر نقش فلسطینیان

مهاجر

اندیشکده مرصاد

<https://iranthinktanks.com/strategies-for-the-century-deal/>

روند نزاع فلسطینی-اسرائیلی به سمتی رفته است که «حق بازگشت» لاینحل‌ترین مشکل پیش‌روی مذاکرات صلح، و فلسطینیان خارج از اراضی اشغالی مهم‌ترین عقبه اجتماعی مقاومت شده‌اند. در این میان مهاجران فلسطینی حاضر در دول حاشیه خلیج فارس و به ویژه عربستان به دلیل نقش بالقوه و بالفعلی که توأمان در جنبش‌های فلسطینی و همچنین سیاست‌های دول میزبان‌شان در پرونده فلسطین دارند، اهمیتی مضاعف پیدا می‌کنند. بهره‌برداری بیشینه از موضوع بازگشت، که فلسطینیان مهاجر اصلی‌ترین داعیه‌دار و ذی‌نفع آن هستند، از محدود مسیرهایی است که می‌تواند سناریوهای خطرناک طراحی شده در قالب معامله قرن را به شکست بکشاند. براین‌اساس می‌توان راهبردهای پیش‌روی ایران را برای گشودن این مسیر بدین صورت خلاصه نمود:

۱. پشتیبانی از فرایند تشکیل موسساتی جهت نمایندگی سیاسی فلسطینیان مهاجر و استفاده از این موسسات جهت اثربخشی به آرای مهاجرین در انتخابات فلسطینی. این موسسات باید بتوانند به نحوی سامان‌دهی شوند که کارکرد ثانویه برای جهت‌دهی، شبکه‌سازی و بسیج فلسطینیان داشته باشند.
۲. بازسازی و تقویت روابط با جناح ضفاوی جنبش حماس و استفاده از شبکه روابط آن با مهاجران فلسطینی حاضر در دول حاشیه خلیج فارس. اعمال این سیاست ملازم با پذیرش اولویت‌دهی به روابط با کادر سابق دفتر سیاسی حماس در قیاس با رهبران حاضر در دولت غزه است.

۳۲. بررسی حقوق آب در فلات ایران در بستر تحولات اقتصادی و اجتماعی

اندیشکده تدبیر آب ایران

<http://iwpri.ir/home/download?id=1445>

پژوهش حقوق آب در فلات ایران که به صورت یک کار سیاست‌پژوهی انجام شده است از اولین کارهای موثر و دقیق صورت‌گرفته در حوزه حقوق آب در ایران است که از نگاه بخش خصوصی و حقوق خصوصی به بررسی سیر قوانین آب در حدود یک سده گذشته در بستر اجتماعی و اقتصادی آن پرداخته است. این تحقیق توسط دو فعال بخش خصوصی مسلط و آگاه به مسائل انجام شده است در طول ۲ سال انجام شده و به صورت مستقل به بررسی دقیق قوانین پرداخته است.

این تحقیق بر آن است تا با بررسی ظرفیت‌ها و تمهیدات قانونی ناظر بر منابع آب زیرزمینی، آثار عینی اجرای قوانین بر حقوق بهره‌برداران را شناسایی کرده تا تحولات مالکیت آب از نظر مفهومی و حقوقی و نیز قواعد و قوانین مرتبط با آن، دست‌آوردهای اصلاحات در نظام حقوق آب و استقرار نظام صدور مجوز، ریشه‌های بدفهمی و تفسیر به رأی و برداشت نادرست از قوانین و اندرکنش قانون آب و سیاست‌های کلان اقتصادی- اجتماعی را مورد مذاقه قرار داده و احکام‌های اصلاحی را پیشنهاد می‌دهد.

موضوع اصلی که در کانون توجه قرار گرفته، چگونگی به روز و بهنگام‌کردن حقوق آب با توجه به مقتضیات زمان تا به امروز است. نویسندگان دوره‌های زمانی فصل اول تا چهارم را «دوران شفافیت» و دوره‌های زمانی فصول پنجم و ششم را «دوران ابهامات» نام‌گذاری کرده‌اند. یعنی با تأکید به احکام "حیازت مباحات" و "حریم" منابع آب زیرزمینی، در فصل اول پس از بررسی مفاهیم و مستندات مربوط، نتایج کار بعد از اسلام را با تأکید بر آوردن عُرف رایج در بهره‌برداری از قنات‌ها و چشمه‌ها در قالب احکام فقهی "دست‌آورد" مهم، در فصل دوم با ارائه و تحلیل شواهد، تدوین رویه‌های عُرفی و شرعی را در قالب قوانین مدنی، "منسجم و خالی از تناقض"، در فصل چهارم قانون آب و نحوه ملی‌شدن آن را "جامع، مانع و تالی قانون مدنی" ارزیابی می‌کنند. در تمامی این فصول تلاش شده تا در حد امکان به جنبه‌های مثبت و منفی، هردو توجه شود. در ادامه در دوران ابهامات (فصول پنجم و ششم)، مقاله (با تأکید بر حقوق مالکیت آب زیرزمینی) برای دهه‌های گذشته، اطلاعات گسترده و با جزئیات بیشتری را از نظر تقنینی، اجرایی و پیامدی فراهم می‌کنند. ارزیابی دوره اخیر (دوران ابهامات)، از رویکردهای ایدئولوژیک، عطف به ما سبق‌کردن قانون و هدف‌های پنهان برای مشروعیت‌بخشیدن تجاوزات قبلی، اقدامات کوتاه‌بینانه و ناتمام‌بودن و وجود کاستی‌های فراوان حکایت دارد. مخاطبینی ممکن است این روایت‌ها را ناخوشایند تلقی و یا بازگوکردن آن‌ها را چندان مفید

ندانند. اما باید عنایت داشت که چاره واقعی کار نه در مسکوت‌ماندن یا نفی واقعیت‌ها، بلکه بررسی و مذاقه در کجروی‌ها است. یعنی کاری که با دقت و جدیت، این مقاله به آن پرداخته است.

نوآوری این تحقیق نگاهی دقیق تاریخی آن به مسئله حقوق آب در بستر اقتصادی و اجتماعی جامعه ایران است. با تشریح شرایط اجتماعی و اقتصادی نقاط عطف قانونی در کشور مانند دوران تصویب قانون «آب و نحوه ملی شدن آب» و قانون توزیع عادلانه آب، فهمی چندلایه‌ای و عمیق نسبت به قانون آب در اندرکنش حوزه‌های مختلف ارائه داد.

پس از تهیه محصول تحقیق که یک مقاله بود به شیوه‌ها مختلف الکترونیکی و چاپی در اختیار افراد موثر قرار گرفت. در رسانه‌های مختلف خلاصه تحقیق منتشر شد و در ویژه‌نامه شرق مخصوص آب که مخاطبان آن سیاست‌گذاران بود، نتایج تحقیق منعکس شد. این تحقیق در مراکز مختلف سیاست‌گذاری و دانشگاهی مورد توجه قرار گرفته است. این تحقیق توسط اتاق بازرگانی ایران در اولین رویداد ملی آب در این اتاق یافته‌های این تحقیق ارائه و مورد بحث قرار گرفته و برای سیاست‌گذاری خود در رابطه با بخش دولتی مورد استفاده قرار گرفت. همچنین نتایج این تحقیق به سرعت به یکی از مراجع کلیدی توسط جامعه دانشگاهی برای کار بر روی قوانین آب تبدیل شد و مراجعات متعددی به اندیشکده برای برگزاری نشست‌هایی برای تحقیق بر سر آن شد. پژوهش‌گران به رویدادهای متعددی برای ارائه نتایج تحقیق دعوت شدند و پژوهش‌های کارشناسی ارشد و دکترای زیادی با اتکای به یافته‌های این تحقیق انجام شد. بخش حقوقی آب کشور نیز در فرایند تعاملی به بحث و گفت‌وگو بر سر یافته‌های این تحقیق و تدقیق و اصلاح دیدگاه‌های خود پرداختند. مطابق ارزیابی‌های اولیه انجام شده این تحقیق سیاست‌پژوهی با بررسی تاریخی صورت داده در کارهای خود یک گام مسئله حقوق آب در کشور را شفاف‌تر کرده است. راهگشا بودن این تحقیق به آن سبب است که نگارنده آن یکی از بهره‌برداران تاثیرپذیر از قوانین در چند دهه گذشته از دهه ۴۰ بوده که تاثیر مستقیم قوانین آب را بر بخش کشاورزی به صورت نزدیک می‌دیده و از دیدگاه واقعی و پخته‌ای برای تحلیل تاثیرات قوانین بر گروه‌های مختلف آگاه بوده است.

از این رو مخاطبان گسترده‌ای از جمله سیاست‌گذاران بخش آب، دانشگاهیان، بخش خصوصی و نمایندگان مجلس از یافته‌های این تحقیق متاثر شدند. بررسی‌های دقیقی برای ارزیابی میزان این تاثیرگذاری صورت نگرفته است. اما در یک اقدام ارتباطی برای بخشی از افراد اثرگذار حقوقی در کشور شامل نمایندگان مجلس مصوب‌کننده قانون توزیع عادلانه آب، اساتید برجسته حقوق و فقه، کانون وکلای دادگستری، انجام حقوق‌شناسی ایران و مراکز حقوقی آب شامل وزارت نیرو، دانشگاهیان برجسته نتایج تحقیق ارسال شد.

۳۳. ارزیابی مقدماتی حکمرانی آب کشور

اندیشکده تدبیر آب ایران

<http://iwpri.ir/home/download?id=493>

هدف اصلی و بنیادی ایجاد اندیشکده تدبیر آب ایران «اثرگذاری برای ایجاد تغییر و اصلاح حکمرانی آب» در کشور می‌باشد. در مسیر تحقق این مهم، دو سؤال کلیدی مطرح است:

- وضعیت موجود حکمرانی آب کشور چگونه است و چه خلاءهای اصلی در مقایسه با شرایط حکمرانی مؤثر، تشخیص داده می‌شود؟

- با توجه به عوامل مؤثر بر اصلاح حکمرانی آب کشور، چه اقداماتی برای اندیشکده توصیه می‌شود؟

بنابراین اندیشکده در اولین گام، به ارزیابی حکمرانی آب پرداخت. در رویکرد اندیشکده به حکمرانی آب، ارزیابی نهاد حکمرانی و تشخیص خلاءها و شکاف‌های اصلی، بر اساس مدل حکمرانی چندسطحی و نسبت به هدف کارآمدی انجام می‌شود. کارآمدی هر نهاد به دو مولفه‌ی (۱) قواعد حاکم بر نهاد و (۲) تبعیت اعضا از آن قواعد بستگی دارد، و در چارچوب تحلیلی اندیشکده، توجه محوری بر مولفه دوم، یعنی پذیرش و تبعیت از قواعد، اقتدار و عوامل مؤثر بر ایجاد و اعمال آن در نظام حکمرانی در کانون توجه قرار دارد.

برای شناخت بیشتر و تحلیلی‌تر از نظام حکمرانی کشور به اسناد موجود مراجعه و از دانش خبرگی برای اخذ نتایج ارزیابی مقدماتی در این زمینه استفاده شده است. هرچند که مفهوم حکمرانی آب نوپدید محسوب می‌شود و در اسناد موجود حوزه آب کشور چندان این اصطلاح رایج نیست، اما مطالعاتی در زمینه شرایط نهاد آب کشور، وضعیت مشارکت، قانون‌محوری و مشروعیت وجود دارد که می‌تواند در تهیه این مقاله مورد استناد واقع شود. بعلاوه اندیشکده برای ارزیابی نظام‌مند به چارچوب تحلیلی توسعه یافته توسط اندیشکده در این مقاله و استفاده دانش خبرگی اتکاء کرده است.

در این گزارش پس از بررسی و انتخاب روش‌شناسی ارزیابی حکمرانی آب، چارچوب تحلیلی اندیشکده با افزودن شکاف‌های نظام حکمرانی کامل‌ترشده و نتیجه ارزیابی بر اساس ساختار حاصله، ارائه می‌شود. عبارت دیگر، سازماندهی این مقاله به تبع ترتیبات ساختار تحلیلی اندیشکده، شکل گرفته است. بنابراین، بخش بعدی به انتخاب روش‌شناسی و به تبع آن تکمیل چارچوب تحلیلی اندیشکده اختصاص دارد. با تکمیل چارچوب تحلیلی، با توجه به مجموعه نتایج بررسی‌های موجود، دانش خبرگی و ساختار تحلیلی حکمرانی اندیشکده، نتایج ارزیابی کوتاه و مقدماتی از وضعیت حکمرانی کشور بخش پایانی مقاله را تشکیل می‌دهد.

برای انجام این تحقیق دو سال با برگزاری جلسات هفتگی، کارشناسان و صاحب‌نظران مختلف درگیر بودند و تمام چارچوب‌های ارائه شده در جهان در حوزه حکمرانی آب مورد بررسی قرار گرفته شده است. پس از جستجو و بررسی اسناد مختلف در زمینه ارزیابی حکمرانی آب اسناد زیر برای تمرکز و استفاده از آنها در راستای تشخیص خلاءها و ارزیابی حکمرانی، مناسب تشخیص داده شدند:

- حکمرانی آب در کشورهای "سازمان همکاری‌های اقتصادی و توسعه" (OECD)
- شاخص‌های حکمرانی آب در آسیا
- حکمرانی آب در آمریکای لاتین و کارائیب
- طرح ترازیبی حکمرانی منطقه ای آب منطقه خاورمیانه
- وضعیت حکمرانی در کشورهای آفریقایی

نوآوری این تحقیق در توسعه یک مدل حکمرانی متناسب با شرایط کشور ایران و متکی به دانش خبرگی و وضعیت ساختاری و نهادی کشور است. با طرح این سوال که چرا ما قوانین و سیاست‌های به نسبه متری در کشور داریم و این سیاست‌ها و تصمیمات اجرا نمی‌شوند. این سوال چون با شرایط کشور طرح شد چارچوب مناسبی برای ارائه پاسخ به این سوال در قالب چارچوب حکمرانی ارائه شده توسط اندیشکده توسعه داده شد. به اذعان بسیاری از کارشناسان و صاحب‌نظران این تحقیق به دلیل نگاه جامع و ساختارمند فصل ریسمان محکمی شد برای جامعه آب که از آن به بعد موضوع حکمرانی به بیراهه نرود. چون یکی از آفت‌های جامعه کشور طرح ناقص مفاهیم و دیدگاه و پارادایم‌ها و مثله شدن مفاهیم است که این تحقیق در مورد پارادایم حکمرانی آب کاری ارزشمند برای طرح درست مسئله و ارائه یک چارچوب دقیق بود.

نتایج این تحقیق در قالب یک مقاله مکتوب به صورت الکترونیکی و چاپی در اختیار جامعه قرار گرفته و پس از انتشار وسیع در مجاری مختلف ارتباطی برای مخاطبان مختلف چون سیاست‌گذاران، دانشگاهیان، مدیران و کارشناسان، در جلسات و نشست‌های مختلف با افراد اثرگذار مورد گفت‌وگو قرار گرفت. جریان اثربخشی با نتایج این تحقیق در حوزه حکمرانی آب کشور راه افتاد. یکی از مخاطبان اصلی این تحقیق دانشگاهیان بودند که از آن به بعد چارچوب ارائه شده برای بررسی حکمرانی آب توسط اندیشکده در این تحقیق و نتایج آن به عنوان یکی از چارچوب‌ها منابع و چارچوب‌های مهم برای دانشجویانی که در حوزه سیاست‌گذاری آب و حکمرانی آب به تحقیق انجام شده است، می باشد.

آنچه شایسته تقدیر است نگاه نو و موثری است که در این تحقیق توسعه داده شده تا در قالب آن مسائل آب کشور درک شود.

۳۴. بررسی بازتخصیص آب کشاورزی و پیامدهای آن

اندیشکده تدبیر آب ایران

این تحقیق برای اولین بار در کشور مسئله بازتخصیص و جابه‌جایی حقوق آب را به عنوان یک مسئله حقوقی و نه هیدرولوژیکی مطرح کرده و سیاست‌گذاران این بخش را به پاسخ‌گویی واداشته است.

نوآوری این پژوهش از لحاظ اجتماعی‌سازی موضوع و پیگیری در سطح تصمیم‌گیران قابل توجه است. موضوع بازتخصیص آب کشاورزی، شاید بتوان گفت از یک سو بیانگر یکی از اشتباهات استراتژیک در تاریخ معاصر مدیریت آب است و از سوی دیگر یک مسیر اجتناب‌ناپذیر برای آینده‌ی مدیریت آب کشور را نشان می‌دهد. اندیشکده تدبیر آب ایران، با توجه به هدف اصلی که برای خود در جهت اصلاح حکمرانی آب کشور در نظر گرفته است، تلاش نمود تا این پژوهش را متفاوت با بسیاری دیگر از فعالیت‌های پژوهشی مرتبط با سیاست‌گذاری آب که از سوی دانشگاه‌ها انجام می‌گیرد، به سمع و نظر بسیاری از تصمیم‌گیران و حتی جامعه برساند. برای همین منظور تلاش شد تا پیش از رونمایی از نتایج این پژوهش، از کانال‌های ارتباطی مختلف همچون خبرگزاری‌ها و روزنامه‌ها و برگزاری جلسات خبری، زمینه‌سازی لازم را برای انتشار نتایج انجام دهد.

هم اکنون این پژوهش به عنوان یکی از اصلی‌ترین موضوعاتی تبدیل شده که وزارت نیرو به دنبال باز کردن و پرداختن به ابعاد مختلف آن است و در همین راستا، تاکنون یک جلسه در پژوهشگاه نیرو با حضور مدیران و متخصصان برگزار شده است و جلسه آتی آن در سومین کنفرانس حکمرانی و سیاست‌گذاری عمومی برگزار خواهد شد. البته باید این را پذیرفت که تا اجتماعی‌سازی فاصله زیادی وجود دارد، اما تا کنون تمام تلاش‌ها در این راستا صورت گرفته که با عموم ذینفعان موضوع جلسات بحث برگزار گردد. از این جمله می‌توان به برگزاری جلسات در اتاق بازرگانی ایران و اتاق بازرگانی اصفهان اشاره کرد و امید است که در آینده نزدیک جلساتی در استان‌های حساس از لحاظ کمبود آب برگزار گردد. همین‌طور اندیشکده تدبیر آب ایران در نظر دارد تا موردکاوی‌ها در رابطه با بازتخصیص آب را در استان‌های دیگر ادامه دهد تا در آینده‌ی نزدیک گفتمان بازتخصیص آب را نه تنها در ادبیات تصمیم‌گیران بلکه کشاورزان، صنعتگران و بخش خدمات اشاعه دهد.

این پژوهش مبتنی بر مرور ادبیات بین‌المللی در زمینه‌ی تخصیص آب، حقوق آب، تصرف آب و ... انجام گرفته و از سوی دیگر در طی این پژوهش مرور جامعی از قوانین، سیاست‌ها، برنامه‌ها و حتی طرح‌های و

پروژه‌های بین‌المللی صورت گرفته است. همین‌طور در این پژوهش، از نتایج مطالعات داخلی مرتبط نیز بهره‌گیری شده است. با اتکا به اظهار نظر بسیاری از متخصصان باتجربه در موضوع مدیریت آب کشور، این پژوهش به اندازه‌ای عمق و اعتبار دارد که قابلیت ارائه در نشست‌ها و کنگره‌های بین‌المللی را دارد. در حال حاضر، این پژوهش به عنوان یک کاندیدا از سوی اتاق بازرگانی ایران برای معرفی به عنوان پژوهش برتر در حال بررسی است. بعلاوه، مقرر شده تا بر اساس نتایج این پژوهش، گزارشی جهت ارائه در نشست بین‌المللی سنگال تهیه گردد.

یکی از نکات بسیار مهم در رابطه با موضوع سیاستگذاری آب اینست که اگرچه اهمیت آن بسیار بالاست و به عنوان یک ابربحران در کشور شناسایی شده است اما دخل و تصرف آن در گفتمان عمومی و حتی گفتمان مسئولان کشور بسیار اندک است و با موضوعی همچون بنزین بسیار فاصله دارد. یکی از هدف‌گذاری‌های اندیشکده تدبیر آب هم این است که بتواند این موضوع را در قالب پویش‌های اجتماعی، به یک گفتمان تبدیل سازد. باید صادقانه اذعان کرد که هنوز فاصله زیادی تا اثرگذاری در سطح وسیع باقی مانده است اما هم‌اکنون اندیشکده تدبیر آب می‌کوشد تا پله پله ذینفعان بیشتری را در این مسیر درگیر سازد.

دست‌آورد اصلی این پژوهش در کنار تولید گزارشی ارزشمند، اینست که باعث شده تا در جامعه‌ی کوچک تصمیم‌گیران و سیاستگذاران آب، موضوع بازتخصیص به یک مسأله‌ی پررنگ مبدل گردد. برگزاری دومین جلسه در رابطه با تخصیص و بازتخصیص آب در سومین کنفرانس حکمرانی و سیاستگذاری، نشان از همین مسأله دارد.

این پژوهش در قالب یک پروژه‌ی ۲۳ میلیون تومانی در مدت زمان یک سال و نیم با تمرکز بر دو پژوهشگر انجام گرفته است. البته پژوهشگران مزبور در انجام دادن این پژوهش از بازدیدهای میدانی و همین‌طور مصاحبه با متخصصان برجسته‌ی کشور در زمینه‌ی مدیریت آب بهره‌گیری کردند. همین‌طور اندیشکده تدبیر آب ایران، به عنوان بزرگ‌ترین شبکه‌ی کشور در زمینه‌ی موضوعات مرتبط با حکمرانی آب، سعی کرده تا این پژوهشگران را در مسیر اجرای پژوهش همیاری و حمایت نماید. می‌توان به جرئت گفت این پژوهش که تاکنون جلب توجه به نسبت بالایی در بدنه‌ی تصمیم‌گیران داشته است، در مقایسه با پروژه‌های انجام گرفته در بدنه‌های دولتی، با هزینه‌ی بسیار اندکی انجام گرفته است.

همان‌طور که قبل‌تر و در قالب پاسخ به سوالات پیشین ذکر گردید، این پژوهش به یک موضوع بسیار مهم در عرصه‌ی سیاستگذاری عمومی کشور می‌پردازد که در نتیجه‌ی ارائه‌ی نتایج آن در قالب جلسات متعدد، تاکنون بازخوردهای بسیار مثبتی از لحاظ کیفی در رابطه با این پژوهش دریافت شده است و همین‌طور تاکنون پیشنهاداتی برای ارائه آن در نشست‌های بین‌المللی و ملی دریافت شده است. البته هنوز متن

اصلی گزارش از طریق وبسایت اندیشکده تدبیر آب ایران در دسترس عموم قرار نگرفته است و هنوز اطلاعات منتشره از این پژوهش معطوف به جلسات متعدد و افراد محدودی است که در جلسات مخاطب قرار گرفته‌اند. امید است که با انتشار گزارش در وبسایت اندیشکده، حجم بیشتری از مخاطبان بتوانند از این گزارش استفاده کنند.

۳۵. تدوین چارچوب اولیه آیین‌نامه جذب و ارتقاء اعضای هیئت علمی دانشگاه‌های کشور مبتنی بر بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی

پژوهشکده چشم‌انداز و آینده‌پژوهی

<https://iranthinktanks.com/wp-content/uploads/2020/01/University-Faculty-2nd-Step.pdf>

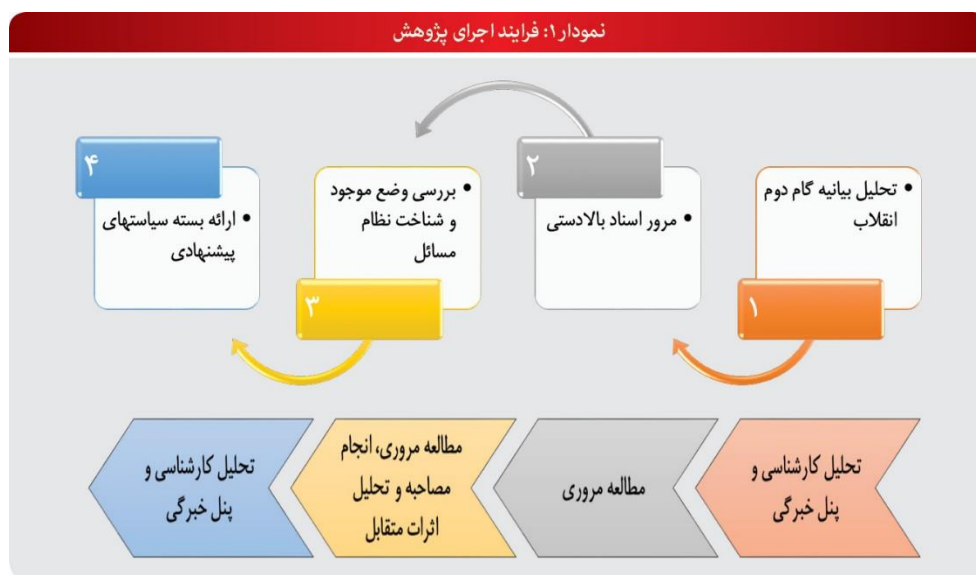
۱- نوآوری‌ها

یکی از نوآوری‌های طرح پژوهشی چارچوب اولیه آیین‌نامه جذب و ارتقاء اعضای هیئت علمی دانشگاه‌های کشور ابتدا آن به بیانیه گام دوم و تجزیه و تحلیل آن در فرایندهای جذب و ارتقای اعضای هیئت علمی به عنوان بازیگران پیشران در نظام علم و فناوری کشور و متعاقباً قدرت جمهوری اسلامی ایران است. بهره‌گیری از روش‌های آینده‌پژوهی و استفاده از روش‌های کتابخانه‌ای و میدانی در کمتر از دو هفته و همچنین نتیجه تصویب طرح در هیئت عالی جذب شورای عالی انقلاب فرهنگی و سفارش فازهای بعدی برای اصلاح رویه‌ها و دستورالعمل‌های پیشنهاد شده از جمله مهم‌ترین عناصر و نتایج این طرح می‌باشد.

چارچوب اصلی برای بازنگری نظام جذب و ارتقای اعضای هیئت علمی دانشگاه‌های کشور، مهم‌ترین محصول این طرح بوده است. در انتهای این طرح جهت افزایش اثرگذاری متن و بیشتر خواننده شدن محتوای اصلی از اینفوگرافیک‌هایی استفاده شد که مبین حجم زیادی از اطلاعات در قالب المان‌های گرافیکی است. در این اینفوگرافیک‌ها سعی شده است که جهت‌گیری جدیدی برای نظام جذب و ارتقا پیشنهاد شده تا سه بردار (۱) شتاب علمی، (۲) حل مسائل کشور و (۳) توجه به قله‌ها و مرزهای دانش را همسو سازد.

۲- کیفیت منابع و اسناد

پروژه حاضر بر محور تحلیل ثانویه سند راهبردی «بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی» و تحلیل دلالت‌های راهبردی و سیاستی آن بر حوزه علم و فناوری، با تاکید بر مقوله جذب و ارتقا، تدوین شده است. همچنین مرور اسناد بالادستی، بررسی وضع موجود و مسائل حوزه مورد بررسی، این گزارش را تکمیل می‌کنند و سرانجام با توصیه‌های کلان جهت پیاده‌سازی سند بیانیه در حوزه جذب و ارتقا، این گزارش پایان می‌یابد. گام‌های مذکور با روش‌های تحلیل کارشناسی، پنل خبرگی، مطالعه مروری و تحلیل اثرات متقابل صورت گرفته است. (همه منابع در انتهای فایل گردآوری شده است)

۳-دامنه و سطح اثرگذاری مورد انتظار برای این پروژه

در ابتدا این موضوع در دامنه دانشگاه آزاد پیشنهاد شد اما با توجه به فرصت ایجاد شده، در جلسه هیئت عالی جذب شورای عالی انقلاب فرهنگی ارائه و مصوب شد.

۵-کمیت و کیفیت نیروی انسانی

در این طرح از ۱۰ نفر پژوهشگر کارشناسی ارشد و دکتری رشته‌های آینده‌پژوهی، مدیریت آموزش عالی، تاریخ، فنی و مهندسی، خط مشی گذاری و جامعه‌شناسی استفاده شده است. دستاوردهای این پروژه به نمایندگی از دانشگاه آزاد در هیئت عالی جذب به قدری مهم ارزیابی شد که تمامی سفارش‌های بعدی مبنی بر ادامه طرح، به دانشگاه آزاد و متعاقباً پژوهشکده واگذار شد. همچنین نتایج آن چندین بار در جلسات مختلف و متعدد میان دانشگاهی ارائه شد.

۳۶. بررسی مخاطرات تصویب لایحه الحاق ایران به کنوانسیون مبارزه با جرایم سازمان‌یافته فراملی (پالرمو)

اندیشکده راهبردی تبیین

<http://tabyincenter.ir/up/pal.pdf>

این گزارش توسط اندیشکده راهبردی تبیین در بهمن ۱۳۹۷ تهیه شد. هدف از تهیه این گزارش، ایجاد درکی درست و عمیق در افراد و نهادهای تصمیم‌گیر در مورد تصویب لایحه الحاق ایران به این کنوانسیون است. در چارچوب این گزارش سعی شده پیشنهادهای عملی و صریح در اختیار نهادهای تصمیم‌ساز قرار داده شود تا آنها بتوانند مشخصا در این مورد اظهار نظر و تصمیم‌گیری کنند.

این امر از مهم‌ترین جنبه‌های نوآوری گزارش محسوب می‌شود. منابعی که برای تهیه این گزارش تهیه شده بسیار دسته اول و با کیفیت هستند. از این جهت که هم به روش طوفان فکری و هم به روش گروه متمرکز شا شرکت کارشناسان اندیشکده تبیین جمع‌آوری شده و در تهیه گزارش مورد استفاده قرار گرفتند.

درباره اعتبار گزاره‌های مطروحه در این گزارش باید گفت که تقریبا طیف وسیعی از کارشناسان اندیشکده تبیین مشارکت داشته‌اند و نظر خود را اعلام کردند و برآیند کار پس از یک چکش‌کاری بسیار اساسی مستخرج شده و سطح اثرگذاری گزارش مربوط می‌شود به سطح کلان تصمیم‌گیری سیاسی و این موضوع هم در بعد داخلی و هم در بعد خارجی برای دولت و نظام سیاسی از اهمیت خاصی برخوردار است.

دست‌آورد نهایی یک گزارش هشدار است که این گزارش در اختیار نهادهای مختلف قرار داده شده است. کمیت و کیفیت نیروی انسانی که در این گزارش مورد استفاده قرار گرفته شرح ذیل است:

۱- کارشناسان اندیشکده تبیین به تعداد ۶ نفر. به این صورت که این کارشناسان به صورت مداوم در جلسات مختلف و در مباحث متعدد شرکت داشتند. داده‌ها جمع‌آوری شدند. اعتبار این داده‌ها مورد ارزیابی قرار گرفت و بعدا در گزارش وارد شده است.

۲- حجم مخاطبینی که گزارش درگیر خود کرده است، مانند اغلب گزارش‌های اندیشکده عمومی نیستند و به افراد و نهادهای خاص تصمیم‌گیرنده در این حوزه مربوط می‌شوند. در این چارچوب اندیشکده تبیین اقدام به این امر کرده که این گزارش را به دست اعضای شورای نگهبان، اعضای مجمع تشخیص مصلحت نظام و برخی از نمایندگان مجلس شورای اسلامی قرار دهد که این افراد مراجع ذی صلاح برای تصمیم‌گیری در این حوزه هستند.

نکته مهمی که در این گزارش وجود دارد این است که با توجه به اینکه الحاق ایران به کنوانسیون پالرمو پیدا کرده، این گزارش یک اثر بسیار واقع‌بینانه است که تمامی ابعاد و جوانب امر را به صورت موşkافانه مورد توجه قرار داده و در پیشنهاداتی که ارائه شده سعی بر این بوده که این پیشنهادات بسیار عملی، منطقی قابل اجرا باشند. از این جهت این گزارش یک گزارش منحصر به فرد در فرآیند تصمیم‌گیری و تصمیم‌سازی کلان نظام سیاسی برای الحاق ایران به کنوانسیون جرائم سازمان یافته فراملی مربوط می‌شود. این اعتقاد در اندیشکده تبیین وجود دارد که هم اکنون که هنوز هم در خصوص این کنوانسیون در مجمع تشخیص مصلحت نظام تصمیم‌گیری نشده، اعضای مجمع می‌توانند با پیش روی خود قرار دادن گزارش اندیشکده تبیین و با یک بررسی درست و حساب شده در خصوص الحاق و یا اعلام تعهدات ایران به دستورالعمل‌های گروه ویژه اقدام مالی تصمیم‌گیری نمایند.

۳۷. جهان اسلام و اقتصاد دانش بنیان

موسسه آینده‌پژوهی جهان اسلام

واژه‌ی اقتصاد دانش‌بنیان در دهه ۱۹۶۰ وارد ادبیات اقتصادی شد اما تحولات دهه‌ی ۹۰، این واژه را تجدید و احیا نمود. هرچند سازمان اقتصادی همکاری و توسعه تلاش‌های زیادی برای شاخص سازی در زمینه‌ی اقتصاد دانش‌بنیان انجام داد؛ ولی تا سال ۱۹۹۵ به جمع‌بندی کاملی نرسید، تا این‌که در همین سال برای اولین بار چارچوب مدونی از واژه اقتصاد دانش‌بنیان در سازمان اقتصادی همکاری و توسعه در قالب سند وزارتی کمیته‌ی سیاست‌گذاری علم و فناوری کانادا منتشر شد. این سند تعیین‌کننده‌ی جایگاه مدل‌های جدید رشد و عملکرد ابداعات در اقتصاد بوده است. بنابراین تبیین جایگاه نظری دانش، نحوه‌ی تعامل و واقعیات رخ داده در عالم خارج نظیر روند شتابان همگرایی بازارها، جهانی‌شدن، رقابت بیشتر و از همه مهم‌تر جهش خیره‌کننده‌ی فناوری اطلاعات و ارتباطات زمینه را برای تدوین الگویی اجرایی از این پارادایم رشد و توسعه‌ی اقتصادی فراهم ساخته است. در نتیجه جهان به روشنی دریافت که نوع جدیدی از اقتصاد در حال ظهور است که مبنای متفاوتی برای رشد و توسعه‌ی اقتصادی کشورها عرضه می‌کند. این اقتصاد که به اقتصاد دانش شهرت دارد، نتیجه‌ی تعامل جهانی‌شدن توسعه و تحول دانش می‌باشد.

نکته‌ی اساسی در مبحث دانش، توانایی استفاده از آن به طریقی است که رشد و توسعه‌ی اقتصادی را تضمین نماید. لذا علی‌رغم وجود دانش، بسیاری از کشورهای جهان در زمره کشورهای دانش‌بنیان تلقی نمی‌شوند.

جهان امروز شاهد شتابگری در نوآوری‌های تکنولوژیک، سازمانی و نهادی است و تکنولوژی‌های جدید، یعنی «تکنولوژی اطلاعات»، «بیوتکنولوژی»، «نانوتکنولوژی» ظهور و به سرعت توسعه پیدا کرده‌اند؛ دانش به دارایی استراتژیک و عامل اساسی رشد تبدیل شده و جهانی‌شدن اقتصاد شتاب گرفته است. به سیستم‌های اقتصادی واقع در این رویکرد توسعه، اقتصاد مبتنی بر دانش گفته می‌شود.

این تحولات بنیادی در اقتصاد جهانی، ماهیت فعالیت و رقابت را هم در داخل یک کشور و هم در بین کشورها دچار دگرگونی اساسی کرده و خواهد کرد. نظم نوینی در حال شکل گرفتن است که پایه‌هایش بر «دانش جدید» و «نوآوری مبتنی بر دانش» استوار است. در نظم نوین اقتصاد جهانی، ایجاد دانش جدید و بهره‌برداری مطلوب از آن، شرط حیات سیستم‌های اقتصادی و اجتماعی است.

این تحولات جهانی، اقتصادهای مبتنی بر منابع مادی، مانند اقتصاد بسیاری از کشورهای اسلامی را به چالش جدید و اساسی فرامی‌خواند. اگر این‌گونه کشورها بخواهند مسیر عادی را طی کنند و مانند کشورهای پیشرفته بعد از طی نمودن اقتصاد صنعتی به اقتصاددانش برسند، باید برای همیشه یا برای سالیان طولانی به‌عنوان یک کشور عقب‌افتاده دنباله‌رو کشورهای پیشرفته باشند، اما اگر بتوانند به اقتصاد یادگیرنده تبدیل شوند می‌توانند بدون طی کردن مرحله‌ی اقتصاد صنعتی به‌سرعت وارد مرحله‌ی اقتصاددانش (به‌عنوان رویکرد جدید توسعه) شوند و به اقتصاد مبتنی بر دانش تبدیل گردند. در غیر این صورت در اثر رقابت شدید جهانی که بر مبنای «دانش جدید» و نوآوری پیوسته‌ی تکنولوژیک شکل می‌گیرد، از پیشرفت بازمی‌مانند.

البته تبدیل‌شدن به اقتصاد یادگیرنده نیز کار ساده‌ای نیست و مستلزم تحولات بسیاری ازجمله‌ی تحولات نهادی، نهادسازی و توسعه‌ی تعامل میان بخش‌های گوناگون است. با تقلید ناآگاهانه از کشورهای پیشرفته و با تلاش درون‌زا فقط، نمی‌توان به این وضعیت رسید. همچنین اقتصاد مبتنی بر دانش با استراتژی‌های سنتی توسعه‌ی صادرات و جایگزینی واردات دست‌یافتنی نیست. انتقال فیزیکی تکنولوژی در صادرات بی‌حدواندازه مواد خام، اقتصاد را به‌طرف سمت اقتصاددانش رهنمون نخواهد کرد. تنها فرایندی که اقتصاد کشورهای درحال توسعه‌ی مبتنی بر منابع مادی را به‌طرف اقتصاد مبتنی بر دانش سوق می‌دهد، تبدیل‌شدن به فرایند اقتصاد یادگیرنده است. اقتصاد یادگیرنده به این مفهوم است که یک سیستم اقتصادی برای تولید کالا و خدمات جدید و افزایش رفاه شهروندان خود علاوه بر این‌که به‌طور پیوسته از اقتصاد جهانی دانش کسب می‌کند، به‌طور درون‌زا و پیوسته دانش را تولید، توزیع، اشاعه، تبدیل و از آن بهره‌برداری کند. پس تبدیل‌شدن یک سیستم اقتصادی به اقتصاد یادگیرنده کار ساده‌ای نیست و مستلزم تحقق شرایط خاصی است که مهم‌ترین آن وجود دولت دانش‌محور، بنگاه یادگیرنده و دانشگاه کارآفرین است.

دولت دانش‌محور، دانش لازم برای ارائه‌ی خدمات اجتماعی مانند سیاست‌گذاری، بسترسازی و تولید کالای عمومی را از نهادهای خارج از کشور و دانشگاه‌های داخل کسب یا به‌طور درون‌زا تولید می‌کند؛ بنگاه یادگیرنده، دانش لازم برای تولید کالا و خدمات خصوصی از نهادهای خارج از کشور و دانشگاه‌های داخل را کسب یا به‌طور درون‌زا تولید می‌کند و دانشگاه کارآفرین، دانش لازم برای تولید سرمایه‌ی انسانی، تکنولوژی و ایجاد بنگاه مبتنی بر دانش را از نهادهای خارج از کشور و دانشگاه‌های داخل کسب یا به‌طور درون‌زا تولید می‌کند.

جامعه آماری که در این پروژه مورد بررسی قرار گرفته است، جهان اسلام می‌باشد. غالباً با شنیدن نام جهان اسلام دچار ترکیبی از بیم و امید می‌شویم. مهم‌ترین علتی که ما را به فکر فرو می‌برد مغفول ماندن از پتانسیل‌هایی است که همواره از آن‌ها یاد می‌شود اما به‌طور معمول به مرحله اجرایی نمی‌رسد. اهم این

پتانسیل عبارت‌اند از: دارا بودن بزرگترین سهم جمعیت جوان در جهان، اضافه شدن به ذخایر گران‌بهای طبیعی شامل طلا، نفت، گاز و مواد معدنی، مزیت نسبی در تولید محصولات کشاورزی و غنای میراث فکری و فرهنگی؛ اما در مقابل این عوامل همگرایی بخش، دلایلی نیز برای واگرایی قابل ذکر است که از جمله آن‌ها می‌توان به قرائت‌های متفاوت و متضاد از دین اسلام و مذاهب آن، عدم پذیرش اسلام سیاسی در اکثر کشورهای اسلامی، وابستگی اکثر دولت‌های کشورهای مسلمان به قدرت‌های برتر در نظام بین‌الملل، عدم وجود نظام‌های سیاسی مردم‌سالار در اکثر کشورهای اسلامی که موجب وابستگی بیشتر این کشورها به بازیگران محوری سیستم بین‌الملل می‌گردد، ارجحیت منافع شخصی و گروهی حاکمان و رهبران برخی از کشورهای اسلامی بر منافع ملی و ضرورت‌های محوری اسلام اشاره نمود. نکته اصلی این نوشتار آن است که با وجود تنوع حاکم بر کشورهای اسلامی از منظرهای مختلف، وضعیت اقتصادی می‌تواند به عنوان مهم‌ترین خاستگاه اجتماعی هر کشور، سبب شکل‌گیری مرحله‌ای نوین از پیشرفت گردد. در این میان، اقتصاد دانش‌بنیان را به عنوان جدیدترین مکانیسم اقتصادی در عصر حاضر، مدنظر قرار داده‌ایم تا با بیان ویژگی‌ها، شاخص‌ها، ارکان و ابعاد گسترده آن بتوانیم علاوه بر جبران کاستی‌هایی که در روند فعلی اداره جهان اسلام به چشم می‌خورد، فرآیند پیشرفت و زندگی همراه با احساس سعادت را در میان اجتماع این کشورها تسریع بخشیم. اساسی‌ترین نکته اقتصاد دانش‌بنیان اهمیت دادن به خود انسان در قالب برجسته‌سازی نقش دانش در زندگی بشری است؛ در حالی که در سیستم‌های پیشین اقتصادی این ابزارها بودند که انسان در سایه آن‌ها می‌توانست معیشت اقتصادی خود را تأمین نماید. چنانچه کشورها به اقتصاد دانش‌بنیان نگاه جامع داشته و سیاست‌های فرامقطعی و پایداری را دنبال نمایند به مرحله‌ای قدم خواهند گذاشت که به جامعه دانایی محور معروف است. در این جامعه علاوه بر اقتصاد، تمامی ابعاد زندگی افراد از مرحله «دانشی» فراتر رفته و وارد مرحله جدیدی به نام «دانایی» می‌شوند. برخلاف تصور عام که میان این دو واژه تفاوتی نمی‌بیند اما صاحب‌نظران دانایی را دانشی تلقی می‌کنند که منجر به ارتقای مهارت‌ها، بهبود قدرت تصمیم‌گیری و انتخاب و قضاوت عاقلانه در بین انسان‌ها می‌شود. امید است که با موضوعات مطرح شده در این نوشتار، ضرورت ایجاد تغییر در چارچوب اقتصادی جهان اسلام به خوبی ادراک گردد تا بتوانیم در آینده‌ای نه چندان دور به اهداف عالیه ترسیم شده کشورهای اسلامی دست یافته و جایگاه این کشورها را در میان سایر ملل ارتقا بخشیم.

در خصوص نوآوری پروژه، باید اشاره کرد که این کتاب به لحاظ موضوعی، وارد حوزه‌ای شده است که قبل از آن پژوهشی پیرامون آن صورت نگرفته است، علاوه بر این نوع نگاه پروژه، به موضوع اقتصاد دانش بنیان، مبتنی بر مکمل‌سازی اقتصادهای اسلامی و جایگزینی با ذات رقابت‌گونه‌ی آن است. در واقع نقطه قوت پروژه‌ی حاضر، تلاش برای ارایه‌ی مدلی دقیق، کارا و عملیاتی برای تبدیل رقابت بین اقتصادهای تک

محصولی و یک‌جنس منطقه با مدل تعاملی دانش‌محور است، که می‌تواند علاوه بر کاهش تنش‌های موجود بین کشورهای اسلامی، به مدلی دایمی برای حل منازعات و جلوگیری از گسترش آن‌ها منجر شود.

این کتاب توسط موسسه آینده پژوهی جهان اسلام، با بیش از یک دهه سبقه‌ی پژوهشی در حوزه‌ی مطالعات سیاسی و اقتصادی منطقه و جهان اسلام منتشر شده و نویسندگان کتاب آقایان دکتر سید یحیی صفوی، عضو هیئت علمی دانشگاه جامع امام حسین، دکتر سید حمزه صفوی، عضو هیئت علمی دانشگاه تهران و مجتبی یعقوبی هستند. مراحل ایده‌پردازی، مطالعات اولیه، جمع‌آوری داده‌ها و اجرای پروژه بیش از ۱۸ ماه به طول انجامیده است.

۳۸. تحلیل و ارزیابی نماگرهای مقاومت اقتصادی ایران (اقتصاد مقاومتی)

اندیشکده برهان انقلاب اسلامی

<http://www.borhan.ir/4024/>

با گذشت چندین سال از ابلاغ سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی از سوی رهبر معظم انقلاب اسلامی یک ارزیابی ساده نشان می‌دهد که بخشی از تحقق اقتصاد مقاومتی صرفاً در ادبیات و شعار مدیران اجرایی متوقف مانده است و در مرحله ارائه گزارش نیز دستگاه‌های اجرایی گاه گزارش اقدامات دیگر و معمول خود را که مرتبط به این سیاست‌ها نبوده و قبلاً هم جاری و ساری بوده است، به‌عنوان «بیلان کاری اقتصاد مقاومتی» ارائه مینمایند. مع الأسف در کمال شگفتی مشاهده می‌شود که برخی مدیران حتی برخی اقداماتی را که در تعارض جدی با این سیاست‌ها است، به‌عنوان گزارش کار پیشرفت اقتصاد مقاومتی به جامعه عرضه می‌کنند.

در این اثر سعی شده است که با بررسی آمار رسمی منتشر شده از سوی نهادهای معتبر و تحلیل علمی این آمار، میزان پیشرفت اقتصاد مقاومتی ۱۳۹۷ مورد ارزیابی قرار گیرد تا برای تصمیم گیران، تصمیم سازان و برنامه ریزان، گزارشی دقیق از پیشروی عملی سیاست‌های اقتصاد مقاومتی تدوین گردد

بر اساس سیاست های کلی اقتصاد مقاومتی، مقاومت اقتصادی ایران در ۹ سرفصل یا شاخص کلان قابل تحلیل و ارزیابی است. این شاخص ها عبارتند از: «بودجه و اقتصاد کلان، اقتصاد دانش بنیان، امنیت غذایی، تولید ملی، اقتصاد بدون خام فروشی، تنوع مبادی تامین واردات، بهره وری، توسعه صادرات، کارآفرینی و فضای کسب و کار». بررسی داده ها و آمارهای معتبر ملی و بین المللی نشان می‌دهد که روند مقاومت اقتصادی کشور در سال های ۱۳۹۲ تا ۱۳۹۷ در ۲ شاخص اقتصاد دانش بنیان و امنیت غذایی صعودی، در شاخص بودجه و اقتصاد کلان نوسانی، و در ۶ شاخص دیگر نزولی بوده است.

۳۹. شبکه جامع علمی جهادگران اقتصاد مقاومتی (قصد)

مرکز تحقیقات مبانی و مدل‌های اقتصادی بومی

<http://qasd.ir>

«شبکه جامع علمی قصد» شبکه‌ای متشکل از هسته‌های مقاومت اقتصادی در سطوح حاکمیتی، دانشگاهی، حوزوی و مردمی برای تولید و به‌کارگیری نظریه‌های اقتصاد مقاومتی است و با هدف تولید و به‌کارگیری نظریه‌های اقتصاد مقاومتی، از طریق شبکه‌سازی و تعامل با هسته‌های مقاومت اقتصادی در سطوح مختلف حاکمیتی، دانشگاهی، حوزوی و مردمی، توسط «مرکز تحقیقات مبانی و مدل‌های اقتصادی بومی» راه‌اندازی شده است.

شناسایی و معرفی فعالان اقتصاد مقاومتی، جلب مشارکت و ایجاد زمینه همکاری میان آنان، معرفی و ارائه محصولات تولیدشده، تولید و ترویج محتوا، اطلاع‌رسانی و معرفی برنامه‌های فعال و آموزش و تربیت نیروهای پژوهشی و اجرایی در زمینه اقتصاد مقاومتی از جمله مهم‌ترین فعالیت‌های این شبکه است که عمدتاً با محوریت پرتال قصد صورت می‌گیرد.

ضرورت و هدف راه‌اندازی شبکه جامع علمی قصد

نظام اقتصادی کنونی جمهوری اسلامی ایران علی‌رغم همه دستاوردهایی که از ابتدای انقلاب اسلامی داشته است، با تأکید بر «عدم مغایرت‌های شرعی و دینی» و با رویکردی عمدتاً منفعلانه و جزءنگرانه به آموزه‌های لیبرالیسم و نظام سرمایه‌داری، در وضعیت نامساعدی از منظر نظری و عملی قرار گرفته و ضرورت ساماندهی اقتصاد انقلاب اسلامی ایران بیش از پیش نمایان است. به نظر می‌رسد به دلیل نبود نظریه‌ای جامع و منسجم مبتنی بر موازین اسلامی، شاهد برخوردهای مقطعی، سطحی و کوتاه‌مدت و نیز فعالیت‌های نقطه‌ای بدون امتداد در راستای ارزش‌ها و آرمان‌های انقلاب اسلامی هستیم و در این تقلای تاریخی، اقتصاد انقلاب اسلامی بیشتر در منجلاب سرمایه‌داری جهانی فرو می‌رود و برنامه‌های اقتصادی دولت‌ها و کارشناسان آن‌ها این امر را تسریع می‌کند. از این رو در وضعیت کنونی، تدوین مدل نظری منسجم و جامع اقتصاد مقاومتی در قالب الگوی اسلامی‌ایرانی پیشرفت می‌تواند گامی مبنایی و مهم در راستای گسترش و اصلاح اقتصاد انقلاب اسلامی باشد.

اقتصاد مقاومتی را نمی‌توان همانند مجموعه‌ای از ادبیات اقتصادی در کنار اقتصاد کلاسیک دانشگاهی در نظر گرفت، بلکه آن را بیشتر می‌توان فصل مشترک کاوش‌های علمی، اعتقادات قلبی و مدل‌های مدیریت و سیاست‌گذاری‌های اقتصادی در جامعه اسلامی دانست. از این رو «هماهنگی و همکاری در مطالعات،

مشاوره و اجرای اقتصاد مقاومتی» در چارچوب نظام سیاسی مبتنی بر ولایت فقیه، به‌منظور تعامل اسلام‌شناسان حوزوی، متفکران دانشگاهی، مسئولان اجرایی کشور و نهادهای اجتماعی و مردمی، ضروری به نظر می‌رسد.

مرکز تحقیقات مبانی و مدل‌های اقتصادی بومی با عنایت به این ضرورت، «شبکه جامع علمی جهادگران اقتصاد مقاومتی (قصد)» را با هدف پیشبرد طرح ملی اقتصاد مقاومتی در قالب «الگوی اسلامی-ایرانی پیشرفت» در تمامی سطوح نظری تا عملی و عینیت‌بخشی به آن راه‌اندازی نمود و تحقق این مهم را مستلزم تعامل نهادهای چهارگانه حوزه، دانشگاه، دستگاه‌های اجرایی و نهادهای اجتماعی و مردمی دانست. از این رو شبکه جامع علمی قصد با تأکید بر مبانی اسلامی و الهی و با کار علمی معطوف به حل مسئله، خواهد کوشید تا ساختار و روند اصلی برنامه‌های اقتصاد کشور را با نگاه جامع به این چهار رکن، در مسیر تحقق اقتصاد مقاومتی اصلاح کند.

فعالیت‌های اصلی شبکه جامع علمی قصد

شبکه جامع علمی قصد در راستای تولید و به‌کارگیری نظریه‌های اقتصاد مقاومتی و ایجاد ارتباط میان نهادهای چهارگانه حوزه، دانشگاه، دستگاه‌های اجرایی و نهادهای اجتماعی و مردمی، فعالیت‌های زیر را دنبال می‌کند:

- شناسایی و دسته‌بندی افراد و نهادهای مؤثر در اقتصاد مقاومتی و شناسنامه‌دار کردن آنان؛
- معرفی، نقد و رتبه‌بندی محصولات تولیدشده در عرصه‌های مختلف اقتصاد مقاومتی؛
- تولید و ترویج محتوا در زمینه اقتصاد مقاومتی به تناسب مخاطبان و در قالب‌های مناسب؛
- ایجاد سازوکارهایی برای جلب مشارکت و ایجاد زمینه همکاری میان فعالان اقتصاد مقاومتی؛
- شبکه‌سازی و برنامه‌ریزی برای اقدامات مشترک و فراگیر؛
- آموزش و تربیت نیروهای پژوهشی و اجرایی لازم برای اقتصاد مقاومتی در ضمن خدمت اصلاح نظام پژوهش و آموزش اقتصاد مقاومتی؛
- ارائه و مدیریت زیرساخت مجازی (پورتال قصد) برای اطلاع‌رسانی، ارائه محصولات، جلب مشارکت در برنامه‌ها، تولید محتوا و پاسخگویی به سؤالات و دغدغه‌های مخاطبان.

محتوای پرتال شبکه جامع علمی قصد

فعالیت‌های شبکه جامع علمی قصد عمدتاً با محوریت پرتال قصد صورت می‌گیرد. معرفی فعالان اقتصاد مقاومتی و محصولات آن‌ها، ارائه محتوای متنی و اطلاع‌رسانی برنامه‌ها از جمله مهم‌ترین بخش‌های این پرتال است که به شرح زیر معرفی می‌گردد:

(۱) معرفی فعالان اقتصاد مقاومتی

در این بخش افراد و نهادهای فعال در اقتصاد مقاومتی، از قبیل شبکه استادان اقتصاد مقاومتی، نهادها و مؤسسات، نشریات و مجلات و کانال‌ها معرفی می‌شوند و امکان ارتباط با آن‌ها نیز برای مخاطبان پرتال فراهم است.

(۲) ارائه محصولات اقتصاد مقاومتی

در این بخش می‌توان محصولات و آثار برگزیده فعالان اقتصاد مقاومتی را مشاهده نمود که شامل کتاب، مقاله، پایان‌نامه و رساله، پروژه، نشریه، طرح و گرافیک، صوت و تصویر می‌شود. در ضمن علاوه بر معرفی اجمالی و درج چکیده هر محصول یا اثر، امکان دریافت فایل‌های مربوط به هر محصول نیز وجود دارد.

(۳) ارائه محتوای متنی

در این بخش گزارش‌ها، مقالات و گفت‌وگوهای شبکه فعالان اقتصاد مقاومتی در قالب محتوای متنی ارائه می‌گردد که مشتمل بر چهار دسته: «سیاست‌های کلان» شامل تحلیل‌های مربوط به اسناد بالادستی از قبیل قانون اساسی، بیانات امام و رهبری و دیگر ابلاغیه‌ها و سیاست‌های کلان، «تلقی‌ها و رویکردها» شامل تبیین و بررسی دیدگاه‌های مختلف درباره اقتصاد مقاومتی از قبیل کلیات، اقتصاد اسلامی، اقتصاد پایدار، پایداری اقتصادی، اقتصاد ریاضتی، اقتصاد تحریم و اقتصاد دفاعی، «اصول و ارکان» شامل تبیین و شاخص سازی مقولاتی چون درون‌زایی و برون‌گرایی، عدالت‌بنیانی، دانش‌بنیانی، مردم‌محوری، فرهنگ و روحیه جهادی، پویایی و پیشرویی، استقلال و خودکفایی و «موضوعات و مسائل» شامل تحلیل مسائل روز کشور و جهان و ارائه راه‌حل با رویکرد اقتصاد مقاومتی از قبیل کلیات، توزیع ثروت‌های طبیعی، پول و نظام پولی، مواهب اجتماعی و کالاهای عمومی، کالاهای خصوصی و دیگر مسائل است.

(۴) اطلاع‌رسانی برنامه

در این بخش برنامه‌های فعال در زمینه اقتصاد مقاومتی اطلاع‌رسانی، معرفی و پوشش خبری داده می‌شود. این برنامه‌ها شامل کرسی نظریه‌پردازی، دوره و کارگاه آموزشی، همایش و نشست، نمایشگاه، جشنواره، فراخوان آثار، مسابقه کتاب‌خوانی، سیر مطالعاتی، اردوی پژوهشی و آموزشی و بسته محتوا می‌گردد.

امکانات شبکه جامع علمی قصد برای مجموعه‌ها

پرتال قصد افزون بر ارائه محتوا در زمینه اقتصاد مقاومتی، یکسری امکانات نیز برای مجموعه‌های فعال در نظر گرفته که به شرح زیر است:

- امکانات صفحه اختصاصی شامل اخبار و اطلاع‌رسانی، ارائه محصولات و پژوهش‌ها، برگه‌ها و کاربرگه‌های برنامه‌ها و همایش‌ها و هم‌اندیشی‌ها و معرفی همکاران و رزومه‌های آن‌ها؛
- سامانه اعضا شامل امکان عضوایی و اختصاص مطالب و اخبار بر اعضا، امکان رده‌بندی اعضا در سه دسته عادی، فعال و ارشد؛
- امکانات مالی شامل امکان فروش اینترنتی محصولات و امکان شارژ حساب اعضا برای ارسال پیامک؛
- امکانات خودکارسازی و مکاتبات داخلی مجموعه؛
- امکانات مدیریت محتوا و مدیریت پژوهش؛
- امکان ارسال و دریافت پیامک توسط همکاران و اعضا؛
- امکان گروه‌بندی اختصاصی مطالب و پژوهش‌ها؛
- امکان ارتباط‌گیری با همکاران و اعضای سایر مجموعه‌ها.

با توجه به مقطع تاریخی حاضر که عرصه اقتصاد به یکی از نقاط آسیب‌پذیر نظام جمهوری اسلامی تبدیل شده است، ایجاد و گسترش «هسته‌های مقاومت اقتصادی» در سراسر کشور با هدف تقویت بعد اقتصادی نظام ولایت، امری لازم به نظر می‌رسد. شبکه جامع علمی قصد با تأکید بر مبانی اسلامی و با کار علمی معطوف به حل مسئله، می‌کوشد تا ساختار و روندهای اصلی اقتصاد کشور را با نگاه جامع به چهار رکن حوزه، دانشگاه، دستگاه‌های اجرایی و نهادهای اجتماعی و مردمی، در مسیر تحقق اقتصاد مقاومتی اصلاح کند و در این رهگذر با داشتن نزدیک به ۳۰۰۰ عضو، زمینه مناسبی را برای معرفی، شبکه‌سازی و هم‌افزایی افراد و نهادهای فعال در زمینه اقتصاد مقاومتی فراهم کرده است.

۴۰. برگزاری رویداد گفت‌وگوهای راهبردی «آب، فرهنگ و جامعه»

اندیشکده تدبیر آب ایران

گفت‌وگوهای راهبردی آب، فرهنگ و جامعه در سال‌های ۹۳ و ۹۴ با شعار «باید درباره آب گفت‌وگو کنیم» و با هدف ایجاد دغدغه در حوزه‌های فرهنگی و علوم انسانی و عرضه مطالب نهفته و مطرح نشده و انباشت نتایج این اندیشه‌ورزی در جنبه‌های مختلف منجر به آشنایی و جلب ظرفیت‌های جدیدی به حوزه آب شد. شاید بتوان دستاورد مهم این نشست‌ها را ایجاد رخنه در انحصار اطلاع‌رسانی و تحلیل مسایل حوزه آب توسط متخصصین فن محور این رشته و حضور مستقل رشته‌های مختلف برای مطرح کردن آب به عنوان موضوعی اجتماعی دانست.

یکی از نوآوریها و اتفاق موثر در این گفت‌وگوها شکل‌دهی همکاری نهادی اثرگذار و هماهنگ بین چهار نهاد در بخش دولتی، دانشگاهی و تشکل مردم‌نهاد در پرداختن به یک حوزه مهم و حیاتی در کشور است. با ابتکار اندیشکده تدبیر آب ایران همکاری با سه نهاد انجمن جامعه‌شناسی ایران و انجمن ایرانی مطالعات فرهنگی و ارتباطات به عنوان نهادهای مدنی و علمی و مرکز بررسی استراتژیک ریاست جمهوری به عنوان نهادی دولتی و استراتژیک شکل گرفت.

هدف اصلی این بود که جامعه دانشگاهی، علی‌الخصوص حوزه علوم اجتماعی، نسبت به مسئله آب حساس شود و پژوهش‌ها به سمت تدقیق ابعاد مسئله جهت‌دهی شود؛ با انتشار دیدگاه‌های مختلف مطرح شده در این نشست‌ها از زبان صاحب‌نظران و ذینفعان آن در فضای رسانه‌ای بسترها و زمینه‌های شکل‌گیری گفتمان جدید متناسب با تحولات نو، برای سیاست‌گذاری راهبردی در این حوزه فراهم گردد؛ صداهای ضعیف شنیده شوند و در تعریف مسئله و تبیین قواعد بازی مشارکت داشته باشند و برجسته شود که حرف زدن در مورد آب فقط در انحصار اقشار خاصی نیست؛ با بیان مطالب و دیدگاه‌های مختلف در مسئله آب برای افراد حوزه‌های ارتباطات و رسانه، علوم اجتماعی و اقشار حوزه‌های مختلف غیررسمی همگانی فضای آگاه‌سازی و آموزش فراهم شود.

این اهداف در ۴ میزگرد و ۸ نشست تخصصی دنبال شد. در این نشست‌ها حدود ۶۰ نفر از افراد برجسته و تاثیرگذار علوم انسانی در حوزه‌های اقتصاد، جامعه‌شناسی، ارتباطات و علوم سیاسی و فرهنگ برای اولین بار درگیر مسئله آب شدند و پس از آن این مسیر را به طرق مختلف دنبال کردند. این نشست‌ها در سطح ملی و استانی برگزار شد و علاوه بر صاحب‌نظران ملی، صاحب‌نظران محلی هم درگیر کرد.

به واسطه این گفت‌وگوهای راهبردی برجسته‌سازی رسانه‌ای گسترده‌ای انجام شده و برای اولین بار مسئله آب از حیطه محدود صرفه‌جویی آب شهری (بازنکردن دوش و شیر آب) به حوزه گسترده تر اقتصاد سیاسی آب، حقوق آب، اقتصاد کلان آب، سیاست آب و موارد گسترده سیاست‌گذاری پرداخت و نگاه به مسئله آب را دگرگون کرد. بعد از آن مسئله آب وارد سطح و عرضه دیگری شد و این گفت‌وگوها تاثیر بسزایی درک وسیع‌تر و دقیق‌تر از مسئله آب در جامعه ارائه کرد. به دنبال این گفت‌وگو ایده «خانواده آب» به عنوانی بستری برای برقراری ارتباطات متعدد نهادی و فردی شکل گرفت تا از طریق آن همکاری‌های ملی شکل بگیرد.

در ادامه پیوندهای مربوط به نشست‌ها و میزگردهای این رویداد می‌آید:

عنوان	توضیحات
نشست ارزیابی سیاست‌های مدیریت منابع آب در ایران: اهداف تحقیق‌نیافته	http://iwpri.ir/home/single/112
میزگرد فرهنگ و آب: علوم اجتماعی، محیط‌زیست و صلح	http://iwpri.ir/home/single/113
میزگرد بحران آب، عوامل و پیامدهای آن در سیاست، اقتصاد، فرهنگ و جامعه: ضرورت گفت‌وگو درباره عوامل و پیامدهای اقتصادی بحران آب	http://iwpri.ir/home/single/116
میزگرد بحران آب و عوامل و پیامدهای سیاسی مرتبط با آن	http://iwpri.ir/home/single/124
نشست حکمرانی و سطوح مختلف آن	http://iwpri.ir/home/single/131
نشست قنات برای آینده	http://iwpri.ir/home/single/136
نشست نقش باورها و سرمایه‌ها	http://iwpri.ir/home/single/134
نشست عدم وجود از تصویر جامع در مسئله آب	http://iwpri.ir/home/single/135

:

۴۱. آینده‌پژوهی عربستان سعودی

موسسه افق آینده‌پژوهی راهبردی

<https://iranthinktanks.com/future-of-saudi-arabia/>

عربستان سعودی اصلی‌ترین بازیگر منطقه‌ای تاثیرگذار بر منافع و امنیت ملی و منطقه‌ای جمهوری اسلامی ایران به شمار می‌رود. در این پژوهش با بررسی مولفه‌ها و پیشران‌های اصلی شکل‌دهنده آینده عربستان سعودی از جمله نظام سیاسی و خاندان حاکم بر عربستان، وهابیت، جریان‌های معارض، مولفه‌های اقتصادی، اجتماعی و نظامی-امنیتی در عربستان و همچنین سیاست خارجی عربستان، سناریوهایی برای آینده این کشور ترسیم شده‌است. بر اساس این سناریوها، می‌توان بذرهایی که شکل‌دهنده آینده مطلوب و سازگار با منافع و امنیت جمهوری اسلامی ایران هستند را یافت.

ضرورت و اهداف

منطقه غرب آسیا در حال حاضر در معرض بحران‌های متعددی است که هر یک از آن‌ها می‌تواند منجر به ایجاد خسارت‌های گسترده و ائتلاف منابع کشورهای منطقه شود. در این چارچوب، هزینه‌های تنش و منازعه احتمالی در روابط تهران و ریاض نیز بسیار بالا خواهد بود. البته فراتر از روابط دوجانبه عربستان با ایران، رفتارها و سیاست‌های این کشور می‌تواند موجب ایجاد تغییراتی در موازنه قدرت و معادلات منطقه‌ای به نفع قدرت‌های بزرگ و رژیم صهیونیستی شود.

هدف اصلی پژوهش حاضر این است که با بررسی پیشران‌های اصلی شکل‌دهنده آینده عربستان، تصویرهایی تا حد ممکن شفاف، واقعی و قابل باور از آینده‌های محتمل این کشور، رفتارهای آتی آن و روابط آن با جمهوری اسلامی ایران به دست آید.

روش‌شناسی

در این پژوهش با استفاده از روش تحلیل تاثیرات متقابل و روش سناریوپردازی، سناریوهای محتمل در مورد کشور عربستان سعودی به دست‌آمده و راهبردهای مناسب ایران در صورت وقوع هر یک از آن‌ها ارائه شده‌است.

نظام سیاسی و خاندان حاکم بر عربستان سعودی

پادشاهی مطلقه در جهان عرب، منحصر به عربستان سعودی نیست. اما آل سعود این نظام را با ویژگی‌های خاص و متمایزی درونی کرده‌است. در قالب این نظام و بر اساس توافق اولیه میان محمد بن عبدالوهاب

و محمد بن سعود، آل سعود زمینه ترویج عقاید وهابی را در سرزمین‌های تحت سلطه خود فراهم کرده و در مقابل، علمای وهابی نیز با تایید حکومت، مشروعیت دینی گسترش سرزمینی دولت سعودی را تامین می‌کنند.

با این حال، قدرت آل سعود به تدریج بر قدرت علمای وهابی پیشی گرفت و اکنون پس از حدود ۲۰۰ سال، آل سعود به کنشگر اصلی عرصه داخلی عربستان تبدیل شده‌است. به عبارت دیگر، اگر چه سایر بازیگران و از جمله نهاد مذهبی (وهابیت)، جایگاه قدرتمندی در عربستان سعودی دارند، با این حال محوریت آل سعود در تحولات عربستان و روابط پرتنش درون این خاندان به ویژه بر سر مکانیسم انتقال قدرت، عنصری تعیین‌کننده در آینده عربستان سعودی است.

وضعیت وهابیت در عربستان سعودی

وهابیت یکی از پیشران‌های مهم و تاثیرگذار بر عربستان سعودی به شمار می‌رود. اما این جریان که در زمان ظهور خود ایدئولوژی نسبتاً واحد و یکپارچه‌ای داشت، اکنون به لحاظ ایدئولوژیک، فکری و جریانی دچار چندپارگی شده‌است و وضعیت آن بسیار متفاوت شده‌است.

در حال حاضر، وهابیت در عربستان سعودی (وهابیت سلفی) را می‌توان در قالب سه جریان عمده مورد بررسی قرارداد. نخست وهابیت رسمی یا حکومتی است که در پیوستگی و همکاری تنگاتنگ با حکومت است. دوم وهابیت رادیکال و تکفیری که منتقد و نفی‌کننده حکومت و خواستار برچیدن آن با رویکرد نظامی است. سوم هم وهابیت منتقد و اصلاح‌گر که در جریان‌های منتقد نوسلفی ظهور و بروز پیدا کرده‌است.

به‌رغم تضعیف تدریجی جایگاه وهابیت رسمی در عربستان و گسترش مخالفت‌های معطوف به تفکر وهابی و همچنین افزایش انشعابات و چالش‌های درونی در وهابیت، اما وهابیت همچنان به عنوان یکی از پایه‌های نظام سعودی و عنصری ذاتی برای آن است. به عبارت دیگر، کارکرد صحیح نظام سعودی با حذف کامل وهابیت، چندان واقع‌بینانه به نظر نمی‌رسد.

نقش جریان‌های معارض در عربستان سعودی

در نگاه کلان، معارضین یا اپوزسیون‌ها در عربستان را می‌توان به دو دسته عمده دینی-مذهبی و سکولار تقسیم کرد. به دلیل اثرگذاری تفکر مذهبی در جامعه عربستان، پایگاه اجتماعی گروه‌ها و جریان‌های غیردینی و سکولار همواره محدود بوده و این جریان‌ها قدرت چندانی برای پیگیری مطالبات خود نداشته و ندارند.

در میان جریان‌های دینی- مذهبی نیز می‌توان از دو جریان اصلی سخن گفت. «جریان مسالمت جو» و «جریان طرفدار کنش مسلحانه برای اعمال تغییر». این دسته‌بندی خود قابل تقسیم به جریان‌ها و زیرمجموعه‌های کوچک‌تر است. داعش، القاعده و حزب الله حجاز زیر مجموعه‌های اصلی جریان طرفدار کنش مسلحانه و جریان صحوه مهمترین دسته از جریان‌های مسالمت جو است.

معارضین عربستان سعودی پیشران اصلی در تهدیدهای امنیت داخلی این کشور محسوب می‌شوند. چالش‌های امنیتی عربستان در سال‌های گذشته، مانند اشغال مسجدالحرام، انتقادهای آشکار علمای جنبش الصحوه همچون سلمان العوده و سفرالحوالی، موج خشونت‌های سال‌های ۲۰۰۳ تا ۲۰۰۵ و نیز طرح ترور مقامات سعودی ریشه در فعالیت‌های معارضین سیاسی و نظامی دارد.

نقش پیشران‌های اقتصادی، اجتماعی و نظامی- امنیتی در آینده عربستان

اقتصاد، نقشی محوری در تعیین سیاست‌ها و راهبردهای کلان عربستان دارد و این کشور همواره سعی می‌کند از ابزار نفت در جهت دستیابی به اهداف داخلی و منطقه‌ای خود استفاده نماید. اما وابستگی بسیار زیاد اقتصاد عربستان به درآمدهای نفتی، موجب می‌شود که نوسانات قیمت نفت تکانه‌های سنگینی بر اقتصاد آن تحمیل کند. بررسی‌ها نشان می‌دهد که کاهش پایدار قیمت نفت، اقتصاد سعودی را دچار بی‌ثباتی و رکود می‌نماید و موجب کاهش ذخایر ارزی این کشور می‌شود.

ساختار اجتماعی عربستان برگرفته از فرهنگ و ساختار قبیله‌ای است و قبایل مهمترین نقش را در شکل‌دهی به جامعه ایفا می‌کنند. اما رفاه اقتصادی حاصل از درآمدهای نفتی از یک سو، و فرهنگ قبیله‌ای حاکم بر کشور عربستان از سوی دیگر، منجر به ایجاد یکی از پرتناقض‌ترین جوامع در سطح دنیا شده است. در واقع عربستان امروز جامعه‌ای سنتی و قبیله‌ای است که از مدرن‌ترین امکانات روز جهان بهره‌مند است. بنابراین شکاف سنت و مدرنیسم مهمترین متغیری است که تحولات اجتماعی آینده عربستان را تحت تاثیر قرار خواهد داد و دیر یا زود شاکله اجتماعی این کشور را دگرگون خواهد کرد.

امنیت عربستان سعودی از گذشته تاکنون در برابر دو دسته چالش کلی «داخلی» و «خارجی» قرار داشته‌است. عربستان در برابر چالش‌های داخلی، دستگاه‌ها و سازوکارهای امنیتی خود را ارتقا بخشیده و از طریق وزارت کشور، ریاست استخبارات عمومی و هیئت امر به معروف و نهی از منکر چالش‌های برآمده از اپوزسیون و جامعه را کنترل نموده‌است. البته وضعیت اپوزسیون داخلی عربستان نسبتاً پیچیده است و امکان بروز تحولات جدی در آینده نزدیک را دارد. در برابر تهدیدهای خارجی نیز عربستان از یک سو، به ائتلاف‌سازی در سطح منطقه‌ای و بین المللی برخاسته و از سوی دیگر، امنیت خود را به حمایت آمریکا گره

زده‌است. بنابراین اگر چه عربستان در بعد نظامی در حال افزودن تسلیحات پیشرفته است، اما در سایه حمایت آمریکا، نهایتاً ارتش عربستان به یک نیروی نظامی کارآمد تبدیل نخواهد شد.

مسائل، رویکردها و مولفه‌های تاثیرگذار بر سیاست خارجی عربستان

رویکردهای سیاست خارجی عربستان در کنار رویکردهای سیاست داخلی آن نقش بسیار مهمی در شکل‌دهی آینده این کشور دارند. مولفه‌های تاثیرگذار بر سیاست خارجی عربستان را می‌توان در سه سطح داخلی، منطقه‌ای و بین‌المللی بررسی نمود. در سطح داخلی، مولفه‌هایی چون نظام سیاسی پادشاهی مطلقه، اقتصاد عربستان و ایدئولوژی وهابی تاثیرگذار هستند. مولفه‌های تاثیرگذار سطح منطقه‌ای نیز بحران‌های منطقه ای، آینده روابط ایران و غرب، جنبش‌های دموکراسی‌خواهی، ریز بازیگران یاغی، مسئله فلسطین و منازعه فلسطینی- صهیونیستی می‌باشند. در سطح بین المللی نیز جابجایی ثقل اقتصاد جهانی و تغییر نگاه آمریکا به منطقه غرب آسیا تاثیرگذار است.

جمع بندی

بررسی مولفه‌ها و پیشران‌های اصلی شکل‌دهنده آینده عربستان سعودی نشان می‌دهد که عربستان به عنوان کشوری خاص و شاید منحصر به فرد، مستعد برخی تغییر و تحولاتی است که می‌تواند آینده این کشور را به گونه‌ای متفاوت رقم بزند. به علاوه، عربستان آمادگی بسیار بالایی برای بروز و ارائه شگفتی‌سازهایی دارد که می‌تواند تبعات بالایی برای منطقه و جمهوری اسلامی ایران در پی داشته‌باشد.

۴۲. بررسی آینده معمای استقلال کردی (بازیگران، موضوع‌ها و استراتژی‌ها)

موسسه افق آینده‌پژوهی راهبردی

در میان حوزه‌های مختلف مورد توجه در منطقه غرب آسیا، حوزه عراق را می‌توان جزء معدود حوزه‌هایی دانست که از هر دو منظر «امنیتی- ژئوپلیتیک» و «هویت- ایدئولوژیک» برای قدرت‌های اصلی منطقه شامل: ترکیه، عربستان سعودی و به طور خاص جمهوری اسلامی ایران اهمیت ویژه‌ای دارد. نزدیکی جغرافیایی و مرز مشترک طولانی بین ایران و عراق، در کنار پیوندهای قومی و مذهبی بین مردم ایران و عراق به‌ویژه در میان شیعیان و کردهای عراق و ایرانی‌ها، نشان‌گر اهمیت هم‌زمان مؤلفه‌های ژئوپلیتیک و هویتی حوزه عراق برای جمهوری اسلامی ایران است که موجب شکل‌گیری وابستگی متقابل امنیتی میان دو کشور شده است.

در این میان، یکی از مهم‌ترین مسأله‌های مستحذته و از پیامدهای روند مورد اشاره - که البته ریشه‌های تاریخی و سابقه‌ای طولانی دارد - احیاء و برجسته شدن مسأله استقلال طلبی کردستان عراق است که در ذیل مسأله مهم‌تری به نام «وحدت سرزمینی عراق»، جزء مسأله‌های اصلی و تأثیرگذار بر نظم منطقه‌ای غرب آسیا و امنیت ملی کشورهای منطقه و از جمله جمهوری اسلامی ایران محسوب می‌شود. بر این مبنا این پرسش که «عراق به لحاظ وحدت سرزمینی در سال‌های آینده به چه سمت و سویی (وحدت فدرالی، وحدت کنفدرالی، استقلال کردی و تجزیه عراق) حرکت خواهد کرد؟» برای راهبردهای امنیتی کشورهای ذی‌نفع در این حوزه اهمیت غیرقابل‌انکاری دارد.

فارغ از اهمیت ابعاد تاریخی، هویتی و بسترهای سیاسی، اقتصادی و نظامی- امنیتی مسأله استقلال طلبی کردی در عراق، آن‌چه که در قالب این پژوهش، در کانون توجه محققان قرار داشته و به نوعی آن را از دیگر آثار و پژوهش‌های انجام شده متمایز می‌سازد، محوریت مبحث امکان‌پذیری استقلال طلبی کردستان عراق است. به بیانی دقیق‌تر، اگرچه پیرامون ریشه‌های تاریخی، سیاسی، اقتصادی و هویتی مسأله استقلال طلبی آثار متعددی تولید شده که غالباً با ابتنا و اقتباس از نظریه‌های جامعه‌شناختی و مباحث مربوط به تجزیه طلبی سعی در توصیف و تبیین این مسأله داشته‌اند، اما آن‌چه که همواره مورد غفلت قرار گرفته، مسأله امکان‌پذیری تحقق این میل در منطقه مذکور بوده است که برخلاف جهت‌گیری

های علمی و ماهیت سیاسی آثار پیشین، مستلزم نگاه راهبردی و ورود به مبحث مورد نظر از منظر روابط قدرت و نظریه های روابط بین الملل است.

در این پژوهش، ابتدا مسأله کردی؛ مفاهیم، چارچوب نظری و روش شناسی که در قالب دو بخش «بازشناسی مسأله کردی» و «رهیافت های مفهومی و نظری» بررسی شده است. در ادامه، مفاهیم و رویکرد نظری تحقیق و روش‌شناسی پژوهش مورد اشاره قرار گرفته است.

پس از تبیین رویکرد نظری و روش شناسی، به موضوع بازیگران مؤثر در جریان استقلال طلبی کردی پرداخته شده است. در این راستا ابتدا به تأثیر متغیرها و شرایط کردی عراق بر استقلال طلبی کردهای این کشور و سپس به بررسی و تبیین اهداف و منافع و راهبردهای بازیگران داخلی عراق در خصوص مسأله استقلال طلبی کردی پرداخته شده است؛ بازیگران در سه بخش مجزا (بازیگران کردی، بازیگران شیعی و دولت مرکزی عراق و هم چنین بازیگران اهل سنت) تقسیم‌بندی شده اند. در ادامه نیز به بررسی و ارزیابی اهداف و منافع و رویکردهای بازیگران خارجی در استقلال طلبی کردی پرداخته شده است. در نهایت با روش تحلیل ساختاری به تبیین و بررسی میزان اثرگذاری و اثرپذیری موضوع ها و بازیگران کلیدی در استقلال طلبی کردی پرداخته شده و میزان همگرایی یا واگرایی بازیگران در قبال راهبردها و چالش های اصلی استقلال طلبی کردی مورد ارزیابی قرار گرفته است.

نویسندگان این پژوهش از اعضای هیأت علمی دانشگاه در رشته تخصصی روابط بین الملل و از محققین مسائل نظم منطقه ای غرب آسیا و دارای چندین تألیف پیرامون منطقه کردستان عراق هستند که به نوبه خود بر غنای محتوای تولیدی افزوده است. این پژوهش تلاش نموده تا یکی از روش ها و تکنیک های «تحلیل ساختاری» را - به عنوان یکی از روش های اصلی آینده پژوهی- در فرایند تحلیل و رویکرد منتخب به کار گیرد. این گزارش که محصول صدها نفر ساعت جلسات خبرگی و مرور مستندات و متون علمی و پژوهشی است، در قالب کتابی با همین عنوان منتشر شده است.

۴۳. بررسی عملکرد ستاد فرماندهی اقتصاد مقاومتی از منظر مدیریتی و ساختاری (کتاب ستاد فرماندهی اقتصاد مقاومتی؛ توقف یا تحول؟)

شبکه تحلیلگران اقتصاد مقاومتی

<http://moqnet.ir/wp-content/uploads/2019/06/ستاد-فرماندهی.pdf>

این کتاب از معدود کتاب‌هایی است که یک فرآیند برای تهیه آن طی شده و حول آن، یک کانون تفکر تجربه دو سه ساله فعالیت یک نهاد را در کشور بررسی کرده و آسیب‌شناسی نموده و پیشنهاداتی جهت بهبود آن ارائه داده است. در این پروژه یکساله، عملکرد ستاد فرماندهی اقتصاد مقاومتی بررسی شد و در این راستا با حدود ۱۱ دستگاه مختلف دولتی که در ستاد فعال بودند، جلسه گذاشته شد و مصاحبه انجام شد و آسیب‌هایی که از منظر آنها به کار ستاد وارد بود استخراج گردید. نظر شبکه این بود که ستاد مأموریت اصلی خود را انجام نمی‌دهد و خیلی وارد کارهای جاری و معمولی دستگاه‌ها شده و کار شاخص و اولویت‌داری که خواست مقام معظم رهبری بوده، انجام نمی‌شود. با این دستگاه‌ها هم در مجلس جلسه‌ای ترتیب داده شد و بصورت جدا جدا هم با هرکدام مصاحبه شد. علاوه بر این، سه نهاد خارجی که در این زمینه مشابه ستاد بودند بررسی شد و در آخر بر اساس این موارد، ۵ پیشنهاد ارائه گردید که ستاد برای اینکه متحول شود، باید این ۵ اقدام را در دستور کار خود قرار دهد و در غیراینصورت رو به تعطیلی می‌رود. پس از تهیه این کتاب، پیگیری‌های متعددی انجام شد برای اینکه این پیشنهادات اجرا شود و ساختار ستاد اصلاح گردد؛ همچنین در رسانه‌ها این بحث مطرح گردید؛ اما عملیاتی نشد و در حال حاضر ستاد تقریباً تعطیل شده همانطور که پیش‌بینی شده بود.

نوآوری: بررسی یک نهاد فعال در کشور و آسیب‌شناسی آن و ارائه پیشنهادهایی بر اساس این آسیب‌شناسی، نوآوری اصلی این کار بوده است.

کیفیت منابع و اعتبار علمی: در آسیب‌شناسی از نظر خبرگان و در بررسی نمونه‌های خارجی از تجربیات و مستندات جهانی استفاده شد.

دستآورد: اصلاح ستاد دست‌آورد مدنظر از این کار بوده که محقق نشده است.

نیروی انسانی و هزینه مالی: یک نیرو به مدت یک سال برای این کار وقت گذاشته و حدود ۵۰ میلیون تومان هزینه مستقیم داشته است.

۴۴. ارزیابی عملکرد ۱۰ دستگاه دولتی در چارچوب اقدامات اولویت‌دار اقتصاد مقاومتی (کتاب مسیر فرمانده ایران)

شبکه تحلیلگران اقتصاد مقاومتی

<http://moqnet.ir/wp-content/uploads/2019/06/همایش-چهارم.pdf>

این کتاب در حاشیه چهارمین همایش سالانه اقتصاد مقاومتی تهیه شده است. فصل سوم این کتابچه که بخش شاخص کار هست و اولین بار در کشور انجام شده، ۱۰ دستگاه دولتی را بررسی کرده، از منظر فعالیت‌هایی که در ستاد فرماندهی اقتصاد مقاومتی برای آنها تعریف شده است. شبکه در این فصل، این ارزیابی را انجام داده که چقدر از این کارهایی که تعریف شده متناسب هست با اقتصاد مقاومتی و الگوی آن و چقدر از آن کارهای جاری و معمولی دستگاه‌ها است. شاخصی برای اینکار تعریف شده در هر ده دستگاه و براساس آن شاخص و منطق کار که یکسری کارهای اولویت‌دار اقتصاد مقاومتی بوده، این دستگاه‌ها رتبه‌بندی شده و نمره‌ای دریافت کردند. این کار تا به حال در کشور انجام نشده بود و به همین دلیل مورد توجه دستگاه‌ها قرار گرفت.

نواوری: رتبه‌بندی دستگاه‌ها بر اساس انطباق فعالیت‌های آنها با اقتصاد مقاومتی به عنوان نوآوری اصلی این کار بوده است.

کیفیت منابع و اعتبار علمی: در بررسی‌ها از نظرات دستگاه‌ها استفاده شده است.

نیروی انسانی و هزینه مالی: ۱۰ نفر به مدت ۳ ماه برای تهیه محتوای این کتاب وقت گذاشتند و حدود ۶۰ میلیون تومان هزینه آن بوده است.

حجم مخاطبان درگیر و بازخوردها: سازمان اداری و استخدامی که وظیفه بررسی دستگاه‌ها و رتبه‌بندی آنها را دارد، خیلی از کار استقبال کرد؛ رئیس آن آقای انصاری بعد از بررسی کتاب با اعضای شبکه جلسه گذاشت و کار برایشان توضیح داده شد؛ ایشان از کتاب در جلسات داخلی دستگاه خود و در جهت بررسی دیگر دستگاه‌ها استفاده کرد.

۴۵. بررسی توافق زیست‌محیطی پاریس

اندیشکده راهبردی تبیین

<http://tabyincenter.ir/up/paris.pdf>

گزارش اولیه در خصوص هشدار در رابطه با تصویب و الحاق عجلانه ایران به پیمان آب و هوایی پاریس، عنوان گزارشی است که اندیشکده راهبردی تبیین در اردیبهشت ۱۳۹۶ یعنی در مقطع زمانی که دولت مصمم بود تا ایران را به عضویت این توافق دریاورد تهیه شد و در اختیار نهادهای مؤثر در فرایند تصمیم‌گیری در این باره من جمله شورای نگهبان و مجمع تشخیص مصلحت نظام قرار گرفت. این گزارش در زمره گزارش‌هایی دسته‌بندی می‌شود که اندیشکده راهبردی تبیین به بررسی تهدیدات و فرصت‌های آن موضوع اقدام کرده است. در چارچوب این گزارش مضرات و تهدیدات عضویت عجلانه و بررسی نشده ایران در توافق زیست‌محیطی پاریس بررسی شده است. و این امر در زمره نوآوری‌های این گزارش محسوب می‌شود.

منابعی که در این گزارش مورد بهره‌برداری قرار گرفته، منابعی است که به‌طور عمومی در این کنوانسیون ارائه شده‌اند، در کنار این امر از نیروی انسانی سایر مؤسسات و نهادهای، مثل مجموعه شبکه کانون‌های تفکر ایران (ایتان) و مرکز بررسی‌های استراتژیک ریاست جمهوری و مجموعه‌های مرتبط با دانشگاه صنعتی شریف استفاده شده است. استفاده از این نیروهای کارشناسی در قالب چندین جلسه صورت گرفته که جلسات موردنظر در محل اندیشکده راهبردی تبیین برگزار شده و یک اشتراک دانش و اطلاعات در این حوزه صورت گرفت. و بازتاب این امر را می‌توان در این گزارش مشاهده کرد.

از نظر دامنه و سطح اثرگذاری این گزارش به سطح کلان نظام مربوط می‌شود که شامل بحث عضویت و یا عدم عضویت در یک توافق بین‌المللی. در این گزارش سعی شده است تهدیدات و چالش‌های پیش روی نظام که در این توافق مترتب است، به‌صورت برجسته‌ای موردبررسی قرار گیرد. محصول نهایی یک گزارش هشدار است که برای نهادهای تصمیم‌گیرنده نظام ارسال شده و سعی شده و تلاش شده تا یک درک درست را برای افراد تصمیم‌گیرنده ایجاد نماید تا بتوانند یک تصمیم درست، بررسی‌شده و حساب‌شده را در مورد توافق زیست‌محیطی پاریس اتخاذ نمایند.

کیفیت و کمیت نیروی انسانی استفاده‌شده در این گزارش به شرح ذیل است:

۱. سه نفر از کارشناسان اندیشکده راهبردی تبیین
۲. دو نفر از نیروهایی که در این زمینه فعالیت کرده و در مراکز دیگر مشغول به فعالیت هستند.

عموماً این نیروها هم به لحاظ فنی و هم به لحاظ دانش عمومی متخصص هستند. ازجمله در همین موضوع مباحث زیست‌محیطی. یکی از نیروهای مقطع دکترای دانشگاه صنعتی شریف استفاده‌شده است. ضمناً مباحث حقوقی، سیاسی و امنیتی این توافق را خود کارشناسان اندیشکده راهبردی تبیین موردبررسی قرار داده‌اند. حجم مخاطبینی که درگیر این گزارش هستند، طبعاً عمومی نیست. این گزارش برای خواص تصمیم‌گیر در این حوزه تهیه‌شده و طبعاً دایره مخاطبین آن محدود به افرادی است که در دایره متصدیان و تصمیم‌گیران نسبت به این توافق هستند.

این گزارش در زمره گزارش‌های منحصربه‌فرد و موردی اندیشکده راهبردی تبیین است که تهیه‌شده و می‌تواند در آن چارچوب سیاست‌گذاری و حکمرانی در سطح کلان مطرح شود.

۴۶. بررسی ازدواج در سنین پایین در ایران

شبکه کانون‌های تفکر ایران (ایتان)

http://s7.picofile.com/file/8384334834/حداقل_سن_ازدواج_رصد.pdf.html

چهارم مهرماه سال ۹۷، یک فوریت طرح «اصلاح ماده ۱۰۴۱ قانون مدنی» در رابطه با افزایش حداقل سن قانونی ازدواج در مجلس به تصویب رسید. مطابق طرح مذکور، از این به بعد ازدواج دختران زیر ۱۳ سال و پسران زیر ۱۶ سال ممنوع می‌شود. به علاوه ازدواج دختران ۱۳ تا ۱۶ سال و پسران ۱۶ تا ۱۸ سال با اذن ولی، اجازه دادگاه و تأیید پزشکی قانونی مبنی بر صحت جسمی برای تزویج میسر خواهد بود. این طرح از جهات مختلف مورد بحث و بررسی کارشناسان و اصحاب رسانه قرار گرفته و مرکز پژوهش‌های مجلس نیز در رابطه با آن گزارش را منتشر کرده است.

نوآوری‌های پروژه

در گزارش «بررسی ازدواج در سنین پایین در ایران» برای بررسی ضرورت افزایش حداقل سن ازدواج و برای روشن شدن وضعیت کشور در این زمینه، ابتدا موضوع حداقل سن ازدواج در قوانین ایران، جهان و قوانین بین‌المللی بررسی شد. سپس دعاوی مختلف در مورد افزایش حداقل سن ازدواج مطرح شد و در معرض نقد و بررسی قرار گرفت.

منابع مورد استفاده

در این سلسله گزارش‌ها، از آمارهای رسمی کشور همچون سازمان ثبت‌احوال کشور و مرکز آمار ایران و نهادهای بین‌المللی همچون سازمان ملل و سازمان بهداشت جهانی استفاده شد. مقالات مورداستفاده از گزارش‌ها نیز از مقالات معتبر پذیرفته در سایت‌های رسمی همچون NCBI، Lancet، ResearchGate و JSTOR بوده است.

میزان اثرگذاری

گزارش فوق به دست دست‌اندرکاران حوزه اجتماعی کشور خصوصاً نمایندگان مجلس رسید و موجب شد بسیاری از پیش‌فرض‌های اشتباه در موضوع مربوطه اصلاح شود. فهرست اقدامات (شامل پیگیری‌ها/پژوهش‌های جانبی/جلسات/ارتباط و تعاملات با نهادها و...) مرتبط به شرح زیر است:

- ارتباط با شورای فرهنگی اجتماعی زنان و خانواده
- ارتباط با مرکز پژوهش‌های مجلس

- ارتباط با دفتر آمار و اطلاعات جمعیتی و مهاجرت سازمان ثبت‌احوال کشور
- گزارش عملکرد دولت در حوزه زنان و خانواده

دست‌آورد نهایی پروژه

اقدامات گروه با همکاری نهادهای همکار منجر به توافق برای بررسی دقیق‌تر قوانین حوزه ازدواج شد.

هزینه انجام شده

حدود ۱۰۰۰ نفر ساعت کار و ۷.۵ میلیون تومان برای تولید، پیگیری و جریان‌سازی مرتبط با گزارش‌ها انجام شده است.

مخاطبان و بازخوردها

یادداشت‌ها و سوژه‌های خبری در روزنامه‌ها و خبرگزاری‌های سطح اول منتشر شد. بازخوردهای مسئولان و مردم در این موضوع عموماً مثبت بود. برخی اقدامات خودجوش دیگری نیز در این زمینه از سوی دغدغه‌مندان شکل گرفت.

۴۷. بررسی الزامات و ساز و کارهای همگرایی علویان و اسلام‌گرایان سنی ترکیه

اندیشکده مرصاد

جامعه علویان یکی از بازیگران مهم و البته همزمان حاشیه‌ای سیاست در اجتماع‌های موجود در جغرافیای غرب آسیا و حتی بخش‌هایی از بالکان به شمار می‌آید که وضعیت ویژه و متفاوت تری از دیگر هویت‌های مذهبی موجود در این منطقه داراست.

این جامعه مذهبی، اگرچه از حیث اعتقادی و فکری ریشه در منظومه ارزشی فکری و اعتقادی تشیع امامی (کانون مادر) داشته اما به دلایل متعدد از جمله سرکوب مستمر تاریخی از سوی حکومت‌های سنی مذهب حاکم بر جغرافیای خود در سده‌های گذشته دچار گونه‌ای از مسخ هویتی-اعتقادی و نیز همزمان تهمیش اجتماعی-سیاسی و اقتصادی شده است.

به طور خاص سرکوب‌های مستمر و تاریخی جامعه علویان، دورشدن و فاصله گرفتن این جامعه از ارزش‌های حقیقی اعتقادی و دینی خود را تسریع بخشیده و ایشان را وادار به مهاجرت از کانون‌های شهری و فرار به کوهستان‌ها و جنگل‌های حاشیه دریای مدیترانه و بالکان نموده است تا به نوعی موجودیت خود را در کوران حوادث و کشتارها حفظ نمایند.

با این حال در دوره جدید و پس از پایان جنگ جهانی دوم و تجزیه خلافت عثمانی زمینه‌ها و عوامل متعددی، فضا را برای بازگشت این جامعه به ویتترین تحولات اجتماعی و سیاسی فراهم کرده است.

لیبرالیزه شدن فضای ترکیه در دوره پساعثمانی و بعدها تلاش ترکیه برای پیوستن به اتحادیه اروپا زمینه‌هایی را فراهم کرد تا اندازه‌ای از فشارهای مذهبی بر این جامعه (به مثابه دومین گروه مذهبی این کشور) کاسته شود. به موازات آن به قدرت رسیدن علویان در سوریه به رهبری حافظ اسد و نیز پیروزی انقلاب اسلامی ایران و صعود ستاره شیعیان در سپهر تحولات سیاسی منطقه تأثیرات خاص خود را بر علویان ترکیه نیز گذاشته و ایشان را رفته رفته از انزوای سیاسی خارج نموده و به ایشان جرات کنشگری سیاسی داده است.

با این حال شواهد و قرائن نشان دهنده آن است که کنشگری جامعه علویان ترکیه در حوزه‌های سیاست داخلی این کشور نه در قالب هویت مکتبی خویش، که کنش‌هایی پراکنده از سوی چهره‌های علوی و

عموما بی ارتباط با هویت مذهبی و اعتقادی ایشان و بیشتر واکنشی از سر تراس و هراس یا در تضاد با دیگران (به طور معین اهل سنت ترکیه) صورت گرفته است. از این رو با نوعی سیالیت و عمل گرایی در کنشگری سیاسی نخبگان این جامعه مواجه هستیم که از راست گرایی تا چپ گرایی و حتی در برهه هایی گرایش به اسلام گرایان سنی متغیر بوده است.

آمارها نشان دهنده آن است که این جامعه علیرغم برخورداری از جمعیتی حدود پانزده تا بیست و پنج درصد جامعه ترکیه اما برخلاف کردها تاکنون موفق به نقش آفرینی منسجم، هدفمند و هویتی در سپهر سیاست ترکیه نشده است. این در حالی است که بر اساس برخی از آمارها و برآوردها حدود سی درصد از جمعیت هر یک از دو شهر مهم و حساس استانبول و آنکارا را علویان تشکیل می دهند.

۴۸. تدوین رویکرد راهبردی ایران در اصلاحات نظام سیاسی و امنیتی

سوریه

اندیشکده مرصاد

روشن است که تغییر بُنیه نظام سوریه و اصلاحات ریشه ای و حقیقی در ساختار فعلی آن، لااقل در کوتاه مدت امکان پذیر نخواهد بود و در دراز مدت نیز با چالش‌های جدی مواجه خواهد بود. با این حال تغافل و چشم پوشیدن از برساختن یک نظم سیاسی متجانس با دیگر بخش‌های محور مقاومت از طریق مشارکت‌دهی حقیقی و البته مستقل اسلام‌گرایان سنی غیرتکفیری و البته ضداسرائیلی سوریه و جریان‌های چپ ضداستعماری در ساختار قدرت سیاسی در دمشق می‌تواند هزینه‌های بیشتری را به ج.ا. تحمیل نماید.

فرار از هزینه‌ها و چالش‌هایی که از ساختار فعلی نظام بعث سوریه متوجه ج.ا.ا و محور مقاومت خواهد بود، ضرورت اصلاحات حقیقی و ریشه‌ای در بنیه نظام سوریه را دو چندان می‌کند. سند جاری پیشنهاد می‌دهد جبهه‌ای توازن‌بخش و موازنه‌ساز از چهار گروه عربی ذیل (ترکیبی از موافقان و معارضان نظام فعلی) به عنوان شبکه همپیمانی با ج.ا.ا خلق و تقویت شود:

۱) طیفی از کلازی‌های معتدل و همسو با سیاست‌های ج.ا.ا و محور مقاومت که وجهه ملی مناسبی داشته و در اقدامات خشونت‌بار سال‌های بحران و نیز فسادهای گسترده اقتصادی و سیاسی نقش چندانی نداشته‌اند.

۲) طیفی از نخبگان و افسران حیدری (با تقویت جایگاه و نقش ایشان در ساختارهای امنیتی و سیاسی)

۳) طیفی از نخبگان اسلام‌گرای سنی (به‌طور خاص طیف‌های نزدیک به قطر و ترکیه)

۴) طیفی از چپ‌گرایان ناسیونالیست و ضدعربی

باور آن است که با ایجاد چنین شبکه ای می‌توان مانع از کودتای شبکه همبسته لایه دوم قدرت در سوریه و نیز طرف‌روسی علیه منافع ج.ا.ا و محور مقاومت خواهد بود. بدیل و آلترناتیو نیز چیزی جز استمرار رویه موجود در همپیمانی مطلق با نظام سوریه نخواهد بود.

۴۹. بررسی آینده اکوسیستم استارت‌آپی ایران

موسسه افق آینده‌پژوهی راهبردی

شرایط حاکم بر جامعه‌ی نسبتاً جوان ایران که به واسطه‌ی سرمایه‌گذاری جدی کشور در زیرساخت‌های آموزش عالی برخوردار از نیروی انسانی تحصیل‌کرده و پویا که در جستجوی رفاه و آسایش در زندگی با درکی نوین از رفاه و مبتنی بر سبک زندگی جدید همواره به دنبال یافتن مشاغلی بوده است که هم‌زمان، هم‌سطح قابل قبولی از رفاه و خواست‌های مادی را برآورده سازد و هم خلاقیت و رؤیاپردازی‌های ذهن او را عملی کرده و بازخوردی عملی از سال‌ها تحصیل و کسب تجربه برای وی به ارمغان آورد. در سال‌های نه‌چندان دور افراد شغل و پیشه‌ی پدر و پدران خود را راهی گریزنناپذیر از آینده شغلی خود دانسته و پا جای پیشینیان می‌گذاشتند. کارها بیشتر وابسته به توان و قدرت بدنی و مهارت‌های آموخته‌شده در مدت طولانی بود، اما در دوره‌های پس‌از آن توجه به مشاغل اداری، پشت میزی و تقریباً یکسان و بی‌نیاز از خلاقیت و نوآوری افزایش یافت. تا آنجا که مثلاً اگر شخصی می‌توانست شغل کارمندی در اداره‌ای دولتی یا شرکت خصوصی بیابد، هم جایگاه اجتماعی و هم‌سطح قابل قبولی از امنیت و رفاه مادی می‌یافت و معمولاً در بین فامیل و دوستان و آشنایان به جهت کسب این جایگاه، ارج و منزلتی ویژه پیدا می‌کرد.

واقعیت تحولات دنیای جدید که بسیار متأثر از تغییرات فناوری، خصوصاً فناوری اطلاعات و ارتباطات است، بسیاری از نظام‌های اجتماعی و اقتصادی، از جمله کسب‌وکار و مشاغل نیز در حال دگرگونی‌اند. افزایش نیروی آماده به کار جوامع، افزایش سطح تحصیلات و دانش، ظرفیت تمام‌شده‌ی مشاغل سنتی، بازارهای بکر محصولات و خدمات مبتنی بر فناوری، گشایش بازارهای بی‌مرز مبتنی بر فناوری اطلاعات و ارتباطات، فرصت‌های شغلی فراملیتی را به روی انسان‌های خلاق برای انجام انواع کارها مبتنی بر خلاقیت گشوده است. این شرایط همگی شرایطی است که تاکنون تجربه نشده و مواجهه بدون اتکا بر شناخت آن فارغ از اینکه اصل ماجرا فرصت است یا تهدید نتایج خسارت‌باری را ممکن است برای کشور به وجود آورد.

مواجهه غیرآگاهانه از وضعیت استارت‌آپ که بر بستر فضای مجازی ظهور پیدا کرده و شرایط جدیدی از معادلات کسب‌وکار را پدید آورده می‌تواند منجر به دو رویکرد سرسختانه و تهدید محور و همچنین ذوق‌زدگی از تحولات مالی و مزایای کوتاه مدت و سطحی آن را به همراه داشته باشد.

نخستین هدف از این پژوهش، ارائه شناخت از چپستی استارت‌آپ شامل تعریف، بیان ویژگی‌ها و ابعاد می‌باشد. از سوی دیگر برای رسیدن به مواجهه مطلوب با این پدیده نیازمند شناخت بازیگران و روندهای حاکم

بر تحولات استارت‌آپ‌ها هستیم. پدیده‌های که نمی‌توان صرفاً آن را از جنبه‌ی اقتصادی و اجتماعی بررسی کرد. به نظر می‌رسد با توجه به این روندها پدیده‌ی استارت‌آپ‌ها را بایستی هم‌زمان از چهار منظر اجتماعی، اقتصادی، سیاسی و امنیتی تحلیل کرد.

بر این اساس در این پژوهش ابتدا مقدمات و تعاریفی درباره مفاهیم کارآفرینی و استارت‌آپ‌ها ارائه و در ادامه پس از دیده بانی و آسیب شناسی وضعیت اکوسیستم استارت‌آپی در ایران، اکو سیستم استارت‌آپ‌های در سایر کشورها مورد بررسی قرار گرفته و در نهایت تصویر کلان آینده مطلوب استارت‌آپ‌های ایران در افق پنج ساله ایران و سیاست‌های دستیابی به آن ارائه شده است. در این پژوهش ضمن استفاده از منابع و متون علمی جدید در حوزه استارت‌آپ‌ها، از متخصصان و خبرگان دانشگاهی و نیز تعدادی از مالکان و بنیانگذاران استارت‌آپ‌های کشور استفاده شده است.

علاوه بر گزارش نهایی و چکیده مدیریتی، محصول و دستاورد نهایی این گزارش، شامل مجموعه‌ای از توصیه‌های راهبردی بوده که در موارد بسیاری مورد استفاده سیاستگذاران و تصمیم‌گیران کشور قرار گرفته است. این گزارش به سازمان‌ها و نهادهای مختلفی مانند معاونت علمی و فناوری ریاست جمهوری، قوه قضاییه، مرکز ملی فضای مجازی و ... ارائه و مورد تقدیر قرار گرفته است.

۵۰. بررسی سیاست خارجی ایران و ترکیه

اندیشکده مرصاد

سیاست کلی جمهوری اسلامی ایران در ترکیه در دو عرصه با اختلال مواجه است:

(۱) مشکل فهم هسته نخبگان حاکم

(۲) بحران تفهیم توده عام جامعه

جمهوری اسلامی ایران باید با در نظر داشته باشد که در میان گزینه‌های موجود سیاست‌ورزی و حاکمیت در ترکیه حزب عدالت و توسعه شاید بهترین گزینه موجود است. به عبارت دیگر با وجود تمام عرصه‌های رقابتی و مواجهه سیاسی‌ای که میان اسلامگرایان ایرانی و حزب عدالت و توسعه وجود دارد، در عرصه کلان تمدنی و نیز با در نظر داشتن پتانسیل‌های همراهی و هم‌آوایی این حزب خیرالموجودین است. از این منظر از سویی برای رفع مشکلات موجود سیاسی بین طرفین و دفع لجن پراکنی‌های طرف مقابل در اذهان عمومی مردم ترکیه و منطقه ایران راهی جز ورود موازی به دو عرصه سیاستی ندارد؛ نخست افتتاح باب لابی‌گری و نفوذ در لایه‌های سیاستگذاری ترکیه و دوم گشودن شبکه‌های ارتباطی حقیقی و تاثیرگذار با توده‌های عمومی مردم ترکیه.

در عرصه نخست جمهوری اسلامی ایران می‌تواند با در نظر داشتن دوایر سیاستگذاری حاکم بر ترکیه و حزب عدالت و توسعه و نیز شبکه‌های نخبگانی‌ای که در طی ۱۶ سال گذشته در حول شخص رئیس جمهور و افراد نزدیک به او شکل گرفته است، اولاً امکان فهم دقیق آنچه طبقه حاکم در ذهن و روان خود دارند را به دست آورده و در ادامه بتواند بر فرآیند تصمیم‌سازی در طبقات عالی قدرت در این کشور تاثیرگذار باشد. استفاده از حوزه نفوذ سابق که بر روی افرادی با عقبه اربکانی داشته‌ایم، استفاده از منافع اقتصادی افراد تاثیرگذار حزب و توجه به سیر فرآیند رشد عناصر جوان و سرمایه‌گذاری پیشینی بر روی آنها می‌تواند سهل‌الوصول‌ترین اقدام باشد.

در عرصه دوم نیز جمهوری اسلامی چاره‌ای جز اقدامی عاجل برای ایجاد یک شبکه رسانه‌ای با هدف حقیقی رسانه‌ای ندارد. با در نظر داشتن حجم مالی‌ای که برای رسانه‌هایی که نه به قصد تنویر افکار عموم مردم

بلکه صرفاً با هدف حمایت عناصر خودی و با هدف جامعه مخاطبین متمایل به ج.ا.ا هزینه می‌شود، این ادعا به‌جاست که با هدفمند کردن هزینه‌ها می‌توان اقدامی ثمردار را در این عرصه انجام داد.

نکته مهم غفلتی است که نسبت به مساله انسجام‌بخشی به ساختار شناخت، تصمیم و اقدام در حوزه ترکیه، در داخل کشور وجود دارد. ترکیه در این حوزه نسبت به ایران توانسته است فعالیت علمی خود را در دو حوزه بسیج توان کارشناسی کشور در یک مجرای خاص و ایجاد ساختار لازم برای تاثیرگذاری این توان کارشناسی در حوزه تصمیم‌سازی و تصمیم‌گیری در مورد ایران موفق عمل کند اما اقدامی قابل توجه در این حوزه از سوی ما مشاهده نمی‌شود.

فصل پنجم: آرای اعضای هیئت علمی جهت تعیین نامزدهای جایزه اندیشه‌ورزی و سیاست‌سازی

مقدمه

بر اساس روال طراحی شده جهت انتخاب نامزدهای جایزه اندیشه‌ورزی و سیاست‌سازی، هر پروژه پیشنهاد شده‌ای که توسط حداقل ۲۰ درصد اعضای هیئت علمی جایزه (که مرکب از مدیران و نمایندگان اندیشکده‌های کشور هستند) تایید گردد، به عنوان نامزد جایزه شناخته می‌شود. برای این منظور، هر یک از اعضای هیئت علمی، توضیحات کوتاه مربوط به پروژه‌های پیشنهاد شده را بررسی و موارد قابل تایید از نظر خود را اعلام نمود. نظرات اعضای هیئت علمی به صورت «تایید» یا عدم آن دریافت گردید. با توجه به تعداد ۲۲ نفر عضو هیئت علمی، حداقل تعداد تاییدهای مربوط به هر پروژه ۴ مورد معین گردید.

ضمناً این قاعده نیز قرار داده شد که عضو هر اندیشکده نمی‌تواند پروژه‌ای که در مجموعه خود انجام شده است را تایید نماید. علت این موضوع آن است که معرفی هر پروژه توسط یک اندیشکده به معنای تایید آن است. تایید مجدد هر پروژه توسط نماینده آن اندیشکده، صرفاً تعداد تاییدهای همه پروژه را «یک» واحد بالاتر می‌برد و عملاً نیازی به آن نیست.

آرای اعضای هیئت علمی نسبت به پروژه‌های پیشنهاد شده

دریافت نظرات اعضای هیئت علمی درباره پروژه‌های پیشنهاد شده توسط اندیشکده‌ها از طریق یک فایل ورد حاوی جدولی مشابه جدول زیر انجام گردید. از ۲۲ نفر عضو هیئت علمی، تعداد ۱۴ نفر نظرات خود را درباره پروژه‌های پیشنهادی ارسال نمودند. جدول زیر آرای داده شده به هر پروژه را به تفکیک هر فرد (از فرد ۱ تا ۱۴) نشان می‌دهد. اینکه هر عدد بیانگر آرای کدام فرد عضو هیئت علمی است بنا به ملاحظات اعضا ذکر نمی‌گردد.

در این جدول، عدد ۱ به معنای تایید پروژه از طرف یک عضو است. جمع تعداد آرای اعضای هیئت علمی نسبت به هر پروژه نیز در ستون انتهایی جدول آمده است. بر اساس جدول زیر و با در نظر گرفتن ۴ رای به عنوان نصاب نامزدی جایزه، تعداد ۲۶ پروژه به عنوان نامزد جایزه شناخته شدند.

عنوان پروژه	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	جمع
۱ تدوین راهبردهای مقابله با تحریم نفتی ایران	۱	۱			۱				۱	۱	۱	۱		۱	۸
۲ تدوین چارچوب اولیه آیین‌نامه جذب و ارتقاء اعضای هیئت علمی دانشگاه‌های کشور مبتنی بر بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی		۱				۱									۲
۳ طراحی نظام رصد آسیب‌های اجتماعی و استقرار سامانه های موردنیاز آن			۱		۱	۱		۱	۱	۱			۱		۷
۴ طراحی الگوی «حسابداری یورویی» برای انعقاد پیمان دوجانبه پولی	۱		۱		۱					۱	۱				۶
۵ پیشنهاد الگوی اصلاح تعرفه برق مشترکین پرمصرف خانگی	۱				۱					۱	۱	۱	۱		۶
۶ پیشنهاد اقدامات راهبردی برای تحقق اقتصاد مقاومتی در بخش انرژی		۱			۱								۱		۳
۷ بررسی ابعاد و آثار مالیات بر عایدی سرمایه در بخش مسکن	۱	۱				۱		۱	۱	۱	۱	۱		۱	۸

عنوان پروژه	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	جمع
۸ بررسی عملکرد ستاد فرماندهی اقتصاد مقاومتی از منظر مدیریتی و ساختاری										۱					۱
۹ ارزیابی عملکرد ۱۰ دستگاه دولتی در چارچوب اقدامات اولویت‌دار اقتصاد مقاومتی	۱														۱
۱۰ مطالعه روش‌های استفاده از توان مردمی برای مبارزه و پیشگیری از فساد (سوت زنی)	۱	۱			۱	۱				۱			۱		۷
۱۱ بررسی و تحلیل پیامدهای بحران آب عراق بر ایران	۱					۱		۱				۱			۵
۱۲ بررسی توافق زیست‌محیطی پاریس										۱					۱
۱۳ تدوین سناریوهای محتمل بازی آمریکا با برجام و بررسی الزامات آن‌ها	۱				۱										۳
۱۴ بررسی مخاطرات تصویب لایحه الحاق ایران به کنوانسیون مبارزه با جرایم سازمان‌یافته فراملی (پالرمو)	۱				۱										۲
۱۵ ریشه‌یابی تنش‌های بین دو کشور ایران و عربستان	۱					۱			۱						۴
۱۶ جهان اسلام و اقتصاد دانش بنیان		۱											۱		۲
۱۷ سیاستگذاری گردشگری در کشورهای اسلامی	۱	۱		۱				۱						۱	۵
۱۸ بررسی و نگاشت مسائل کلان قوه قضائیه	۱	۱			۱			۱					۱		۶
۱۹ آسیب‌شناسی مرکز فرماندهی و کنترل ناجا با رویکرد حکمرانی داده محور	۱					۱							۱		۴
۲۰ طراحی الگو و پیگیری اصلاح قانون صدور چک	۱	۱		۱			۱	۱				۱			۸

عنوان پروژه	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	جمع
۲۱ آسیب شناسی بازار خدمات حقوقی با محوریت انحصارزدایی از نظام وکالت	۱				۱			۱	۱	۱		۱			۶
۲۲ طراحی الگو و پیگیری اصلاح قانون ثبت و حمایت از حقوق مالکیت	۱	۱		۱						۱			۱		۶
۲۳ طراحی سامانه یکپارچه مدیریت تبادل فناوری	۱	۱	۱			۱			۱		۱				۶
۲۴ طراحی الگوی تامین مالی بیمه ناباروری بر مبنای مدل P4P	۱	۱	۱			۱									۴
۲۵ بررسی ازدواج در سنین پایین در ایران							۱								۱
۲۶ اصلاح نظام مالیاتی بخش مسکن		۱		۱	۱			۱				۱	۱		۷
۲۷ طراحی و پیاده‌سازی موزه آنلاین خلیج فارس		۱	۱						۱						۳
۲۸ طراحی مکانیزم‌های مبتنی بر رویکرد شفافیت در مجلس شورای اسلامی	۱	۱			۱	۱	۱			۱	۱	۱	۱		۱۰
۲۹ راهبری پروژه‌های شفافیت در شورای اسلامی و شهرداری تهران	۱	۱					۱	۱	۱	۱	۱				۷
۳۰ طراحی ساز و کارهای ضمانت فعالیت‌های فناورانه		۱							۱				۱		۴
۳۱ طرح جامع مهارت‌آموزی کارکنان وظیفه (سربازان) نیروهای مسلح	۱			۱	۱				۱	۱					۶
۳۲ تحلیل و ارزیابی نماگرهای مقاومت اقتصادی ایران (اقتصاد مقاومتی)	۱	۱													۲
۳۳ نقد و بررسی سند الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت	۱	۱							۱						۳
۳۴ سامانه جمع‌نویسی و مشارکت در قانون‌نویسی	۱		۱				۱	۱	۱					۱	۶
۳۵ بررسی الزامات و ساز و کارهای همگرایی علویان و اسلام‌گرایان سنی ترکیه			۱												۱

عنوان پروژه	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	جمع
۳۶ راهبردهای مقابله با تهدیدات دولت سعودی و شورای همکاری خلیج فارس در حوزه اقتصاد سیاسی	۱	۱				۱								۱	۴
۳۷ تدوین رویکرد راهبردی ایران در اصلاحات نظام سیاسی و امنیتی سوریه		۱													۱
۳۸ بررسی سیاست خارجی ایران و ترکیه															۰
۳۹ راهبردهای مقابله با طرح معامله قرن با تمرکز بر نقش فلسطینیان مهاجر	۱	۱								۱					۳
۴۰ نگاشت رهبران مذهبی زنده اهل سنت	۱		۱			۱		۱		۱					۵
۴۱ شبکه جامع علمی جهادگران اقتصاد مقاومتی (قصد)	۱			۱											۲
۴۲ بررسی حقوق آب در فلات ایران در بستر تحولات اقتصادی و اجتماعی	۱	۱								۱					۳
۴۳ ارزیابی مقدماتی حکمرانی آب کشور	۱	۱				۱									۳
۴۴ بررسی بازتخصیص آب کشاورزی و پیامدهای آن	۱	۱							۱						۳
۴۵ طراحی چارچوب تحلیلی توسعه کم آب‌بر در راستای بازسازی مسیر توسعه کشور		۱	۱	۱	۱				۱	۱				۱	۷
۴۶ ارزیابی معیارهای الگوی کشت از منظر بهره‌وری آب	۱	۱	۱						۱						۴
۴۷ برگزاری رویداد گفت‌وگوهای راهبردی «آب، فرهنگ و جامعه»	۱	۱													۲
۴۸ آینده‌پژوهی عربستان سعودی										۱					۲
۴۹ آینده معمای استقلال کردی	۱												۱		۲
۵۰ آینده اکوسیستم استارت‌آپی ایران					۱										۱

فصل ششم: هیئت داوران و نتیجه داوری

مقدمه

هیئت داوران جایزه اندیشه‌ورزی و سیاست‌سازی متشکل از افرادی است که هم سابقه پژوهش و فعالیت در یک اندیشکده را دارا هستند و هم اینکه تجربه فعالیت از جنس سیاستگذاری در یک دستگاه حاکمیتی یا دولتی را دارند و یا در حال حاضر مشغول به آن هستند. البته واضح است که یکی از ویژگی‌های داوران نیز این است که فرصت و مجال همکاری جهت داوری را داشته باشند.

روال در نظر گرفته شده برای انتخاب داوران به این ترتیب بود که هر یک از اعضای هیئت علمی داوران پیشنهادی خود را معرفی نمودند و سپس همه اعضای هیئت علمی نظرات خود را درباره کلیه داوران پیشنهادی اعلام نمودند.

داوران پیشنهادی

بر اساس جمع‌آوری نظرات اعضای هیئت علمی در دو مرحله «معرفی» و «رای» که با مشارکت ۱۵ نفر از اعضا انجام شد، فهرست کلیه افرادی که توسط هیئت علمی به عنوان داور پیشنهاد شدند به ترتیب بیشترین آرای اعضای هیئت علمی به صورت زیر است. ضمناً به جهت حفظ احترام داوران پیشنهادی، تعداد آرای داده شده به هر فرد اعلام نمی‌گردد.

۱. آقای سید محمد صاحبکار
۲. آقای سید محمد صادق امامیان
۳. آقای یاسر جلالی منش
۴. آقای امیر ناظمی
۵. آقای صابر میرزایی
۶. آقای علیرضا شاه میرزایی
۷. آقای سیاوش ملکی فر
۸. آقای روح الله ابوجعفری
۹. آقای سید جلال دهقانی فیروزآبادی
۱۰. آقای یوسف عزیزی
۱۱. آقای لطف الله فروزنده
۱۲. آقای عباس ملکی
۱۳. آقای مهدی فرمانیان
۱۴. آقای جواد نیکی ملکی

۱۵. آقای محمدعلی میرزایی

۱۶. آقای مهدی رعنائی

۱۷. آقای حسن دانایی فرد

ترکیب هیئت داوران

بر اساس فهرست به دست آمده از داوران، با ۵ داور ابتدای لیست تماس گرفته شد و از ایشان خواسته شد که پروژه‌های نامزد شده را داوری نمایند. یکی از این داوران، به علت نداشتن فرصت مناسب، از عضویت در هیئت داوران انصراف داد. بدین ترتیب از داور ششم خواسته شد تا در فرآیند داوری مشارکت نماید. بدین ترتیب هیئت داوران جایزه به ترتیب زیر شکل گرفت:

۱. آقای سید محمد صاحبکار

۲. آقای سید محمد صادق امامیان

۳. آقای امیر ناظمی

۴. آقای صابر میرزایی

۵. آقای علیرضا شاه میرزایی

نحوه داوری

برای داوری جایزه، از اعضای هیئت داوران خواسته شد که با در نظر گرفتن معیارهای ذیل که از جمع‌بندی نظرات اعضای هیئت علمی به دست آمد، نظر خود را درباره هر پروژه به صورت کلی (نه به تفکیک هر شاخص) از عدد ۱ (کمترین امتیاز / بسیار ضعیف) تا عدد ۵ (بیشترین امتیاز / بسیار قوی) اعلام نمایند تا امتیاز نهایی هر پروژه با محاسبه میانگین امتیازهای داوران مشخص شود.

معیارهای پیشنهادی به ترتیب زیر است:

- رعایت استانداردهای نگارشی و تدوین اثر پژوهشی و کیفیت محصولات چندرسانه ای بر مبنای آن
 - میزان اولویت، ضرورت و اهمیت مسئله و نحوه تبیین مسئله
 - نحوه جمع‌آوری داده و اطلاعات و تحلیل آن‌ها
 - پیشنهادها و راهکارهای ارائه شده از جهت بدیع بودن و امکان پذیر بودن
 - پیگیری اجرایی سازی راهکارها از قبیل اجتماعی‌سازی موضوع در بین عموم جامعه و ایجاد اجماع
- نخبگانی در بین سیاست‌گذاران

- کیفیت محصولات نهایی پژوهش و فعالیت اندیشکده‌ای (قانون، سیاست، ساختار حاکمیتی، سایت، اپلیکیشن و ...) و میزان اثرگذاری آن

نتیجه دآوری

پس دریافت آرای داوران، امتیازات هر پروژه بر اساس میانگین نظرات داوران محاسبه گردید. البته در مواردی که امتیازات داوران مساوی شد، تعداد آرای هیئت علمی به هر پروژه ملاک قرار گرفته است. لازم به ذکر است توجه شود که نحوه رای‌دهی هیئت علمی با امتیازدهی داوران متفاوت بوده است. به این ترتیب که اعضای هیئت علمی هر پروژه را که مناسب نامزد شدن می‌دانستند «تایید» و هر پروژه را که مناسب نمی‌دانستند، تایید نکردند. به عبارت دیگر، آرای اعضای هیئت علمی به صورت صفر و یکی داده شده است. اما هر یک از داوران هر پروژه را از ۱ (کمترین امتیاز) تا ۵ (بیشترین امتیاز) امتیاز دهی نموده‌اند.

ردیف	عنوان پروژه	تعداد امتیاز ۱	تعداد امتیاز ۲	تعداد امتیاز ۳	تعداد امتیاز ۴	تعداد امتیاز ۵	میانگین امتیازات داوران	آرای هیئت علمی
۱	طراحی الگو و پیگیری اصلاح قانون صدور چک				۳	۲	۴/۴	۸
۲	بررسی ابعاد و آثار مالیات بر عایدی سرمایه در بخش مسکن		۱		۴		۳/۶	۸
۳	راهبری پروژه‌های شفافیت در شورای اسلامی و شهرداری تهران	۱			۳	۱	۳/۶	۷
۴	طرح جامع مهارت‌آموزی کارکنان وظیفه (سربازان) نیروهای مسلح		۱		۴		۳/۶	۶
۵	بررسی و نگاشت مسائل کلان قوه قضائیه	۱		۱	۲	۱	۳/۴	۶
۶	طراحی مکانیزم‌های مبتنی بر رویکرد شفافیت در مجلس شورای اسلامی		۱	۲	۲		۳/۲	۱۰
۷	طراحی نظام رصد آسیب‌های اجتماعی و استقرار سامانه های موردنیاز آن		۲		۳		۳/۲	۷
۸	طراحی الگوی «حسابداری یورویی» برای انعقاد پیمان دوجانبه پولی		۱	۲	۲		۳/۲	۶

ردیف	عنوان پروژه	تعداد امتیاز ۱	تعداد امتیاز ۲	تعداد امتیاز ۳	تعداد امتیاز ۴	تعداد امتیاز ۵	میانگین امتیازات داوران	آرای هیئت علمی
۸	آسیب شناسی بازار خدمات حقوقی با محوریت انحصارزدایی از نظام وکالت	۱		۲	۱	۱	۳/۲	۶
۱۰	طراحی ساز و کارهای ضمانت فعالیت‌های فناورانه		۱	۲	۲		۳/۲	۴
۱۱	تدوین راهبردهای مقابله با تحریم نفتی ایران	۱	۱		۳		۳	۸
۱۲	مطالعه روش‌های استفاده از توان مردمی برای مبارزه و پیشگیری از فساد (سوت زنی)	۱		۲	۲		۳	۷
۱۳	طراحی الگو و پیگیری اصلاح قانون ثبت و حمایت از حقوق مالکیت		۳			۱	۳	۶
۱۴	نگاشت رهبران مذهبی زنده اهل سنت	۱		۲	۲		۳	۵
۱۵	پیشنهاد الگوی اصلاح تعرفه برق مشترکین پرمصرف خانگی		۲	۲	۱		۲/۸	۶
۱۵	سامانه جمع‌نویسی و مشارکت در قانون‌نویسی		۲	۲	۱		۲/۸	۶
۱۷	بررسی و تحلیل پیامدهای بحران آب عراق بر ایران		۲	۲	۱		۲/۸	۵
۱۸	طراحی سامانه یکپارچه مدیریت تبادل فناوری	۱		۴			۲/۶	۶
۱۹	آسیب‌شناسی مرکز فرماندهی و کنترل ناجا با رویکرد حکمرانی داده محور	۱	۱	۳			۲/۴	۴
۲۰	طراحی الگوی تامین مالی بیمه ناباروری بر مبنای مدل P4P	۱	۲	۲			۲/۲	۴
۲۰	راهبردهای مقابله با تهدیدات دولت سعودی و شورای همکاری خلیج فارس در حوزه اقتصاد سیاسی	۱	۲	۲			۲/۲	۴
۲۲	اصلاح نظام مالیاتی بخش مسکن	۲	۲	۱			۱/۸	۷

ردیف	عنوان پروژه	تعداد امتیاز ۱	تعداد امتیاز ۲	تعداد امتیاز ۳	تعداد امتیاز ۴	تعداد امتیاز ۵	میانگین امتیازات داوران	آرای هیئت علمی
۲۲	طراحی چارچوب تحلیلی توسعه کم آبر در راستای بازسازی مسیر توسعه کشور	۲	۲	۱			۱/۸	۷
۲۴	سیاستگذاری گردشگری در کشورهای اسلامی	۳	۱	۱			۱/۶	۵
۲۵	ریشه‌یابی تنش‌های بین دو کشور ایران و عربستان	۳	۱	۱			۱/۶	۴
۲۶	ارزیابی معیارهای الگوی کشت از منظر بهره‌وری آب	۳	۲				۱/۴	۴

همانطور که در جدول فوق مشاهده می‌شود، رتبه‌های ۸، ۱۵، ۲۰ و ۲۲ هر یک مشترکا به دو پروژه رسیده است. زیرا هم امتیاز داوران به آن‌ها برابر بوده و هم اینکه تعداد آرای اعضای هیئت علمی به آن‌ها به یک اندازه بوده است.

فصل هفتم: جمع‌بندی

پروژه‌های برنده جایزه

بر اساس جدول نتیجه داوری فصل قبل، ۵ پروژه زیر برنده جایزه اندیشه‌ورزی و سیاست‌سازی محسوب می‌شوند:

عنوان پروژه	نام اندیشکده
۱ طراحی الگو و پیگیری اصلاح قانون صدور چک	اندیشکده محنّا (مطالعات حکمرانی نرم ایران)
۲ بررسی ابعاد و آثار مالیات بر عایدی سرمایه در بخش مسکن	شبکه تحلیلگران اقتصاد مقاومتی
۳ راهبری پروژه‌های شفافیت در شورای اسلامی و شهرداری تهران	اندیشکده شفافیت برای ایران
۴ طرح جامع مهارت‌آموزی کارکنان وظیفه (سربازان) نیروهای مسلح	پژوهشکده مطالعات فناوری
۵ بررسی و نگاشت مسائل کلان قوه قضائیه	اندیشکده محنّا (مطالعات حکمرانی نرم ایران)

لازم به ذکر است که مجریان این پروژه‌ها در مراسم افتتاحیه سومین کنفرانس حکمرانی و سیاست‌گذاری عمومی که در تاریخ ۲۵ دی ۱۳۹۸ برگزار گردید مورد تقدیر قرار گرفتند و به هر کدام، تندیس جایزه، لوح تقدیر و یک سکه تمام بهار آزادی اهدا شد.

میزان مشارکت اعضای هیئت علمی

در فرآیند جایزه اندیشه‌ورزی و سیاست‌سازی اعضای هیئت علمی دو مرتبه نظرات خود را از طریق فایل طراحی شده برای دریافت نظرات اعضا اعلام نمودند: یکی در مرحله انتخاب داوران و دیگری در مرحله انتخاب نامزدها. جدول زیر نحوه مشارکت اعضا در این دو مرحله را نشان می‌دهد. بر اساس جدول زیر ۱۹ نفر از اعضا حداقل در یکی از دو مرحله نظر خود را اعلام نموده‌اند و ۱۱ نفر در هر دو مرحله نظر داده‌اند.

نام عضو هیئت علمی	انتخاب داوران	انتخاب نامزدها
۱ آقای حمید عظیمی	✓	✓
۲ آقای مازیار عطاری		
۳ آقای علی مروی	✓	
۴ آقای سعید سمیعی		✓
۵ آقای مجتبی کیانی	✓	✓
۶ آقای محمدعلی زارع	✓	✓
۷ آقای زکریا حسینی	✓	
۸ آقای محمدرضا محمدی	✓	✓
۹ آقای انوش نوری اسفندیاری		✓
۱۰ آقای علی سروشیان	✓	✓
۱۱ آقای ایمان مشایخی	✓	✓
۱۲ آقای حبیب اله ظفریان	✓	✓
۱۳ آقای امیرعلی ناقدی		
۱۴ آقای علی شیرمحمدی	✓	✓
۱۵ آقای محمدحسین بنا	✓	
۱۶ آقای علی زارعی	✓	✓
۱۷ آقای احمد برومند		✓
۱۸ آقای حسین حیرانی		
۱۹ آقای محمدعلی حسینی نیک	✓	✓
۲۰ آقای روزبه پارساپور		✓
۲۱ آقای علی‌محمد سلطانی	✓	✓
۲۲ آقای حسین میرزاپور	✓	

وضعیت اندیشکده‌ها در فرآیند جایزه

در فرآیند جایزه اندیشه‌ورزی و سیاست‌سازی، ۱۶ اندیشکده برخی پروژه‌های خود را معرفی نمودند و در مجموع ۵۰ پروژه معرفی گردید. از مجموع این ۵۰ پروژه، با آرای هیئت علمی ۲۶ پروژه به عنوان نامزد جایزه مشخص گردید و در نهایت ۵ پروژه برنده جایزه شدند. جدول زیر وضعیت اندیشکده‌ها در روند بررسی‌ها در جایزه را نشان می‌دهد.

نام اندیشکده	پروژه معرفی شده	پروژه نامزد شده	پروژه برنده جایزه
۱ اندیشکده برهان انقلاب اسلامی	۲	-	-
۲ اندیشکده تدبیر آب ایران	۶	۲	-
۳ اندیشکده راهبردی تبیین	۴	۱	-
۴ اندیشکده سیاستگذاری امیرکبیر	۲	۲	-
۵ اندیشکده شفافیت برای ایران	۳	۳	۱
۶ اندیشکده مَحَنّا	۵	۵	۲
۷ اندیشکده مرصاد	۶	۲	-
۸ پژوهشکده چشم انداز و آینده پژوهی	۱	-	-
۹ پژوهشکده مطالعات فناوری	۳	۳	۱
۱۰ شبکه تحلیلگران اقتصاد مقاومتی	۶	۳	۱
۱۱ شبکه کانون های تفکر ایران (ایتان)	۳	۲	-
۱۲ شرکت تترا	۱	۱	-
۱۳ مرکز تحقیقات مبانی و مدل های اقتصادی بومی	۱	-	-
۱۴ مرکز مطالعات خلیج فارس	۱	-	-
۱۵ موسسه افق آینده پژوهی راهبردی	۳	-	-
۱۶ موسسه آینده پژوهی جهان اسلام	۳	۲	-

همانطور که در جدول فوق ملاحظه می‌گردد، تعداد ۵ اندیشکده همه پروژه‌هایی که معرفی نمودند، به عنوان نامزد جایزه مشخص شد؛ و ۵ اندیشکده هم نامزدی در فرآیند جایزه نداشتند. یک اندیشکده هم برنده دو جایزه شد.

پیوست یک: نامه‌های معرفی اعضای هیئت علمی جایزه از طرف اندیشکده‌ها

مقدمه

همانطور که در فصل دوم بیان شد، اندیشکده‌ها نمایندگان خود را جهت حضور در هیئت علمی جایزه طی نامه‌های مکتوب معرفی نمودند. در این بخش، تصویر نامه‌های اندیشکده‌ها جهت معرفی نماینده می‌آید:

موسسه افق آینده پژوهی راهبردی

شماره:.....
تاریخ:..... ۹۸/۱۰/۱۰
پیوست:.....
تاریخ: ۱۳۹۸/۱۰/۱۰

باسمه تعالی

شماره ثبت: ۳۱۵۲۲

روشن‌نویس

«از گذشته عبور کنیم، به آینده نگاه کنیم.»

«مقام معظم رهبری»

جناب آقای دکتر سهراب پور
ریاست محترم کنفرانس حکمرانی و سیاستگذاری عمومی
موضوع:

سلام علیکم

احتراماً بازگشت به نامه شماره ۳۱۰۴ مورخ ۱۳۹۸/۱۰/۰۷ با موضوع برگزاری سومین کنفرانس حکمرانی و سیاستگذاری عمومی با محوریت گذار به نسل جدید حکمرانی؛ ضمن قدردانی از ابتکار حضرتعالی در شناسایی و تقدیر از برترین پژوهش‌ها و اقدامات اندیشکده‌ها و مؤسسات سیاست‌پژوهی، بدینوسیله جناب آقای دکتر سعید سمیعی بعنوان نماینده مؤسسه افق آینده‌پژوهی راهبردی به منظور حضور در هیئت علمی این جایزه و پروژه‌های:

- ۱) آینده‌پژوهی عربستان سعودی
- ۲) آینده معمای استقلال کردی (کتاب)
- ۳) آینده اکوسیستم استوایی ایران؛

بعنوان برخی از شاخص‌ترین پروژه‌های این مؤسسه، به حضور معرفی می‌گردد، لذا خواهشمند است دستور فرمایید اقدامات لازم در این خصوص بعمل آید.

پیشاپیش از حسن توجه شما سپاسگزارم.

دکتر امیرحسین خسروی
مدیر عامل

نشانی: تهران، بلوار کریمخان زند، خیابان شهید عضدی (آبان جنوبی)، کوچه هورزاد، پلاک ۶
تلفن: ۸۸۸۰۲۳۰۶ - ۸۸۹۰۸۱۱۳
وبسایت: iran-futures.ir

فکس: ۸۸۹۲۵۱۷۳
پست الکترونیک: info@iran-futures.ir

باسمه‌تعالی

شماره: ۹۸۱۰۰۹۹۹۱۰۰
تاریخ: ۹۸/۱۰/۰۹
پیوست: ندارد

فیت شفا
برای ایران

جناب آقای دکتر سعید سهراب‌پور
رئیس محترم کنفرانس حکمرانی و سیاستگذاری عمومی

با سلام و احترام؛

بازگشت به نامه شماره ۳۱۰۴ مورخ ۰۷/۱۰/۱۳۹۸ با موضوع برگزاری سومین کنفرانس حکمرانی و سیاستگذاری عمومی، ضمن تشکر از مساعی حضرتعالی و همکاران محترمان در برگزاری این کنفرانس، بدینوسیله جناب آقای محمدعلی زارع را به عنوان نماینده این اندیشکده جهت حضور در هیئت علمی کنفرانس معرفی می‌نمایم. دوام توفیقات حضرتعالی را از خداوند منان مسئلت دارم.

باتشکر
مهدی ثنائی
مدیر اندیشکده شفافیت برای ایران

فیت شفا
برای ایران

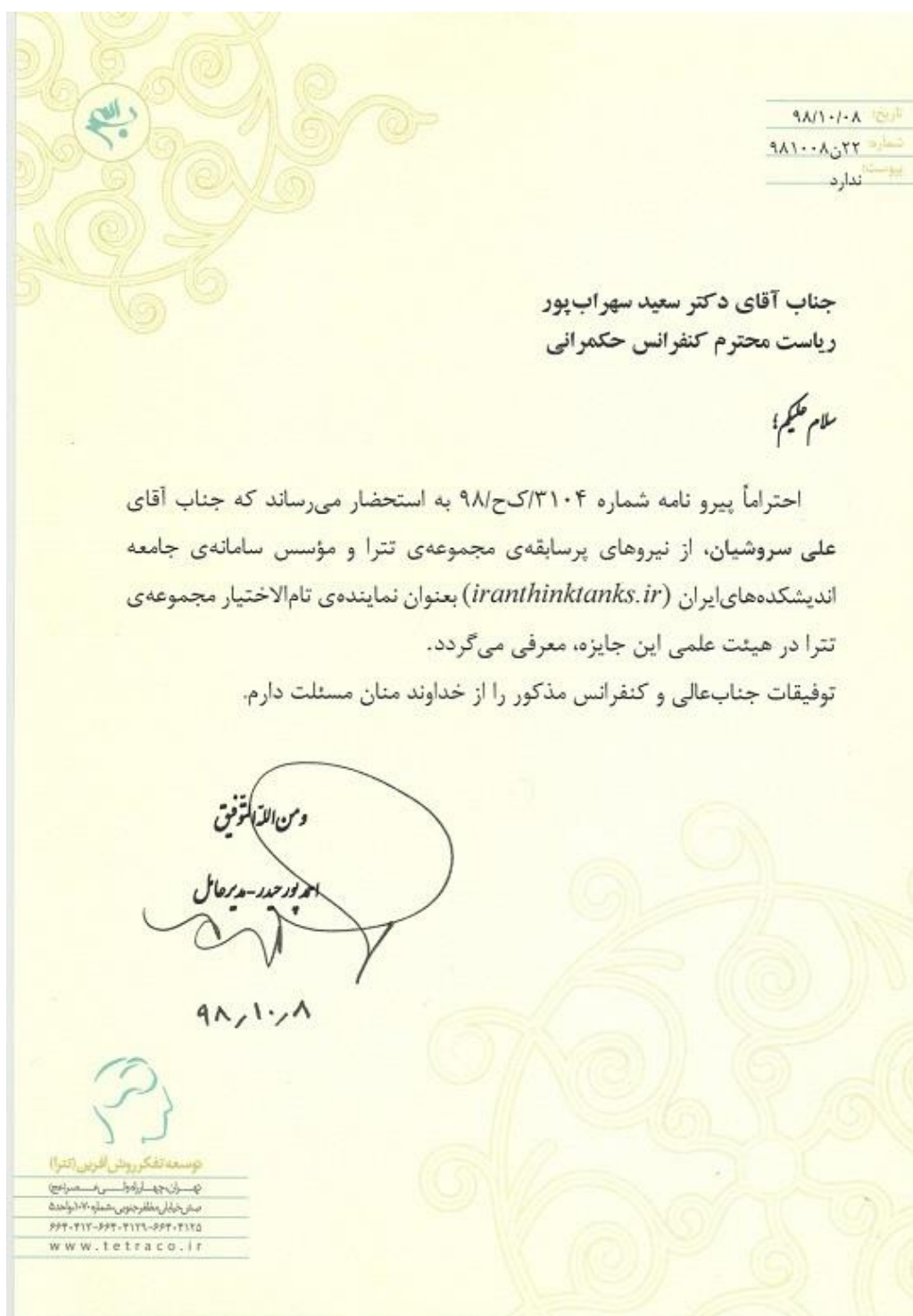

تلفن: ۰۲۱۸۳۲۳۰۷۲ | ایمیل: ۰۲۱۸۳۲۳۰۷۲@TP4.ir | ارتباط در تلگرام: @TP4_admin

شبکه تحلیلگران اقتصاد مقاومتی

اندیشکده تدبیر آب ایران

شماره: ۹۸/ت/۶۱
تاریخ: ۱۳۹۸/۱۰/۱۲
پیوست: ندارد

بسمه تعالی

جناب آقای سعید سهراب‌پور
ریاست محترم سومین دوره کنفرانس حکمرانی و سیاست‌گذاری عمومی
موضوع: معرفی نماینده

با سلام و احترام؛

عطف به نامه شماره ۳۱۰۴/ک ح/۹۸ مورخ ۱۳۹۸/۱۰/۰۷، جناب آقای انوش نوری
اسفندیاری به عنوان نماینده این اندیشکده جهت حضور در ترکیب هیئت علمی برنامه
«جایزه اندیشه‌ورزی و سیاست‌سازی»، معرفی می‌شود.

با آرزوی توفیق
سعید سهراب‌پور
مدیر
دبیر اندیشکده تدبیر آب ایران
اندیشکده تدبیر آب ایران

آدرس: تهران - کریم خان - خیابان استاد نجات‌الهی شمالی - پلاک ۲۱۲ واحد ۴.
شماره تماس: ۰۲۱-۸۸۹۴۷۴۰۰-۸۸۹۴۷۳۰۰

شماره: ۷۸۴۷ تاریخ: ۹۸/۱۰/۱۴ پیوست: —	بسمه تعالی ریاست محترم کنفرانس حکمرانی و سیاستگذاری عمومی جناب آقای دکتر سهراب پور با سلام احتراماً بازگشت به نامه ۹۸/۳/۱۰۴ ک/ح + ۹۸/۱۰/۷؛ بدین وسیله آقای مجتبی کیانی به عنوان نماینده اندیشکده آصف جهت حضور در هیات علمی جایزه معرفی می‌شوند. ضمناً این مجموعه تمایلی به شرکت در این برنامه را ندارد. مهدی ملکی‌فر مدیرعامل اندیشکده آصف	 آینده‌پژوهی، نظریه‌پردازی تحلیل و ارائه راهکارهای اثربخش ASEF Think Tank Future Study, Theory Development Objective Analysis, Effective Solutions خیابان مطهری، خیابان کوه نور کوچه ششم، شماره ۱۴، زنگ هشتم، واحد ۱۱ تلفن: ۸۵۰۶۶۰۴-۸۵۳۳۳۹۸ www.iranasef.org info@iranasef.org
---	--	--

شبکه کانون‌های تفکر ایران (ایتان)

باسمه تعالی

تاریخ: ۹۸/۱۰/۱۴
شماره: ۱۱/۰۱۴۸
پیوست: —

شبکه کانون‌های تفکر ایران (ایتان)
Iran Think Tanks Network

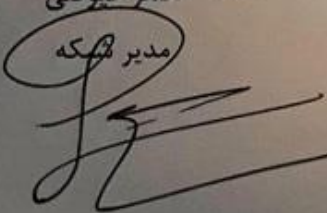
جناب آقای دکتر سهراب پور
ریاست محترم کنفرانس حکمرانی و سیاستگذاری عمومی

سلام علیکم

احتراما بازگشت به نامه شماره ۳۱۰۴ مورخ ۹۸/۱۰/۰۷، بدین وسیله جناب آقای زکریا
ح سینی به عنوان نماینده شبکه کانون‌های تفکر ایران (ایتان) جهت حضور در هیات
علمی «جایزه اندیشه‌ورزی و سیاست‌سازی» معرفی می‌شود.
ضمنا پروژه‌های شاخص این مجموعه به شرح زیر است:

- ۱- ارائه الگوی تامین مالی بیمه ناباروری بر مبنای مدل P4P
- ۲- بررسی ازدواج در سنین پایین در ایران
- ۳- اصلاح نظام مالیاتی بخش مسکن

با احترام
از طرف
اصغر عیوضی
مدیر شبکه

تهران - خیابان جلال آل احمد - روبروی بیمارستان شریعتی - ساختمان شماره ۳ ☎ تلفن: ۸۸۰۱۹۵۵۰۰۲ - فکس: ۸۸۰۱۹۹۹۶ - پست الکترونیک: info@itan.ir - www.itan.ir

اندیشکده سیاستگذاری امیرکبیر

تاریخ: ۹۸/۱۰/۱۴

پیوست: ندارد

شماره: ۲۰۵/م/۳۸

اندیشکده سیاستگذاری
امیرکبیر

«باسمه تعالی»

ریاست محترم کنفرانس حکمرانی و سیاستگذاری عمومی

جناب آقای سعید سهراب پور

با سلام و احترام؛

به استحضار می‌رساند پیرو نامه شماره ۳۱۰۴/ک/ح/۹۸ مورخ ۱۳۹۸/۱۰/۰۷ و دعوت جنابعالی جهت معرفی نماینده اندیشکده سیاستگذاری امیرکبیر برای حضور در هیئت علمی جایزه اندیشه‌ورزی و سیاست‌سازی، جناب آقای **دکتر حبیب ظفریان** مسئول گروه انرژی اندیشکده سیاستگذاری امیرکبیر به عنوان نماینده این مجموعه معرفی می‌شود.

پیشاپیش از همکاری شما کمال تشکر را دارد.

حامد اقبالی
مدیر اندیشکده

اندیشکده سیاستگذاری
امیرکبیر

آدرس: خیابان انقلاب، تقاطع خیابان حافظ،
کوچه البرز، پلاک ۲۲، طبقه اول
کدپستی: ۱۵۹۱۶۳۴۷۶۴
تلفن: ۰۲۱-۶۴۵۴۵۱۹۵
www.amtt.ir

بسمه تعالی

ریاست محترم کنفرانس حکمرانی و سیاست گذاری عمومی
جناب آقای دکتر سهراب پور
سلام علیکم؛

ضمن عرض تسلیت به مناسبت فرارسیدن ایام فاطمیه و شهادت بانوی دو عالم حضرت صدیقه کبری(س)، و همچنین شهادت فرمانده رشید اسلام سردار قاسم سلیمانی؛ بدین وسیله به اطلاع می‌رساند که نماینده اندیشکده برهان در هیات علمی جایزه «اندیشه ورزی و سیاست گذاری»، آقای امیرعلی ناقدی می‌باشد.

همچنین دو اثر معرفی شده توسط این اندیشکده به شرح زیر است:

۱- کتاب «انقلاب در گام دوم» در تبیین بیانیه گام دوم، اولویتها و الزامات آن.

۲- کتاب «ایران ۱۴۴۴» مشتمل بر اقتراحات اندیشکده برهان بر سند الگوی اسلامی-ایرانی پیشرفت

برهان

مدیریت اندیشکده برهان
محمد جواد اخوان

اندیشکده راهبردی
WWW.BORHAN.IR
انظر

تاریخ:	۱۳۹۸/۱۰/۱۵
شماره:	۲۰۹۷
پوسته:	ندارد

تلفن:	۰۲۱۵۳۲۹۱
پاکت:	۰۲۱۰۰۰۲۸۷
www.BORHAN.ir	
info@borhan.ir	

باسمه تعالی

تاریخ: ۱۳۹۸/۱۰/۱۲
شماره: ۹۸/۱۰۰۳
پیوست: ندارد

جناب آقای دکتر سهراب‌پور

ریاست محترم کنفرانس حکمرانی و سیاست‌گذاری عمومی

سلام علیکم

احتراما بازگشت به نامه شماره ۳۱۰۴ به تاریخ ۱۳۹۸/۱۰/۰۷، بدینوسیله آقای علی شیرمحمدی به عنوان نماینده این مجموعه جهت عضویت در هیات علمی "جایزه اندیشه‌ورزی و سیاست‌سازی" خدمتتان معرفی می‌گردند.

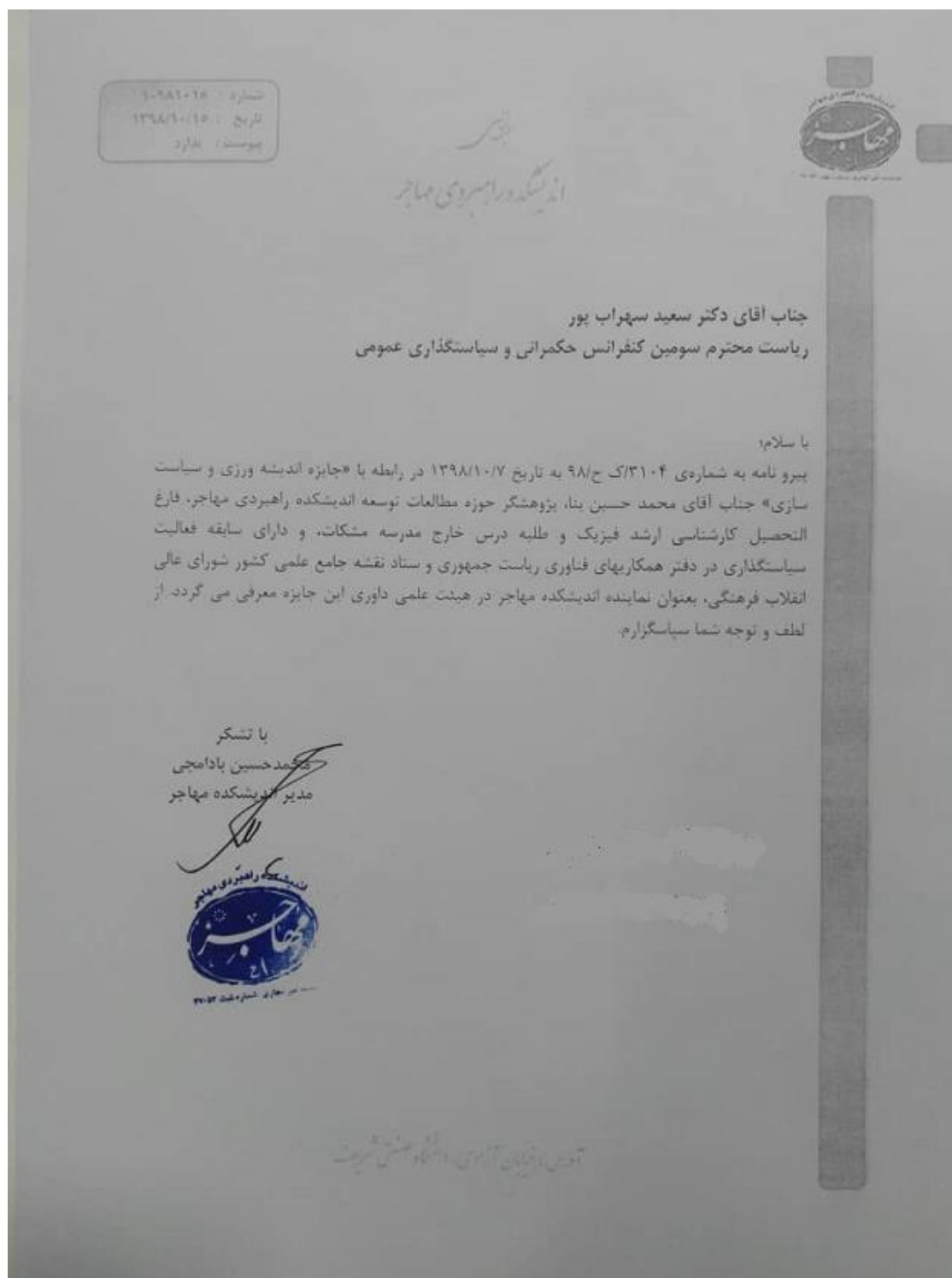
ضمنا پروژه‌ها و تولیدات شاخص این مجموعه در اسرع وقت خدمتتان اعلام خواهد گردید.

با احترام
جواد نیکی‌ملکی
مدیر اندیشکده راهبردی تبیین

اندیشکده راهبردی تبیین
شماره ثبت: ۳۵۴۷۰

تهران، انتهای بلوار ارباب، آقدسیه، خیابان شهید موحّد دانش، خیابان گلستان، پلاک ۳۲، واحد ۱۱

اندیشکده راهبردی مهاجر

مرکز تحقیقات مبانی و مدل‌های اقتصادی بومی

جناب آقای دکتر سعید سهراب پور

رئیس محترم کنفرانس حکمرانی و سیاست‌گذاری عمومی

با عرض سلام و ادب؛

احتراماً به استحضار می‌رساند پیرو نامه به شماره ۳۱۰۴ مورخ ۱۳۹۸/۱۰/۰۷ با موضوع سومین کنفرانس حکمرانی و سیاست‌گذاری عمومی، ضمن قدردانی و آرزوی توفیق برای برگزارکنندگان این کنفرانس، بدین وسیله جناب آقای علی زارعی مزدآبادی به عنوان نماینده مرکز تحقیقات مبانی و مدل‌های اقتصادی بومی در هیئت عملی این جایزه، معرفی می‌گردد.

جهت شرکت در جایزه اندیشه‌ورزی و سیاست‌گذاری، شبکه جامع علمی جهادگران اقتصاد مقاومتی (قصد) را به عنوان یکی از محصولات این مرکز در حوزه شبکه‌سازی و تعامل با هسته‌های مقاومت اقتصادی در سطوح مختلف حاکمیتی، دانشگاهی، حوزوی و مردمی که با محوریت پرتال قصد راه اندازی شده است را خدمتان معرفی می‌نماید.

با احترام فراوان
دکتر سعید سهراب پور

پژوهشکده سیاست‌پژوهی و مطالعات راهبردی حکمت

پژوهشکده چشم‌انداز و آینده‌پژوهی

		
شماره: ۹۸-۲۲۱۵۳ تاریخ: ۱۳۹۸/۷/۱۷ پیوست:	برنام‌نما	

جناب آقای دکتر سعید سهراب‌پور
ریاست محترم کنفرانس حکمرانی و سیاست‌گذاری عمومی

با سلام و اهدای تحیات؛

احتراماً در پاسخ به نامه شماره ۳۱۰۴/ک ح / ۹۸ مورخ ۹۸/۱۰/۷، آقای احمد برومند (پژوهشگر دکتری آینده‌پژوهی) به نمایندگی از پژوهشکده چشم‌انداز و آینده‌پژوهی جهت حضور در هیئت علمی جایزه معرفی می‌شوند. همچنین گزارش «نگاهی به طرح پژوهشی جغرافیا/جامعه‌شناسی سیاسی انتخابات مجلس» به عنوان پروژه پژوهشکده چشم‌انداز و آینده‌پژوهی برای شرکت در جایزه اندیشه‌ورزی و سیاست‌سازی به دبیرخانه کنفرانس ایمیل گردیده است.

با تشکر
محمد مجید فولادگر
رئیس پژوهشکده چشم‌انداز و آینده‌پژوهی

تهران، ستاری شمالی، دانشگاه آزاد اسلامی، ساختمان شیخ بهایی تلفن: ۴۴۸۶۵۳۳۷ دورنگار: ۴۴۸۶۵۳۳۲

گروه پژوهشی مدیریت راهبردی انرژی آیندگان

تاریخ: ۹۸/۱۰/۱۷ شماره: پوسته: ۹۸/۴۲۰۸	پژوهشکده سیاستگذاری و تحلیل راهبردی آیندگان Institute of Policy Studies and Strategic Analysis	
---	---	---

بسمه تعالی

جناب آقای دکتر سعید سهراب پور
رئیس محترم کنفرانس حکمرانی و سیاستگذاری عمومی
باسلام و احترام؛

بازگشت به نامه شماره ۳۱۰۴ مورخ ۱۳۹۸/۱۰/۰۷ با موضوع برگزاری سومین کنفرانس حکمرانی و سیاستگذاری عمومی، ضمن تشکر از مساعی حضرتعالی و همکاران محترمان در برگزاری این کنفرانس، بدینوسیله جناب آقای دکتر حسین حیرانی را به عنوان نماینده این پژوهشکده جهت حضور در هیئت علمی کنفرانس معرفی می‌نمایم. دوام توفیقات حضرتعالی را از خداوند منان مسئلت دارم.

با تشکر
مصطفی زمانیان
مدیر پژوهشکده

پژوهشکده سیاستگذاری و تحلیل راهبردی
Institute of Policy Studies and Strategic Analysis

فلکه دوم صادقیه، خیابان انوشیروانی، خیابان سازمان آب و برق، پلاک ۱۳۶، طبقه ۴، واحد ۷
تلفن: ۰۲۱-۴۴۲۵۴۷۹ / فکس: ۰۲۱-۴۴۲۵۴۸۱ / وبسایت: www.ayandeganrc.ir
info@ayandeganrc.ir

Scanned by CamScanner

موسسه
مطالعات ژئوپلیتیک استراتژیک تاریخ و جغرافیای
خلیج فارس

بسمه تعالی

تاریخ: ۹۸/۱۰/۱۷

شماره: ۸۱۰۱۷۱

پیوست: ندارد

جناب آقای دکتر سهراب‌پور

رئیس محترم کنفرانس حکمرانی و سیاستگذاری عمومی

با سلام و احترام

پیرو اعلام فراخوان در سایت کنفرانس حکمرانی و سیاستگذاری عمومی مبنی بر برگزاری برنامه جایزه اندیشه‌ورزی و سیاست‌سازی در سومین سال برگزاری این کنفرانس، بدین وسیله آقای روزبه پارساپور مدیر مرکز مطالعات خلیج فارس برای حضور در هیئت علمی این جایزه و بعنوان نماینده موسسه خدمتتان معرفی میگردد.

پروژه پیشنهاد این مرکز برای شرکت در فرآیند جایزه به شرح ذیل است:

۱- راه اندازی موزه آنلاین خلیج فارس به انگلیسی برای تاثیرگذاری بر افکار عمومی جهان

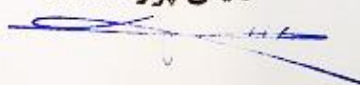
با سپاس و احترام

مسعود رضایی، قائم مقام مرکز مطالعات خلیج فارس

آدرس: کرج، عظیمیه میدان اسبی، خیابان فرشته، پلاک ۱۱

Telegram.me/persiangulfstudies
Twitter.com/persiangulfspgsc
Facebook.com/Persiangulfstudies

www.Persiangulfstudies.com
Instagram.com/persiangulfstudies
تلفن: ۰۲۶۳۲۵۵۸۷۷۹ - ۰۹۱۲۶۴۶۶۷۲۳

شماره: ۹۸۱۶۴۱۵ تاریخ: ۱۳۹۸/۱۰/۱۷ پست: ندارد	 جمهوری اسلامی ایران ریاست جمهوری	برسم پژوهشکده مطالعات فناوری
جناب آقای دکتر سهراب‌پور رئیس محترم کنفرانس حکمرانی و سیاستگذاری عمومی		
با سلام و احترام؛ بازگشت به نامه شماره ۳۱۰۴/ک ح/۹۸ مورخ ۱۳۹۸/۱۰/۷، ضمن تشکر از ابتکار جایزه «اندیشه‌ورزی و سیاست‌سازی»، بدین‌وسیله آقای دکتر علی‌محمد سلطانی به‌عنوان نماینده این پژوهشکده برای حضور در هیئت‌علمی این جایزه به حضور معرفی می‌گردد. همچنین پروژه‌های زیر به‌عنوان نامزد جایزه اعلام می‌گردد که اطلاعات آن‌ها از طریق سایت کنفرانس ارسال خواهد شد. • سامانه تبادل فناوری • سازوکارهای ضمانت فعالیت‌های فناورانه • تشکیل اتاق فکر سرباز ماهر		
سید حبیب‌الله طباطبائی رئیس پژوهشکده 		
فکس: ۶۶۵۰۰۰۶۰	وبسایت: www.TSI.ir	تلفن: ۶۶۵۰۰۰۶۵

پژوهشکده سیاستگذاری دانشگاه شریف

شماره: ۷۰۰۶/۳۰۰۰

تاریخ: ۹۸/۱۰/۲۱

پیوست:

پژوهشکده سیاست‌گذاری
دانشگاه صنعتی شریف

جناب آقای دکتر سراب پور
رئیس محترم کنفرانس حکمرانی و سیاست‌گذاری عمومی

با سلام؛

احتراماً بازگشت به نامه شماره ۳۱۰۴/ک ح / ۹۸ مورخ ۱۳۹۸/۱۰/۷
ضمن تشکر از ابتکار جایزه "اندیشه‌ورزی و سیاست‌سازی" بدینوسیله
آقای دکتر حسین میرزاپور به عنوان نماینده این پژوهشکده برای حضور
در هیئت علمی این جایزه به حضور معرفی می‌گردد.

با تشکر
علی‌مکی
رئیس پژوهشکده

پیوست دو: یادداشت‌های رسیده

دکتر امیر ناظمی

۲۳ دی ۱۳۹۸

ارزیابی خروجی‌های اندیشکده‌های ایرانی به همت همایش حکمرانی و سیاست‌گذاری عمومی فرصتی بی‌نظیر برایم پیش آورد. فرصتی برای آشنایی با انبوهی از پژوهش‌های سیاست‌گذارانه‌ای که همواره جایش در سپهر سیاست‌گذاری ایران خالی بود. گرچه برخی از پژوهش‌ها را از قبل می‌شناختم، اما برخی دیگر کاملاً برایم ناآشنا بود که همین امر مسرت‌بخش بود؛ چرا که نشان از بزرگ شدن فضایی داشت که شاید تا چند سال پیش محدود به تعدادی اندیشکده کوچک بود.

برای ارزیابی نیز من مبتدی بودم و همین مبتدی بودن مرا با چالش روبه‌رو می‌ساخت. به همین دلیل ابتدا برای خودم مبتنی بر مدل‌های «چرخه عمر» یا «بلوغ» مسیری ۵ مرحله‌ای را در نظر گرفتم تا بتوانم در چارچوبی مشخص‌تر به ارزیابی بپردازم. این چارچوب را تمایل دارم به اشتراک بگذارم شاید، بذریده‌ای برای نمو در سال‌های آینده باشد. بر اساس این مدل، خروجی‌های اندیشکده‌ها را در ۵ مرحله زیر مکان‌یابی می‌کردم:

۱- **پیشنهاد سیاست:** خروجی یک اندیشکده پژوهش صرف نیست، بلکه پژوهشی است که تبدیل به پیشنهاد و توصیه‌ای سیاستی شده است. پژوهش‌ها را مراکز پژوهشی و دانشگاه‌ها انجام می‌دهند، اما نهاد اندیشکده در زیست‌بوم سیاست‌گذاری است و خروجی‌هایش اغلب پیشنهادی است برای یک سیاست، اعم از آن‌که انتقال سیاستی، یادگیری سیاستی یا ارزیابی و تصحیح سیاست باشد. از این منظر اگر خروجی تبدیل به سیاست شده باشد، می‌توان فرض کرد که آن خروجی در گام نخست از چرخه عمر خروجی‌های اندیشکده‌ی قرار می‌گیرد.

گرچه هنوز برخی از محصولات و مطالعات انجام‌شده، دقیقاً کتاب یا پژوهشی بودند که برای خالی نبودن عریضه ادعای سیاست پیشنهادی داشتند، اما برخوردار از ساده‌ترین ویژگی‌های یک سیاست نبودند؛ ویژگی‌هایی مانند ابتناء بر سیاست پیشین، اجماع نخبگانی، شناسایی ذی‌نفعان و

۲- **گفتمان‌سازی:** اندیشکده در دومین گام، سیاست پیشنهادی را از طریق ابزارهایی اعم از رسانه یا برگزاری رویدادهایی تبدیلی به گفتمانی اجتماعی می‌کند. به عنوان مثال بروکینگز به عنوان اندیشکده‌ی معیار در ایالات متحده از طریق رادیو، پادکست و نشریات خود همواره سیاست‌های پیشنهادی‌اش را در فضای رسانه‌ای و در سپهر عمومی تبدیل به مساله و یک دغدغه عمومی می‌سازد.

گفتمان‌سازی می‌تواند از طریق رویدادهای مختلفی از نشست‌های تخصصی گرفته تا حتی برگزاری یک مسابقه نقاشی می‌تواند در جامعه انجام شود. هر چند بنا به راهبرد آن اندیشکده می‌تواند تنها متخصصین و جامعه سیاست‌گذار هدف‌گذاری شود (از بالا به پایین) یا سیاست تبدیل به یک خواست عمومی و مطالبه اجتماعی (از پایین به بالا) شود و به این ترتیب است که گفتمان‌سازی می‌تواند متکی به مخاطب قرار دادن سیاست‌گذاران یا شهروندان شود.

۳- پیاده‌سازی: تبدیل یک سیاست پیشنهادی به یک سیاست ابزارهای خودش را دارد؛ اما غالب‌ترین شیوه را می‌توان تبدیل سیاست پیشنهادی به یک قانون (مصوبه مجلس) یا مقرر (مصوبه دولت یا شوراهای دولتی) یا حتی یک دستورکار در یک مرجع دولتی یا حاکمیتی دانست. به این ترتیب اگر پیشنهاد سیاستی تبدیل به یکی از این اشکال می‌شد، در نمره‌دهی آن خروجی را در سومین مرحله ارزیابی می‌کردم.

پیاده‌سازی یک سیاست البته می‌تواند در کشورهای توسعه‌یافته‌تر از جنس یک پتیشن (طومارنویسی عمومی) یا در نهادهای بین‌المللی، خصوصاً نهادهای وابسته به سازمان ملل از جنس یک Whitepaper یا Working Paper نیز باشد. در فضای سیاست‌گذاری ایران نیز تبدیل یک سیاست پیشنهادی به یک سند راهبردی که در شوراهای عالی اغلب مصوب می‌شوند، می‌تواند در این مرحله قرار گیرد.

۴- اجرایی‌سازی پایلوت: سیاست پس از آن‌که از طریق تبدیل به یک قانون یا سند، پیاده‌سازی شد؛ قابلیت اجرایی‌سازی و عملیاتی‌شدن می‌یابد. به این ترتیب عملیاتی‌شدن سیاست در قالب سامانه‌ها یا اجرایی‌شدن در کشور یا تولید محصول یا خدمتی بر پایه آن می‌تواند آن خروجی را در گام چهارم قرار دهد.

۵- عمومی‌شدن: تعمیم یک سیاست از یک حوزه یا یک قلمرو یا یک پروژه پایلوت به حوزه یا قلمرو دیگر در این گام قرار دارد. در مرحله عمومی‌شدن واقعیت آن است که دیدگاه کلیدی آن سیاست در حوزه‌های دیگر تبدیل به یک الگوی سیاستی می‌شود. زمانی که سیاستی مانند استفاده از سازمان‌های مردم‌نهاد (سمن) به عنوان جانشین خدمت در عرصه بهداشت و سلامت در کشورهای اسکاندیناوی شکل گرفت، شاید عجیب بود که هم در سایر کشورهای اروپایی و هم در حوزه آموزش نیز تسری یابد. بلوغ نهایی یک محصول اندیشکده‌ی قرار گرفتن در جایگاهی برای تسری دادن و تعمیم آن به دنیایی بزرگ‌تر از مساله‌ی اولیه است. این الگوی بلوغ ۵ مرحله‌ای تنها یک ایده خام و بنا بر اجباری که برای ارزیابی داشتیم شکل گرفت. به امید بلوغ یافتن همین مسیر بلوغ، با مشارکت اندیشکده‌ها.